

**DREPTURILE COPILULUI
ȘI TÂNĂRULUI**

Volumul I

Documente internaționale

INSTITUTUL ROMÂN PENTRU DREPTURILE OMULUI

Coordonatori: Prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu
Emil Marinache
dr. Rodica Șerbănescu

Redactare: Ioana Marinache
Ana Maria Bojian

Traducere documente: Irina Patrulius, Valeriu Rendec,
Milena Stăncescu

Tehnoredactare: Eugen Mantu

© 2002 INSTITUTUL ROMÂN PENTRU DREPTURILE OMULUI
București, Piața Charles de Gaulle, 3
Telefon: 222.72.29
Fax: 222.42.87
e-mail:irdo@ itcnet.ro

ISBN—973—9316—44—1

CUVÂNT ÎNAINTE

Problematica drepturilor copilului și ale tânărului s-a aflat, în permanență, în atenția organismelor internaționale, încă de la adoptarea, la 10 decembrie 1948 a Declarației Universale a Drepturilor Omului.

Diferite calitativ de cele ale adulților, drepturile copilului fac obiectul a numeroase documente, cu sau fără forță juridică, cu caracter universal sau regional, ce enunță principiile, standardele și normele ce trebuie respectate de către state în raporturile cu cei mai tineri cetățeni sau resortisanți ai lor.

Reperul fundamental al tuturor instrumentelor, al celorlalte documente pertinente precum și al oricăror reglementări interne dintr-un stat de drept îl reprezintă interesul major al copilului.

În virtutea acestuia, toate raporturile juridice, mai puțin cele strict civile sau comerciale, trebuie orientate în interesul major al copilului, toate normele care privesc condiția copilului (juridic vorbind — a minorului) trebuie interpretate în interesul acestuia.

Aceasta presupune două premise. Prima este vulnerabilitatea copilului, generată de imaturitatea fizică și intelectuală, ce reclamă sprijin special de care el are nevoie pentru a se bucura de drepturile acordate prin lege. A doua constă în caracterul deplin al drepturilor copiilor — orice știrbire fiind exclusă — și în egalitatea completă a acestora, între ei sau în raporturile cu majorii.

O astfel de abordare ilustrează ideea prețioasă că prin copilărie nu se înțelege doar o simplă perioadă de tranziție către viața matură, copilăria având o valoare de sine stătătoare, ca o anumită epocă din viața omului, în care el trebuie să se bucure de drepturile și obligațiile specifice acestei vârste.

Ca instituție națională, investită cu atribuții de cercetare, informare, formare și consultanță, Institutul Român pentru Drepturile Omului consacră acestei problematici o parte însemnată a activității sale.

Expresie a acestei preocupări, volumul de față cuprinde o bogată culegere de documente internaționale, selectate după criteriul relevanței lor

în raport cu tema drepturilor copilului și tânărului și grupate în funcție de clasificări general acceptate.

La acestea, am considerat necesar să adăugăm și cazuri din jurisprudența internațională, de natură să înlesnească o corectă interpretare a prevederilor conținute în instrumentele la care se referă.

Adresăm lucrarea tuturor celor implicați în adoptarea și aplicarea legislației, a strategiilor și măsurilor concrete de protecție și garantare a acestor drepturi, cadrelor didactice și acelei părți a societății civile ce sprijină efectiv exercitarea lor în beneficiul tinerei generații dar și al întregii societăți românești.

Prof. univ. dr. IRINA MOROIANU ZLĂTESCU
Directorul Institutului Român pentru Drepturile Omului

I. DOCUMENTE INTERNAȚIONALE

A. INSTRUMENTE

DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI*

— extrase —

ARTICOLUL 23

1. Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la ocrotire împotriva șomajului.

2. Toți oamenii au dreptul, fără nici o discriminare, la salariu egal pentru muncă egală.

3. Orice om care muncește are dreptul la o remunerație echitabilă și satisfăcătoare care să-i asigure lui, precum și familiei sale o existență conformă cu demnitatea umană și completată, dacă este cazul, cu alte mijloace de protecție socială.

4. Orice persoană are dreptul să întemeieze cu alte persoane sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

ARTICOLUL 24

Orice persoană are dreptul la odihnă și la timp liber și îndeosebi la o limitare rezonabilă a timpului de muncă, precum și la concedii periodice plătite.

ARTICOLUL 25

2. Mama și copilul au dreptul la ajutor și ocrotire speciale. Toți copiii, indiferent dacă s-au născut în cadrul sau în afara căsătoriei, se bucură de aceeași ocrotire socială.

ARTICOLUL 26

1. Orice persoană are dreptul la educație. Educația trebuie să fie gratuită, cel puțin în ce privește învățământul elementar și de bază.

*Adoptată și proclamată de Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite prin Rezoluția 217 (III) din 10 decembrie 1948.

România a semnat Declarația la 14 decembrie 1955, fiind admisă prin Rezoluția 955 (X) a Adunării generale a Organizației Națiunilor Unite în rândurile statelor membre.

Învățământul elementar este obligatoriu. Învățământul tehnic și profesional trebuie să fie accesibil tuturor; accesul la studii superioare trebuie să fie deschis tuturor pe baza deplinei egalități, în funcție de merit.

2. Educația trebuie să urmărească dezvoltarea deplină a personalității umane și întărirea respectului pentru drepturile omului și pentru libertățile fundamentale. Ea trebuie să stimuleze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate popoarele și între toate grupurile rasiale sau religioase, precum și dezvoltarea activității Organizației Națiunilor Unite pentru menținerea păcii.

3. Părinții au, cu prioritate, dreptul să aleagă felul educației care urmează să fie dată copiilor lor.

PACTUL INTERNAȚIONAL CU PRIVIRE LA DREPTURILE ECONOMICE, SOCIALE ȘI CULTURALE*

— extrase —

ARTICOLUL 10

3. Măsuri speciale de ocrotire și de asistență trebuie luate în favoarea tuturor copiilor și adolescenților, fără nici o discriminare din motive de filiațiune sau din alte motive. Copiii și adolescenții trebuie ocrotiți împotriva exploatării economice și sociale. Folosirea lor la lucrări de natură a dăuna moralității sau sănătății, de a le pune viața în primejdie sau de a dăuna dezvoltării lor normale trebuie sancționată prin lege.

Statele trebuie, de asemenea, să stabilească limite de vârstă sub care folosirea muncii salariate a copiilor va fi interzisă și sancționată prin lege.

ARTICOLUL 13

1. Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană la educație. Ele sunt de acord că educația trebuie să urmărească deplina dezvoltare a personalității umane și a simțului demnității sale și să întărească respectarea drepturilor omului și libertăților fundamentale. Pe lângă aceasta, ele sunt de acord că prin educație orice persoană trebuie să devină capabilă de a juca un rol util într-o societate liberă, că educația trebuie să favorizeze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și toate

*Adoptat și deschis spre semnare de Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966 prin Rezoluția 2200A (XXI). Intrat în vigoare la 3 ianuarie 1976, cf. dispozițiilor art. 27.

România a ratificat Pactul la 9 decembrie 1974.

grupurile rasiale, etnice sau religioase și să încurajeze dezvoltarea activităților Națiunilor Unite pentru menținerea păcii.

2. Statele părți la prezentul Pact recunosc că în vederea asigurării deplinei exercitări a acestui drept:

a) învățământul primar trebuie să fie obligatoriu și accesibil tuturor în mod gratuit;

b) învățământul secundar, sub diferitele sale forme, inclusiv învățământul secundar tehnic și profesional, trebuie să fie generalizat și să devină accesibil tuturor prin toate mijloacele potrivite și în special prin instaurarea în mod progresiv a gratuității lui;

c) învățământul superior trebuie să devină accesibil tuturor în deplină egalitate, în funcție de capacitatea fiecăruia, prin toate mijloacele potrivite și în special prin introducerea treptată a gratuității;

d) educația de bază trebuie încurajată sau intensificată cât mai mult posibil, pentru persoanele care nu au primit-o până la capăt;

e) trebuie să se urmărească activ dezvoltarea unei rețele școlare la toate nivelurile, să se stabilească un sistem adecvat de burse și să se amelioreze în mod activ condițiile materiale ale personalului didactic.

3. Statele părți la prezentul Pact se angajează să respecte libertatea părinților și, atunci când este cazul, a tutorilor legali, de a alege pentru copiii lor instituții de învățământ altele decât cele ale autorităților publice, dar conforme cu normele minimale pe care le poate prescrie sau aproba statul în materie de educație și de a asigura educația religioasă și morală a copiilor lor în conformitate cu propriile convingeri.

Nici o dispoziție din prezentul articol nu trebuie interpretată ca aducând atingere libertății indivizilor și persoanelor juridice de a înființa și de a conduce instituții de învățământ, cu condiția ca principiile enunțate în paragraful 1 al prezentului articol să fie respectate, iar educația dată în aceste instituții să fie conformă cu normele minimale pe care le poate prescrie statul.

ARTICOLUL 14

Orice stat parte la prezentul Pact care în momentul în care devine parte nu a putut încă asigura în teritoriul său metropolitan sau în teritoriile aflate sub jurisdicția sa obligativitatea și gratuitatea învățământului primar, se angajează să stabilească și să adopte, într-un termen de doi ani, un plan detaliat de măsuri necesare pentru a realiza treptat, într-un număr rezonabil de ani, fixat

prin acest plan, deplina aplicare a principiului învățământului primar obligatoriu și gratuit pentru toți.

PACTUL INTERNAȚIONAL CU PRIVIRE LA DREPTURILE CIVILE ȘI POLITICE*

— extras —

ARTICOLUL 24

1. Orice copil, fără nici o discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, origine națională sau socială, avere sau naștere, are dreptul din partea familiei sale, a societății și a statului la măsurile de ocrotire pe care le cere condiția de minor.

2. Orice copil trebuie să fie înregistrat după naștere și să aibă un nume.

3. Orice copil are dreptul de a dobândi o cetățenie.

CONVENȚIA CU PRIVIRE LA DREPTURILE COPILULUI**

PREAMBUL

Statele părți la prezenta convenție,

Având în vedere că, în conformitate cu principiile proclamate de Carta Națiunilor Unite, recunoașterea demnității și a drepturilor egale și inalienabile ale tuturor membrilor familiei umane constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume,

Având în vedere că în Cartă popoarele Națiunilor Unite au proclamat din nou încrederea lor în drepturile fundamentale ale omului, în demnitatea și

*Adoptat și deschis spre semnare de Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966. Intrat în vigoare la 23 martie 1976, cf. art. 49, pentru toate dispozițiile cu excepția celor de la art. 41; la 28 martie pentru dispozițiile de la art. 41.

România a ratificat Pactul la 9 decembrie 1974.

**Adoptată de Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite la 29 noiembrie 1989. Intrată în vigoare la 2 septembrie 1990.

Convenția cu privire la drepturile copilului a fost ratificată prin Legea nr. 18/1990, publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 109 din 28 septembrie 1990 și republicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 314 din 13 iunie 2001.

valoarea persoanei umane și au hotărât să promoveze progresul social și condiții mai bune de trai în contextul unei libertăți sporite,

Recunoscând faptul că Națiunile Unite, în Declarația Universală a Drepturilor Omului și în pactele internaționale privind drepturile omului, au proclamat și au convenit că fiecare poate să se prevaleze de drepturile și de libertățile enunțate de acestea, fără nici o deosebire de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, naționalitate și origine socială, situație materială, statut la naștere sau alt statut,

Amintind faptul că în Declarația Universală a Drepturilor Omului Națiunile Unite au proclamat dreptul copiilor la îngrijire și asistență speciale,

Având convingerea că familia, ca unitate de bază a societății și ca mediu natural destinat creșterii și bunăstării tuturor membrilor săi și, în special, a copiilor, trebuie să beneficieze de protecția și de asistența de care au nevoie pentru a-și putea asuma pe deplin responsabilitățile în cadrul societății,

Recunoscând că pentru dezvoltarea pleneră și armonioasă a personalității sale copilul trebuie să crească într-un mediu familial, într-o atmosferă de fericire, dragoste și înțelegere,

Ținând seama de faptul că un copil trebuie să fie pe deplin pregătit să trăiască independent în societate și să fie educat în spiritul idealurilor proclamate în Carta Națiunilor Unite și, în special, în spiritul păcii, demnității, libertății, toleranței, egalității și solidarității,

Având în vedere că necesitatea de a extinde protecția specială acordată copilului a fost enunțată în Declarația de la Geneva din 1924 privind drepturile copilului și în Declarația drepturilor copilului, adoptată de Adunarea Generală la 20 noiembrie 1959, și a fost recunoscută în Declarația Universală a Drepturilor Omului, în Pactul internațional privind drepturile civile și politice (în special art. 23 și 24), în Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale (în special art. 10) și în statutele și instrumentele aplicabile ale instituțiilor specializate și ale organizațiilor internaționale preocupate de bunăstarea copilului,

Având în vedere că, așa cum s-a arătat în Declarația drepturilor copilului, „dată fiind lipsa sa de maturitate fizică și intelectuală, copilul are nevoie de protecție și îngrijire speciale, inclusiv de o protecție juridică adecvată, atât înainte cât și după nașterea sa“,

Reamintind dispozițiile Declarației cu privire la principiile sociale și juridice aplicabile protecției și bunăstării copiilor, cu referire specială la practicile în materie de plasament familial și de adopție pe plan național și internațional, precum și Regulile minimale standard ale Națiunilor Unite privind administrarea justiției în cazul minorilor (Regulile de la Beijing), Declarația privind protecția femeilor și copiilor în caz de stare de urgență și de conflict armat,

Recunoscând că în toate țările lumii există copii care trăiesc în condiții extrem de dificile și care au nevoie de o atenție deosebită,

Ținând seama de importanța tradițiilor și a valorilor culturale ale fiecărui popor în protejarea și dezvoltarea armonioasă a copilului,

Recunoscând importanța cooperării internaționale destinate îmbunătățirii condițiilor de trai ale copiilor din toate țările și, în special, din țările în curs de dezvoltare,

Convin după cum urmează:

PARTEA I

ARTICOLUL 1

În sensul prezentei convenții, prin copil se înțelege orice ființă umană sub vârsta de 18 ani, exceptând cazurile în care legea aplicabilă copilului stabilește limita majoratului sub această vârstă.

ARTICOLUL 2

1. Statele părți se angajează să respecte și să garanteze drepturile stabilite în prezenta convenție tuturor copiilor din jurisdicția lor, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de naționalitate, apartenența etnică sau originea socială, de situația materială, incapacitatea fizică, de statutul la naștere sau de statutul dobândit al copilului ori al părinților sau al reprezentanților legali ai acestuia.

2. Statele părți vor lua toate măsurile de protejare a copilului împotriva oricărei forme de discriminare sau de sancționare pe considerente ținând de situația juridică, activitățile, opiniile declarate sau convingerile părinților, ale reprezentanților săi legali sau ale membrilor familiei sale.

ARTICOLUL 3

1. În toate acțiunile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala.

2. Statele părți se obligă să asigure copilului protecția și îngrijirea necesare în vederea asigurării bunăstării sale, ținând seama de drepturile și obligațiile părinților săi, ale reprezentanților săi legali sau ale altor persoane cărora acesta le-a fost încredințat în mod legal, și în acest scop vor lua toate măsurile legislative și administrative corespunzătoare.

3. Statele părți vor veghea ca instituțiile, serviciile și așezămintele care răspund de protecția și îngrijirea copiilor să respecte standardele stabilite de autoritățile competente, în special cele referitoare la securitate și sănătate, la

numărul și calificarea personalului din aceste instituții, precum și la asigurarea unei supravegheri competente.

ARTICOLUL 4

Statele părți se angajează să ia toate măsurile legislative, administrative și de orice altă natură necesare în vederea punerii în aplicare a drepturilor recunoscute în prezenta convenție. În cazul drepturilor economice, sociale și culturale statele părți se obligă să adopte aceste măsuri, fără a precupeți resursele de care dispun și, dacă este cazul, în cadrul cooperării internaționale.

ARTICOLUL 5

Statele părți vor respecta responsabilitățile, drepturile și îndatoririle ce revin părinților naturali ai copilului sau, după caz și conform tradiției locale, membrilor familiei lărgite sau comunității, tutorilor sau altor persoane care au, prin lege, copii în îngrijire, de a asigura, de o manieră corespunzătoare capacităților în continuă dezvoltare ale copilului, îndrumarea și orientarea necesare în exercitarea de către copil a drepturilor recunoscute în prezenta convenție.

ARTICOLUL 6

1. Statele părți recunosc dreptul la viață al fiecărui copil.
2. Statele părți vor face tot ce le stă în putință pentru a asigura supraviețuirea și dezvoltarea copilului.

ARTICOLUL 7

1. Copilul se înregistrează imediat după nașterea sa și are, prin naștere, dreptul la un nume, dreptul de a dobândi o cetățenie și, în măsura posibilului, dreptul de a-și cunoaște părinții și de a fi îngrijit de aceștia.
2. Statele părți vor veghea ca aplicarea acestor drepturi să respecte legislația lor națională și obligațiile pe care acestea și le-au asumat în temeiul instrumentelor internaționale aplicabile în materie, în special în cazul în care nerespectarea acestora ar avea ca efect declararea copilului ca apatrid.

ARTICOLUL 8

1. Statele părți se obligă să respecte dreptul copilului de a-și păstra identitatea, inclusiv cetățenia, numele și relațiile familiale, astfel cum sunt recunoscute de lege, fără nici o imixtiune ilegală.
2. În cazul în care un copil este lipsit în mod ilegal de toate sau de o parte din elementele constitutive ale identității sale, statele părți vor asigura

asistența și protecția corespunzătoare pentru ca identitatea acestuia să fie restabilită cât mai repede posibil.

ARTICOLUL 9

1. Statele părți vor veghea ca nici un copil să nu fie separat de părinții săi împotriva voinței acestora, exceptând situația în care autoritățile competente decid, sub rezerva revizuirii judiciare și cu respectarea legilor și a procedurilor aplicabile, că această separare este în interesul suprem al copilului. O astfel de decizie poate deveni necesară în cazuri particulare cum ar fi, de exemplu, în cazul copiilor maltratați sau neglijați de părinți sau în cazul în care părinții trăiesc separat și se impune luarea unei hotărâri cu privire la locul de reședință a copilului.

2. În toate cazurile prevăzute la paragraful 1 din prezentul articol toate părțile interesate trebuie să aibă posibilitatea de a participa la dezbateri și de a-și face cunoscute punctele de vedere.

3. Statele părți vor respecta dreptul copilului care a fost separat de ambii părinți sau de unul dintre ei de a întreține relații personale și contacte directe cu cei doi părinți ai săi, în mod regulat, exceptând cazul în care acest lucru contravine interesului suprem al copilului.

4. Când separarea rezultă din măsuri luate de către un stat parte, precum detenția, închisoarea, exilul, expulzarea sau moartea (inclusiv moartea, indiferent de cauză, survenită în timpul detenției) ambilor părinți sau a unuia dintre ei ori a copilului, statul parte va furniza, la cerere, părinților, copilului sau, după caz, unui alt membru al familiei informațiile esențiale despre locul unde se găsesc membrul sau membrii familiei, exceptând cazul în care divulgarea acestor informații ar aduce prejudicii bunăstării copilului. Statele părți vor veghea, de asemenea, ca prezentarea unei astfel de cereri să nu antreneze prin ea însăși consecințe dăunătoare pentru persoana sau persoanele interesate.

ARTICOLUL 10

1. În conformitate cu obligația ce revine statelor părți potrivit art. 9 paragraful 1, orice cerere depusă de un copil sau de părinții acestuia, în vederea intrării într-un stat parte sau a părăsirii acestuia în scopul reîntregirii familiei, va fi examinată de statele părți cu bunăvoință, umanism și cu operativitate. Statele părți vor veghea, de asemenea, ca depunerea unei astfel de cereri să nu antreneze consecințe nefaste asupra solicitanților și membrilor familiei acestora.

2. Copilul ai cărui părinți își au reședința în state diferite va avea dreptul de a întreține, în afara unor situații excepționale, relații personale și contacte directe, în mod regulat, cu ambii săi părinți. În acest scop și în conformitate

cu obligația care revine statelor părți în temeiul art. 9 paragraful 1, statele părți vor respecta dreptul copilului și al părinților săi de a părăsi orice țară, inclusiv propria lor țară, și de a reveni în propria lor țară. Dreptul de a părăsi orice țară nu poate fi îngădit decât de restricțiile prevăzute în mod expres de lege și care sunt necesare pentru protejarea siguranței naționale, a ordinii publice, a sănătății publice sau a bunelor moravuri ori a drepturilor și libertăților altora și care sunt compatibile cu celelalte drepturi recunoscute în prezenta convenție.

ARTICOLUL 11

1. Statele părți vor lua măsuri pentru a combate acțiunile ilegale de transferare și de împiedicare a reîntoarcerii copiilor în, respectiv din, străinătate.

2. În acest scop statele părți vor promova încheierea de acorduri bilaterale și multilaterale sau aderarea la acordurile existente.

ARTICOLUL 12

1. Statele părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

2. În acest scop copilului i se va da, în special, posibilitatea de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau un organism competent, în conformitate cu regulile de procedură din legislația națională.

ARTICOLUL 13

1. Copilul are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a difuza informații și idei de orice natură, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită sau artistică ori prin orice alte mijloace, la alegerea copilului.

2. Exercițarea acestui drept poate face subiectul restricțiilor, dar numai al acelor restricții expres prevăzute de lege și absolut necesare pentru:

- a) respectarea drepturilor sau a reputației altora; sau
- b) protejarea securității naționale, a ordinii publice, a sănătății publice și a bunelor moravuri.

ARTICOLUL 14

1. Statele părți vor respecta dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și religie.

2. Statele părți vor respecta drepturile și obligațiile părinților sau, după caz, ale reprezentanților legali ai copilului de a-l îndruma în exercitarea dreptului sus-menționat, de o manieră care să corespundă capacităților în formare ale acestuia.

3. Libertatea de a-și manifesta propriile convingeri religioase sau alte convingeri nu poate fi îngădită decât de restricțiile prevăzute în mod expres de lege și care sunt necesare pentru protecția securității publice, a ordinii publice, a sănătății publice și a bunelor moravuri sau a libertăților și drepturilor fundamentale ale altora.

ARTICOLUL 15

1. Statele părți recunosc drepturile copilului la libertatea de asociere și la libertatea de întrunire pașnică.

2. Exercițarea acestor drepturi nu poate fi îngădită decât de restricțiile prevăzute în mod expres de lege și care sunt necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, al siguranței sau ordinii publice ori pentru a proteja sănătatea publică sau bunele moravuri ori pentru a proteja drepturile și libertățile altora.

ARTICOLUL 16

1. Nici un copil nu va fi supus unei imixțiuni arbitrare sau ilegale în viața sa privată, în familia sa, în domiciliul său ori în corespondența sa, precum și nici unui fel de atac ilegal la onoarea și reputația sa.

2. Copilul are dreptul la protecția garantată de lege împotriva unor astfel de imixțiuni sau atacuri.

ARTICOLUL 17

Statele părți vor recunoaște importanța funcției îndeplinite de mijloacele de informare în masă și vor asigura accesul copilului la informație și materiale provenind din surse naționale și internaționale, în special cele care urmăresc promovarea bunăstării sale sociale, spirituale și morale și a sănătății sale fizice și morale. În acest scop statele părți:

a) vor încuraja difuzarea, prin mijloacele de informare în masă, de informații și materiale de interes social și educativ pentru copil și care sunt în conformitate cu art. 29;

b) vor încuraja cooperarea internațională în producerea, schimbul și difuzarea de astfel de informații și materiale provenind din surse culturale, naționale și internaționale;

c) vor încuraja producerea și difuzarea de cărți pentru copii;

d) vor încuraja mijloacele de informare în masă să țină seama, în mod deosebit, de nevoile lingvistice ale copiilor autohtoni sau ale celor care aparțin unui grup minoritar;

e) vor favoriza elaborarea unor principii călăuzitoare adecvate, destinate protejării copilului împotriva informațiilor și materialelor care dăunează bunăstării sale, având în vedere prevederile art. 13 și 18.

ARTICOLUL 18

1. Statele părți vor depune eforturi pentru asigurarea recunoașterii principiului potrivit căruia ambii părinți au responsabilități comune pentru creșterea și dezvoltarea copilului. Părinții sau, după caz, reprezentanții săi legali sunt principalii responsabili de creșterea și dezvoltarea copilului. Aceștia trebuie să acționeze, în primul rând, în interesul suprem al copilului.

2. Pentru garantarea și promovarea drepturilor enunțate în prezenta convenție statele părți vor acorda ajutor corespunzător părinților și reprezentanților legali ai copilului în exercitarea responsabilității care le revine în legătură cu creșterea copilului și vor asigura crearea instituțiilor, așezămintelor și serviciilor de îngrijire a copiilor.

3. Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura copiilor ai căror părinți muncesc dreptul de a beneficia de serviciile și așezămintele de îngrijire a copiilor, pentru care ei îndeplinesc condițiile cerute.

ARTICOLUL 19

1. Statele părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare, în vederea protejării copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare sau abuz, fizic sau mental, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuz sexual, în timpul cât se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului ori reprezentanților legali sau a oricărei persoane căreia i-a fost încredințat.

2. Aceste măsuri de protecție vor cuprinde, după caz, proceduri eficiente pentru stabilirea de programe sociale care să asigure sprijinul necesar copilului și celor cărora le-a fost încredințat, precum și pentru instituirea altor forme de prevenire și pentru identificarea, denunțarea, acționarea în instanță, anchetarea, tratarea și urmărirea cazurilor de rele tratamente aplicate copilului, descrise mai sus, și, dacă este necesar, a procedurilor de implicare judiciară.

ARTICOLUL 20

1. Copilul care este, temporar ori permanent, lipsit de mediul său familial sau care, pentru protejarea intereselor sale, nu poate fi lăsat în acest mediu are dreptul la protecție și asistență speciale din partea statului.

2. Statele părți, în conformitate cu legislația lor națională, vor asigura protecție alternativă pentru un astfel de copil.

3. Această protecție poate include, mai ales, plasamentul familial, „kafalah“ din dreptul islamic, adopția sau, în caz de necesitate, plasarea în instituții corespunzătoare de îngrijire a copiilor. În alegerea uneia dintre aceste soluții este necesar să se țină seama în mod corespunzător de necesitatea unei anumite continuități în educarea copilului, precum și de originea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică.

ARTICOLUL 21

Statele părți care recunosc și/sau autorizează adopția vor veghea ca interesele supreme ale copilului să primeze și:

a) vor veghea ca adopția unui copil să fie autorizată numai de autoritățile competente care verifică, în conformitate cu legea și cu procedurile aplicabile, precum și pe baza tuturor informațiilor pertinente și credibile, că adopția se poate realiza luând în considerare statutul copilului în raport cu părinții, cu rudele și cu reprezentanții săi legali și, dacă este cazul, că persoanele interesate și-au dat consimțământul cu privire la adopție în cunoștință de cauză în urma unei consilieri corespunzătoare;

b) recunosc că adopția în străinătate poate fi considerată ca un mijloc alternativ de asigurare a îngrijirii necesare copilului, dacă acesta, în țara de origine, nu poate fi încredințat spre plasament familial sau spre adopție ori nu poate fi îngrijit în mod corespunzător;

c) vor asigura că, în cazul adopției în străinătate, copilul beneficiază de garanțiile și standardele echivalente celor existente în cazul adopției naționale;

d) vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a se asigura că, în cazul adopției în străinătate, plasamentul copilului nu conduce la obținerea de câștiguri materiale necuvenite pentru persoanele implicate;

e) promovează obiectivele prezentului articol, încheind aranjamente sau acorduri bilaterale ori multilaterale, după caz, și se străduiesc, în acest cadru, să asigure ca plasarea copiilor în străinătate să fie efectuată de autoritățile sau organele competente.

ARTICOLUL 22

1. Statele părți vor lua măsurile necesare pentru ca un copil care caută să obțină statutul de refugiat sau care este considerat refugiat în conformitate cu

reglementările și procedurile internaționale și naționale aplicabile, fie că este singur sau însoțit de mamă ori de tată sau de orice altă persoană, să beneficieze de protecția și asistența umanitară corespunzătoare, pentru a se putea bucura de drepturile recunoscute de prezenta convenție și de celelalte instrumente internaționale privind drepturile omului sau ajutorul umanitar la care respectivele state sunt părți.

2. În acest scop statele părți vor contribui, după cum consideră necesar, la toate eforturile întreprinse de O.N.U. și de alte organizații guvernamentale sau neguvernamentale competente cooperând cu O.N.U., pentru a proteja și ajuta copiii care se găsesc într-o astfel de situație și pentru a găsi părinții sau alți membri ai familiei oricărui copil refugiat, în vederea obținerii informațiilor necesare pentru reîntregirea familiei sale. În cazul în care părinții sau alți membri ai familiei nu pot fi găsiți, copilului i se va acorda aceeași protecție ca oricărui alt copil care este temporar sau total lipsit de mediul său familial, indiferent de motiv, în conformitate cu principiile enunțate în prezenta convenție.

ARTICOLUL 23

1. Statele părți recunosc că pentru copiii handicapați fizic și mental trebuie să se asigure o viață împlinită și decentă, în condiții care să le garanteze demnitatea, să le favorizeze autonomia și să le faciliteze participarea activă la viața comunității.

2. Statele părți recunosc dreptul copiilor handicapați de a beneficia de îngrijiri speciale și încurajează și asigură, în măsura resurselor disponibile, la cerere, copiilor handicapați care îndeplinesc condițiile prevăzute și celor care îi au în îngrijire, un ajutor adaptat situației copilului și situației părinților sau a celor cărora le este încredințat.

3. Recunoscând nevoile speciale ale copiilor handicapați, ajutorul acordat conform paragrafului 2 al prezentului articol va fi gratuit ori de câte ori acest lucru este posibil, ținând seama de resursele financiare ale părinților sau ale celor care îi au în îngrijire, și va fi destinat asigurării accesului efectiv al copiilor handicapați la educație, formare profesională, servicii medicale, recuperare, pregătire în vederea ocupării unui loc de muncă, activități recreative, de o manieră care să asigure deplina integrare socială și dezvoltare individuală a copiilor, inclusiv dezvoltarea lor culturală și spirituală.

4. În spiritul cooperării internaționale, statele părți vor favoriza schimbul de informații relevante în domeniul medicinei preventive și al tratamentului medical, psihologic și funcțional al copiilor handicapați, inclusiv prin difuzarea și accesul la informații referitoare la metodele de recuperare, educare și formare profesională, în scopul de a permite statelor părți să își perfecționeze capacitățile și competențele și să își extindă experiența în aceste

domenii. În această privință se va ține seama, în mod deosebit, de nevoile țărilor în curs de dezvoltare.

ARTICOLUL 24

1. Statele părți recunosc dreptul copilului de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate posibilă și de a beneficia de serviciile medicale și de recuperare. Ele vor depune eforturi pentru a garanta că nici un copil nu este lipsit de dreptul de a avea acces la aceste servicii.

2. Statele părți vor depune eforturi pentru a asigura aplicarea efectivă a acestui drept și, în mod deosebit, vor lua măsurile corespunzătoare pentru:

a) reducerea mortalității infantile și a celei în rândul copiilor;

b) asigurarea asistenței medicale și a măsurilor de ocrotire a sănătății pentru toți copiii, cu accent pe dezvoltarea măsurilor primare de ocrotire a sănătății;

c) combaterea maladiilor și a malnutriției, inclusiv în cadrul măsurilor primare de ocrotire a sănătății, recurgând, printre altele, la tehnologii accesibile și la aprovizionarea cu alimente nutritive și cu apă potabilă, luând în considerare pericolele și riscurile de poluare a mediului natural;

d) asigurarea ocrotirii sănătății mamelor în perioada pre- și postnatală;

e) asigurarea că toate segmentele societății, în mod deosebit părinții și copiii, sunt informate, au acces la educație și sunt sprijinite în folosirea cunoștințelor de bază despre sănătatea și alimentația copilului, despre avantajele alăptării, ale igienei și salubrității mediului înconjurător și ale prevenirii accidentelor;

f) crearea serviciilor de medicină preventivă, de îndrumare a părinților și de planificare familială, și asigurarea educației în aceste domenii.

3. Statele părți vor lua toate măsurile eficiente corespunzătoare, în vederea abolirii practicilor tradiționale dăunătoare sănătății copiilor.

4. Statele părți se angajează să favorizeze și să încurajeze cooperarea internațională în vederea asigurării, în mod progresiv, a deplinei îndepliniri a dreptului recunoscut în prezentul articol. În această privință se va ține seama, în mod deosebit, de nevoile țărilor în curs de dezvoltare.

ARTICOLUL 25

Statele părți recunosc dreptul copilului care a fost plasat de către autoritatea competentă pentru a primi îngrijiri, la protejarea sau tratarea afecțiunilor sale fizice ori mentale, dreptul la verificarea periodică a tratamentului respectiv și a oricăror alte aspecte legate de plasarea sa.

ARTICOLUL 26

1. Statele părți recunosc dreptul oricărui copil de a beneficia de asistență socială, inclusiv de asigurări sociale, și vor lua măsuri pentru asigurarea exercitării depline a acestui drept în conformitate cu legislația lor națională.

2. La acordarea indemnizațiilor prevăzute de lege se va ține seama, când este cazul, de resursele și situația copilului și ale persoanelor responsabile de întreținerea sa, precum și de orice alte împrejurări care au legătură cu cererea de acordare a indemnizațiilor, înaintată de copil sau în numele său.

ARTICOLUL 27

1. Statele părți recunosc dreptul oricărui copil de a beneficia de un nivel de trai care să permită dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială.

2. Părinților și oricărei alte persoane care au în grijă un copil le revine în primul rând responsabilitatea de a asigura, în limita posibilităților și a mijloacelor lor financiare, condițiile de viață necesare în vederea dezvoltării copilului.

3. Statele părți vor adopta măsurile corespunzătoare, ținând seama de condițiile naționale și în limita mijloacelor lor, pentru a ajuta părinții și alte persoane care au în grijă un copil să valorifice acest drept și vor oferi în caz de nevoie asistență materială și programe de sprijin destinate, în principal, satisfacerii nevoilor de hrană, îmbrăcăminte și locuință.

4. Statele părți vor lua toate măsurile adecvate pentru recuperarea pensiei alimentare pentru copil de la părinții săi sau de la alte persoane care răspund din punct de vedere financiar pentru acesta, atât pe teritoriul statului parte, cât și în străinătate. Astfel, în situația în care persoana care răspunde din punct de vedere financiar pentru copil nu locuiește în statul în care locuiește copilul, statele părți vor încuraja aderarea la acorduri internaționale sau încheierea de asemenea acorduri, precum și adoptarea oricăror alte înțelegeri corespunzătoare.

ARTICOLUL 28

1. Statele părți recunosc dreptul copilului la educație și, în vederea asigurării exercitării acestui drept în mod progresiv și pe baza egalității de șanse, în special, statele membre vor avea obligația:

a) de a asigura învățământul primar obligatoriu și gratuit pentru toți;

b) de a încuraja crearea diferitelor forme de învățământ secundar, atât general, cât și profesional și de a le pune la dispoziția tuturor copiilor și de a permite accesul tuturor copiilor la acestea, de a lua măsuri corespunzătoare, cum ar fi instituirea gratuității învățământului și acordarea unui ajutor financiar în caz de nevoie;

c) de a asigura tuturor accesul la învățământul superior, în funcție de capacitatea fiecăruia, prin toate mijloacele adecvate;

d) de a pune la dispoziție copiilor și de a permite accesul acestora la informarea și orientarea școlară și profesională;

e) de a lua măsuri pentru încurajarea frecventării cu regularitate a școlii și pentru reducerea ratei abandonului școlar.

2. Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura aplicarea măsurilor de disciplină școlară într-un mod compatibil cu demnitatea copilului ca ființă umană și în conformitate cu prezenta convenție.

3. Statele părți vor promova și vor încuraja cooperarea internațională în domeniul educației, mai ales în scopul de a contribui la eliminarea ignoranței și a analfabetismului în lume și de a facilita accesul la cunoștințe științifice și tehnice și la metode de învățământ moderne. În această privință se va ține seama, în special, de nevoile țărilor în curs de dezvoltare.

ARTICOLUL 29

1. Statele părți sunt de acord că educația copilului trebuie să urmărească:

a) dezvoltarea plină a personalității, a vocațiilor și a aptitudinilor mentale și fizice ale copilului;

b) cultivarea respectului pentru drepturile omului și libertățile fundamentale, precum și pentru principiile consacrate în Carta Națiunilor Unite;

c) educarea copilului în spiritul respectului față de părinții săi, față de limba sa, de identitatea și valorile sale culturale, față de valorile naționale ale țării în care acesta locuiește, ale țării de origine, precum și față de civilizații diferite de a sa;

d) pregătirea copilului să își asume responsabilitățile vieții într-o societate liberă, într-un spirit de înțelegere, de pace, de toleranță, de egalitate între sexe și prietenie între toate popoarele și grupurile etnice, naționale și religioase și cu persoanele de origine autohtonă;

e) educarea copilului în spiritul respectului față de mediul natural.

2. Nici o dispoziție din prezentul articol sau din art. 28 nu va fi interpretată de o manieră care să aducă atingere libertății persoanelor fizice sau juridice de a crea și conduce instituții de învățământ, cu condiția ca principiile enunțate în paragraful 1 al prezentului articol să fie respectate și ca educația dată în aceste instituții să respecte normele minimale prescrise de stat.

ARTICOLUL 30

În statele în care există minorități etnice, religioase sau lingvistice ori persoane de origine autohtonă copilul aparținând unei astfel de minorități sau având origine autohtonă nu va fi privat de dreptul la viață culturală proprie,

de dreptul de a-și declara apartenența religioasă și de a-și practica propria religie, precum și dreptul de a folosi limba proprie în comun cu alți membri ai grupului său.

ARTICOLUL 31

1. Statele părți recunosc copilului dreptul la odihnă și la vacanță, dreptul de a practica activități recreative proprii vârstei sale, de a participa liber la viața culturală și artistică.

2. Statele părți respectă și promovează dreptul copilului de a participa pe deplin la viața culturală și artistică și încurajează punerea la dispoziție acestuia a mijloacelor adecvate de petrecere a timpului liber și de desfășurare a activităților recreative, artistice și culturale, în condiții de egalitate.

ARTICOLUL 32

1. Statele părți recunosc dreptul copilului de a fi protejat împotriva exploatării economice și de a nu fi constrâns la vreo muncă ce comportă vreun risc potențial sau care este susceptibilă să îi compromită educația ori să îi dăuneze sănătății sau dezvoltării sale fizice, mentale, spirituale, morale ori sociale.

2. Statele părți vor lua măsuri legislative, administrative, sociale și educative pentru a asigura aplicarea prezentului articol. În acest scop și ținând seama de dispozițiile aplicabile ale celorlalte instrumente internaționale, statele părți se obligă, în special:

- a) să fixeze o vârstă minimă sau vârste minime de angajare;
- b) să adopte o reglementare cu privire la orele și la condițiile de muncă;
- c) să prevadă pedepse sau alte sancțiuni corespunzătoare, pentru a asigura aplicarea întocmai a prezentului articol.

ARTICOLUL 33

Statele părți vor lua măsuri corespunzătoare, inclusiv măsuri legislative, administrative, sociale și educaționale, pentru a proteja copiii contra folosirii ilicite de stupefiante și substanțe psihotrope, așa cum sunt acestea definite de convențiile internaționale în materie și pentru a preveni folosirea copiilor în scopul producerii și al traficului ilicit de astfel de substanțe.

ARTICOLUL 34

Statele părți se angajează să protejeze copilul contra oricărei forme de exploatare sexuală și de violență sexuală. În acest scop statele vor lua, în

special, toate măsurile corespunzătoare pe plan național, bilateral și multilateral, pentru a împiedica:

- a) incitarea sau constrângerea copiilor să se dedea la activități sexuale ilegale;
- b) exploatarea copiilor în scopul prostituției sau al altor practici sexuale ilegale;
- c) exploatarea copiilor în scopul producției de spectacole sau de materiale cu caracter pornografic.

ARTICOLUL 35

Statele părți vor lua toate măsurile necesare, pe plan național, bilateral și multilateral, pentru a preveni răpirea, vânzarea și traficul de copii în orice scop și sub orice formă.

ARTICOLUL 36

Statele părți vor proteja copilul contra oricărei forme de exploatare dăunătoare oricărui aspect al bunăstării sale.

ARTICOLUL 37

Statele părți vor veghea ca:

- a) nici un copil să nu fie supus la tortură, la pedepse sau la tratamente crude, inumane sau degradante. Pedepsa capitală sau închisoarea pe viață fără posibilitatea de a fi eliberat nu va fi pronunțată pentru infracțiunile comise de persoane sub vârsta de 18 ani;
- b) nici un copil să nu fie privat de libertate în mod ilegal sau arbitrar. Arestarea, deținerea sau întemnițarea unui copil trebuie să fie conformă cu legea și nu va fi decât o măsură extremă și cât mai scurtă posibil;
- c) orice copil privat de libertate să fie tratat cu omenie și cu respectul cuvenit demnității umane și de o manieră care să țină seama de nevoile persoanelor de vârsta sa. Astfel, orice copil privat de libertate va fi separat de adulți, cu excepția cazurilor în care se apreciază ca fiind în interesul major al copilului să nu se procedeze astfel, și va avea dreptul de a menține contactul cu familia sa prin corespondență și vizite, în afara unor cazuri excepționale;
- d) copiii privați de libertate să aibă dreptul de a avea acces rapid la asistență juridică sau la orice altă asistență corespunzătoare, precum și dreptul de a contesta legalitatea privării lor de libertate, în fața unui tribunal sau a unei alte autorități competente, independente și imparțiale, și dreptul la judecarea în procedură de urgență a cazului respectiv.

ARTICOLUL 38

1. Statele părți se angajează să respecte și să asigure respectarea regulilor dreptului umanitar internațional aplicabile în caz de conflict armat și menite să garanteze protecția copilului.

2. Statele părți vor lua toate măsurile posibile pentru a garanta ca persoanele care nu au împlinit vârsta de 15 ani să nu participe direct la ostilități.

3. Statele părți se vor abține de a înrola în forțele lor armate persoane care nu au împlinit vârsta de 15 ani. Atunci când încorporează persoane mai mari de 15 ani, dar mai mici de 18 ani, statele părți se vor strădui să înroleze, cu prioritate, pe cei mai în vârstă.

4. Conform obligației care le revine în virtutea dreptului umanitar internațional de a proteja populația civilă în caz de conflict armat, statele părți vor lua toate măsurile fezabile, astfel încât copiii afectați de conflictul armat să beneficieze de protecție și de îngrijire.

ARTICOLUL 39

Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a facilita recuperarea fizică și psihologică și reintegrarea socială a copiilor, victime ale unei forme de neglijență, exploatare sau abuz, de tortură sau pedeapsă ori tratamente crude, inumane sau degradante ori victime ale unui conflict armat. Această readaptare și această reintegrare se vor desfășura în condiții care favorizează sănătatea, respectul de sine și demnitatea copilului.

ARTICOLUL 40

1. Statele părți recunosc oricărui copil bănuit, acuzat sau cu privire la care s-a dovedit că a comis o încălcare a legii penale dreptul la un tratament conform cu simțul demnității și al valorii personale, care să întărească respectul său pentru drepturile omului și libertățile fundamentale ale altora și care să țină seama de vârsta sa, precum și de necesitatea de a facilita reintegrarea sa în societate și asumarea de către acesta a unui rol constructiv în societate.

2. În acest scop și ținând seama de dispozițiile în materie ale instrumentelor internaționale, statele părți vor veghea, în special:

a) ca nici un copil să nu fie bănuit, acuzat sau declarat vinovat de o încălcare a legii penale datorită unor acțiuni sau omisiuni care nu erau interzise de dreptul național sau internațional în momentul comiterii lor;

b) ca orice copil bănuit sau acuzat de o încălcare a legii penale să aibă garantate cel puțin următoarele drepturi:

(i) de a fi prezumat nevinovat până la stabilirea vinovăției sale conform legii;

- (ii) de a fi informat în cel mai scurt termen și direct despre acuzațiile care i se aduc sau, dacă este cazul, prin intermediul părinților săi sau al reprezentanților legali și de a beneficia de asistență juridică sau de orice alt fel de asistență corespunzătoare, în vederea formulării și susținerii apărărilor sale;
- (iii) dreptul la examinarea, fără întârziere, a cauzei sale de către o autoritate sau o instanță judiciară competentă, independentă și imparțială, printr-o procedură de audiere echitabilă și conformă cu prevederile legii, în prezența celor care îi asigură asistență juridică sau de altă natură, iar dacă acest lucru nu este considerat contrar interesului major al copilului, ținând seama mai ales de vârsta ori de situația acestuia, în prezența părinților săi sau a reprezentanților săi legali;
- (iv) de a nu fi constrâns să depună mărturie sau să mărturisească că este vinovat; dreptul de a interoga sau de a cere interogarea martorilor acuzării, de a obține aducerea și interogarea martorilor apărării, în condiții de egalitate;
- (v) dacă se dovedește că a încălcat legea penală, dreptul de a recurge la o cale de atac cu privire la decizie și la orice măsură luată în consecință, în fața unei autorități sau a unei instanțe judiciare superioare competente, independente și imparțiale, conform legii;
- (vi) dreptul de a fi asistat gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba utilizată;
- (vii) dreptul la respectarea deplină a vieții sale private, în toate fazele procedurii.

3. Statele părți se vor strădui să promoveze adoptarea de legi și proceduri, înființarea de autorități și instituții, special concepute pentru copiii bănuți, acuzați sau găsiți vinovați de încălcarea legii penale și, în special:

a) să stabilească o vârstă minimă sub care copiii să fie prezumați ca neavând capacitatea de a încălca legea penală;

b) să ia, ori de câte ori este posibil și recomandabil, măsuri de soluționare a cazurilor acestor copii, fără a recurge la procedura judiciară, cu condiția ca drepturile și garanțiile legale să fie respectate pe deplin.

4. Va fi prevăzută o întreagă gamă de dispoziții, precum cele referitoare la îngrijire, orientare și supraveghere, la îndrumare, la perioadele de probă, la plasamentul familial, la programe de educație generală și profesională și la soluții alternative celor privind îngrijirea într-un cadru instituțional, pentru a asigura copiilor un tratament în interesul bunăstării lor și proporțional cu situația lor și cu infracțiunea săvârșită.

ARTICOLUL 41

Nici o dispoziție din prezenta convenție nu aduce atingere prevederilor mai favorabile pentru realizarea acestor drepturi ale copilului care pot figura:

- a) în legislația unui stat parte; sau
- b) în dreptul internațional în vigoare pentru statul respectiv.

PARTEA A II-A

ARTICOLUL 42

Statele părți se angajează să facă larg cunoscute atât adulților, cât și copiilor principiile și dispozițiile prezentei convenții, prin mijloace active și adecvate.

ARTICOLUL 43

1. În vederea examinării progreselor înregistrate de statele părți în executarea obligațiilor pe care și le-au asumat în virtutea prezentei convenții, se instituie un comitet al drepturilor copilului, ale cărui atribuții sunt descrise mai jos.

2. Comitetul se compune din 10* experți de o înaltă ținută morală și care posedă o competență recunoscută în domeniul reglementat de prezenta convenție. Membrii comitetului sunt aleși de statele părți din rândul cetățenilor lor și acționează în nume propriu, ținându-se seama de necesitatea asigurării unei repartii geografice echitabile și a reprezentării principalelor sisteme juridice.

3. Membrii comitetului sunt aleși prin vot secret de pe o listă de persoane desemnate de statele părți. Fiecare stat parte poate desemna un candidat dintre cetățenii săi.

4. Primele alegeri vor avea loc în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei convenții, iar ulterior, la fiecare 2 ani. Cu minimum 4 luni înaintea datei fiecărei alegeri secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va invita în scris statele părți să propună candidații lor într-un termen de două luni. Secretarul general va întocmi apoi o listă alfabetică a candidaților astfel desemnați, indicând statele părți care i-au desemnat, și o va comunica statelor părți la convenție.

5. Alegerile vor avea loc la reuniunile statelor părți, convocate de secretarul general, la sediul Organizației Națiunilor Unite. La aceste reuniuni, la care cvorumul se întrunește cu două treimi din numărul statelor părți,

* Rezoluția 50/155 adoptată la Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite la 21 decembrie 1995, Conferința statelor părți la convenție a aprobat amendamentul la art. 43, paragraful 2, care constă în înlocuirea cuvântului „zece” cu „optsprezece”. România a acceptat amendamentul prin Legea 183/2002 publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 273 din 23 aprilie

candidații aleși în comitet sunt cei care obțin cel mai mare număr de voturi și majoritatea absolută a voturilor reprezentanților statelor părți prezente și votante.

6. Membrii Comitetului se aleg pentru un mandat de 4 ani. Ei pot fi realeși la o nouă prezentare a candidaturii lor. Mandatul a 5 membri desemnați la primele alegeri va înceta după 2 ani. Numele celor 5 membri vor fi trase la sorți de către președintele reuniunii, imediat după prima alegere.

7. În caz de deces sau de demisie a unui membru al Comitetului sau dacă, pentru orice alt motiv, un membru declară că nu își mai poate exercita funcțiile sale în cadrul Comitetului, statul parte care a prezentat candidatura membrului respectiv numește un alt expert dintre cetățenii săi pentru a ocupa postul vacant până la expirarea mandatului respectiv, sub rezerva aprobării de către Comitet.

8. Comitetul aprobă regulamentul său de ordine interioară.

9. Comitetul alege biroul său pentru o perioadă de 2 ani.

10. Adunările Comitetului se țin, în mod normal, la sediul Organizației Națiunilor Unite sau în orice alt loc corespunzător stabilit de Comitet. Comitetul se reunește, de regulă, în fiecare an. Durata sesiunilor sale se stabilește și, dacă este cazul, se modifică de către reuniunea statelor părți la prezenta convenție, sub rezerva aprobării de către adunarea generală.

11. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite pune la dispoziție Comitetului personalul și dotările necesare acestuia pentru a-și îndeplini eficient funcțiile încredințate conform prezentei convenții.

12. Membrii Comitetului creat în virtutea prezentei convenții primesc, cu aprobarea Adunării generale, indemnizații din resursele Organizației Națiunilor Unite, în condițiile și modalitățile fixate de Adunarea generală.

ARTICOLUL 44

1. Statele părți se angajează să supună Comitetului, prin intermediul secretarului general al Organizației Națiunilor Unite, rapoarte privitoare la măsurile pe care le adoptă pentru punerea în vigoare a drepturilor recunoscute în prezenta convenție și la progresele realizate în exercitarea acestor drepturi:

a) în termen de 2 ani începând de la data intrării în vigoare a prezentei convenții pentru statele părți interesate;

b) în continuare, la fiecare 5 ani.

2. Rapoartele întocmite conform prezentului articol trebuie, dacă este cazul, să arate cauzele sau dificultățile care împiedică statele părți să se achite pe deplin de obligațiile prevăzute în prezenta convenție. Ele trebuie, de asemenea, să cuprindă informații suficiente pentru a da Comitetului o idee exactă asupra aplicării convenției în țara respectivă.

3. Statele părți care au prezentat Comitetului un raport inițial nu vor repeta în rapoartele pe care le prezintă ulterior conform prezentului articol, paragraful 1 alin. (b), informațiile de bază pe care le-au comunicat anterior.

4. Comitetul poate cere statelor părți toate informațiile complementare referitoare la aplicarea convenției.

5. Comitetul înaintează la fiecare 2 ani Adunării generale, prin intermediul Consiliului Economic și Social, un raport de activitate.

6. Statele părți asigură difuzarea pe scară largă a propriilor rapoarte pe teritoriul lor.

ARTICOLUL 45

Pentru a promova aplicarea efectivă a convenției și a încuraja cooperarea internațională în domeniul vizat de convenție:

a) Instituțiile specializate, Fondul Națiunilor Unite pentru Copii și alte organe ale Națiunilor Unite au dreptul de a fi reprezentate la analiza modulului de aplicare a acelor dispoziții din prezenta convenție, care țin de mandatul lor. Comitetul poate invita instituțiile specializate, Fondul Națiunilor Unite pentru Copii și orice alte organisme competente pe care le va considera corespunzătoare să dea avize specializate asupra aplicării convenției în domeniile care țin de mandatele lor respective. Comitetul poate invita instituțiile specializate, Fondul Națiunilor Unite pentru Copii și alte organe ale Națiunilor Unite să îi prezinte rapoarte asupra aplicării convenției în sectoarele care țin de domeniul lor de activitate.

b) Comitetul transmite, dacă consideră necesar, instituțiilor specializate, Fondului Națiunilor Unite pentru Copii și altor organisme competente orice raport al statelor părți, care conține o cerere sau care specifică necesitatea asigurării de consultanță ori asistență tehnică, însoțit, dacă este cazul, de observațiile și sugestiile Comitetului referitoare la cererea sau specificația respectivă.

c) Comitetul poate recomanda Adunării generale să ceară secretarului general să dispună efectuarea, în numele Comitetului, a unor studii asupra problemelor specifice care afectează drepturile copilului.

d) Comitetul poate face sugestii și recomandări de ordin general, pe baza informațiilor primite în conformitate cu art. 44 și 45. Aceste sugestii și recomandări de ordin general se vor transmite tuturor statelor părți interesate și se vor supune atenției Adunării generale, însoțite, dacă este cazul, de observațiile statelor părți.

PARTEA A III-A

ARTICOLUL 46

Prezenta convenție este deschisă spre semnare tuturor statelor.

ARTICOLUL 47

Prezenta convenție face subiectul ratificării. Instrumentele de ratificare vor fi înaintate secretarului general al Organizației Națiunilor Unite.

ARTICOLUL 48

Prezenta convenție va rămâne deschisă aderării oricărui stat. Instrumentele de aderare vor fi înaintate secretarului general al Organizației Națiunilor Unite.

ARTICOLUL 49

1. Prezenta convenție va intra în vigoare în a treizecea zi de la depunerea la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite a celui de-al douăzecilea instrument de ratificare sau de aderare.

2. Pentru fiecare stat care va ratifica prezenta convenție sau care va adera la aceasta după depunerea celui de-al douăzecilea instrument de ratificare sau de aderare convenția va intra în vigoare în a treizecea zi de la depunerea de către statul respectiv a instrumentului său de ratificare sau de aderare.

ARTICOLUL 50

1. Orice stat parte poate să propună un amendament și să depună textul acestuia la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. Secretarul general va comunica propunerea de amendament statelor părți, cerându-le să îi facă cunoscut dacă sunt în favoarea convocării unei conferințe a statelor părți, în vederea examinării propunerii și a supunerii ei la vot. Dacă în termen de 4 luni de la această comunicare cel puțin o treime din numărul statelor părți se pronunță în favoarea convocării unei asemenea conferințe, secretarul general convoacă conferința sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite. Orice amendament adoptat de majoritatea statelor părți prezente și votante la conferință este supus spre aprobare Adunării generale.

2. Orice amendament adoptat conform dispozițiilor paragrafului 1 al prezentului articol va intra în vigoare după aprobarea sa de către Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite și după acceptarea sa cu o majoritate de două treimi din numărul statelor părți.

3. La intrarea sa în vigoare amendamentul are forță obligatorie pentru statele părți care l-au acceptat, celelalte state rămânând legate de dispozițiile din prezenta convenție și de toate amendamentele anterioare acceptate de ele.

ARTICOLUL 51

1. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va primi și va comunica tuturor statelor textul rezervelor formulate de state la data ratificării sau aderării.

2. Rezervele incompatibile cu obiectul și scopul prezentei convenții nu sunt admise.

3. Rezervele pot fi retrase în orice moment printr-o notificare în acest sens adresată secretarului general al Organizației Națiunilor Unite, care va informa, în consecință, toate statele părți la convenție. Notificarea va produce efecte de la data la care este primită de secretarul general.

ARTICOLUL 52

Orice stat poate denunța prezenta convenție printr-o notificare scrisă adresată secretarului general al Organizației Națiunilor Unite. Denunțarea produce efecte la un an de la data la care notificarea a fost primită de secretarul general.

ARTICOLUL 53

Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite este desemnat ca depozitar al prezentei convenții.

ARTICOLUL 54

Originalul prezentei convenții, ale cărei texte în limbile arabă, chineză, engleză, franceză, rusă și spaniolă sunt autentice în egală măsură, va fi depus la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

Drept care plenipotențiarilor subsemnați, împuterniciți în mod corespunzător de guvernele lor respective, au semnat prezenta convenție.

PROTOCOL FACULTATIV LA CONVENȚIA CU PRIVIRE LA DREPTURILE COPILULUI, REFERITOR LA VÂNZAREA DE COPII, PROSTITUȚIA COPILOR ȘI PORNOGRAFIA INFANTILĂ*

Statele părți la prezentul protocol,

* Semnat la New York la 6 septembrie 2000. România a ratificat Protocolul prin Legea nr. 470 din 20 septembrie 2001, publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 601 din 25 septembrie 2001.

Considerând că pentru a avansa în direcția realizării scopurilor Convenției cu privire la drepturile copilului și la aplicarea dispozițiilor acesteia, în special ale art. 1, 11, 21, 32, 33, 34, 35 și 36, este adecvată extinderea măsurilor pe care statele părți trebuie să le ia pentru a garanta protecția copilului față de vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă,

Considerând, de asemenea, că menționata Convenție cu privire la drepturile copilului consacră dreptul copilului de a fi protejat împotriva exploatarei economice și de a nu fi constrâns la o muncă implicând riscuri ori fiind susceptibilă de a compromite educația sa sau de a-i afecta grav sănătatea ori dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială,

Constatând cu vie preocupare că traficul internațional cu copii în scopul vinderii acestora, al prostituției copiilor și pornografiei infantile a dobândit proporții considerabile și crescânde,

Profund preocupate de practica răspândită și persistentă a turismului sexual față de care copiii sunt expuși în mod special, în măsura în care favorizează în mod direct vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă,

Conștiente că un anumit număr de grupuri, în special vulnerabile, îndeosebi fetițele, sunt cu atât mai mult expuse riscului de exploatare sexuală și că s-a înregistrat un număr anormal de mare de fetițe printre victimele exploatarei sexuale,

Preocupate de oferta crescândă de materiale pornografice care folosesc copii, pe internet și pe alte noi suporturi tehnologice, și reamintind că în concluziile sale Conferința internațională asupra luptei contra pornografiei infantile pe internet, ținută la Viena în 1999, a solicitat în special incriminarea în lumea întreagă a producției, difuzării, exportului, importului, transmiterii, posesiei cu intenție și publicității făcute materialelor pornografice implicând copii și a subliniat importanța unei cooperări și a unui parteneriat mai strâns între autoritățile publice și profesioniștii internetului,

Convinse că eliminarea vânzării de copii, a prostituției copiilor și a pornografiei infantile va fi facilitată prin adoptarea unei strategii globale care să țină seama de factorii care contribuie la aceste fenomene, îndeosebi subdezvoltarea, sărăcia, disparitățile economice, inechitatea structurilor socioeconomice, disfuncționalitățile familiale, lipsa de educație, exodul rural, discriminarea bazată pe sex, comportamentul sexual iresponsabil al adulților, conflictele armate și sclavia copiilor,

Estimând că o acțiune de sensibilizare a publicului este necesară pentru a reduce cererea care stă la originea vânzării de copii, a prostituției copiilor și a pornografiei infantile și că este importantă consolidarea parteneriatului

mondial între toți factorii, precum și ameliorarea aplicării legii la nivel național,

Luând act de dispozițiile instrumentelor juridice internaționale pertinente în materia protecției copiilor, îndeosebi ale Convenției de la Haga privind protecția copiilor și cooperarea în materia adopției internaționale, ale Convenției de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, ale Convenției de la Haga privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea în materie de responsabilitate parentală și măsuri privind protecția copiilor și ale Convenției nr. 182 a Organizației Internaționale a Muncii privind interzicerea celor mai grele forme de muncă a copiilor și acțiune imediată în vederea eliminării acestora,

Încurajate de sprijinul considerabil primit de Convenția cu privire la drepturile copilului, care denotă o voință generală de promovare și protecție a drepturilor copilului,

Considerând că este importantă aplicarea dispozițiilor programului de acțiune pentru prevenirea vânzării de copii, a prostituției copiilor și a pornografiei infantile, a Declarației și Programului de acțiune adoptate în 1996 la Congresul mondial împotriva exploatării sexuale a copiilor în scopuri comerciale, ținut la Stockholm între 27 și 31 august 1996, precum și a altor decizii și recomandări pertinente ale organismelor internaționale implicate,

Ținând seama în special de importanța tradițiilor și a valorilor culturale ale fiecărui popor pentru protecția copilului și dezvoltarea lui armonioasă,

au convenit cele ce urmează:

ARTICOLUL 1

Statele părți vor interzice vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, în conformitate cu dispozițiile prezentului protocol.

ARTICOLUL 2

În sensul prevederilor prezentului protocol:

a) vânzarea de copii este considerat orice act sau tranzacție prin care un copil este transferat de orice persoană sau grup de persoane către o altă persoană ori către un alt grup contra cost sau contra oricăror alte avantaje materiale;

b) prostituția copiilor reprezintă folosirea copiilor pentru activități sexuale, contra cost sau contra oricăror alte avantaje materiale;

c) pornografia infantilă înseamnă orice reprezentare, prin orice mijloace, a copiilor angajați într-o activitate sexuală explicită, reală ori simulată, sau orice altă expunere a organelor sexuale ale copiilor, în principal în scopuri sexuale.

ARTICOLUL 3

1. Orice stat parte va urmări ca cel puțin următoarele acte și activități să fie pe deplin incriminate în dreptul său penal, indiferent dacă aceste acte sunt comise pe plan intern sau internațional, individual ori în mod organizat.

a) În ceea ce privește vânzarea de copii, astfel cum este definită la art. 2:

(i) oferirea, livrarea sau acceptarea unui copil, indiferent de mijloacele utilizate, în scopul:

- exploatării sexuale a copilului;
- transferului de organe de copil pentru profit;
- supunerii la muncă forțată a copiilor;

(ii) obținerea consimțământului, în mod fraudulos, ca intermediar pentru adopția copiilor, prin încălcarea instrumentelor juridice internaționale în materia adopției.

b) Oferirea, obținerea, procurarea sau furnizarea copiilor pentru prostituție, astfel cum este definită la art. 2.

c) Producerea, distribuirea, difuzarea, importul, exportul, oferirea, vinderea sau deținerea în scopurile menționate de materiale de pornografie, astfel cum este definită la art. 2.

2. Sub rezerva dreptului intern al statului parte, aceleași dispoziții vor fi în vigoare în caz de tentativă de comitere a oricăruia dintre aceste acte, de complitate în săvârșirea sa sau de participare la acesta.

3. Statul parte va considera aceste infracțiuni pasibile de pedepse adecvate, în funcție de gravitatea acestora.

4. Sub rezerva prevederilor dreptului său intern, fiecare stat parte va lua, dacă se consideră necesar, toate măsurile care se impun în scopul de a stabili responsabilitatea persoanelor juridice pentru infracțiunile definite la paragraful 1. În conformitate cu principiile dreptului intern al statului parte, această responsabilitate ar putea fi de natură penală, civilă sau administrativă.

5. Statele părți vor lua toate măsurile juridice sau administrative adecvate pentru a se asigura că toate persoanele implicate în procedura de adopție acționează conform dispozițiilor instrumentelor juridice internaționale aplicabile.

ARTICOLUL 4

1. Fiecare stat parte va lua măsurile necesare pentru stabilirea competenței sale privind infracțiunile la care se referă art. 3 paragraful 1, atunci când acestea sunt comise pe teritoriul său, la bordul unei nave sau aeronave înregistrate în acest stat.

2. Fiecare stat parte va putea lua măsurile necesare pentru stabilirea propriei competențe privind infracțiunile la care se referă art. 3 paragraful 1, în următoarele cazuri:

a) când autorul prezumat al infracțiunii este un cetățean al respectivului stat sau își are reședința pe teritoriul acestuia;

b) când victima este un cetățean al aceluși stat.

3. Fiecare stat parte va lua, de asemenea, măsurile proprii pentru stabilirea competenței sale privind infracțiunile menționate mai sus, atunci când autorul prezumat al infracțiunii este prezent pe teritoriul său și dacă nu îl extrădează către un alt stat parte pe motivul că infracțiunea a fost comisă de unul dintre cetățenii săi.

4. Prezentul protocol nu exclude exercitarea oricărei competențe penale în conformitate cu dreptul intern.

ARTICOLUL 5

1. Infracțiunile la care se referă art. 3 paragraful 1 se consideră a fi incluse în orice tratat de extrădare în vigoare între statele părți și vor fi incluse în orice tratat de extrădare care va fi încheiat ulterior între acestea, în conformitate cu condițiile enunțate în aceste tratate.

2. Dacă un stat parte care condiționează extrădarea de existența unui tratat primește o cerere de extrădare din partea unui alt stat parte cu care acesta nu a încheiat un tratat de extrădare, poate considera prezentul protocol drept temei juridic pentru extrădare în ceea ce privește infracțiunile enunțate. Extrădarea se va efectua în conformitate cu condițiile prevăzute de dreptul statului cărui i s-a solicitat extrădarea.

3. Statele părți care nu condiționează extrădarea de existența unui tratat recunosc infracțiunile enunțate ca fiind cazuri de extrădare între acestea, în condițiile prevăzute de dreptul statului cărui i se solicită extrădarea.

4. Infracțiunile respective sunt considerate de către statele părți, în vederea extrădării, ca fiind comise nu numai la locul săvârșirii acestora, dar și pe teritoriul aflat sub jurisdicția statelor părți chemate să își stabilească competențele conform art. 4.

5. Dacă o cerere de extrădare este prezentată în temeiul unei infracțiuni definite la art. 3 paragraful 1 și dacă statul parte cărui i se solicită extrădarea nu va extrăda sau nu va dori să extrădeze autorul infracțiunii, datorită cetățeniei acestuia, acest stat va lua măsurile necesare pentru sesizarea autorităților competente, în scopul urmăririi penale.

ARTICOLUL 6

1. Statele părți își acordă sprijinul reciproc cel mai larg posibil pentru orice anchetă, procedură penală sau procedură de extrădare, referitoare la infracțiunile definite la art. 3 paragraful 1, inclusiv pentru obținerea dovezilor de care dispun și care sunt necesare procedurilor.

2. Statele părți își îndeplinesc obligațiile asumate prin paragraful 1, în conformitate cu orice tratat sau acord de asistență juridică reciprocă existent între ele. În absența unui astfel de tratat sau acord statele părți își vor acorda acest sprijin în conformitate cu dreptul lor intern.

ARTICOLUL 7

Sub rezerva prevederilor dreptului lor intern, statele părți:

a) vor lua măsurile adecvate pentru a permite, dacă este necesar, ridicarea și confiscarea:

(i) bunurilor, cum ar fi: documente, obiecte sau alte mijloace materiale utilizate pentru comiterea infracțiunilor definite în prezentul protocol sau pentru facilitarea comiterii acestora;

(ii) produsului acestor infracțiuni;

b) vor răspunde cererilor altui stat parte de ridicare sau de confiscare a bunurilor ori produselor definite la alin. (i) și (ii) ale paragrafului a);

c) vor lua măsuri în vederea închiderii provizorii sau definitive a localurilor utilizate pentru comiterea infracțiunilor sus-menționate.

ARTICOLUL 8

1. Statele părți vor adopta în toate stadiile procedurii penale măsurile necesare pentru protejarea drepturilor și intereselor copiilor care sunt victimele practicilor interzise prin prezentul protocol, în special:

a) recunoscând vulnerabilitatea copiilor victime și adaptând procedurile într-un mod care să țină seama de necesitățile lor speciale, îndeosebi în calitate de martori;

b) informând copiii victime asupra drepturilor și rolului lor, a scopului, termenelor, a desfășurării, avansării procedurilor, precum și asupra deciziei luate în cazul lor;

c) permițând ca punctele de vedere, necesitățile sau preocupările copiilor victime să fie prezentate și examinate în cursul procedurii, atunci când interesele lor personale sunt afectate, în conformitate cu regulile procedurale din dreptul intern;

d) acordând sprijin adecvat copiilor victime în toate stadiile procedurii penale;

e) protejând, pe cât este posibil, viața privată și identitatea copiilor victime și luând măsuri conforme cu dreptul intern pentru a preveni difuzarea oricărei informații care ar putea conduce la identificarea lor;

f) protejând, dacă este necesar, siguranța copiilor victime, a familiilor lor și a martorilor acuzării de intimidare și represalii;

g) evitând orice întârzieri nejustificate în soluționarea cazurilor și în executarea hotărârilor sau a deciziilor prin care se acordă o indemnizație copiilor victime.

2. Statele părți vor asigura ca nici o incertitudine asupra vârstei reale a victimelor să nu împiedice declanșarea anchetelor penale, în special a anchetelor destinate să determine această vârstă.

3. Statele părți vor asigura că în modul de tratament al copiilor victime, în cadrul sistemului de justiție penală, va prima interesul superior al copilului.

4. Statele părți vor lua măsuri pentru asigurarea unei pregătiri corespunzătoare, în special juridică și psihologică, a persoanelor care lucrează cu victimele infracțiunilor definite prin prezentul protocol.

5. Statele părți vor lua, în cazul în care este necesar, măsuri pentru asigurarea siguranței și integrității persoanelor și/sau organizațiilor implicate în prevenirea și/sau protecția și reabilitarea victimelor acestor infracțiuni.

6. Nici una dintre dispozițiile prezentului articol nu va aduce atingere dreptului acuzatului la un proces echitabil și imparțial sau nu este incompatibilă cu acest drept.

ARTICOLUL 9

1. Statele părți vor adopta sau vor întări, vor aplica și vor difuza legi, măsuri administrative, politici și programe sociale pentru prevenirea infracțiunilor vizate în prezentul protocol. O atenție specială va fi acordată protecției copiilor vulnerabili la astfel de practici.

2. Statele părți vor sensibiliza opinia publică, inclusiv copiii, asupra măsurilor destinate prevenirii practicilor interzise de către prezentul protocol și a efectelor nefaste ale acestor practici, prin intermediul tuturor mijloacelor adecvate, de educație și de formare. În vederea îndeplinirii obligațiilor prezentului articol statele părți vor încuraja participarea comunităților și, în special, a copiilor și a copiilor victime la programe de informare, educație și formare, inclusiv la nivel internațional.

3. Statele părți vor lua toate măsurile posibile pentru a asigura orice tip de asistență corespunzătoare pentru victimele infracțiunilor definite în prezentul protocol, în special deplină reintegrare socială și recuperarea deplină din punct de vedere fizic și psihologic.

4. Statele părți vor lua măsuri ca toți copiii victime ale infracțiunilor definite în prezentul protocol să aibă acces fără discriminare la proceduri care să le permită solicitarea compensării prejudiciului suferit din partea persoanelor răspunzătoare din punct de vedere legal.

5. Statele părți vor lua măsurile adecvate pentru interzicerea în mod eficient a producerii și difuzării materialelor care fac publicitate practicilor interzise prin prezentul protocol.

ARTICOLUL 10

1. Statele părți vor lua toate măsurile necesare în vederea întăririi cooperării internaționale prin acorduri multilaterale, regionale și bilaterale, în scopul prevenirii, identificării, urmăririi, anchetării și pedepsirii celor responsabili de actele legate de vânzarea de copii, de prostituția copiilor, de pornografia infantilă și de turismul pedofil. Statele părți vor favoriza, de asemenea, cooperarea și coordonarea internațională între autoritățile lor, între organizații neguvernamentale naționale și internaționale și organizații internaționale.

2. Statele părți vor încuraja cooperarea internațională pentru a contribui la readaptarea fizică și psihologică a copiilor victime, la reintegrarea lor socială și la repatrierea lor.

3. Statele părți se angajează să întărească cooperarea internațională pentru a elimina principalii factori care fac vulnerabili copiii la vânzare, prostituție, pornografie și turism pedofil, îndeosebi sărăcia și subdezvoltarea.

4. Statele părți care au capacitatea de a acționa vor furniza ajutor financiar, tehnic sau de altă natură în cadrul programelor existente pe plan multilateral, regional, bilateral sau de altă natură.

ARTICOLUL 11

Nici una dintre dispozițiile prezentului protocol nu va afecta dispozițiile mai favorabile realizării sau exercitării drepturilor copilului care pot figura:

- a) în legislația unui stat parte;
- b) în dreptul internațional în vigoare pentru acel stat parte.

ARTICOLUL 12

1. Fiecare stat parte, în termen de 2 ani de la intrarea în vigoare a prezentului protocol, va prezenta un raport către Comitetul pentru Drepturile Copilului, conținând informații detaliate asupra măsurilor adoptate în vederea implementării dispozițiilor protocolului.

2. După prezentarea raportului detaliat fiecare stat parte va include în rapoartele prezentate Comitetului pentru Drepturile Copilului, în conformitate cu art. 44 din convenție, orice informație suplimentară referitoare la aplicarea prezentului protocol. Celelalte state părți la protocol vor prezenta un raport la fiecare 5 ani.

3. Comitetul pentru Drepturile Copilului poate cere statelor părți informații suplimentare privind aplicarea prezentului protocol.

ARTICOLUL 13

1. Prezentul protocol este deschis spre semnare oricărui stat care este parte la convenție sau care a semnat-o.

2. Prezentul protocol este supus ratificării sau este deschis spre aderare pentru orice stat care este parte la convenție sau care a semnat-o. Instrumentele de ratificare sau de aderare vor fi depuse la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

ARTICOLUL 14

1. Prezentul protocol va intra în vigoare în termen de 3 luni de la depunerea celui de-al zecelea instrument de ratificare sau de aderare.

2. Pentru fiecare stat care va ratifica prezentul protocol sau care va adera la acesta înainte ori după intrarea sa în vigoare, protocolul va intra în vigoare în termen de o lună de la data depunerii de către acest stat al instrumentului său de ratificare sau de aderare.

ARTICOLUL 15

1. Orice stat parte va putea în orice moment să denunțe prezentul protocol prin notificare scrisă, adresată secretarului general al Organizației Națiunilor Unite, care va informa ulterior celelalte state părți la convenție și toate statele care au semnat-o. Denunțarea va produce efecte în termen de un an de la data primirii notificării de către secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

2. Denunțarea nu va avea ca efect scutirea statului parte de obligațiile pe care i le impune prezentul protocol, referitoare la orice infracțiune survenită anterior datei la care denunțarea își produce efectele, după cum nu atrage în nici un caz urmărirea examinării oricărei probleme pentru care Comitetul pentru Drepturile Copilului a fost deja sesizat înainte de această dată.

ARTICOLUL 16

1. Fiecare stat parte poate propune un amendament și poate depune textul acestuia la secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. Acesta va comunica propunerea de amendament statelor părți și le va cere să îi facă cunoscut dacă sunt favorabile convocării unei conferințe a statelor părți, în vederea examinării propunerii și supunerii la vot. Dacă într-un interval de 4 luni de la data comunicării cel puțin o treime din numărul statelor părți se va pronunța în favoarea convocării unei astfel de conferințe, secretarul general va convoca conferința sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite. Orice amendament adoptat de către majoritatea statelor părți, prezente și votante în cadrul conferinței, va fi supus spre aprobare Adunării generale a Organizației Națiunilor Unite.

2. Orice amendament adoptat în conformitate cu dispozițiile paragrafului 1 va intra în vigoare după adoptarea de către Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite și acceptarea lui cu o majoritate de două treimi din numărul statelor părți.

3. După intrarea în vigoare a unui amendament acesta devine obligatoriu pentru statele părți care l-au acceptat, celelalte state părți rămânând legate prin dispozițiile prezentului protocol și prin toate celelalte amendamente anterior, acceptate de către acestea.

ARTICOLUL 17

1. Prezentul protocol, ale cărui texte în limba arabă, chineză, engleză, franceză, rusă și spaniolă sunt egal autentice, va fi depozitat în arhivele Organizației Națiunilor Unite.

2. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va transmite copii certificate de pe prezentul protocol tuturor statelor părți la convenție și tuturor statelor care au semnat-o.

PROTOCOL FACULTATIV CU PRIVIRE LA IMPLICAREA COPIILOR ÎN CONFLICTE ARMATE, LA CONVENȚIA PRIVIND DREPTURILE COPILULUI*

Statele părți la prezentul protocol,

Încurajate de sprijinul larg acordat Convenției privind drepturile copilului, care denotă o voință generală de deschidere pentru promovarea și protecția drepturilor copilului,

Reafirmând că drepturile copilului reclamă o atenție specială și lansând un apel pentru îmbunătățirea continuă a situației tuturor copiilor, precum și pentru dezvoltarea și educarea lor în condiții de pace și securitate,

Preocupate de efectele dăunătoare și larg răspândite ale conflictelor armate asupra copiilor și de consecințele pe termen lung asupra păcii, securității și dezvoltării durabile,

Condamnând utilizarea ca ținte a copiilor în conflicte armate și în atacurile directe asupra locurilor protejate de dreptul internațional, inclusiv asupra celor în care, în general, prezența copiilor este semnificativă, cum ar fi școli și spitale,

* Adoptat și deschis semnării, ratificării și aderării prin Rezoluția Adunării generale A/RES/54/263 din 25 mai 2000. România a ratificat Protocolul prin Legea nr. 567 din 19 octombrie 2001, publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 692 din 31 octombrie

Luând act de adoptarea Statutului Curții Penale Internaționale de la Roma, în particular de includerea printre crimele de război a recrutării sau înrolării copiilor sub 15 ani ori a folosirii lor pentru a se implica activ în conflicte armate internaționale și neinternaționale,

Considerând în consecință că, pentru întărirea în continuare a implementării drepturilor recunoscute de Convenția privind drepturile copilului, este nevoie de creșterea protecției copiilor împotriva oricărei implicări în conflicte armate,

Luând act că în art. 1 din Convenția privind drepturile copilului se prevede că în sensul acestei convenții copilul este definit ca orice ființă umană sub 18 ani, cu excepția cazurilor în care vârsta majoratului este atinsă înainte de 18 ani, conform legislației aplicabile copilului,

Convinse că adoptarea unui protocol facultativ la convenție, care ridică vârsta minimă a unei eventuale înrolări în forțele armate și a participării la ostilități a copiilor, va contribui în mod efectiv la implementarea principiului conform căruia interesul superior al copilului trebuie să reprezinte o premisă primordială în toate deciziile care îl vizează,

Luând act de faptul că la cea de-a 26-a Conferință internațională a Crucii Roșii și a Semilunii Roșii din luna decembrie 1995 s-a recomandat, *inter alia*, ca părțile într-un conflict să ia toate măsurile necesare pentru a împiedica participarea copiilor sub 18 ani la ostilități,

Salutând adoptarea în unanimitate în luna iunie 1999 a Convenției nr. 182 a Organizației Internaționale a Muncii cu privire la interzicerea celor mai grave forme de exploatare a muncii copilului și la acțiunea imediată pentru eliminarea acestora, care interzice, *inter alia*, recrutarea forțată sau obligatorie a copiilor pentru folosirea în conflicte armate,

Condamnând cu profundă îngrijorare recrutarea, pregătirea și folosirea, în interiorul și în afara frontierelor naționale, a copiilor la ostilități de către grupări armate distincte de forțele armate ale unui stat și recunoscând responsabilitatea celor care recrutează, pregătesc și folosesc copii în acest scop,

Reamintind obligația fiecărei părți la un conflict armat de a se conforma prevederilor dreptului internațional umanitar,

Subliniind că prezentul protocol nu aduce atingere scopurilor și principiilor enunțate de Carta Națiunilor Unite, în special art. 51, și normelor relevante ale dreptului umanitar,

Ținând seama de faptul că pacea și securitatea, bazate pe respectul deplin al scopurilor și principiilor conținute în Cartă și pe respectarea instrumentelor relevante aplicabile în domeniul drepturilor omului, sunt indispensabile pentru protecția totală a copilului, în special în timpul conflictelor armate și sub ocupație străină,

Recunoscând nevoile speciale ale acelor copii care, datorită situației economice și sociale sau sexului, sunt, în particular, vulnerabili în ceea ce privește înrolarea sau folosirea lor în ostilități contrare prezentului protocol,

Conștiente de necesitatea luării în considerare a profundelor cauze economice, sociale și politice ale participării copiilor la conflicte armate,

*Convins*e de necesitatea întăririi cooperării internaționale în vederea implementării prezentului protocol, precum și a reabilitării fizice și psihosociale și a reintegrării sociale a copiilor victime ale conflictelor armate,

Încurajând participarea comunității și, în mod special, a copiilor și a copiilor victime la diseminarea informațiilor și a programelor educaționale referitoare la implementarea acestui protocol,

au convenit cele ce urmează:

ARTICOLUL 1

Statele părți vor lua toate măsurile posibile pentru a veghea ca membrii forțelor armate, care nu au împlinit vârsta de 18 ani, să nu participe direct la ostilități.

ARTICOLUL 2

Statele părți vor veghea ca persoanele care nu au împlinit vârsta de 18 ani să nu constituie obiectul înrolării obligatorii în cadrul forțelor armate.

ARTICOLUL 3

1. Statele părți vor ridica vârsta minimă de recrutare voluntară în cadrul forțelor armate naționale în raport cu cea fixată la art. 38 paragraful 3 din Convenția privind drepturile copilului, ținând seama de principiile enunțate în acest articol și de recunoașterea, în baza convenției, a protecției speciale de care se bucură persoanele cu vârsta sub 18 ani.

2. Fiecare stat parte va depune, cu ocazia ratificării prezentului protocol sau a aderării la acesta, o declarație obligatorie care să indice vârsta minimă de la care este permisă înrolarea voluntară în forțele armate naționale și să descrie garanțiile prevăzute pentru a veghea ca această înrolare să nu fie forțată sau realizată prin constrângere.

3. Statele părți care permit înrolarea voluntară în forțele armate naționale până la vârsta de 18 ani trebuie să pună în aplicare garanții minime care să asigure că:

a) înrolarea este voluntară;

b) înrolarea se efectuează cu consimțământul și în cunoștința de cauză a părinților sau tutorilor legali;

c) persoanele sunt pe deplin informate cu privire la îndatoririle care le revin în cadrul serviciului militar;

d) persoanele furnizează o dovadă credibilă a vârstei înainte de a fi acceptate în serviciul militar național.

4. Fiecare stat parte poate în orice moment să își întărească declarația sa prin notificare adresată secretarului general al O.N.U., care va informa toate statele părți. Această notificare intră în vigoare la data la care este primită de secretarul general.

5. Obligația de a ridica vârsta minimă prevăzută în paragraful 1 al prezentului articol nu se aplică școlilor aflate sub administrația sau sub controlul forțelor armate ale statelor părți, în conformitate cu prevederile art. 28 și 29 din Convenția privind drepturile copilului.

ARTICOLUL 4

1. Grupurile armate distincte de forțele armate ale unui stat nu trebuie sub nici o formă să înroleze sau să utilizeze pentru ostilități persoanele sub 18 ani.

2. Statele părți vor lua toate măsurile posibile pentru a împiedica înrolarea și utilizarea acestor persoane, în special măsuri de ordin juridic pentru interzicerea și sancționarea penală a acestor practici.

3. Aplicarea prezentului articol nu va afecta statutul juridic al oricărei părți implicate într-un conflict armat.

ARTICOLUL 5

Nici o dispoziție a prezentului protocol nu poate fi interpretată ca împiedicând aplicarea prevederilor legislației unui stat parte sau a instrumentelor internaționale și de drept internațional umanitar mai favorabile realizării drepturilor copilului.

ARTICOLUL 6

1. Fiecare stat parte va lua toate măsurile de ordin juridic, administrativ, precum și alte măsuri pentru a asigura implementarea și aplicarea efectivă a prevederilor prezentului protocol, în limitele competenței sale.

2. Statele părți se angajează să promoveze principiile și prevederile prezentului protocol și să le facă larg cunoscute, prin mijloace corespunzătoare, deopotrivă copiilor și adulților.

3. Statele părți vor lua toate măsurile posibile pentru a veghea că persoanele aflate sub incidența jurisdicției lor, recrutate sau implicate în ostilități ce contravin prevederilor prezentului protocol sunt demobilizate sau eliberate din serviciul militar. Statele părți vor acorda acestor persoane, atunci

când este nevoie, întreaga asistență necesară pentru refacerea fizică și psihologică și pentru reintegrarea lor socială.

ARTICOLUL 7

1. Statele părți vor colabora pentru implementarea prevederilor prezentului protocol, în special pentru prevenirea oricărei activități contrare și pentru reabilitarea și reintegrarea socială a persoanelor victime ale actelor contrare prezentului protocol, prin cooperare tehnică și asistență financiară. Asistența și cooperarea se vor dezvolta în consultare cu statele părți vizate și cu organizațiile internaționale competente.

2. Statele părți vor acorda asistența menționată prin intermediul programelor multilaterale, bilaterale sau al altor programe existente ori, printre altele, prin intermediul unui fond de contribuții voluntare constituit în conformitate cu regulile Adunării generale a Națiunilor Unite.

ARTICOLUL 8

1. Fiecare stat parte, în termen de 2 ani după intrarea în vigoare a prezentului protocol, va prezenta un raport Comitetului pentru Drepturile Copilului, conținând informații cuprinzătoare cu privire la măsurile luate în vederea implementării prevederilor prezentului protocol, în special măsurile luate pentru implementarea prevederilor referitoare la participare și înrolare.

2. După prezentarea rapoartelor cuprinzătoare fiecare stat parte la protocol va include în rapoartele pe care le va prezenta Comitetului pentru Drepturile Copilului, conform art. 44 din convenție, orice altă informație suplimentară care privește implementarea prezentului protocol. Alte state părți la protocol vor înainta un raport la fiecare 5 ani.

3. Comitetul pentru Drepturile Copilului poate cere statelor părți informații relevante pentru implementarea prezentului protocol.

ARTICOLUL 9

1. Prezentul protocol este deschis spre semnare oricărui stat care este parte la convenție sau semnatar al acesteia.

2. Prezentul protocol este supus ratificării și este deschis spre aderare oricărui stat. Instrumentele de ratificare sau de aderare vor fi păstrate de secretarul general al Națiunilor Unite.

3. Secretarul general, în calitatea sa de depozitar al convenției și protocolului, va informa toate statele părți la convenție și statele care au semnat convenția asupra depunerii fiecărei declarații, în baza art. 3, și a fiecărui instrument de ratificare și de aderare la prezentul protocol.

ARTICOLUL 10

1. Presentul protocol va intra în vigoare în 3 luni de la depunerea celui de-al zecelea instrument de ratificare sau aderare.

2. Pentru fiecare stat care ratifică prezentul protocol sau care aderă la el după intrarea lui în vigoare protocolul va intra în vigoare la o lună de la data depunerii instrumentului de ratificare sau de aderare.

ARTICOLUL 11

1. Orice stat parte poate denunța în orice moment prezentul protocol prin notificare scrisă adresată secretarului general al Națiunilor Unite, care va informa ulterior celelalte state părți la convenție și toate statele semnatare ale convenției. Denunțarea va produce efect după un an de la data primirii notificării de către secretarul general. În cazul în care la expirarea termenului de un an statul parte denunțator este implicat într-un conflict armat, denunțarea nu își va produce efectul înaintea încheierii conflictului armat.

2. O astfel de denunțare nu va avea efectul absolvirii statului parte de obligațiile asumate prin prezentul protocol în privința oricărui act survenit înaintea datei la care denunțarea își produce efectul. O asemenea denunțare nu va prejudicia în nici un fel luarea în considerare a oricărei probleme care se află deja în atenția Comitetului pentru Drepturile Copilului înaintea datei de la care denunțarea a devenit efectivă.

ARTICOLUL 12

1. Orice stat parte poate aduce amendamente pe care le va înainta secretarului general al Națiunilor Unite. Secretarul general va aduce la cunoștință statelor părți amendamentul propus, solicitându-le să indice dacă sunt de acord cu organizarea unei conferințe a statelor părți pentru a dezbate și a supune la vot respectivele propuneri. În cazul în care, în termen de 4 luni de la data aducerii la cunoștință, cel puțin o treime din numărul statelor părți este în favoarea convocării unei asemenea conferințe, secretarul general va convoca conferința sub auspiciile Națiunilor Unite. Orice amendament adoptat de o majoritate a statelor părți prezente și cu drept de vot la conferință va fi înaintat pentru aprobare Adunării generale a Națiunilor Unite.

2. Un amendament adoptat în conformitate cu paragraful 1 va intra în vigoare la aprobarea lui de către Adunarea generală a Națiunilor Unite, prin acceptare de către o majoritate de două treimi din numărul statelor părți.

3. Intrarea în vigoare a unui amendament produce efecte asupra tuturor statelor părți care l-au acceptat, celelalte state fiind ținute de prevederile prezentului protocol și de orice alte amendamente acceptate anterior.

ARTICOLUL 13

1. Versiunile prezentului protocol în limbile arabă, chineză, engleză, franceză, rusă și spaniolă, fiind egal autentice, vor fi depuse la arhivele Națiunilor Unite.

2. Secretarul general al Națiunilor Unite va transmite copii autentificate de pe prezentul protocol tuturor statelor părți la convenție și tuturor statelor semnatare ale acesteia.

CONVENȚIA PRIVIND LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ÎN DOMENIUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI*

Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, întrunită la Paris, de la 14 noiembrie la 15 decembrie 1960, în cea de-a 11-a sesiune a sa,

Reamintind că Declarația universală a drepturilor omului afirmă principiul nediscriminării și proclamă dreptul oricărei persoane la educație,

Considerând că discriminarea în domeniul învățământului constituie o violare a drepturilor enunțate în această declarație,

Considerând că, în conformitate cu Actul său constitutiv, Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură își propune să stabilească colaborarea între națiuni, în scopul asigurării pentru toți a respectului universal al drepturilor omului, precum și posibilitățile egale de a primi educație.

Conștientă că este, ca atare, de datoria Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, respectând diversitatea sistemelor naționale de educație, nu numai de a condamna orice discriminare în domeniul învățământului, ci de a promova în același timp egalitatea de posibilități și de tratament pentru orice persoană în acest domeniu.

Fiind sesizată de propuneri referitoare la diferitele aspecte ale discriminării în domeniul învățământului, chestiune care constituie punctul 17.1.4 al ordinii de zi a sesiunii.

După ce a hotărât, cu prilejul celei de-a 10-a sale sesiuni, că această chestiune va face obiectul unei Convenții internaționale precum și al unor recomandări către Statele membre.

Adoptată astăzi 14 decembrie 1960, prezenta Convenție:

* Adoptată de Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură la 14 decembrie 1960. Intrată în vigoare la 22 mai 1962 cf. dispozițiilor art. 14. România a ratificat Convenția la 20 aprilie 1964.

ARTICOLUL 1

1. În sensul prezentei Convenții, termenul de „discriminare“ cuprinde orice distincție, excludere, limitare sau preferință care, întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, situație economică sau naștere, are drept obiect sau ca rezultat suprimarea sau alterarea egalității de tratament în ceea ce privește învățământul și mai ales:

- a) înlăturarea unor persoane sau a unui grup de la accesul la diverse tipuri sau grade de învățământ;
- b) limitarea la un nivel inferior a educației unei persoane sau a unui grup;
- c) sub rezerva celor stabilite în articolul 2 al prezentei Convenții instituirea sau menținerea unor sisteme sau instituții de învățământ separate pentru persoane sau grupuri; sau
- d) plasarea unei persoane sau a unui grup într-o situație incompatibilă cu demnitatea umană.

2. În sensul prezentei Convenții, cuvântul „învățământ“ se referă la diverse tipuri și diferite grade de învățământ și cuprinde accesul la învățământ, nivelul și calitatea sa, precum și condițiile în care este predat.

ARTICOLUL 2

În cazul când sunt admise de către stat, situațiile următoare nu sunt considerate că ar constitui discriminări în sensul articolului 1 al prezentei Convenții:

a) crearea sau menținerea de sisteme sau de instituții de învățământ separate pentru elevii de cele două sexe când aceste sisteme sau instituții prezintă înlesniri echivalente de acces la învățământ, dispun de cadre didactice cu aceeași calificare și permit să se urmeze aceleași programe de studii sau programe de studii echivalente;

b) crearea sau menținerea, din motive de ordin religios sau lingvistic, de sisteme sau instituții separate în care se predă un învățământ care corespunde alegerii părinților sau tutorilor legali ai elevilor, dacă adeziunea la aceste sisteme sau frecventarea acestor instituții rămâne facultativă și dacă învățământul predat este în conformitate cu manuale care ar fi putut fi prescrise sau aprobate de către autoritățile competente, în special pentru învățământul de același grad;

c) crearea sau menținerea de instituții de învățământ particulare dacă aceste instituții au drept obiect nu asigurarea excluderii unui grup oarecare, ci sporirea posibilităților de învățământ pe care le oferă puterea publică, dacă funcționarea lor corespunde acestui țel și dacă învățământul predat este conform cu normele care ar fi putut fi prescrise sau aprobate de către autoritățile competente în special pentru învățământul de același grad.

ARTICOLUL 3

În scopul de a elimina sau preveni orice discriminare în sensul prezentei Convenții, statele participante își iau angajamentul:

a) să abroge orice dispoziții legislative și administrative și să pună capăt oricăror practici administrative care ar comporta o discriminare în domeniul învățământului;

b) să ia măsurile necesare, la nevoie pe cale legislativă, pentru a nu se face nici o discriminare la admiterea elevilor în instituțiile de învățământ;

c) să nu admită, în ceea ce privește cheltuielile de școlarizare, atribuirea de burse sau orice alte forme de ajutorare a elevilor, acordarea de autorizații sau înlesniri care pot fi necesare pentru urmarea studiilor în străinătate, nici o diferență de tratament între naționali din partea autorităților, afară de cele care se bazează pe merite sau pe nevoi;

d) să nu admită, în cazul unui ajutor eventual, dat sub orice formă de către autoritățile publice instituțiilor de învățământ, nici o preferință sau restricție bazate exclusiv pe faptul că elevii aparțin unui grup determinat;

e) să acorde resortisanților străini care locuiesc pe teritoriul lor același acces la învățătură ca și propriilor lor naționali.

ARTICOLUL 4

Statele participante la prezenta Convenție își iau în plus angajamentul să furnizeze, să dezvolte și să aplice o politică națională menită să promoveze, prin metode adaptate circumstanțelor și obiceiurilor naționale, egalitatea de posibilități și de tratament în domeniul învățământului, și mai ales:

a) să instituie învățământul primar obligatoriu și gratuit; să generalizeze și să facă accesibil pentru toți învățământul mediu sub diversele sale forme; să facă accesibil pentru toți, în funcție de capacitățile fiecăruia, în condiții de egalitate deplină, învățământul superior; să asigure executarea de către toți a obligației școlare prevăzute de lege;

b) să asigure în toate instituțiile de învățământ public de același grad, un învățământ de același nivel și condiții echivalente în ceea ce privește calitatea învățământului predat;

c) să încurajeze și să intensifice, prin mijloace adecvate, educația persoanelor care n-au urmat învățământul primar sau care nu l-au dus până la capăt, și să le permită să-și urmeze studiile în funcție de aptitudinile lor;

d) să asigure fără discriminare pregătirea pentru profesiunea didactică.

ARTICOLUL 5

1. Statele participante la prezenta Convenție convin:

a) că educația trebuie să urmărească deplina dezvoltare a personalității umane și întărirea respectului drepturilor omului și a libertăților fundamentale

și că ea trebuie să favorizeze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și toate grupurile rasiale sau religioase, precum și dezvoltarea activităților Națiunilor Unite pentru menținerea păcii;

b) că este necesar să se respecte libertatea părinților și, dacă este cazul, a tutorilor legali: 1. de a alege pentru copiii lor instituții de învățământ altele decât cele ale statului, dar corespunzătoare normelor minime care pot fi prescrise sau aprobate de către autoritățile competente; 2. de a asigura, conform modalităților de aplicare proprii legislației fiecărui stat, educația religioasă și morală a copiilor în conformitate cu propriile lor convingeri, de asemenea, nici o persoană sau nici un grup nu trebuie să fie constrânse să primească o instrucție religioasă incompatibilă cu convingerile lor;

c) că este necesar să se recunoască membrilor minorităților naționale dreptul de a exercita activități educative proprii, inclusiv de a deschide școli și, conform cu politica fiecărui stat în materie de educație, de a utiliza sau preda în propria lor limbă, însă cu condiția ca:

i) acest drept să nu fie exercitat într-un mod care să împiedice pe membrii minorităților de a înțelege limba și cultura întregii colectivități și de a lua parte la activitățile ei, sau care ar compromite suveranitatea națională;

ii) nivelul învățaturii predate în aceste școli să nu fie inferior nivelului general prescris sau aprobat de către autoritățile competente; și

iii) frecventarea acestor școli să fie facultativă.

2. Statele participante la prezenta Convenție se obligă să ia toate măsurile necesare pentru asigurarea aplicării principiilor enunțate în paragraful 1 al prezentului articol.

ARTICOLUL 6

În aplicarea prezentei Convenții, statele participante se angajează să acorde cea mai mare atenție recomandărilor pe care Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură le-ar adopta în scopul de a defini măsurile ce trebuie luate pentru a lupta împotriva diferitelor aspecte ale discriminării în învățământ și de a asigura egalitatea de posibilități și de tratament.

ARTICOLUL 7

Statele participante la prezenta Convenție vor trebui să indice în rapoartele periodice pe care le vor prezenta Conferinței generale a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, la datele și în forma pe care ea le va determina, dispozițiile legislative și regulamentele, precum și alte măsuri adoptate de ele pentru aplicarea prezentei Convenții, inclusiv cele luate în vederea formulării și dezvoltării politicii naționale definite la articolul

4, precum și rezultatele obținute și obstacolele întâlnite la punerea ei în aplicare.

ARTICOLUL 8

Orice litigiu între două sau mai multe state participante la prezenta Convenție, cu privire la interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții și care nu va fi fost soluționat pe calea tratativilor va fi supus, la cererea părților în litigiu, Curții Internaționale de Justiție, pentru ca ea să decidă în această chestiune în lipsa altei proceduri de soluționare a litigiului.

ARTICOLUL 9

Nu va fi admisă nici o rezervă la prezenta Convenție.

ARTICOLUL 10

Prezenta Convenție nu are ca efect atingerea drepturilor de care pot să se bucure indivizi sau grupuri în virtutea unor acorduri încheiate între două sau mai multe state, cu condiția ca aceste acorduri să nu fie contrare nici literei, nici spiritului prezentei Convenții.

ARTICOLUL 11

Prezenta Convenție este întocmită în limbile engleză, franceză, rusă și spaniolă, cele patru texte având aceeași valabilitate.

ARTICOLUL 12

1. Prezenta Convenție va fi supusă spre ratificare sau acceptare statelor membre ale Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, în conformitate cu procedurile lor constituționale.

2. Instrumentele de ratificare sau acceptare vor fi depuse la Directorul general al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură.

ARTICOLUL 13

1. Prezenta Convenție este deschisă pentru aderare oricărui stat care nu este membru al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, invitat să adere la aceasta de către Consiliul executiv al Organizației.

2. Aderarea se va face prin depunerea unui instrument de aderare la Directorul general al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură.

ARTICOLUL 14

Prezenta Convenție va intra în vigoare la trei luni după data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare, de acceptare sau de aderare, numai pentru statele care au depus instrumentele respective de ratificare, acceptare sau aderare la această dată sau anterior. Ea va intra în vigoare pentru orice alt stat după trei luni de la depunerea instrumentului său de ratificare, acceptare sau aderare.

ARTICOLUL 15

Fiecare din statele participante la prezenta Convenție recunosc că aceasta este aplicabilă nu numai teritoriului lor metropolitan, ci și tuturor teritoriilor neautonome, sub tutelă, coloniale, sau altor teritorii cărora le asigură relațiile internaționale; ele se obligă să consulte, dacă va fi necesar, guvernele sau alte autorități competente ale ziselor teritorii, în momentul ratificării, acceptării sau aderării sau în prealabil, cu scopul de a obține aplicarea Convenției la aceste teritorii, precum și să notifice Directorului general al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, teritoriile cărora li se va aplica Convenția, această notificare urmând a avea efect după trei luni de la data primirii ei.

ARTICOLUL 16

1. Fiecare din statele participante la prezenta Convenție va avea facultatea de a denunța prezenta Convenție în numele său propriu sau în numele oricărui teritoriu căruia îi asigură relațiile internaționale.

2. Denunțarea va fi notificată printr-un instrument scris depus la Directorul general al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură.

3. Denunțarea va produce efecte la 12 luni după primirea instrumentului de denunțare.

ARTICOLUL 17

Directorul general al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură va informa statele membre ale Organizației, statele nemembre la care se referă articolul 13, precum și Organizația Națiunilor Unite, despre depunerea tuturor instrumentelor de ratificare, acceptare sau aderare menționată în articolele 12 și 13, precum și despre notificările și denunțările prevăzute respectiv în articolele 15 și 16.

ARTICOLUL 18

1. Prezenta Convenție va putea fi revizuită de către Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură. Revizuirea nu va lega totuși decât statele care vor deveni părți la Convenția de revizuire.

2. În cazul când Conferința generală ar adopta o nouă Convenție prin care s-ar revizui total sau parțial prezenta Convenție, și afară de cazul când noua Convenție nu va dispune altfel, prezenta Convenție va înceta de a fi deschisă ratificării, acceptării sau aderării, cu începere de la data intrării în vigoare a noii Convenții de revizuire.

ARTICOLUL 19

În conformitate cu articolul 102 al Cartei Națiunilor Unite, prezenta Convenție va fi înregistrată la Secretariatul Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură.

Făcută la Paris, la 15 decembrie 1960, în două exemplare autentice, semnate de președintele Conferinței generale, întrunită la cea de-a 11-a sesiune a sa, și de către Directorul general al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, care vor fi depuse în arhivele Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură și ale căror copii certificate conforme vor fi remise tuturor statelor menționate în articolele 12 și 13 precum și Organizației Națiunilor Unite.

Textul care precede este textul autentic al Convenției astfel cum a fost adoptat de Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură la cea de-a unsprezecea sesiune a sa, care s-a ținut la Paris și care a fost declarată închisă la 15 decembrie 1960.

Drept pentru ca și-au pus semnătura, astăzi, 15 decembrie 1960.

PROTOCOL INSTITUIND O COMISIE DE CONCILIERE ȘI DE BUNE OFICII ÎNSĂRCINATĂ CU CĂUTAREA DE SOLUȚII DIFERENDELOR CARE VOR APĂREA ÎNTRE STATELE PĂRȚI LA CONVENȚIA PRIVIND LUPTA ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ÎN DOMENIUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI*

Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, reunită la Paris, între 9 noiembrie și 10 decembrie 1962, în a douăsprezecea sa sesiune,

*Protocolul a fost adoptat de Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură la 10 decembrie 1962 și a intrat în vigoare la 24 octombrie 1968.

Adoptând, la cea de-a unsprezecea sa sesiune, Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului,

Doritoare să faciliteze punerea în aplicare a acestei Convenții,

Considerând că, în acest scop, este necesar să se instituie o Comisie de conciliere și de bune oficii însărcinată cu căutarea unei soluții amiabile diferendelor care vor apare între Statele părți cu privire la aplicarea și interpretarea Convenției,

Adoptată, în această zi de 10 decembrie 1962, prezentul protocol:

ARTICOL PRIM

Se instituie, pe lângă Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, o Comisie de conciliere și de bune oficii, denumită în continuare Comisie, însărcinată cu căutarea unei soluții amiabile diferendelor născute între statele părți la Convenție privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului, denumită în continuare Convenție, referitoare la aplicarea și interpretarea zisei Convenții.

ARTICOLUL 2

1. Comisia se compune din unsprezece membri, care trebuie să fie personalități cunoscute pentru înalta lor moralitate și imparțialitate și care sunt alese de Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, denumită în continuare Conferința generală.

2. Membrii Comisiei vor acționa cu titlu individual.

ARTICOLUL 3

1. Membrii Comisiei sunt aleși de pe o listă de persoane prezentate în acest scop de Statele părți la prezentul protocol. Fiecare stat trebuie să prezinte, după consultarea comisiei sale naționale pentru UNESCO, cel mult patru persoane. Aceste persoane trebuie să fie resortisanți ai statelor părți la prezentul protocol.

2. Cu cel puțin patru luni înainte de data oricărei alegeri a Comisiei, Directorul general al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, denumit în continuare Directorul general, invită Statele părți la prezentul protocol să procedeze, într-un termen de două luni, la prezentarea persoanelor vizate în paragraful 1 al prezentului articol. El va întocmi lista alfabetică a persoanelor astfel prezentate și va comunica cu cel puțin o lună înaintea alegerii, Consiliului executiv al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, în continuare denumit Consiliul executiv, precum și Statelor părți la Convenție. Consiliul executiv va transmite Conferinței generale lista susmenționată cu sugestiile pe care el le-ar putea socoti utile.

Conferința generală va proceda la alegerea membrilor Comisiei confirmându-se procedura pe care o urmează în mod normal, în materie de alegere a mai multor posturi.

ARTICOLUL 4

1. Comisia nu va putea cuprinde mai mult de un resortisant al aceluiași stat.

2. Procedând la alegerea membrilor Comisiei, Conferința generală se va strădui să asigure figurarea printre aceștia a personalităților componente în domeniul învățământului, precum și a personalităților care au o experiență judiciară sau juridică, mai ales în domeniul internațional. Ea va ține seama, totodată, de o repartitie geografică echitabilă și de reprezentarea diverselor forme de civilizație, precum și de principalele sisteme juridice.

ARTICOLUL 5

Membrii Comisiei sunt aleși pentru șase ani. Ei sunt reeligibili dacă sunt prezentați din nou. Totuși, mandatul a patru dintre membrii aleși la primul scrutin va lua sfârșit după doi ani, iar mandatul altor trei după patru ani. Imediat după prima alegere, numele acestor membri sunt trase la sorți de președintele Conferinței generale.

ARTICOLUL 6

1. În caz de deces sau de demisie, președintele Comisiei informează imediat Directorul general, care declară locul vacant începând de la data decesului sau de la aceea la care demisia intră în vigoare.

2. Dacă, după părerea unanimă a celorlalți membri, un membru al Comisiei a încetat să-și îndeplinească funcțiile pentru orice altă cauză în afară de o absență cu caracter temporar sau se găsește în incapacitate de a continua să le îndeplinească, președintele Comisiei va informa pe Directorul general și declară atunci locul vacant.

3. Directorul general informează statele membri ale Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, precum și statele nemembre care au devenit părți la prezentul protocol, conform articolului 23, de vacanțele survenite în cazurile prevăzute în paragrafele 1 și 2 ale prezentului articol.

4. În fiecare din cazurile prevăzute în paragrafele 1 și 2 ale prezentului articol, Conferința generală procedează la înlocuirea membrului al cărui loc a devenit vacant, pentru porțiunea mandatului rămas de îndeplinit.

ARTICOLUL 7

Sub rezerva dispozițiilor articolului 6, orice membru al Comisiei își conservă mandatul până la data intrării în funcție a succesorului său.

ARTICOLUL 8

1. Dacă Comisia nu cuprinde un membru de naționalitatea unuia din Statele părți la un diferend care-i este supus conform dispozițiilor articolului 12 sau articolului 13, acest stat sau, dacă este vorba de mai multe state, fiecare din aceste state va putea să desemneze o persoană pe care o dorește pentru calitatea de membru ad-hoc.

2. Statul care procedează la această desemnare va trebui să țină seama de calitățile cerute membrilor Comisiei în termenii articolului 2, paragraful 1 și al articolului 4, paragrafele 1 și 2. Orice membru ad-hoc astfel desemnat trebuie să fie de naționalitatea statului care l-a numit sau de naționalitatea unui Stat parte la prezenta Convenție: el statutează cu titlu personal.

3. Când mai multe State părți la diferend fac cauză comună, ele nu contează pentru desemnarea membrilor ad-hoc, decât ca o singură parte. Modalitățile de aplicare a prezentei dispoziții vor fi fixate prin regulamentul interior al Comisiei vizate la articolul 11.

ARTICOLUL 9

Membrii și membrii ad-hoc ai Comisiei desemnați conform articolului 8 primesc, pentru perioada în timpul căreia ei se consacră lucrărilor Comisiei, cheltuieli de călătorie și indemnizații zilnice prelevate din resursele Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură în condițiile fixate de Consiliul executiv.

ARTICOLUL 10

Secretariatul Comisiei este asigurat de Directorul General.

ARTICOLUL 11

1. Comisia își alege președintele și vicepreședintele pentru o perioadă de doi ani. Ei sunt reeligibili.

2. Comisia își stabilește regulamentul interior; acesta trebuie, totuși, să conțină între altele, dispozițiile următoare:

a) Quorumul este constituit prin două treimi din membri, inclusiv, dacă este cazul, al membrilor ad-hoc;

b) Hotărârile Comisiei sunt luate cu majoritatea membrilor și a membrilor ad-hoc prezenți; în caz de balotaj, votul președintelui este preponderent;

c) Dacă un stat supune o cauză Comisiei conform articolului 12 sau articolului 13:

i) Acel stat, statul obiect al plângerii și orice Stat parte la prezentul protocol al cărui resortisant este în cauză în această afacere, pot prezenta observații scrise Comisiei;

ii) Acel stat și statul obiect al plângerii au dreptul de a fi reprezentate în audiențele consacrate cauzei și de a prezenta observații orale.

3. Comisia, înainte de a-și adopta regulamentul interior, va transmite textul, sub formă de proiect, Statelor părți la protocol, acestea putând să prezinte, în termen de trei luni, orice observații și sugestii pe care doresc să le formuleze. La cererea unui stat parte la protocol, Comisia va proceda în orice moment la o nouă examinare a regulamentului său interior.

ARTICOLUL 12

1. Dacă un stat care este parte la prezentul protocol apreciază că un alt stat, de asemenea, parte la acest protocol nu aplică prevederile Convenției, poate să atragă, prin comunicarea scrisă, atenția acestui stat asupra problemei. Într-un termen de trei luni, considerat de la primirea comunicării, statul destinat va trebui să dea statului care a adresat plângerea, explicații sau declarații scrise care vor trebui să cuprindă, în măsura posibilă și utilă, indicații asupra regulilor sale de procedură și asupra mijloacelor de recurs, fie deja utilizate, fie în instanță, fie în sfârșit deschise.

2. Dacă, într-un termen de șase luni calculat de la data primirii comunicării originale de statul destinat, problema nu este reglementată pentru a satisface cele două state, prin negocieri bilaterale sau prin orice altă procedură la dispoziția lor, și unul și celălalt vor avea dreptul să o supună Comisiei adresând o notificare Directorului general și celuilalt stat interesat.

3. Dispozițiile paragrafelor ce preced nu aduc atingere dreptului Statelor părți la prezentul protocol de a recurge, conform acordurilor internaționale generale sau speciale care le leagă, la alte proceduri pentru reglementarea diferendelor lor și între altele, de a supune de comun acord diferendul lor Curții Permanente de Arbitraj de la Haga.

ARTICOLUL 13

Începând cu al șaselea an după intrarea în vigoare a prezentului protocol, Comisia va putea, de asemenea, să fie însărcinată cu căutarea unei soluții oricărui diferend referitor la aplicarea sau interpretarea Convenției care survin între state care, părți la zisa Convenție, nu sunt sau nu sunt toate părți la prezentul protocol, dacă aceste state sunt de acord să supună diferendul respectiv Comisiei. Regulamentul interior al Comisiei va fixa condițiile pe care va trebui să le îndeplinească acordul în zisele state.

ARTICOLUL 14

Comisia nu va putea fi sesizată cu o afacere care-i este supusă conform articolului 12 sau articolului 13 din prezentul protocol decât după ce s-a asigurat că toate recursurile interne disponibile au fost utilizate și epuizate, conform principiilor dreptului internațional generalmente recunoscute.

ARTICOLUL 15

În afara cazului când elemente noi i-au fost supuse, Comisia nu va putea fi sesizată cu afaceri pe care deja le-a tratat.

ARTICOLUL 16

În orice afacere ce-i este supusă, Comisia poate cere statelor în prezență să-i furnizeze orice informație pertinentă.

ARTICOLUL 17

1. Sub rezerva dispozițiilor articolului 14, Comisia după ce a obținut toate informațiile pe care ea le-a considerat necesare, stabilește faptele și își pune bunele oficii la dispoziția statelor în prezență, în scopul ajungerii la o soluție amiabilă a chestiunii, fondată pe respectul convenției.

2. Comisia trebuie, în toate cazurile, și cel mai târziu termenul de 18 luni, socotit din ziua când Directorul general a primit ratificarea vizată la articolul 2, paragraful 2, să întocmească un raport stabilit conform dispozițiilor paragrafului 3 de mai jos; acest raport va fi trimis statelor în prezență și comunicat apoi Directorului general în scopul publicării. Când un aviz consultativ este cerut la Curtea Internațională de Justiție, conform articolului 18, termenele sunt prelungite în consecință.

3. Dacă o soluție a putut fi obținută conform dispozițiilor paragrafului 1 al prezentului articol, Comisia se limitează, în raportul său, la un scurt expozeu al faptelor și la soluția intervenită. Dacă nu acesta este cazul, Comisia stabilește un raport asupra faptelor și indică recomandările pe care ea le-a făcut în vederea concilierii. Dacă raportul nu exprimă, în totalitate sau în parte, opinia unanimă a membrilor Comisiei, orice membru al Comisiei va avea dreptul să-i alăture expozeul opiniei sale individuale. La raport sunt alăturate observațiile scrise și orale prezentate de părțile la diferend, în virtutea articolului 11, paragraful 2, c), de mai sus.

ARTICOLUL 18

Comisia poate să recomande Consiliului executiv sau, dacă recomandarea este făcută în cele două luni care precede deschiderea uneia din sesiunile

Conferinței generale, acesteia din urmă să ceară Curții Internaționale de Justiție să dea un aviz consultativ asupra oricăror probleme juridice care se referă la o afacere cu care Comisia este sesizată.

ARTICOLUL 19

Comisia supune fiecăreia din sesiunile ordinare ale Conferinței generale un raport asupra lucrărilor sale care este transmis de Consiliul executiv.

ARTICOLUL 20

1. Directorul general va convoca prima reuniune a Comisiei la sediul Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură în termen de trei luni, începând de la data constituirii Comisiei de către Conferința generală.

2. Ca urmare, Comisia va fi convocată de fiecare dată când va fi necesar de către președinte, căruia Directorul general îi va transmite, lui și celorlalți membri ai Comisiei, toate chestiunile supuse Comisiei, în aplicarea dispozițiilor prezentului protocol.

3. În afara dispozițiilor paragrafului 2 din prezentul articol, când o treime din membrii Comisiei vor socoti că o problemă trebuie să fie examinată de Comisie în aplicarea dispozițiilor prezentului protocol, președintele va convoca, la cererea lor, o reuniune a Comisiei în acest scop.

ARTICOLUL 21

Prezentul protocol este redactat în engleză, spaniolă, franceză și rusă, cele patru texte fiind în egală măsură autentice.

ARTICOLUL 22

1. Prezentul protocol va fi supus ratificării sau acceptării Statelor membre ale Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură care sunt părți la Convenție.

2. Instrumentele de ratificare sau de acceptare vor fi depuse Directorului general.

ARTICOLUL 23

1. Prezentul protocol este deschis aderării oricărui stat membru al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură care este parte la Convenție.

2. Aderarea se va face prin depunerea unui instrument de aderare Directorului general.

ARTICOLUL 24

Prezentul protocol va intra în vigoare la trei luni după data depunerii celui de-al cincisprezecelea instrument de ratificare, acceptare sau aderare, însă numai pentru statele care au depus instrumentele respective de ratificare, acceptare sau aderare la această dată sau anterior. El va intra în vigoare pentru fiecare stat după trei luni de la depunerea instrumentului său de ratificare, acceptare sau aderare.

ARTICOLUL 25

Orice stat va putea, în momentul ratificării, acceptării sau aderării, sau în orice moment ulterior, să declare, printr-o notificare adresată Directorului general că acceptă, față de orice alt stat care-și va asuma aceeași obligație, să supună Curții Internaționale de Justiție posterior redactării raportului prevăzut la paragraful 3 al articolului 17, orice diferend vizat de prezentul protocol care n-a putut face obiectul unei soluții amintite conform paragrafului 1 al articolului 17.

ARTICOLUL 26

1. Fiecare Stat parte la prezentul protocol va avea facultatea de a-l denunța.
2. Denunțarea va fi notificată printr-un instrument scris depus Directorului general.
3. Denunțarea Convenției va antrena în mod automat denunțarea prezentului protocol.
4. Denunțarea va avea efect după douăsprezece luni de la primirea instrumentului de denunțare. Totuși, statul care denunță protocolul rămâne legat de dispozițiile sale pentru toate afacerile ce-l privesc care au fost introduse în fața comisiei înainte de expirarea termenului prevăzut la prezentul paragraf.

ARTICOLUL 27

Directorul general va informa Statele membre ale Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, statele nemembre vizate în articolul 23, precum și Organizația Națiunilor Unite, de depunerea tuturor instrumentelor de ratificare, acceptare sau aderare, menționate în articolele 22 și 23, precum și de notificările și denunțările prevăzute în articolele 25 și 26.

ARTICOLUL 28

Conform articolului 102 al Cartei Națiunilor Unite, prezentul protocol va fi înregistrat la Secretariatul Națiunilor Unite la cererea Directorului general.

Făcut la Paris, în a optsprezecea zi de decembrie 1962, în două exemplare autentice, purtând semnătura Președintelui Conferinței generale, reunită în a douăsprezecea sa Conferință, și a Directorului general al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, care vor fi depuse în arhivele Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură și ale cărui copii certificate conforme vor fi remise tuturor statelor vizate în articolele 12 și 13 ale Convenției privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului precum și Organizației Națiunilor Unite.

Textul ce precede este textul autentic al protocolului în cuvenita formă adoptat de Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură în a douăsprezecea sa sesiune, care s-a ținut la Paris și care a fost declarată închisă în ziua de douăsprezece decembrie 1962.

DREPT PENTRU CARE și-au pus semnătura lor, în această a optsprezecea zi de decembrie 1962.

CONVENȚIA ASUPRA ASPECTELOR CIVILE ALE RĂPIRII INTERNAȚIONALE DE COPII*

Statele semnatare ale prezentei Convenții,

Profund convinse că interesul copilului este de importanță primordială în orice problemă privind încredințarea sa,

Dornice să protejeze copilul, pe plan internațional împotriva efectelor dăunătoare ale unei deplasări sau neînapoieri ilicite și să întocmească proceduri în vederea garantării imediatei înapoieri a copilului în statul reședinței sale obișnuite, precum și de a asigura protecția dreptului de vizitare,

Au hotărât să încheie o convenție în acest scop și au căzut de acord asupra dispozițiilor următoare:

CAPITOLUL I

Câmpul de aplicare a convenției

ARTICOLUL 1

Prezenta Convenție are drept obiect:

*Încheiată la Haga la 25 octombrie 1980 în cadrul Conferinței de drept internațional privat. România a aderat la Convenție prin Legea nr. 100 din 16 septembrie 1992 publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 243 din 30 septembrie 1992.

a) de a asigura înapoierea imediată a copiilor deplasați sau reținuți ilicit în orice stat contractant;

b) de a face să se respecte efectiv în celelalte state contractante drepturile privind încredințarea și vizitarea, care există într-un stat contractant.

ARTICOLUL 2

Statele contractante iau toate măsurile corespunzătoare spre a asigura, în limitele teritoriului lor, realizarea obiectivelor Convenției. În acest scop, ele urmează să recurgă la procedurile lor de urgență.

ARTICOLUL 3

Deplasarea sau neînapoierea unui copil se consideră ilicită:

a) când are loc prin violarea unui drept privind încredințarea, atribuit unei persoane, unei instituții sau oricărui alt organism acționând fie separat, fie împreună, prin legea statului în care copilul își avea reședința obișnuită, imediat înaintea deplasării sau neînapoierii sale; și

b) dacă la vremea deplasării sau neînapoierii acest drept era exercitat, în mod efectiv, acționându-se separat sau împreună, ori ar fi fost astfel exercitate, dacă asemenea împrejurări nu ar fi survenit.

Dreptul privind încredințarea, vizat la lit. a), poate rezulta, între altele, dintr-o atribuire de plin drept, dintr-o hotărâre judecătorească sau administrativă sau dintr-un acord în vigoare potrivit dreptului aceluși stat.

ARTICOLUL 4

Convenția se aplică oricărui copil care își avea reședința obișnuită într-un Stat contractant imediat înainte de încălcarea drepturilor privind încredințarea sau vizitarea. Aplicarea Convenției încetează când copilul atinge vârsta de 16 ani.

ARTICOLUL 5

În înțelesul prezentei Convenții:

a) dreptul privind încredințarea include dreptul cu privire la îngrijirile cuvenite persoanei copilului și, îndeosebi, acela de a hotărî asupra locului reședinței sale;

b) dreptul de vizitare include dreptul de a duce copilul pentru o perioadă limitată de timp în alt loc decât cel al reședinței sale obișnuite.

CAPITOLUL II Autorități centrale

ARTICOLUL 6

Fiecare Stat contractant desemnează o autoritate centrală însărcinată să satisfacă obligațiile ce-i sunt impuse prin Convenție.

Un stat federal, un stat în care sunt în vigoare mai multe sisteme de drept sau un stat având organizații teritoriale autonome este liber să desemneze mai mult de o autoritate centrală și să specifice întinderea teritorială a puterilor fiecăreia dintre aceste autorități. Statul care folosește această posibilitate desemnează autoritatea centrală căreia îi pot fi adresate cererile, în vederea transmiterii lor autorității centrale competente din acest stat.

ARTICOLUL 7

Autoritățile centrale urmează să coopereze între ele și să promoveze o colaborare între autoritățile competente în statele lor respective, pentru a asigura imediata înapoiere a copiilor și a realiza celelalte obiective ale prezentei Convenții.

În special, ele urmează fie direct, fie cu sprijinul oricărui intermediar, să ia toate măsurile potrivite:

- a) pentru localizarea unui copil deplasat sau reținut ilicit;
- b) pentru prevenirea de noi pericole pentru copil sau de pagube pentru părțile interesate, luând sau procedând astfel încât să fie luate măsuri provizorii;
- c) pentru a asigura înapoierea de bună voie a copilului sau a înlesni o soluție amiabilă;
- d) pentru schimb de informații, dacă se dovedește, util, privitoare la situația socială a copilului;
- e) pentru a furniza informații generale privind dreptul statului lor în legătură cu aplicarea Convenției;
- f) pentru a introduce sau a înlesni deschiderea unei proceduri judiciare sau administrative, menite să obțină înapoierea copilului și, dacă este cazul, să îngăduie organizarea sau exercitarea efectivă a dreptului de vizitare;
- g) pentru a acorda sau înlesni, dacă este cazul, obținerea de asistență judiciară și juridică, inclusiv participarea unui avocat;
- h) pentru a asigura, pe plan administrativ, dacă va fi necesar și oportun, înapoierea fără pericol a copilului;
- i) pentru a se ține reciproc la curent asupra aplicării Convenției și, pe cât posibil, a înlătura eventualele obstacole ivite cu prilejul aplicării sale.

CAPITOLUL III Înapoierea copilului

ARTICOLUL 8

Persoana, instituția sau organismul care pretinde că un copil a fost deplasat sau reținut prin violarea dreptului privind încredințarea poate să sesizeze fie autoritatea centrală a reședinței obișnuite a copilului, fie pe aceea a oricărui stat contractant, pentru ca acestea să acorde asistența lor în vederea asigurării înapoierii copilului.

Cererea urmează să cuprindă:

- a) informații privind identitatea reclamantului, a copilului și a persoanei despre care se susține că a luat sau a reținut copilul;
- b) data nașterii copilului, dacă este posibil să fie obținută;
- c) motivele pe care se sprijină reclamantul pentru a cere înapoierea copilului;
- d) toate informațiile disponibile privitoare la localizarea copilului și identitatea persoanei cu care copilul este presupus a se afla;
- e) copie autenticată a oricărei decizii sau acord, utile;
- f) o atestare sau declarație sub jurământ emanând de la autoritatea centrală sau de la altă autoritate competentă a statului în care se află reședința obișnuită sau de la o altă persoană calificată privind dreptul statului în materie;
- g) orice alt document util.

ARTICOLUL 9

Când autoritatea centrală, care este sesizată printr-o cerere în temeiul art. 8, are motive să creadă că copilul se află într-un alt Stat contractant, ea transmite cererea direct și fără întârziere autorității centrale a acestui Stat contractant informând despre aceasta autoritatea centrală reclamantă sau, dacă este cazul, pe reclamant.

ARTICOLUL 10

Autoritatea centrală a statului unde se află copilul va lua sau va face să se ia orice măsură susceptibilă să asigure înapoierea acestuia de bună voie.

ARTICOLUL 11

Autoritățile judiciare sau administrative ale oricărui stat contractant urmează să procedeze de urgență în vederea înapoierii copilului.

Când autoritatea judiciară sau administrativă sesizată nu a statuat, într-un termen de 6 săptămâni din momentul sesizării sale, reclamantul sau autoritatea centrală a statului solicitat, din proprie inițiativă sau la cererea autorității centrale a statului solicitant, poate cere o declarație asupra motivelor acestei întârzieri. Dacă răspunsul este primit de către autoritatea centrală a statului solicitat, această autoritate urmează a o transmite autorității centrale a statului solicitant sau, dacă este cazul, reclamantului.

ARTICOLUL 12

Când un copil a fost deplasat sau reținut ilicit în înțelesul art. 3 și o perioadă de mai puțin de un an s-a scurs cu începere de la deplasare sau neînapoiere în momentul introducerii cererii înaintea autorităților judiciare sau administrative a Statului contractant unde se află copilul, autoritatea sesizată dispune înapoierea sa imediată.

Autoritatea judiciară sau administrativă, sesizată fiind chiar după expirarea perioadei de un an prevăzute la alineatul precedent, urmează, de asemenea, să dispună înapoierea copilului, dacă nu se stabilește că copilul s-a integrat în noul său mediu.

Când autoritatea judiciară sau administrativă a statului solicitat are motive de a crede că copilul a fost luat într-un alt stat, ea poate suspenda procedura sau să respingă cererea de înapoiere a copilului.

ARTICOLUL 13

Prin excepție de la dispozițiile articolului precedent, autoritatea judiciară sau administrativă a statului solicitat nu este ținută să dispună înapoierea copilului, dacă persoana, instituția sau organismul care se împotrivesc înapoierii sale stabilește:

a) că persoana, instituția sau organismul care avea în îngrijire copilul nu exercita efectiv dreptul privind îndreptățirea la data deplasării sau neînapoierii, ori consimțise sau achiesase ulterior acestei deplasări sau neînapoieri; sau

b) că există un risc grav ca înapoierea copilului să-l expună unui pericol fizic sau psihic sau ca în orice alt chip să-l situeze într-o situație intolerabilă.

Autoritatea judiciară sau administrativă poate, de asemenea, să refuze a dispune înapoierea copilului, dacă constată că acesta se împotrivesc la înapoierea sa și că a atins o vârstă sau o maturitate care face necesar să se țină seama de opinia sa.

La aprecierea împrejurărilor vizate în acest articol, autoritățile judiciare sau administrative urmează să țină seama de informațiile puse la dispoziție de autoritatea centrală sau orice altă autoritate competentă a statului în care se află reședința obișnuită a copilului privitor la situația sa socială.

ARTICOLUL 14

Pentru a stabili existența unei deplasări sau a unei neînapoierei ilicite în înțelesul art. 3, autoritatea judiciară sau administrativă a statului solicitat poate ține seama în mod direct de legea și de hotărârile judiciare sau administrative recunoscute sau nu în mod formal, în statul în care se află reședința obișnuită a copilului, fără a recurge la procedurile specifice asupra dovedirii acestui drept sau pentru recunoașterea hotărârilor străine care ar fi altfel aplicabile.

ARTICOLUL 15

Autoritățile judiciare sau administrative ale unui stat contractant pot cere, înainte de a dispune înapoierea copilului, ca reclamantul să înfățișeze o hotărâre sau atestare emanând de la autoritățile statului în care se află reședința obișnuită a copilului, prin care să se constate că deplasarea sau neînapoierea era ilicită în înțelesul art. 3 al Convenției, în măsura în care această hotărâre sau atestare poate fi obținută în acest stat. Autoritățile centrale ale Statelor contractante acordă asistență, în măsura posibilului, reclamantului, spre a obține o atare decizie sau atestare.

ARTICOLUL 16

După ce vor fi fost informate despre deplasarea ilicită a unui copil sau despre neînapoierea sa în înțelesul art. 3, autoritățile judiciare sau administrative ale Statului contractant unde copilul a fost deplasat sau reținut nu vor mai putea statua asupra fondului dreptului privind încredințarea până când nu se va stabili că nu se află întrunite condițiile prezentei Convenții pentru înapoierea copilului sau până când o perioadă rezonabilă nu se va fi scurs fără ca o cerere pentru aplicarea Convenției să se fi făcut.

ARTICOLUL 17

Singură împrejurarea că o hotărâre privitoare la încredințare a fost pronunțată sau este susceptibilă să fie recunoscută în statul solicitat nu poate justifica refuzul de a retrimite copilul potrivit prevederilor acestei Convenții, dar autoritățile judiciare sau administrative ale statului solicitat pot lua în considerare motivele acestei hotărâri care ar intra în sfera de aplicare a Convenției.

ARTICOLUL 18

Dispozițiile acestui capitol nu limitează puterea autorității judecătorești sau administrative de a dispune înapoierea copilului oricând.

ARTICOLUL 19

O hotărâre asupra înapoierii copilului pronunțată în cadrul Convenției, nu afectează fondul dreptului privind încredințarea.

ARTICOLUL 20

Înapoierea copilului potrivit dispozițiilor art. 12 poate fi refuzată în cazul în care nu ar fi permisă de principiile fundamentale ale statului solicitat cu privire la salvagardarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

CAPITOLUL IV **Dreptul de vizitare**

ARTICOLUL 21

O cerere vizând organizarea sau protejarea exercitării efective a unui drept de vizitare poate fi adresată autorității centrale a unui stat contractant, potrivit aceluiași modalități, cu o cerere vizând înapoierea copilului.

Autoritățile centrale sunt legate prin obligațiile de cooperare vizate la art. 7, pentru a asigura exercitarea nestânjenită a dreptului de vizitare și îndeplinirea tuturor condițiilor la care exercitarea acestui drept ar fi supusă și în vederea înlăturării, în măsura posibilului, a obstacolelor de natură a se împotrivi la aceasta.

Autoritățile centrale, fie în mod direct, fie prin intermediari, pot iniția sau favoriza o procedură legală în vederea organizării sau protejării dreptului de vizitare, precum și a condițiilor în care exercitarea acestui drept va putea fi supusă.

CAPITOLUL V **Dispoziții generale**

ARTICOLUL 22

Nici o cauțiune și nici o depunere, sub orice denumire ar fi, nu pot fi impuse spre a garanta plata spezelor și cheltuielilor în contextul procedurilor judecătorești sau administrative vizate prin Convenție.

ARTICOLUL 23

Nici o legalizare sau formalitate similară nu se va cere în contextul Convenției.

ARTICOLUL 24

Orice cerere, comunicare sau alt document se trimit, în limba originală, autorității centrale a statului solicitat și însoțite de o traducere în limba oficială sau într-una dintre limbile oficiale ale acestui stat ori, dacă această traducere este greu realizabilă, de o traducere în limbile franceză sau engleză.

Totuși, un stat contractant va putea, făcând rezerva prevăzută la art. 42, să se opună folosirii fie a limbii franceze, fie a celei engleze, în orice cerere, comunicare sau alt document adresate autorității sale centrale.

ARTICOLUL 25

Cetățenii unui Stat contractant și persoanele cu reședință obișnuită în acest stat vor avea dreptul pentru tot ceea ce privește aplicarea Convenției, la asistența judiciară și juridică în orice alt stat contractant, în aceleași condiții ca și când ei înșiși ar fi cetățeni ai acestui alt stat și și-ar avea acolo reședința în mod obișnuit.

ARTICOLUL 26

Fiecare autoritate centrală va suporta propriile sale speze în aplicarea Convenției.

Autoritatea centrală și celelalte servicii publice ale Statelor contractante nu vor impune nici un fel de speze cu privire la cererile introduse în aplicarea Convenției. Între altele, nu pot pretinde reclamantului plata spezelor și cheltuielilor procesului sau, eventual, speze pricinuite de participarea unui avocat. Totuși, ele pot cere plata cheltuielilor cauzate sau urmând a fi cauzate de operațiuni legate de înapoierea copilului.

Cu toate acestea, un Stat contractant va putea, făcând rezerva prevăzută la art. 42, să declare că nu este ținut la plata spezelor, vizate de alineatul precedent, în legătură cu participarea unui avocat sau a unui consilier juridic, ori la speze judiciare, decât în măsura în care aceste cheltuieli pot fi acoperite prin sistemul său de asistență judiciară și juridică.

Disponând înapoierea copilului sau stăruind asupra dreptului de vizitare potrivit prevederilor Convenției, autoritatea judecătorească sau administrativă poate, dacă este cazul, să pună în sarcina persoanei care a deplasat sau reținut copilul, sau care a împiedicat exercitarea dreptului de vizitare, plata tuturor spezelor necesare întreprinse de reclamant sau în numele său, între altele spezele de călătorie, spezele de reprezentare judecătorească ale reclamantului și de înapoiere a copilului, precum și toate cheltuielile și plățile făcute pentru localizarea copilului.

ARTICOLUL 27

Când apare clar că nu sunt întrunite condițiile cerute de Convenție sau că cererea nu este întemeiată, o autoritate centrală nu este ținută să accepte atare cerere. În acest caz, ea îl informează de îndată pe reclamant despre motivele sale sau, dacă este cazul, autoritatea centrală care i-a transmis cererea.

ARTICOLUL 28

O autoritate centrală poate pretinde că cererea să fie însoțită de o autorizație în scris prin care să fie împuternicită să acționeze în contul reclamantului sau să desemneze un reprezentant care să acționeze în numele său.

ARTICOLUL 29

Convenția nu impiedică asupra posibilității persoanei, instituției sau organismului, care pretinde că dreptul privitor la încredințare sau de vizitare în înțelesul art. 3 sau 21 au fost violate, să se adreseze direct autorităților judiciare sau administrative ale Statelor contractante, în aplicarea sau neaplicarea dispozițiilor Convenției.

ARTICOLUL 30

Orice cerere, supusă autorității centrale sau direct autorităților judecătorești sau administrative ale unui stat contractant, în aplicarea Convenției, precum și orice document ori informare anexate acestora sau procurate de către o autoritate centrală vor putea fi prezentate înaintea tribunalelor sau autorităților administrative ale Statelor contractante.

ARTICOLUL 31

În relația cu un stat care în materia încredințării copiilor practică două sau mai multe sisteme de drept aplicabile în unități teritoriale diferite:

- a) orice referire la reședința obișnuită în acest stat vizează reședința obișnuită într-o unitate teritorială a acestui stat;
- b) orice referire la legea statului reședinței obișnuite vizează legea unității teritoriale în care copilul își are reședința obișnuită.

ARTICOLUL 32

În relația cu un stat care, în materie de încredințare de copii, practică două sau mai multe sisteme de drept aplicabile unor categorii diferite de persoane,

orice referire la legea acestui stat vizează sistemul de drept desemnat prin dreptul acestuia.

ARTICOLUL 33

Un stat în care diferite unități teritoriale au reguli proprii în materia încredințării copiilor nu va fi ținut să aplice Convenția când un stat al cărui sistem de drept este unificat nu ar fi ținut să o aplice.

ARTICOLUL 34

În materiile în care se aplică Convenția, aceasta prevalează asupra Convenției din 5 octombrie 1961 privind competența autorităților și legea aplicabilă în materie de protecție a minorilor, între Statele părți la ambele convenții. Prezenta Convenție nu împiedică însă ca un alt instrument internațional legând statul de origine și statul solicitat sau altă lege a statului solicitat să fie invocate spre a obține înapoierea unui copil deplasat sau reținut în mod ilicit sau pentru organizarea dreptului de vizitare.

ARTICOLUL 35

Convenția nu se aplică între Statele contractante decât la răpirile sau la neînapoierea ilicite care au avut loc după intrarea sa în vigoare în acele state.

Dacă o declarație s-a făcut potrivit art. 39 sau 40, referirea la un Stat contractant făcută în alineatul precedent înseamnă unitatea sau unitățile teritoriale cărora li se aplică Convenția.

ARTICOLUL 36

Nimic din această Convenție nu împiedică două sau mai multe State contractante, în vederea limitării restricțiilor la care înapoierea copilului poate fi supusă, să se înțeleagă între ele ca să deroge de la oricare dintre dispozițiile sale care pot implica asemenea restricții.

CAPITOLUL VI

Clauze finale

ARTICOLUL 37

Convenția este deschisă semnării statelor care erau membre ale Conferinței de la Haga de drept internațional privat la data celei de-a patrusprezecea sesiuni a sa.

Ea va fi ratificată, acceptată sau aprobată și instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare se vor depune pe lângă Ministerul Afacerilor Externe al Olandei.

ARTICOLUL 38

Orice alt stat va putea adera la Convenție.

Instrumentul de aderare se va depune pe lângă Ministerul Afacerilor Externe al Olandei.

Convenția va intra în vigoare, pentru statul care aderă, în prima zi a celei de-a treia luni calendaristice după depunerea instrumentului său de aderare.

Aderarea nu va avea efect decât în raporturile dintre statul care aderă și statele contractante care vor fi declarat că acceptă această aderare. Atare declarație urmează, de asemenea, să se facă de orice Stat membru care ratifică, acceptă sau aprobă Convenția ulterior aderării. Această declarație se va depune pe lângă Ministerul Afacerilor Externe al Olandei acesta va trimite, pe cale diplomatică, câte o copie certificată conform fiecăruia dintre statele contractante.

Convenția va intra în vigoare între statul care aderă și statul care a declarat că acceptă această aderare în prima zi a celei de-a treia luni calendaristice după depunerea declarației de acceptare.

ARTICOLUL 39

Orice stat, în momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării sau aderării, va putea să declare că Convenția se va extinde la ansamblul teritoriilor pe care le reprezintă pe plan internațional sau la unul sau mai multe dintre ele. Această declarație va produce efect în momentul în care intră în vigoare pentru acest stat.

Această declarație, precum și orice extindere ulterioară se vor notifica Ministerului Afacerilor Externe al Olandei.

ARTICOLUL 40

Un Stat contractant care cuprinde două sau mai multe unități teritoriale în care sisteme de drept diferite se aplică materiilor guvernate de această Convenție va putea, în momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării sau aderării, să declare că prezenta Convenție se va aplica tuturor unităților sale teritoriale sau numai uneia sau mai multora dintre ele, și va putea oricând să modifice această declarație, făcând o altă declarație.

Aceste declarații se vor notifica Ministerului Afacerilor Externe al Olandei și vor indica, în mod expres, unitățile teritoriale cărora li se aplică Convenția.

ARTICOLUL 41

Când un Stat contractant are un sistem de guvernământ în virtutea căruia puterile executive, judecătorești și legislative sunt împărțite între autoritățile

centrale și alte autorități ale acestui stat, semnarea, ratificarea, acceptarea sau aprobarea Convenției sau aderarea la aceasta, ori o declarație făcută în temeiul art. 40, nu va atrage nici o consecință cu privire la separația internă a puterilor în acest stat.

ARTICOLUL 42

Orice Stat contractant va putea, cel mai târziu în momentul ratificării, acceptării, aprobării sau aderării, ori în momentul unei declarații făcute în temeiul art. 39 sau 40, să facă fie una, fie cele două rezerve prevăzute la art. 24 și 26 alin. 3. Nici o altă rezervă nu va fi încuviințată.

Orice stat va putea, oricând, să retragă o rezervă pe care a făcut-o. Această retragere va fi notificată Ministerului Afacerilor Externe al Olandei.

Efectul rezervei va înceta în prima zi a celei de-a treia luni calendaristice după notificarea menționată la alineatul precedent.

ARTICOLUL 43

Convenția va intra în vigoare în prima zi a celei de-a treia luni calendaristice după depunerea celui de-al treilea instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare prevăzut de art. 37 și 38.

După aceasta, Convenția va intra în vigoare:

1. pentru fiecare stat care ratifică, acceptă, aprobă sau aderă ulterior, în prima zi a celei de-a treia luni calendaristice după depunerea instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare;

2. pentru teritoriile sau unitățile teritoriale la care Convenția a fost extinsă potrivit art. 39 sau 40, prima zi a celei de-a treia luni calendaristice după notificarea vizată în aceste articole.

ARTICOLUL 44

Convenția va avea o durată de 5 ani, cu începere de la data intrării sale în vigoare potrivit art. 43 alin. 1, chiar pentru statele care ulterior o vor fi ratificat, acceptat, aprobat sau vor fi aderat la ea.

Convenția se va reînnoi tacit din 5 în 5 ani, în afara cazului de denunțare.

Denunțarea se va notifica, cel puțin cu 6 luni înaintea expirării termenului de 5 ani, Ministerului Afacerilor Externe al Olandei. Ea se va putea limita la anumite teritorii sau unități teritoriale cărora li se aplică Convenția.

Denunțarea nu va avea efect decât față de statul care o va fi notificat. Convenția va rămâne în vigoare pentru celelalte State contractante.

ARTICOLUL 45

Ministerul Afacerilor Externe al Olandei va notifica statelor membre ale conferinței, precum și statelor care vor fi aderat potrivit dispozițiilor art. 38:

1. semnările, ratificările, acceptările și aprobările vizate la art. 37;
2. aderările vizate la art. 38;
3. data la care Convenția va intra în vigoare potrivit dispozițiilor art. 43;
4. extinderile vizate la art. 39;
5. declarațiile menționate la art. 38 și 40;
6. rezervele prevăzute la art. 24 și 26 alin. 3 și retragerea rezervelor prevăzute la art. 42;
7. denunțările vizate la art. 44.

Drept care, subsemnații, legal împuterniciți, au semnat prezenta Convenție.

Întocmită la Haga, la 25 octombrie 1980 în limbile franceză și engleză, ambele texte având aceeași valabilitate, într-un singur exemplar, care se va depune în arhivele Guvernului Olandei și de pe care o copie certificată conform se va înmâna, pe cale diplomatică, fiecăruia dintre Statele membre ale Conferinței de la Haga de drept internațional privat la data celei de-a patrusprezecea sesiuni a sa.

CONVENȚIA ASUPRA PROTECȚIEI COPIILOR ȘI COOPERĂRII ÎN MATERIA ADOPTĂRII INTERNAȚIONALE*

Statele semnatare ale prezentei Convenții,

Recunoscând că, pentru înflorirea armonioasă a personalității sale, copilul trebuie să crească într-un mediu familial, într-un climat de fericire, de iubire și de înțelegere,

Reamintind că fiecare stat ar trebui să ia, cu prioritate, măsuri corespunzătoare pentru a permite menținerea copilului în familia sa de origine,

Recunoscând că adopția internațională poate prezenta avantajul de a oferi o familie permanentă copilului pentru care nu poate fi găsită o familie potrivită în statul său de origine,

Convinse de necesitatea luării de măsuri care să garanteze că adopțiile internaționale se desfășoară în interesul superior al copilului și respectarea drepturilor sale fundamentale, precum și pentru prevenirea răpirii, vânzării sau traficului de copii,

*Încheiată la 29 mai 1993 la Haga în cadrul Conferinței de drept internațional privat.

România a ratificat Convenția prin Legea nr. 84 din 18 octombrie 1994 publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 298 din 21 octombrie 1994.

Dornice să stabilească, în acest scop, dispoziții comune ținând seama de principiile recunoscute prin instrumentele internaționale, în special prin Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului, din 20 noiembrie 1989, și prin Declarația Națiunilor Unite asupra principiilor sociale și juridice aplicabile protecției și bunei stări a copiilor, privite îndeosebi din punctul de vedere al practicilor în materie de adopție și de plasament familial pe plan național și internațional (Rezoluția Adunării Generale nr. 41/85 din 3 decembrie 1986).

Au convenit asupra următoarelor dispoziții:

CAPITOLUL I Câmpul de aplicare a Convenției

ARTICOLUL 1

Prezenta Convenție are drept obiect:

- a) să stabilească garanții pentru ca adopțiile internaționale să se desfășoare în interesul superior al copilului și în respectul drepturilor fundamentale care îi sunt recunoscute în dreptul internațional;
- b) să instaureze un sistem de cooperare între statele contractante pentru a asigura respectul acestor garanții și să prevină astfel răpirea, vânzarea sau traficul de copii;
- c) să asigure recunoașterea în statele contractante a adopțiilor realizate potrivit Convenției.

ARTICOLUL 2

1. Convenția se aplică în cazul în care un copil având reședința obișnuită într-un stat contractant (statul de origine) a fost, este sau urmează a fi deplasat către un stat contractant (statul primitor), fie după adopția sa în statul de origine de către soți sau de către o persoană având reședința obișnuită în statul primitor, fie în vederea unei asemenea adopții în statul primitor sau în statul de origine.

2. Convenția privește numai adopțiile ce stabilesc o legătură cu filiație.

ARTICOLUL 3

Convenția încetează să se aplice dacă acceptările prevăzute la art. 17 lit. c) nu au fost date înainte ca să fi atins copilul vârsta de 18 ani.

CAPITOLUL II Condițiile adopțiilor internaționale

ARTICOLUL 4

Adopțiile vizate prin Convenție nu pot avea loc decât dacă autoritățile competente ale statului de origine:

- a) au stabilit că copilul este adoptabil;
- b) au constatat, după luarea în considerare a posibilităților plasamentului copilului în statul său de origine, că o adopție internațională corespunde interesului superior al copilului;

c) s-au asigurat că:

1. persoanele, instituțiile și autoritățile al căror consimțământ este cerut pentru adopție au primit sfaturile necesare și au fost corespunzător informate asupra consecințelor consimțământului lor, în special asupra menținerii sau ruperii, ca urmare a unei adopții, a legăturilor de drept între copil și familia sa de origine;

2. și-au data în mod liber consimțământul în formele legale cerute și că acest consimțământ a fost dat sau constatat în scris;

3. consimțămintele nu au fost obținute prin contraplată sau contraprestație de orice fel și că nu au fost retrase; și

4. consimțământul mamei, dacă este cerut, nu a fost dat decât după nașterea copilului; și

d) s-au asigurat, ținând seamă de vârsta și de maturitatea copilului, că:

1. acesta s-a bucurat de sfaturi și a fost bine informat asupra consecințelor adopției și ale consimțământului său la adopție, dacă acesta este cerut;

2. dorințele și părerile copilului au fost luate în considerare;

3. consimțământul copilului la adopție, când este cerut, s-a dat în mod liber, în formele legale cerute și că acest consimțământ a fost dat sau constatat în scris; și

4. acest consimțământ nu a fost obținut prin contraplată sau contraprestație de orice fel.

ARTICOLUL 5

Adopțiile vizate prin Convenție nu pot avea loc decât dacă autoritățile competente ale statului primitor:

a) au constatat că viitorii părinți adoptivi sunt corespunzători și apți să adopte;

b) s-au asigurat că viitorii părinți adoptivi s-au bucurat de sfaturile necesare; și

c) au constatat că copilul este sau va fi autorizat să intre și să locuiască permanent în acest stat.

CAPITOLUL III

Autoritățile centrale și organisme agreate

ARTICOLUL 6

1. Fiecare Stat contractant desemnează o autoritate centrală însărcinată să aducă la îndeplinire obligațiile ce-i sunt impuse prin Convenție.

2. Un stat federal, un stat în care mai multe sisteme de drept se află în vigoare sau un stat având unități teritoriale autonome este liber să desemneze mai mult de o autoritate centrală și să specifice întinderea teritorială sau personală a funcțiilor lor. Statul care se folosește de această facultate desemnează, autoritatea centrală căreia îi poate fi adresată orice comunicare spre a fi transmisă autorității centrale competente în cadrul acestui stat.

ARTICOLUL 7

1. Autoritățile centrale vor trebui să coopereze între ele și să promoveze o colaborare între autoritățile competente ale statelor lor pentru a asigura protecția copiilor și să realizeze celelalte obiective ale Convenției.

2. Ele iau în mod direct toate măsurile corespunzătoare pentru:

a) a pune la dispoziție informații asupra legislației statelor lor în materie de adopție și alte informații generale, precum statistici și formulare tip;

b) a se informa reciproc asupra funcționării Convenției și, în măsura posibilului, a înlătura obstacolele în aplicarea sa.

ARTICOLUL 8

Autoritățile centrale vor lua, fie direct, fie cu concursul autorităților publice, toate măsurile corespunzătoare pentru a preveni câștigurile materiale necuvenite cu prilejul unei adopții și a împiedica orice practică contrară obiectivelor Convenției.

ARTICOLUL 9

Autoritățile centrale vor lua, fie direct, fie cu concursul autorităților publice sau al unor organisme agreate corespunzător în statul lor, toate măsurile cuvenite, în special pentru:

a) a aduna, a păstra și a efectua schimb de informații referitoare la situația copilului și a viitorilor părinți adoptivi, în măsura necesară încheierii adopției;

b) a înlesni, a urmări și a activa procedura în vederea adopției;

c) a promova în statele lor dezvoltarea unor servicii de îndrumare și de urmărire în continuare a adopției;

d) a efectua schimburi de rapoarte generale de evaluare asupra experiențelor în materie de adopție internațională;

e) a răspunde, în măsura permisă prin legea statului lor, cererilor având ca obiect informații asupra unei situații speciale privind adopția, formulate de alte autorități centrale sau de autorități publice.

ARTICOLUL 10

Pot beneficia de agrement și îl pot păstra numai organismele care demonstrează aptitudinea lor de a înlesni în mod corect misiunile ce li s-ar putea încredința.

ARTICOLUL 11

Un organism agreat urmează:

a) să urmărească exclusiv scopuri nelucrative în condițiile și în limitele fixate de autoritățile competente ale statului de agrement;

b) să fie condus și girat de către persoane calificate prin integritatea lor morală, pretărire profesională sau experiență pentru a acționa în domeniul adopției internaționale; și

c) să fie sub supravegherea unor autorități competente ale acestui stat în ceea ce privește alcătuirea, funcționarea și situația sa financiară.

ARTICOLUL 12

Un organism agreat într-un Stat contractant nu va putea acționa într-un alt stat contract decât dacă autoritățile competente ale celor două state l-au autorizat.

ARTICOLUL 13

Desemnarea de către autoritățile centrale și, dacă este cazul, întinderea funcțiilor lor, precum și numele și adresa organismelor agreate se comunică de către fiecare Stat contractant Biroului permanent al Conferinței de la Haga de drept internațional privat.

CAPITOLUL IV

Condiții procedurale ale adopției internaționale

ARTICOLUL 14

Persoanele cu reședința obișnuită într-un Stat contractant, care doresc să adopte un copil a cărui reședință obișnuită este situată în alt Stat contractant, urmează să se adreseze autorității centrale a statului în care își au reședința obișnuită.

ARTICOLUL 15

1. Dacă autoritatea centrală a statului primitor consideră că reclamanții sunt calificați și apti să adopte, întocmește un raport cuprinzând informații cu privire la identitatea lor, capacitatea legală și aptitudinea lor de a adopta, situația lor personală, familială și medicală, mediul social, motivele care îi determină, aptitudinea de a-și asuma o adopție internațională, precum și cu privire la copiii pe care ar fi apti să-i ia în sarcina lor.

2. Ea transmite raportul autorității centrale a statului de origine.

ARTICOLUL 16

1. Dacă autoritatea centrală a statului de origine consideră că copilul este adoptabil:

a) ea întocmește un raport cuprinzând informații asupra copilului privind identitatea, adoptabilitatea, mediul său social, evoluția personală și familială, trecutul său medical și al familiei sale, precum și cu privire la necesitățile sale speciale;

b) ține seama, în mod convenit, de condițiile de educație a copilului, precum și de originea sa etnică, religioasă și culturală;

c) se asigură că consimțămintele vizate la art. 4 au fost obținute; și

d) constată, în special pe baza rapoartelor privind copilul și pe viitorii părinți adoptivi, că plasarea avută în vedere este în interesul superior al copilului.

2. Ea transmite autorității centrale a statului primitor raportul său asupra copilului, dovada consimțămintelor cerute și motivarea avizului său primitor la plasare, acordând atenție să nu se dezvăluie identitatea mamei și a tatălui, dacă în statul de origine această identitate nu poate fi divulgată.

ARTICOLUL 17

Orice hotărâre de încredințare a unui copil unor viitori părinți adoptivi nu se poate lua în statul de origine decât:

a) dacă autoritatea centrală a acestui stat s-a asigurat de acordul viitorilor părinți adoptivi;

b) dacă autoritatea centrală a statului primitor a încuviințat această hotărâre, atunci când legea acestui stat sau autoritatea centrală a statului de origine o cere;

c) dacă autoritățile centrale ale celor două state au încuviințat ca procedura în vederea adopției să urmeze mai departe; și

d) dacă s-a constatat, conform art. 5, că viitorii părinți adoptivi sunt calificați și apti să adopte și că copilul este sau va fi autorizat să intre și să locuiească permanent în statul primitor.

ARTICOLUL 18

Autoritățile centrale ale celor două state vor lua toate măsurile necesare astfel încât copilul să primească încuviințarea de ieșire din statul de origine, precum și pe cea de la intrare și de a locui permanent în statul primitor.

ARTICOLUL 19

1. Deplasarea copilului spre statul primitor nu poate avea loc decât în cazul în care au fost îndeplinite condițiile prevăzute la art. 17.

2. Autoritățile centrale ale celor două state veghează ca deplasarea să se efectueze în deplină siguranță, în condițiile corespunzătoare și, dacă este cu putință, în compania părinților adoptivi sau a viitorilor părinți adoptivi.

3. Dacă această deplasare nu va avea loc, rapoartele prevăzute la art. 15 și 16 se vor restitui autorităților expeditoare.

ARTICOLUL 20

Autoritățile centrale se informează reciproc asupra procedurii de adopție și a măsurilor luate pentru a fi dusă până la capăt, precum și asupra desfășurării perioadei probatorii, când aceasta este cerută.

ARTICOLUL 21

1. Când adopția urmează să aibă loc după deplasarea copilului în statul primitor și autoritatea centrală a acestui stat consideră că menținerea copilului în familia primitoare nu mai este în interesul său superior, ia măsurile utile protecției copilului, urmărind, în special:

a) să reia copilul de la persoanele care doreau să-l adopte și să se îngrijească provizoriu de el;

b) consultându-se cu autoritatea centrală a statului de origine, să asigure fără întârziere un nou plasament al copilului în vederea adopției sale sau, dacă nu este posibil, o încredințare alternativă de durată; o adopție nu se poate realiza decât dacă autoritatea centrală a statului de origine a fost înștiințată în modul convenit privitor la noii părinți adoptivi;

c) în ultimă instanță, să asigure înapoierea copilului, dacă interesul său o cere.

2. Ținând seama, în special, de vârsta și de maturitatea copilului, acesta va fi consultat și, dacă este cazul, se va obține consimțământul său cu privire la măsurile ce se vor lua conform prezentului articol.

ARTICOLUL 22

1. Funcțiile conferite autorității centrale prin prezentul capitol pot fi exercitate de către autorități publice sau organisme agreeate potrivit cap. III, în măsura prevăzută în legea statului său.

2. Un Stat contractant poate declara depozitarului Convenției că funcțiile conferite autorității centrale prin art. 15-21 pot, de asemenea, să fie exercitate în acest stat, în măsura prevăzută de lege și sub controlul autorităților competente ale acestui stat, de către organisme sau persoane care:

a) îndeplinesc condițiile de moralitate, de competență profesională, de experiență și de responsabilitate cerute de acest stat;

b) sunt calificate prin integritatea lor morală și prin pregătirea profesională sau experiența lor să acționeze în domeniul adopției internaționale.

3. Statul contractant care face declarația prevăzută la paragraful 2, informează cu regularitate Biroul permanent al Conferinței de la Haga de drept internațional privat cu privire la numele și adresele acestor organisme și persoane.

4. Un Stat contractant poate declara depozitarului Convenției că adopțiile copiilor a căror reședință obișnuită este situată pe teritoriul său nu se pot realiza decât dacă funcțiile conferite autorităților centrale sunt exercitate potrivit paragrafului 1.

5. Cu toate acestea, orice declarație efectuată potrivit paragrafului 2, rapoartele prevăzute la art. 15 și 16 vor fi, în toate cazurile, întocmite sub răspunderea autorității centrale sau a altor autorități sau organisme conform paragrafului 1.

CAPITOLUL V

Recunoașterea și efectele adopției

ARTICOLUL 23

1. O adopție certificată conform Convenției de către autoritatea competentă a Statului contractant în care a avut loc este recunoscută de drept, în celelalte State contractante. Certificatul va specifica când și de către cine au fost date acceptările prevăzute în art. 17 lit. c).

2. Orice Stat contractant, în momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării sau aderării, va notifica depozitarului Convenției identitatea și funcțiile autorității sau autorităților care, în acest stat, sunt competente să elibereze certificatul. El va notifica, de asemenea, orice modificare în desemnarea acestor autorități.

ARTICOLUL 24

Recunoașterea unei adopții nu poate fi refuzată într-un Stat contractant decât dacă adopția este în mod vădit contrară ordinii sale publice, ținând seama de interesul superior al copilului.

ARTICOLUL 25

Orice Stat contractant poate declara depozitarului Convenției că nu va fi ținut să recunoască, în virtutea acesteia, adopțiile făcute în baza unui acord încheiat în aplicarea art. 39 paragraful 2.

ARTICOLUL 26

1. Recunoașterea adopției implică recunoașterea:
 - a) legăturii de filiație între copil și părinții săi adoptivi;
 - b) răspunderii părintești a părinților adoptivi față de copil;
 - c) ruperii legăturii preexistente de filiație între copil și mama și tatăl său, dacă adopția produce acest efect în Statul contractant unde a avut loc.
2. Dacă adopția are drept efect ruperea legăturii preexistente de filiație, copilul se bucură, în statul primitor și în oricare alt Stat contractant unde adopția este recunoscută, de drepturi echivalente celor care rezultă din adopțiile care produc acest efect în fiecare dintre aceste state.
3. Paragrafele precedente nu aduc atingere aplicării oricărei dispoziții mai favorabile copilului, în vigoare în Statul contractant care recunoaște adopția.

ARTICOLUL 27

1. Când adopția făcută în statul de origine nu are drept efect ruperea legăturii de filiație preexistente, ea poate, în statul primitor care recunoaște adopția potrivit Convenției, să fie schimbată într-o adopție care produce acest efect:
 - a) dacă dreptul statului primitor o permite; și
 - b) dacă consimțămintele prevăzute la art. 4 lit. c) și d) au fost sau sunt date în vederea unei atare adopții.
2. Articolul 23 se aplică hotărârii de schimbare.

CAPITOLUL VI **Dispoziții generale**

ARTICOLUL 28

Convenția nu derogă de la legile statului de origine care cer ca adopția unui copil cu reședința obișnuită în acest stat trebuie să se facă în acest stat

sau care interzic plasamentul copilului în statul primitor sau deplasarea lui înspre acest stat mai înainte de adopția lui.

ARTICOLUL 29

Nici un contract între viitorii părinți adoptivi și părinții copilului sau orice altă persoană căreia i-a fost încredințat nu poate avea loc atât timp cât dispozițiile art. 4 lit. a)–c) și ale art. 5 lit. a) nu au fost respectate, afară dacă adopția are loc între membrii aceleiași familii sau dacă condițiile fixate de către autoritatea competentă a statului de origine sunt îndeplinite.

ARTICOLUL 30

1. Autoritățile competente ale unui Stat contractant veghează să se păstreze informațiile pe care le dețin cu privire la originea copilului, în special cele în legătură cu identitatea mamei și a tatălui său, precum și datele asupra trecutului medical al copilului și al familiei sale.

2. Ele asigură accesul copilului sau al reprezentantului său la aceste informații, cu îndrumări corespunzătoare, în măsura permisă de legea statului lor.

ARTICOLUL 31

Sub rezerva prevederilor art. 30, datele personale adunate sau transmise conform Convenției, îndeosebi cele vizate de art. 15 și 16, nu pot fi folosite în alte scopuri decât acelea pentru care au fost strânse sau transmise.

ARTICOLUL 32

1. Nimeni nu poate obține un câștig material necuvenit dintr-o activitate privind o adopție internațională.

2. Se pot cere și plăti numai cheltuielile ocazionate, inclusiv onorariile rezonabile ale persoanelor care au luat parte la adopție.

3. Șefii, administratorii și salariații unor organisme care participă la o adopție nu pot primi o remunerație disproporționată în raport cu serviciile aduse.

ARTICOLUL 33

Orice autoritate competentă, care constată că una dintre dispozițiile Convenției a fost sau riscă, în mod vădit, să fie încălcată, informează de îndată autoritatea centrală a statului său. Acestei autorități centrale îi revine răspunderea de a veghea să fie luate măsurile corespunzătoare.

ARTICOLUL 34

Dacă autoritatea competentă a statului destinatar al unui document cere, se va transmite o traducere certificată conform în afara cazului de scutire, cheltuielile de traducere sunt în sarcina viitorilor părinți adoptivi.

ARTICOLUL 35

Autoritățile competente ale Statelor contractante acționează cu rapiditate în procedurile de adopție.

ARTICOLUL 36

Cât privește un stat unde în materie de adopție există două sau mai multe sisteme de drept aplicabile în unități teritoriale diferite:

- a) orice referire la reședința obișnuită în acest stat vizează reședința obișnuită într-o unitate teritorială a acestui stat;
- b) orice referire la legea acestui stat vizează legea în vigoare în unitatea teritorială respectivă;
- c) orice referire la autoritățile competente sau la autoritățile publice ale acestui stat vizează autoritățile abilitate să acționeze în unitatea teritorială în cauză;
- d) orice referire la organismele agreeate ale acestui stat vizează organismele agreeate în unitatea teritorială în cauză.

ARTICOLUL 37

Cât privește un stat în care în materie de adopție există două sau mai multe sisteme de drept aplicabile unor categorii diferite de persoane, orice referire la legea acestui stat vizează sistemul de drept desemnat prin dreptul acestuia.

ARTICOLUL 38

Un stat în care diferite unități teritoriale au reguli proprii de drept în materie de adopție, nu va fi ținut să aplice Convenția când un stat al cărui sistem de drept este unificat nu ar fi ținut să o aplice.

ARTICOLUL 39

1. Convenția nu derogă de la instrumentele internaționale la care Statele contractante sunt părți și care cuprind dispoziții referitoare la materiile reglementate prin prezenta Convenție, afară dacă o declarație contrară nu s-a făcut de statele legate prin atare instrumente.

2. Orice Stat contractant va putea încheia cu unul sau mai multe alte State contractante, acorduri în vederea favorizării aplicării Convenției în raporturile lor reciproce. Aceste acorduri nu vor putea deroga decât de la dispozițiile art. 14—16 și 18—21. Statele care vor fi încheiat asemenea acorduri le vor transmite în copie depozitarului Convenției.

ARTICOLUL 40

Nici o rezervă la Convenție nu poate fi încuviințată.

ARTICOLUL 41

Convenția se aplică de fiecare dată când o cere vizată conform art. 14 a fost primită după intrarea în vigoare a Convenției în statul de primire și statul de origine.

ARTICOLUL 42

Secretarul general al Conferinței de la Haga de drept internațional privat convoacă periodic, o comisie specială în vederea examinării funcționării practice a Convenției.

CAPITOLUL VII

Clauze finale

ARTICOLUL 43

1. Convenția este deschisă semnării statelor care erau membre ale Conferinței de la Haga de drept internațional privat la data celei de-a șaptesprezecea sesiuni a sa și celorlalte state care au participat la această sesiune.

2. Ea va fi ratificată, acceptată sau aprobată și instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare se vor depune pe lângă Ministerul Afacerilor Externe al Olandei, depozitar al Convenției.

ARTICOLUL 44

1. Orice alt stat va putea adera la Convenție după intrarea sa în vigoare, în temeiul art. 46, paragraful 1.

2. Instrumentul de aderare se va depune pe lângă depozitar.

3. Aderarea nu va avea efect decât în raporturile dintre statul care aderă și Statele contractante care nu vor fi ridicat obiecție împotriva sa înăuntrul a 6 luni de la primirea ratificării prevăzute la art. 48 lit. b). O atare obiecție va

putea fi, de asemenea, ridicată de către orice stat în momentul unor ratificări, acceptări sau aprobări a Convenției, ulterioare aderării. Aceste obiecții se vor notifica depozitarului.

ARTICOLUL 45

1. Un stat care cuprinde două sau mai multe unități teritoriale, în care se aplică materiilor guvernate prin această Convenție sisteme de drept diferite, va putea, în momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării sau aderării, să declare că prezenta Convenție se va aplica tuturor unităților sale teritoriale sau numai uneia sau mai multora dintre ele, și va putea oricând, să modifice această declarație, făcând o nouă declarație.

2. Aceste declarații vor fi notificate depozitarului și vor indica în mod expres, unitățile teritoriale cărora li se aplică Convenția.

3. Dacă un stat nu face vreo declarație în temeiul prezentului articol, Convenția se va aplica ansamblului teritoriului acestui stat.

ARTICOLUL 46

1. Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de 3 luni după depunerea celui de-al treilea instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare prevăzut la art. 43.

2. După aceasta, Convenția va intra în vigoare:

a) pentru fiecare stat care ratifică, acceptă sau aprobă ulterior sau care aderă, în prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de 3 luni după depunerea instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare;

b) pentru unitățile teritoriale la care Convenția a fost extinsă potrivit art. 45, în prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de 3 luni după notificarea vizată la acest articol.

ARTICOLUL 47

1. Orice stat parte la Convenție va putea să o denunțe printr-o notificare adresată în scris depozitarului.

2. Denunțarea va produce efect din prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de 12 luni după data primirii notificării de către depozitar. Când o perioadă mai lungă pentru producerea efectului denunțării este specificată în notificare, denunțarea va produce efect la expirarea perioadei respective după data primirii notificării.

ARTICOLUL 48

Depozitarul va notifica Statele membre ale Conferinței de la Haga de drept internațional privat, celorlalte state care au participat la cea de-a șaptesprezecea sesiune, precum și statelor care vor fi aderat potrivit dispozițiilor art. 44:

- a) semnăturile, ratificările, acceptările și aprobările vizate la art. 43;
- b) aderările și obiecțiile la aderări vizate la art. 44;
- c) data la care Convenția va intra în vigoare potrivit art. 46;
- d) declarațiile și desemnările menționate la art. 22, 23, 25 și 45;
- e) acordurile menționate la art. 3;
- f) denunțările vizate la art. 47.

Drept pentru care, subsemnații, legal împuterniciți, au semnat prezenta Convenție.

Întocmită la Haga, la 29 mai 1993, în limbile franceză și engleză, ambele texte având aceeași valabilitate, într-un singur exemplar, care se va depune în arhivele Guvernului Olandei și de pe care o copie certificată conform se va înmâna, pe cale diplomatică, fiecăruia dintre Statele membre ale Conferinței de la Haga de drept internațional privat la data celei de-a șaptesprezecea sesiuni, precum și fiecărui alt stat care a participat la această sesiune.

CONVENȚIA O.I.M. NR. 6/ 1919 PRIVIND MUNCA DE NOAPTE A COPIILOR ÎN INDUSTRIE*

Conferința generală a Organizației Internaționale a Muncii din Societatea Națiunilor, convocată la Washington de către Guvernul Statelor Unite ale Americii, la 29 octombrie 1919,

După ce a decis să adopte diferite propuneri relative la „întrebuințarea copiilor în timpul nopții“, chestiune cuprinsă în al patrulea punct din ordinea de zi a sesiunii Conferinței ținute la Washington,

După ce a hotărât ca aceste propuneri să fie redactate sub forma unui proiect de Convenție internațională,

Adoptă proiectul de Convenție ce urmează a fi ratificat de Membrii Organizației Internaționale a Muncii, conform dispozițiilor din Partea relativă la muncă a Tratatului de la Versailles, din 28 iunie 1919, și a Tratatului de la Saint-Germain, din 10 septembrie 1919.

*Adoptată la Conferința generală a O.I.M. de la Washington la 29 octombrie 1919. România a ratificat Convenția prin legea promulgată cu Decretul nr. 1990 din 9 mai 1921, publicată în „Monitorul Oficial al României“, Partea I, nr. 34 din 17 mai 1921.

ARTICOLUL 1

1. Pentru aplicarea prezentei Convenții vor fi considerate în special ca „stabilimente industriale“:

a) minele, carierele și industriile extractive de orice natură;

b) industriile în care produsele sunt manufacturate, modificate, curățite, reparate pentru vânzare sau în care materiile suferă o transformare, cuprinzându-se aici și construcția vaselor, industriile de dărâmare de material, precum și producerea, transformarea și transmiterea forței motrice, în general și a electricității;

c) construcția, reconstrucția, întreținerea, repararea, modificarea sau dărâmarea oricăror clădiri și edificii, căi ferate, tramvaie, porturi, docuri, zăgazuri, canaluri, instalații pentru navigația interioară, drumuri, tuneluri, poduri, viaducte, canaluri de scurgere colectoare, canaluri de scurgere ordinare, puțuri, instalații telegrafice sau telefonice, instalații electrice, uzine de gaz, de distribuția apei sau alte lucrări de construcție, precum și lucrările de pregătire și de așezare a fundamentului, precedând lucrările de mai sus;

d) transportul persoanelor și al mărfurilor cu cărauși, pe calea ferată sau pe apă, precum și manipularea mărfurilor în docuri, cheiuri, șantiere și antrepozite, exceptându-se transportul cu mâna.

2. În fiecare țară, autoritatea competentă va hotărî linia de demarcație între industrie, pe de o parte, comerț și agricultură, pe de altă parte.

ARTICOLUL 2

1. Este interzisă întrebuințarea în timpul nopții a copiilor sub 18 ani în stabilimente industriale, publice sau private, ori în anexele lor, exceptându-se acelea în care sunt întrebuințați numai membrii aceleiași familii, afară de cazurile prevăzute mai jos.

2. Interzicerea lucrului de noapte nu se va aplica copiilor mai mari de 16 ani, întrebuințați în industriile înșirate mai jos, la lucrări care, din pricina naturii lor, trebuie să fie continuate neîntrerupt, zi și noapte:

a) uzinele de fier și de oțel, lucrările unde se întrebuințează cuptoare cu reverbere sau cu regenerare și galvanizarea tablei și a sârmei (exceptându-se atelierele de curățire a metalelor);

b) sticlăriile;

c) papetăriile;

d) fabricile unde se lucrează zahărul brut;

e) reducerea minereului de aur.

ARTICOLUL 3

1. Pentru aplicarea prezentei Convenții, termenul „noapte“ înseamnă o perioadă de cel puțin 11 ore consecutive, cuprinzând intervalul dintre ora 10 seara și 5 dimineață.

2. În minele de cărbuni și lignit, o derogare va putea fi prevăzută, în privința perioadei de repaus amintită în paragraful precedent, atunci când intervalul dintre cele două perioade de muncă este de obicei, de 15 ore, dar niciodată când acest interval este mai mic de 13 ore.

3. Când legislația țării interzice lucrul de noapte pentru tot personalul din brutării, se va putea înlocui, în această industrie, perioada cuprinsă între orele 10 seara și 5 dimineața, prin perioada de la 9 seara la 4 dimineața.

4. În țările tropicale, unde lucrul este întrerupt pentru câțiva timp la mijlocul zilei, perioada repausului de noapte va putea fi mai mică de 11 ore, numai dacă se acordă în timpul zilei un repaus compensator.

ARTICOLUL 4

Dispozițiile art. 2 și 3 nu se vor aplica lucrului de noapte al copiilor de 16 ani până la 18 ani, când un caz de forță majoră, ce nu putea fi prevăzut sau împiedicat, și care nu prezintă un caracter periodic, împiedică mersul normal al unui stabiliment industrial.

ARTICOLUL 5

În ce privește aplicarea prezentei Convenții în Japonia, până la 1 iulie 1925 art. 2 nu se va aplica decât copiilor mai mici de 15 ani și, cu începere de la data sus-menționată, numitul art. 2 nu se va aplica decât copiilor mai mici de 16 ani.

ARTICOLUL 6

În ce privește aplicarea prezentei Convenții în India, termenul „stabilimente industriale“ va cuprinde numai fabricile definite ca atare în „legea fabricilor“ din India (Indian factory act) și art. 2 nu se va aplica copiilor de sex masculin mai mari de 14 ani.

ARTICOLUL 7

În împrejurări deosebit de grave, și când interesul public o va cere, interzicerea lucrului de noapte va putea fi suspendată printr-o decizie a autorității publice, pentru copiii de la 16 la 18 ani.

ARTICOLUL 8

Ratificări: dispoziție finală tip.

ARTICOLUL 9

Aplicarea în teritoriile nemetropolitane.

ARTICOLUL 10 și 11

Intrată în vigoare imediat după înregistrarea a două ratificări. În continuare, intrarea în vigoare pentru ceilalți Membri la data la care ratificarea lor este înregistrată.

ARTICOLUL 12

Statele care ratifică Convenția trebuie să-i aplice dispozițiile cel mai târziu până la 1 iulie 1922.

CONVENȚIA O.I.M. NR. 16/1921 PRIVIND EXAMINAREA MEDICALĂ OBLIGATORIE A COPIILOR ȘI TINERILOR ÎNTREBUINȚAȚI PE BORDUL VASELOR*

Conferința generală a Organizației Internaționale a Muncii din Societatea Națiunilor,

Convocată la Geneva de Consiliul de administrație al Biroului Internațional al Muncii, și întrunindu-se la 25 octombrie 1921, în a treia sesiune,

După ce a hotărât să adopte diverse propuneri relative la vizita medicală obligatorie a copiilor și a tinerilor întrebuințați pe bordul vaselor, chestiune prevăzută la punctul 8 al ordinei de zi a sesiunii,

și

După ce a hotărât ca aceste propuneri să ia forma unui proiect de convenție internațională,

Adoptă următorul proiect de Convenție, care va trebui ratificat de către Membrii Organizației Internaționale a Muncii conform dispozițiilor Părții a

*Adoptată la Conferința generală a O.I.M. de la Geneva la 25 octombrie 1921. România a ratificat Convenția prin legea promulgată cu Decretul nr. 2511 din 26 mai 1923 și publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 46 din 2 iunie 1923.

XIII-a a Tratatului de la Versailles și ale Părților corespunzătoare din celelalte Tratatate de Pace:

ARTICOLUL 1

Pentru aplicarea prezentei Convenții, prin termenul „vas plutitor“ trebuie să se înțeleagă toate vapoarele, corăbiile sau bastimentele, de orice fel, proprietate publică sau particulară, care plutesc pe mare, afară de vapoarele de război.

ARTICOLUL 2

În afară de corăbiile pe care sunt angajați membrii unei aceleiași familii, copiii și tinerii mai mici de 18 ani nu vor putea fi întrebuințați pe bord decât în urma prezentării unui certificat medical, care să ateste aptitudinea lor pentru o asemenea muncă și semnat de un medic recunoscut de autoritatea competentă.

ARTICOLUL 3

Întrebuințarea acestor copii sau tineri la munca maritimă nu se va putea prelungi decât în urma unui nou examen medical, făcut la intervale care nu trebuie să depășească un an, și în urma prezentării, după fiecare nou examen, a unui certificat medical, care să ateste aptitudinea pentru munca maritimă. Totuși, dacă termenul valabilității certificatului expiră în cursul unei călătorii, el va putea fi prelungit până la sfârșitul călătoriei.

ARTICOLUL 4

În cazuri grabnice, autoritatea competentă va putea admite să fie imbarcat un tânăr mai mic de 18 ani, fără ca el să fi fost supus examinărilor prevăzute de articolele 2 și 3 ale prezentei Convenții, cu condiția ca această examinare să se facă în următorul port în care bastimentul va intra.

ARTICOLUL 5

Ratificări: dispoziție finală tip.

ARTICOLUL 6

Intrare în vigoare imediat după înregistrarea a două ratificări. În continuare, intrarea în vigoare pentru ceilalți Membri la data la care este înregistrată ratificarea lor.

ARTICOLUL 7

Notificarea ratificărilor către Membri: dispoziție finală tip.

ARTICOLUL 8

Statele care ratifică Convenția trebuie să-i aplice dispozițiile cel mai târziu până la 1 ianuarie 1924.

ARTICOLUL 9

Aplicarea în teritoriile nemetropolitane conform art. 35 al Constituției O.I.M.

ARTICOLUL 10

Denunțare: de văzut paragraful 1 al dispoziției finale tip despre denunțare.

ARTICOLUL 11

Examinarea în vederea unei revizuirii: dispoziție finală tip.

ARTICOLUL 12

Texte având valoare: dispoziție finală tip.

CONVENȚIA O.I.M. NR. 138/1973 PRIVIND VÂRSTA MINIMĂ DE ÎNCADRARE ÎN MUNCĂ*

Conferința generală a Organizației Internaționale a Muncii,
Convocată la Geneva de către Consiliul de administrație al Biroului Internațional al Muncii, și reunită, aici, la 6 iunie 1973, în cea de-a cincizeci și opta sesiune a sa,

După ce a hotărât să adopte diferite propuneri relative la vârsta minimă de încadrare în muncă, problemă care constituie cel de-al patrulea punct al ordinii de zi a sesiunii, luând notă de termenii Convenției asupra vârstei minime (industrie), 1919; ai Convenției asupra vârstei minime (muncă maritimă), 1920; ai Convenției asupra vârstei minime (agricultură), 1921; ai Convenției asupra vârstei minime (cărbunari și fochiști); 1921; ai Convenției

*Adoptată la Conferința generală a O.I.M. de la Geneva la 6 iunie 1973.

România a ratificat Convenția prin Decretul nr. 83/1975 publicat în „Buletinul Oficial” nr. 86 din 2 august 1975.

asupra vârstei minime (munci neindustriale), 1932; ai Convenției (revizuite) asupra vârstei minime (muncă maritimă), 1936; ai Convenției (revizuite) asupra vârstei minime (industrie), 1937; ai Convenției (revizuite) asupra vârstei minime (munci neindustriale), 1937; ai Convenției asupra vârstei minime (pescari), 1959 și ai Convenției asupra vârstei minime (munci subterane), 1965,

Considerând că a sosit momentul să se adopte un instrument general asupra acestui subiect care va trebui să înlocuiască treptat instrumentele existente ce se aplică unor sectoare economice limitate, în vederea abolirii totale a muncii copiilor,

După ce a hotărât că acest instrument va lua forma unei Convenții internaționale,

Adoptă, la 26 iunie 1973, următoarea Convenție, care se va numi „Convenție asupra vârstei minime, 1873“:

ARTICOLUL 1

Orice Stat membru care aplică prezenta Convenție se angajează să urmărească o politică națională care să asigure abolirea efectivă a muncii copiilor și să ridice în mod progresiv vârsta minimă de încadrare în funcție sau de folosire la muncă la un nivel care să permită adolescenților cea mai completă dezvoltare fizică și mintală.

ARTICOLUL 2

1. Orice Stat membru care ratifică prezenta Convenție va specifica, printr-o declarație anexată ratificării sale, o vârstă minimă de încadrare în funcție sau folosire la muncă pe teritoriul sau pe mijloacele de transport înmatriculate pe teritoriul său; cu excepția dispozițiilor art. 4 și 8 ale prezentei Convenții, nici o persoană de vârstă inferioară acestei limite minime nu va putea fi încadrată într-o funcție sau folosită la muncă în vreo profesie oarecare.

2. Orice Stat membru care a ratificat prezenta Convenție va putea, în consecință, să informeze, prin noi declarații, pe directorul general al Biroului Internațional al Muncii că ridică vârsta minimă stabilită anterior.

3. Vârsta minimă stabilită, conform paragrafului 1 al prezentului articol, nu va putea fi inferioară vârstei la care încetează școlarizarea obligatorie și, în nici un caz, vârstei de 15 ani.

4. Deosebit de dispozițiile paragrafului 3 al prezentului articol, orice Stat membru, a cărei economie și instituții școlare nu sunt suficient de dezvoltate, va putea, după consultarea organizațiilor celor ce angajează și a organizațiilor lucrătorilor, interesate, dacă acestea există, să stabilească, într-o primă etapă, o vârstă minimă de 14 ani.

5. Orice Stat membru care va stabili o vârstă minimă de 14 ani, în virtutea paragrafului precedent, trebuie să declare în rapoartele pe care este obligat să le prezinte în baza art. 22 al Constituției Organizației Internaționale a Muncii:

- a) fie că motivul hotărârii sale persistă;
- b) fie că renunță de a se prevala de paragraful 4 de mai sus, cu începere de la o anumită dată.

ARTICOLUL 3

1. Vârsta minimă de încadrate în orice fel de funcție sau de folosire în orice fel de muncă ce, prin natura sa sau prin condițiile în care se exercită, este susceptibilă de a dăuna sănătății, securității sau moralității adolescenților, nu trebuie să fie sub 18 ani.

2. Funcțiile sau muncile prevăzute la paragraful 1 de mai sus vor fi determinate de către legislația națională sau autoritatea competentă, după consultarea organizațiilor celor care angajează și a organizațiilor lucrătorilor, interesate, dacă astfel de organizații există.

3. Fără a mai ține seama de dispozițiile paragrafului 1 de mai sus, legislația națională sau autoritatea competentă poate, după consultarea organizațiilor celor care angajează și a organizațiilor lucrătorilor, interesate, dacă ele există, să permită încadrarea în funcție sau folosirea în muncă a adolescenților începând cu vârsta de 16 ani, cu condiția ca sănătatea, securitatea și moralitatea lor să fie pe deplin garantate și să primească, pentru ramura respectivă de activitate, o instruire corespunzătoare sau o școlarizare profesională.

ARTICOLUL 4

1. În măsura în care este necesar, și după consultarea organizațiilor celor care angajează și a organizațiilor lucrătorilor, interesate, dacă ele există, autoritatea competentă poate excepta de la aplicarea prezentei Convenții anumite categorii de funcții sau de munci dacă aplicarea dispozițiilor Convenției la aceste categorii ridică dificultăți de executare deosebite și importante.

2. Orice Stat membru care ratifică prezenta Convenție trebuie ca, în primul său raport asupra aplicării acesteia, pe care este obligat să-l prezinte conform art. 22 al Constituției Organizației Internaționale a Muncii să indice motivat categoriile de funcții sau munci care au fost exceptate, în baza paragrafului 1 al prezentului articol; în rapoartele ulterioare se va arăta starea legislației și practicii proprii în ce privește aceste categorii, precizându-se în ce măsură s-a aplicat sau s-a propus să se aplice prezenta Convenție în ce privește numitele categorii.

3. Prezentul articol nu exceptează de la aplicarea prevederilor prezentei Convenții funcțiile sau muncile arătate la art. 3.

ARTICOLUL 5

1. Orice Stat membru, a cărei economie și servicii administrative nu sunt suficient de dezvoltate, va putea, după consultarea organizațiilor celor care angajează și ale lucrătorilor, interesate, dacă ele există, să limiteze, într-o primă etapă, câmpul de aplicare a prezentei Convenții.

2. Statul membru care se prevalează de paragraful 1 al prezentului articol trebuie să arate, printr-o declarație anexată ratificării sale, ramurile de activitate economică sau tipurile de întreprinderi cărora urmează a li se aplica dispozițiile prezentei Convenții.

3. Câmpul de aplicare a prezentei Convenții trebuie să cuprindă cel puțin: industriile extractive; industriile de manufactură; de construcții și lucrări publice; electricitatea, gazele, apa; serviciile sanitare; transporturile, antrepozitele și comunicațiile; plantațiile și alte întreprinderi agricole exploatate în principal în scopuri comerciale, cu excepția întreprinderilor familiale sau de mici proporții care produc pentru consumul local și nu folosesc în mod regulat lucrători salarizați.

4. Orice Stat membru, care a limitat câmpul de aplicare a Convenției, în virtutea prezentului articol:

a) trebuie să arate, în rapoartele pe care este obligat să le prezinte, în baza art. 22 al Constituției Organizației Internaționale a Muncii, situația generală a folosirii muncii adolescenților și copiilor în ramurile de activitate exceptate de la aplicarea prezentei Convenții, precum și orice progres realizat în vederea lărgirii aplicării dispozițiilor Convenției;

b) poate oricând să extindă câmpul de aplicare a Convenției printr-o declarație adresată directorului general al Biroului Internațional al Muncii.

ARTICOLUL 6

Prezenta Convenție nu se aplică muncii efectuate de copii sau adolescenți în institutele de învățământ general, în școlile profesionale sau tehnice ori în alte institute de formare profesională și nici muncii efectuate de persoane sub 14 ani în întreprinderi, dacă această muncă se îndeplinește în conformitate cu condițiile stabilite de autoritatea competentă după consultarea organizațiilor celor care angajează și ale lucrătorilor, interesate, dacă astfel de organizații există, și dacă face parte integrantă:

a) fie dintr-o școală sau dintr-un curs de formare profesională a cărui responsabilitate revine conducătorului unei școli sau unei instituții de formare profesională;

- b) fie dintr-un program de formare profesională aprobat de autoritatea competentă și executat în principal sau în întregime într-o întreprindere;
- c) fie dintr-un program de orientare destinat să faciliteze alegerea unei profesii sau a unui tip de formare profesională.

ARTICOLUL 7

1. Legislația națională poate autoriza încadrarea în munci ușoare a persoanelor între 13 și 15 ani sau executarea de către aceste persoane a astfel de munci, cu condiția ca muncile respective:

- a) să nu fie susceptibile de a le prejudicia sănătatea sau dezvoltarea;
- b) să nu fie de natură a le prejudicia: interesul pentru școală, participarea la programele de orientare sau formare profesională aprobate de autoritatea competentă, posibilitatea de a beneficia de instruirea primită.

2. Legislația națională poate, de asemenea, cu excepția condițiilor prevăzute de alin. a) și b) ale paragrafului 1 de mai sus, să permită încadrarea în funcție sau folosirea la muncă a persoanelor în vârstă de cel puțin 15 ani care nu și-au terminat încă școlarizarea obligatorie.

Autoritatea competentă va determina activitățile în care încadrarea în funcție sau folosirea la muncă poate fi permisă în conformitate cu paragrafele 1 și 2 ale prezentului articol și va fixa durata în ore și condițiile funcției sau muncii respective.

4. Fără a mai ține seama de prevederile paragrafelor 1 și 2 ale prezentului articol, un stat membru care s-a folosit de dispozițiile paragrafului 4 al art. 2 poate, atât timp cât înțelege să se prevaleze de aceste dispoziții, să înlocuiască vârstele de 12 și 14 ani cu vârstele de 13 și 15 ani indicate în paragraful 1 și vârsta de 14 ani cu vârsta de 15 ani indicată la paragraful 2 al prezentului articol.

ARTICOLUL 8

1. După consultarea organizațiilor celor care angajează și ale lucrătorilor, dacă acestea există, autoritatea competentă poate autoriza, de la caz la caz, prin derogare de la interdicția de încadrare în funcție sau folosire la muncă prevăzută de art. 2 al prezentei Convenții, participarea la activități de genul spectacolelor artistice.

2. Autorizările astfel acordate trebuie să limiteze durata în ore a serviciului sau muncii autorizate și să-i fixeze condițiile.

ARTICOLUL 9

1. Autoritatea competentă va lua toate măsurile necesare, inclusiv prevederea de sancțiuni corespunzătoare, în vederea asigurării aplicării efective a prezentei Convenții.

2. Legislația națională, sau autoritatea competentă, va stabili persoanele cărora le revine sarcina respectării dispozițiilor de aplicare ale prezentei Convenții.

3. Legislația națională, sau autoritatea competentă, va stabili registrele sau alte documente pe care cel care angajează este obligat să le țină și să le păstreze la dispoziția sa; aceste registre sau documente vor indica numele și vârsta sau data nașterii, certificate, pe cât posibil, în modul convenit, a persoanelor încadrate în muncă de către el sau care muncesc pentru el, și a căror vârstă este sub 18 ani.

ARTICOLUL 10

1. Prezenta Convenție revizuieste Convenția asupra vârstei minime (industrie), 1919; Convenția asupra vârstei minime (muncă maritimă), 1920; Convenția asupra vârstei minime (agricultură), 1921; Convenția asupra vârstei minime (cărbunari și fochiști), 1921; Convenția asupra vârstei minime (munci neindustriale), 1932; Convenția (revizuită) asupra vârstei minime (muncă maritimă), 1936; Convenția (revizuită) asupra vârstei minime (industrie), 1937; Convenția asupra vârstei minime (munci neindustriale), 1937; Convenția asupra vârstei minime (pescari), 1959 și Convenția asupra vârstei minime (munci subterane), 1965, în condițiile fixate mai jos.

2. Intrarea în vigoare a prezentei Convenții nu încheie calea ratificării ulterioare a Convenției (revizuite) asupra vârstei minime (muncă maritimă), 1936; Convenției (revizuite) asupra vârstei minime (industrie), 1937; Convenției (revizuite) asupra vârstei minime (munci neindustriale), 1937; Convenției asupra vârstei minime (pescari), 1959 și Convenției asupra vârstei minime (munci subterane), 1965,

3. Convenția asupra vârstei minime (industrie), 1919; Convenția asupra vârstei minime (muncă maritimă), 1920; Convenția asupra vârstei minime (agricultură), 1921 și Convenția asupra vârstei minime (cărbunari și fochiști), 1921 vor înceta să mai fie deschise ratificării ulterioare din momentul în care toate Statele membre, părți la aceste Convenții, vor consimți la această închidere, fie ratificând prezenta Convenție, fie printr-o declarația comunicată directorului general al Biroului Internațional al Muncii.

4. Cu începere de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții:

a) faptul că un Stat membru, parte la Convenția (revizuită) asupra vârstei minime (industrie), 1937, acceptă obligațiile prezentei Convenții și fixează, conform art. 2 al acesteia, o vârstă minimă de cel puțin 15 ani, atrage de plin drept denunțarea imediată a Convenției (revizuite) asupra vârstei minime (industrie), 1937;

b) faptul că un stat membru parte la Convenția asupra vârstei minime (munci neindustriale), 1932, acceptă obligațiile prezentei Convenții pentru muncile neindustriale, în sensul numitei Convenții, atrage de plin drept

denunțarea imediată a Convenției asupra vârstei minime (munci neindustriale), 1932;

c) faptul că un Stat membru, parte la Convenția (revizuită) asupra vârstei minime (munci neindustriale), 1937, acceptă obligațiile prezentei Convenții pentru muncile neindustriale, în sensul numitei Convenții și fixează, conform art. 2 al prezentei convenții, o vârstă minimă de cel puțin 15 ani, antrenează de plin drept denunțarea imediată a Convenției (revizuite) asupra vârstei minime (munci neindustriale), 1937;

d) faptul că un Stat membru, parte la Convenția (revizuită) asupra vârstei minime (muncă maritimă), 1936, acceptă obligațiile prezentei Convenții pentru munca maritimă și, fie că fixează, conform art. 2 al prezentei Convenții, o vârstă minimă de cel puțin 15 ani, fie că precizează că art. 3 al prezentei Convenții se aplică muncii maritime, atrage de plin drept denunțarea imediată a Convenției (revizuite) asupra vârstei minime (muncă maritimă), 1936;

e) faptul că un Stat membru, parte la Convenția asupra vârstei minime (pescari), 1959, acceptă obligațiile prezentei Convenții pentru pescuitul maritim și, fie că fixează, conform art. 2 al prezentei Convenții, o vârstă minimă de cel puțin 15 ani, fie că precizează că art. 3 al prezentei Convenții se aplică la pescuitul maritim, atrage de plin drept denunțarea imediată a Convenției asupra vârstei minime (pescari), 1959;

f) faptul că un Stat membru, parte la Convenția asupra vârstei minime (munci subterane), 1965, acceptă obligațiile prezentei Convenții și, fie că fixează, conform art. 2 al prezentei Convenții, o vârstă minimă cel puțin egală cu cea pe care a indicat-o în executarea Convenției din 1965, fie că precizează că o astfel de vârstă se aplică conform art. 3 al prezentei Convenții la muncile subterane, atrage de plin drept denunțarea imediată a Convenției asupra vârstei minime (munci subterane), 1965.

5. Cu începere de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții:

a) acceptarea obligațiilor prezentei Convenții atrage denunțarea Convenției asupra vârstei minime (industrie), 1919, în ce privește aplicarea art. 12 al acesteia;

b) acceptarea obligațiilor prezentei Convenții pentru agricultură atrage denunțarea Convenției asupra vârstei minime (agricultură), 1921, în ce privește aplicarea art. 9 al acesteia;

c) acceptarea obligațiilor prezentei Convenții pentru munca maritimă atrage denunțarea Convenției asupra vârstei minime (muncă maritimă), 1920,

* Adoptată la cea de-a 87 sesiune a Conferinței generale a O.I.M. de la Geneva la 17 iunie 1999. România a ratificat Convenția prin Legea nr. 203 din 13 noiembrie 2000, publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 577 din 17 noiembrie 2000.

în ce privește aplicarea art. 10 al acesteia și a Convenției asupra vârstei minime (cărbunari și fochiști), 1921, cu privire la aplicarea art. 12 al acesteia.

ARTICOLELE 11—18

Dispoziții finale tip.

CONVENȚIA O.I.M. NR. 182/1999
PRIVIND INTERZICEREA CELOR MAI GRAVE
FORME ALE MUNCII COPILOR ȘI ACȚIUNEA
IMEDIATĂ ÎN VEDEREA ELIMINĂRII LOR*

Conferința Generală a Organizației Internaționale a Muncii, Convocată la Geneva de Consiliul de administrație al Biroului Internațional al Muncii, care s-a reunit la 1 iunie 1999 în cea de-a 87-a sesiune,

Considerând necesitatea de a adopta noi instrumente în privința interzicerii și eliminării celor mai grave forme ale muncii copiilor, ca prioritate majoră a acțiunii naționale și internaționale, mai ales a cooperării și asistenței internaționale, pentru a completa Convenția și Recomandarea privind vârsta minimă de angajare, 1973, care rămân instrumente fundamentale în ceea ce privește munca copiilor,

Considerând că eliminarea efectivă a celor mai grave forme de muncă a copiilor necesită o acțiune imediată de ansamblu, care să țină seama de importanța unei educații de bază gratuite și de necesitatea de a-i sustrage pe copiii în cauză de la toate aceste forme de muncă și de a asigura readaptarea lor și integrarea lor socială, luând în considerare și nevoile propriilor familii,

Reamintind Rezoluția privind eliminarea muncii copiilor, adoptată de Conferința Internațională a Muncii la cea de-a 46-a sesiune a sa, în 1996,

recunoscând că munca copiilor este determinată într-o mare măsură de sărăcie și că soluția pe termen lung rezidă într-o creștere economică susținută care să conducă la progres social și, în particular, la atenuarea sărăciei și la educație universală,

Amintind Convenția drepturilor copilului, adoptată la 20 noiembrie 1989 de Adunarea generală a Națiunilor Unite,

Amintind Declarația Organizației Internaționale a Muncii referitoare la principiile și drepturile fundamentale în muncă și mecanismul său de aplicare, adoptată de Conferința Internațională a Muncii la cea de-a 86-a sesiune în 1998,

Amintind că unele dintre cele mai grave forme ale muncii copiilor sunt acoperite de alte instrumente internaționale și, în particular, de Convenția asupra muncii forțate, 1930, și de Convenția suplimentară a Națiunilor Unite

privind abolirea sclaviei, a comerțului cu sclavi și a instituțiilor și practicilor similare sclaviei, 1956,

După ce a decis să adopte diverse propuneri referitoare la munca copiilor, problemă care constituie punctul 4 al ordinii de zi a sesiunii,

După ce a decis că aceste propuneri vor lua forma unei convenții internaționale,

Adoptă la 17 iunie 1999 convenția următoare, care va fi denumită Convenția privind cele mai grave forme ale muncii copiilor, 1999.

ARTICOLUL 1

Orice membru care ratifică prezenta convenție trebuie să ia măsuri imediate și eficiente pentru a asigura interzicerea și eliminarea urgentă a celor mai grave forme ale muncii copiilor.

ARTICOLUL 2

În sensul prezentei convenții, termenul copil se aplică tuturor persoanelor în vârstă de până la 18 ani.

ARTICOLUL 3

În sensul prezentei convenții, expresia cele mai grave forme ale muncii copiilor include:

a) toate formele de sclavie sau practicile similare, ca de exemplu: vânzarea de sau comerțul cu copii, servitutea pentru datorii și munca de servitor, precum și munca forțată sau obligatorie, inclusiv recrutarea forțată sau obligatorie a copiilor în vederea utilizării lor în conflictele armate;

b) utilizarea, recrutarea sau oferirea unui copil în scopul prostituției, producției de material pornografic sau de spectacole pornografice;

c) utilizarea, recrutarea sau oferirea unui copil în scopul unor activități ilicite, mai ales pentru producția și traficul de stupefiante, așa cum le definesc convențiile internaționale pertinente;

d) muncile care, prin natura lor sau prin condițiile în care se exercită, sunt susceptibile să dăuneze sănătății, securității sau moralității copilului.

ARTICOLUL 4

1. Tipurile de muncă vizate la art. 3 lit. d) trebuie să fie stabilite de legislația națională sau de autoritatea competentă, după consultări cu organizațiile patronilor și lucrătorilor interesate, luându-se în considerare normele internaționale pertinente și, în particular, paragrafele 3 și 4 ale Recomandării privind cele mai grave forme ale muncii copiilor, 1999.

2. Autoritatea competentă, după consultări cu organizațiile interesate ale patronilor și lucrătorilor, trebuie să localizeze tipurile de muncă astfel determinate.

3. Lista cuprinzând tipurile de muncă determinate conform paragrafului 1 al prezentului articol trebuie să fie periodic examinată și, la nevoie, revizuită după consultări cu organizațiile interesate ale patronilor și lucrătorilor.

ARTICOLUL 5

Orice membru trebuie, după consultări cu organizațiile patronilor și lucrătorilor, să stabilească sau să desemneze mecanisme adecvate pentru monitorizarea aplicării dispozițiilor care dau efect prezentei convenții.

ARTICOLUL 6

1. Orice membru trebuie să elaboreze și să pună în aplicare programe de acțiune în vederea eliminării cu prioritate a celor mai grave forme ale muncii copiilor.

2. Aceste programe de acțiune trebuie să fie elaborate și puse în practică după consultarea instituțiilor publice competente și a organizațiilor patronilor și lucrătorilor și, dacă este cazul, cu luarea în considerare a opiniilor altor grupuri interesate.

ARTICOLUL 7

1. Orice membru trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a asigura punerea efectivă în practică și respectarea dispozițiilor care dau efect prezentei convenții, inclusiv prin stabilirea și aplicarea de sancțiuni penale sau, dacă este cazul, de alte sancțiuni.

2. Orice membru trebuie, ținând seama de importanța educației pentru eliminarea muncii copiilor, să ia măsuri eficiente într-o perioadă determinată, pentru:

- a) a preveni angajarea copiilor în cele mai grave forme ale muncii copiilor;
- b) a prevedea ajutorul direct necesar și adecvat pentru a-i sustrage pe copii de la cele mai grave forme ale muncii copiilor și a asigura readaptarea lor și integrarea lor socială;
- c) a asigura accesul lor la educația de bază gratuită și, ori de câte ori este posibil și potrivit, la formarea profesională a tuturor copiilor sustrași de la cele mai grave forme ale muncii copiilor;
- d) a identifica copii expuși în mod particular riscurilor și a intra în contact direct cu ei;
- e) a ține seama de situația particulară a fetelor.

3. Orice membru trebuie să desemneze autoritatea competentă însărcinată cu punerea în practică a dispozițiilor prezentei convenții.

ARTICOLUL 8

Membrii trebuie să ia măsurile corespunzătoare pentru a se sprijini reciproc în punerea în practică a dispozițiilor prezentei convenții printr-o cooperare și/sau o asistență internațională consolidată, inclusiv prin măsuri de susținere a dezvoltării economice și sociale, a programelor de eradicare a sărăciei și educației universale.

ARTICOLUL 9

Ratificările prezentei convenții vor fi comunicate directorului general al Biroului Internațional al Muncii și vor fi înregistrate de acesta.

ARTICOLUL 10

1. Prezenta convenție nu îi va obliga decât pe membrii Organizației Internaționale a Muncii ale căror ratificări vor fi fost înregistrate de directorul general al Biroului Internațional al Muncii.

2. Convenția va intra în vigoare la 12 luni după ce ratificările a 2 membri vor fi fost înregistrate de directorul general.

3. Ulterior această convenție va intra în vigoare pentru fiecare membru la 12 luni după data la care ratificarea sa va fi fost înregistrată.

ARTICOLUL 11

1. Orice membru care a ratificat prezenta convenție poate să o denunțe după expirarea unei perioade de 10 ani după data inițială de la intrarea în vigoare a convenției, printr-un act comunicat directorului general al Biroului Internațional al Muncii și înregistrat de acesta. Denunțarea nu va avea efect decât după un an de la înregistrarea ei.

2. Orice membru care a ratificat prezenta convenție și care, în termen de un an după expirarea perioadei de 10 ani menționate la paragraful precedent nu va folosi posibilitatea de denunțare prevăzută în prezentul articol, va fi legat pentru o nouă perioadă de 10 ani și, prin urmare, va putea să denunțe prezenta convenție la expirarea fiecărei perioade de 10 ani în condițiile prevăzute în prezentul articol.

ARTICOLUL 12

1. Directorul general al Biroului Internațional al Muncii va notifica tuturor membrilor Organizației Internaționale a Muncii înregistrarea tuturor ratificărilor și tuturor actelor de denunțare care îi vor fi comunicate de către membrii acesteia.

2. Notificând membrilor organizației înregistrarea celei de-a doua ratificări care îi va fi fost comunicată, directorul general va atrage atenția

membrilor Organizației Internaționale a Muncii asupra datei la care prezenta convenție va intra în vigoare.

ARTICOLUL 13

Directorul general al Biroului Internațional al Muncii va comunica secretarului general al Națiunilor Unite, în scopul înregistrării, informații complete în privința tuturor ratificărilor și tuturor actelor de denunțare pe care le va fi înregistrat conform articolelor precedente.

ARTICOLUL 14

De fiecare dată când va considera necesar Consiliul de administrație al Biroului Internațional al Muncii va prezenta Conferinței generale a Organizației Internaționale a Muncii un raport asupra aplicării prezentei convenții și va examina dacă există posibilitatea să fie înscrisă pe ordinea de zi a Conferinței problema revizuirii sale totale sau parțiale.

ARTICOLUL 15

1. În cazul în care Conferința va adopta o nouă convenție care ar duce la revizuirea totală sau parțială a prezentei convenții și dacă noua convenție nu dispune altfel:

a) ratificarea de către un membru al noii convenții care implică revizuirea va atrage de drept, fără a ține seama de prevederile art. 11, denunțarea imediată a prezentei convenții, cu condiția ca noua convenție care atrage revizuirea să intre în vigoare;

b) începând cu data intrării în vigoare a noii convenții, care atrage revizuirea, prezenta convenție va înceta să mai fie deschisă ratificării de către membri.

2. În orice caz prezenta convenție va rămâne în vigoare în conținutul și forma sa actuală pentru acei membri care au ratificat-o, dar care nu au ratificat convenția de revizuire.

ARTICOLUL 16

Versiunile în limbile franceză și engleză ale textului prezentei convenții au valoare egală.

Textul precedent este textul autentic al convenției adoptate în unanimitate de Conferința generală a Organizației Internaționale a Muncii la cea de-a 87-a sesiune care a avut loc la Geneva și care a fost declarată închisă pe data de 17 iunie 1999.

Drept urmare, și-au pus semnăturile în această a optsprezecea zi a lunii iunie 1999.

B. ALTE DOCUMENTE

DECLARAȚIA DREPTURILOR COPILULUI*

PREAMBUL

Având în vedere că Națiunile Unite au reafirmat, în cartă, credința lor în drepturilor fundamentale ale omului și în demnitatea și valoarea persoanei umane și au hotărât să promoveze progresul social și condițiile mai bune de trai într-o mai mare libertate,

Având în vedere că Națiunile Unite au proclamat în Declarația universală a drepturilor omului că fiecare persoană este îndreptățită la toate drepturile și libertățile enunțate în Declarație fără nici un fel de deosebire întemeiată, mai ales pe rasă, culoare, sex, religie, opinie publică, opinie politică sau altă opinie, origine națională sau socială, proprietate, naștere sau pe altă situație,

Având în vedere că datorită imaturității sale fizice și mintale copilul are nevoie de ocrotire și grijă speciale, incuzând o protecție juridică adecvată, atât înainte cât și după naștere,

Având în vedere că necesitatea unei asemenea ocrotiri speciale a fost enunțată în Declarația de la Geneva asupra drepturilor copilului, din 1924, și recunoscută în Declarația universală a drepturilor omului, precum și în statutul agențiilor specializate și organizațiilor internaționale care se preocupă de bunăstarea copiilor,

Având în vedere că omenirea datorează copilului tot ce îi poate ea oferi mai bun,

Adunarea generală

Proclamă prezenta Declarație a drepturilor copilului, pentru ca el să poată avea o copilărie fericită și să se bucure, spre binele său și spre binele societății, de drepturile și libertățile enunțate aici, și face apel la părinți, la bărbați și femei individual și la organizațiile voluntare, autoritățile locale și guvernelor statelor să recunoască aceste drepturi și să depună eforturi pentru respectarea lor, prin măsuri legislative și alte măsuri luate progresiv și conform următoarelor principii:

Principiul 1

Copilul se va bucura de toate drepturile enunțate în prezenta Declarație. Toți copiii, fără nici o excepție, vor avea aceste drepturi, fără vreo deosebire

* Proclamată de Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1959 prin Rezoluția nr. 1386 (XIV).

sau discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau alt fel de opinie, origine națională sau socială, proprietate, naștere sau altă situație personală sau familială.

Principiul 2

Copilul se va bucura de ocrotire specială și i se vor oferi posibilități favorabile și înlesniri, prin lege și pe altă căi, care să-i îngăduie a se dezvolta fizic și moral, spiritual și social în mod sănătos și normal și în condiții de libertate și demnitate. Legiferarea destinată acestui scop va avea drept considerent suprem optima satisfacere a intereselor copilului.

Principiul 3

Copilul va avea dreptul de la naștere la un nume și la o cetățenie.

Principiul 4

Copilul se va bucura de avantajele securității sociale. El va avea dreptul să crească și să se dezvolte sănătos; în acest scop atât lui, cât și mamei sale, li se vor acorda o grijă și protecție specială, incluzând o asistență adecvată prenatală și post-natală. Copilul va avea dreptul la nutriție adecvată, locuință, timp liber și servicii medicale.

Principiul 5

Copilului handicapat fizic, mintal sau social i se vor acorda tratamentul special, educația și îngrijirea cerute de particularitățile situației sale.

Principiul 6

Pentru dezvoltarea deplină și armonioasă a personalității sale, copilul are nevoie de dragoste și înțelegere. Oriunde este posibil, el va crește sub grija și răspunderea părinților săi și în orice caz într-o atmosferă de afecțiune și securitate morală și materială; în afara unor împrejurări excepționale, un copil de vârstă fragedă nu va fi despărțit de mama sa. Societății și autorităților publice le va reveni îndatorirea de a acorda grija specială copiilor fără familie și celor lipsiți de mijloace de întreținere adecvate. Este de dorit să se acorde o alocație de stat și alte forme de asistență pentru întreținerea copiilor familiilor numeroase.

Principiul 7

Copilul are dreptul de a primi o educație, care va fi gratuită și obligatorie, cel puțin în stadiile elementare. Educația primită va promova cultura sa generală și îi va da putința să-și dezvolte, în condiții egale, aptitudinile, judecata individuală și simțul răspunderii morale și sociale, și să devină un membru util societății.

Interesul copilului trebuie să reprezinte principiul călăuzitor pentru cei care răspund de educația și îndrumarea lui; această răspundere revine în primul rând părinților săi.

Copilul va avea condiții depline pentru joc și creație, care trebuie să fie călăuzite spre aceleași scopuri urmărite de educație, societatea și autoritățile publice vor depune eforturi pentru a promova îndeplinirea acestui drept.

Principiul 8

Copilul va fi, în toate împrejurările, printre cei dintâi care primesc protecție și asistență.

Principiul 9

Copilul va fi ocrotit împotriva formelor de neglijare, cruzime și exploatare. El nu va fi obiect de trafic, sub nici o formă.

Copilul nu va fi angajat pentru muncă înaintea unei vârste minime corespunzătoare; el nu va fi în nici un caz determinat sau nevoit să se angajeze în orice ocupație sau serviciu care i-ar prejudicia sănătatea ori educația, sau care ar dăuna dezvoltării sale fizice, mintale sau morale.

DECLARAȚIA ASUPRA PROMOVĂRII
ÎN RÂNDURILE TINERETULUI A IDEALURILOR DE PACE,
RESPECT RECIPROC ȘI ÎNȚELEGERE ÎNTRE POPOARE*

Reamintind că, prin Carta Națiunilor Unite, popoarele s-au declarat hotărâte să salveze generațiile viitoare de flagelul războiului,

Reamintind, de asemenea, că Națiunile Unite au proclamat prin Cartă credința lor în drepturile fundamentale ale omului, în demnitatea persoanei umane și în egalitatea în drepturi a oamenilor și a națiunilor,

Reamintind principiile cuprinse în Declarația universală a drepturilor omului (rezoluția 217/A/III), în Declarația privind acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale (rezoluția 1514/XV), în Declarația privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (rezoluția 1904/XVIII), în rezoluția 110 (II) a Adunării generale, din 3 noiembrie 1947 care condamnă toate formele de propagandă destinate sau susceptibile să provoace sau să încurajeze orice amenințare la adresa păcii, în Declarația drepturilor copilului (rezoluția 1368/XIV) și în rezoluția 1572 (XV) a Adunării generale din 18 decembrie 1960 care au o importanță deosebită în educarea tineretului în spiritul păcii, respectului reciproc și înțelegerii între popoare,

Reamintind că scopul Organizației Națiunilor Unite pentru educație, știință și cultură este să contribuie la menținerea păcii și securității promovând colaborarea între națiuni, prin educație, știință și cultură și recunoscând rolul și contribuția acestei organizații la educarea tineretului în spiritul înțelegerii, al colaborării și păcii internaționale,

Ținând seama de faptul că, în conflagrațiile care au încercat omeniirea, tineretul a fost acela care a avut cel mai mult de suferit și a dat cele mai multe jertfe,

* Proclamată de Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite la 7 decembrie 1965 prin Rezoluția nr. 2037 (XX).

Convinsă că tineretul dorește un viitor sigur și că pacea, libertatea și dreptatea sunt printre principalele garanții pentru îndeplinirea aspirațiilor sale de fericire.

Conștientă, de asemenea, că în această epocă de mari realizări în domeniul științei, tehnicii și culturii, energia entuziasmul și capacitățile creatoare ale tineretului trebuie consacrate progresului material și spiritual al tuturor popoarelor,

Convinsă că tinerii trebuie să cunoască, să respecte și să dezvolte patrimoniul cultural al țărilor și pe acela al întregii omeniri,

Convinsă, de asemenea, că educarea tinerei generații și schimburile de tineri și idei în spiritul păcii, al respectului reciproc și al înțelegerii între popoare pot contribui la îmbunătățirea relațiilor internaționale și la consolidarea păcii și securității,

Proclamă prezenta Declarație cu privire la promovarea în rândurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare și cheamă guvernele, organizațiile neguvernamentale și mișcările de tineret să recunoască principiile fundamentale enunțate în această Declarație și să asigure respectarea lor prin mijloace adecvate:

Principiul I

Tineretul trebuie să fie educat în spiritul păcii, dreptății, libertății, respectului reciproc și al înțelegerii, pentru a promova egalitatea în drepturi pentru toți oamenii și toate națiunile, precum și progresul economic și social, dezarmarea și menținerea păcii și securității internaționale.

Principiul II

Toate mijloacele de educație, inclusiv, ținând seama de importanța capitală, educația sa dată de părinți și familie, precum și toate formele de învățământ și mijloacele de informare destinate tineretului trebuie să încurajeze în rândurile sale idealurile de pace, umanism, libertate și solidaritate internațională, precum și toate celelalte idealuri care contribuie la apropierea între popoare, și să le facă cunoscut rolul încredințat Organizației Națiunilor Unite ca mijloc de menținere și apărare a păcii, de promovare a înțelegerii și colaborării internaționale.

Principiul III

Tinerii trebuie să fie educați în spiritul demnității și egalității tuturor oamenilor, fără deosebire de rasă, culoare, origine etnică sau credință și în spiritul respectului drepturilor fundamentale ale omului și al dreptului popoarelor la autodeterminare.

Principiul IV

Schimburile, călătoriile, turismul, întâlnirile, studiul limbilor străine, înfrățirea de orașe și universități, fără discriminare, precum și alte activități similare trebuie să fie încurajate și facilitate în rândurile tinerilor pentru a-i apropia, în cadrul unor activități educative, culturale și sportive, în spiritul acestei Declarații.

Principiul V

Asociațiile naționale și internaționale de tineret trebuie să fie încurajate să promoveze țelurile Organizației Națiunilor Unite, inclusiv pacea și securitatea internațională, relațiile de prietenie între națiuni întemeiate pe respectul egalității suverane a statelor, lichidarea completă a colonialismului, a discriminării rasiale și a altor violări ale drepturilor omului.

Organizațiile de tineret, în conformitate cu această declarație, trebuie să ia toate măsurile potrivite în domeniile respective de activitate pentru a-și aduce contribuția, fără nici o discriminare, la opera de educare a tinerei generații, în spiritul acestor idealuri.

Aceste organizații trebuie să fie alese în conformitate cu principiul libertății de asociere, să promoveze schimbul liber de idei în spiritul principiilor acestei Declarații și al țelurilor Organizației Națiunilor Unite, așa cum sunt enunțate în Cartă.

Toate organizațiile de tineret trebuie să se conformeze principiilor enunțate în această Declarație.

Principiul VI

Un scop major în educarea tineretului trebuie să-l constituie dezvoltarea tuturor capacităților, precum și pregătirea acestuia pentru dobândirea de calități morale superioare pentru a fi profund atașat idealurilor nobile de pace, libertate, demnitate, egalitate a tuturor oamenilor și pătruns de respect și dragoste pentru umanitate și realizările ei creatoare. Familia are un rol important în urmărirea acestui scop.

Tinerii trebuie să devină conștienți de răspunderile lor în lumea pe care vor fi chemați să o conducă și trebuie să fie însuflețiți de încrederea în viitorul fericit al omenirii.

DECLARAȚIA ASUPRA PROTECȚIEI FEMEILOR ȘI COPIILOR ÎN PERIOADE EXCEPȚIONALE ȘI DE CONFLICT ARMAT*

Adunarea Generală,

Examinând recomandarea Consiliului economic și social, cuprinsă în rezoluția sa 1861 (LVI) din 16 mai 1974,

Exprimând profunda sa preocupare față de suferințele femeilor și copiilor aparținând populației civile care, în perioade excepționale și de conflict armat în lupta pentru pace, autodeterminare, eliberare națională și independență, sunt foarte frecvent victimele actelor inumane și suferă astfel de prejudicii grave,

* Adoptată de Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite la 14 decembrie 1974 prin Rezoluția nr. 3318 (XXIX).

Conștientă de suferința femeilor și copiilor din numeroase regiuni ale lumii, cu deosebire în acelea care sunt victime ale represiunii, agresiunii, colonialismului, rasismului și ale dominației sau dependenței străine,

Profund preocupată de faptul că, în ciuda condamnării generale și fără echivoc al căror obiect sunt, colonialismul, rasismul și opresiunea străină continuă să mențină numeroase popoare sub jugul lor, reprimă cu cruzime mișcările de eliberare națională și cauzează pierderi grele și suferințe nespuse populațiilor aflate sub stăpânirea lor, mai cu seamă femeilor și copiilor.

Deplângând că sunt încă aduse grave atingeri libertăților fundamentale și demnității persoanei umane și că regimurile coloniale și rasiste, precum și puterile opresive străine continuă să violeze dreptul internațional umanitar,

Amintind prevederile pertinente cuprinse în instrumentele dreptului internațional umanitar referitoare la protecția femeilor și copiilor în timp de pace și de război,

Amintind între alte documente importante, rezoluțiile sale 2444 (XXIII) din 19 decembrie 1968, 2597 (XXIV) din 16 decembrie 1969 și 2674 (XXV) și 2675 (XXV) din 9 decembrie 1970, referitoare la respectul drepturilor omului și la principiile fundamentale privind protecția populațiilor civile pe timp de conflict armat, precum și rezoluția 1515 (XLVIII) a Consiliului economic și social, din 28 mai 1970, prin care Consiliul a rugat Adunarea generală să aibă în vedere posibilitatea elaborării unui proiect de declarație asupra protecției femeilor și copiilor în perioade excepționale sau pe timp de război,

Conștientă de responsabilitatea sa în privința viitorului tinerei generații și a soartei mamelor care au un rol important în societate, în familie și, mai ales, în educarea copiilor,

Conștientă de necesitatea acordării unei protecții speciale femeilor și copiilor aparținând populației civile,

Proclamă solemn prezenta Declarație asupra protecției femeilor și copiilor în perioade excepționale și de conflict armat și cere tuturor Statelor membre să vegheze ca aceasta să fie în mod strict respectată:

1. Atacarea și bombardarea populației civile, care cauzează suferințe nespuse, mai ales femeilor și copiilor care constituie partea cea mai vulnerabilă a populației, se interzice, iar asemenea acte vor fi condamnate.

2. Folosirea armelor chimice și bacteriologice în cursul operațiunilor militare constituie una din violările cele mai flagrante ale Protocolului de la Geneva din 1925, ale Convenției de la Geneva din 1949 și ale principiilor dreptului internațional umanitar, cauzează pierderi grele populației civile, inclusiv femeilor și copiilor fără apărare și va fi riguros condamnată.

3. Toate statele trebuie să îndeplinească în întregime obligațiile lor conform Protocolului de la Geneva din 1925 și Convențiilor de la Geneva din

1949, precum și celorlalte instrumente internaționale referitoare la respectul drepturilor omului în timpul conflictului armat, care acordă protecție femeilor și copiilor garanții importante.

4. Se vor face toate eforturile de către statele angajate într-un conflict armat, în operații militare pe teritorii străine sau în operații militare pe teritorii care se află sub dominație colonială, pentru a cruța femeile și copiii de pustiirile războiului. Vor fi luate toate măsurile necesare pentru interzicerea unor măsuri ca persecuții, torturi, represalii, tratamente degradante și violențe, în special în partea de populație civilă constituită din femei și copii.

5. Toate formele de represiune și de tratament sângeros și inuman aplicate femeilor și copiilor, mai ales închisoarea, tortura, împușcăturile, arestările în masă, pedepsele colective, distrugerea locuințelor, deplasările forțate pe care le comit beligeranții în cursul operațiunilor militare sau în teritoriile ocupate vor fi considerate fapte penale.

6. Femeile și copiii aparținând populației civile și implicați, în condițiile stărilor excepționale și de conflict armat, în lupta pentru pace, autodeterminare, eliberare națională și independență, sau care trăiesc în teritorii ocupate nu vor fi lipsiți de adăpost, de hrană, de asistență medicală și de drepturi inalienabile, conform prevederilor Declarației universale a drepturilor omului, ale Pactului internațional referitor la drepturile civile și politice, ale Pactului internațional referitor la drepturile economice, sociale și culturale, ale Declarației drepturilor copilului și ale altor instrumente internaționale.

ANSAMBLUL DE REGULI MINIME
ALE ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE CU PRIVIRE
LA ADMINISTRAREA JUSTIȚIEI PENTRU MINORI*
(REGULILE DE LA BEIJING)

PARTEA I

PRINCIPII GENERALE

1. Perspective fundamentale

1.1. Statele membre se dedică, în conformitate cu interesele lor generale, apărării bunei stări a copilului și familiei sale.

1.2. Statele membre depun eforturi pentru a crea condiții care să asigure minorului o viață utilă în cadrul comunității, de natură să încurajeze, în perioada vieții sale în care este cel mai mult expus comportărilor deviate, un

*Document adoptat de Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite la 29 noiembrie 1985 prin Rezoluția nr. 40 (XXXIII).

proces de înflorire personală și de educație cât mai îndepărtată de orice contact cu criminalitatea sau delincvența.

1.3. Este necesar să se întreprindă măsuri pozitive prin care să se asigure mobilizarea completă a tuturor resurselor existente, mai ales familia, persoanele benevole și alte grupări comunitare, ca și școlile și alte instituții din cadrul colectivității, în scopul promovării bunăstării minorului și reducerii nevoii de intervenție a legii și de a trata în mod eficace, echitabil și uman pe minorul aflat în conflict cu legea.

1.4. Justiția pentru minori face parte integrantă din procesul de dezvoltare națională a fiecărei țări, în cadrul general de justiție socială pentru toți tinerii, contribuind astfel, în același timp, la protecția tinerilor și la menținerea păcii și ordinii în societate.

1.5. Modalitățile de aplicare a prezentului Ansamblu de reguli depind de condițiile economice, sociale și culturale care există în fiecare Stat membru.

1.6. Serviciile de justiție pentru minori trebuie să fie dezvoltate și coordonate sistematic, în scopul ameliorării și perfecționării competenței personalului acestor servicii, îndeosebi metodele, abordările și atitudinile acestuia.

Comentariu:

Aceste perspective fundamentale generale țin de politica socială globală în general și vizează să favorizeze cât mai mult cu putință protecția socială a tinerilor, pentru a se evita intervenția sistemului judiciar pentru minori și daunele cauzate adeseori de această intervenție. Măsurile de protecție socială a tinerilor, înainte ca ei să ajungă la stadiul de delincvență, sunt absolut indispensabile spre a se evita aplicarea prezentului Ansamblu de reguli.

Articolele 1.1 și 1.3 se referă la rolul important pe care îl poate juca o politică socială constructivă elaborată în folosul tinerilor, mai ales pentru prevenirea crimei și combaterea delincvenței. Articolul 1.4 definește justiția pentru minori ca făcând parte integrantă din justiția socială pentru tineri, în timp ce articolul 1.6 tratează despre necesitatea ameliorării permanente a justiției pentru minori, fără a rămâne în urma dezvoltării politicii sociale progresiste elaborată în folosul tinerilor în general și ținând seama de necesitatea ameliorării constante a calității serviciilor competente.

Articolul 1.5 are în vedere condițiile existente în Statele membre, care ar putea avea drept efect diferențierea esențială a modalităților de aplicare a regulilor specifice, prin comparație cu modalitățile adoptate în alte State.

2. Câmpul de aplicare a Ansamblului regulilor și definițiile utilizate

2.1. Ansamblul regulilor minime de mai jos se aplică imparțial delincvenților juvenili, fără nici o deosebire, mai ales de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, origine națională sau socială, avere, naștere sau altă situație.

2.2. Potrivit scopurilor prezentului Ansamblu de reguli, Statele membre vor aplica definițiile de mai jos într-un mod compatibil cu propriile lor sisteme și concepte juridice:

a) minorul este un copil sau un tânăr care, din punct de vedere al sistemului juridic avut în vedere, ar putea să trebuiască să răspundă de comiterea unui delict, potrivit unor modalități diferite de cele care sunt aplicate în cazul unor adulți;

b) delictul desemnează orice comportament (acțiune sau inacțiune) pedepsit de lege, în virtutea sistemului juridic avut în vedere;

c) delicventul juvenil este un copil sau un tânăr acuzat sau declarat vinovat de comiterea unui delict.

2.3. În fiecare țară se vor depune eforturi pentru adoptarea de legi, reguli și dispoziții aplicabile în mod expres delicvenților juvenili și pentru crearea de instituții și organe însărcinate cu administrarea justiției pentru minori și destinate:

a) să răspundă nevoilor proprii ale delicvenților juvenili, protejând în același timp interesele fundamentale ale acestora;

b) să răspundă nevoilor societății;

c) să aplice efectiv și echitabil Ansamblul regulilor de mai jos.

Comentariu:

Ansamblul regulilor minime este formulat în mod deliberat într-o manieră care să-l facă aplicabil în cadrul unor sisteme juridice diferite și, în același timp, să fixeze norme minime pentru tratamentul delicvenților juvenili, oricare ar fi definiția acestora și oricare ar fi sistemul ce li se aplică. Aceste reguli trebuie să fie aplicate, în orice situație, în mod imparțial și fără nici un fel de deosebire.

Articolul 2.1 subliniază importanța aplicării permanente a Ansamblului de reguli minime în mod imparțial și fără nici un fel de deosebire. Acest articol urmează linia textului ce formulează principiul 2 din Declarația drepturilor copilului.

Articolul 2.2 definește termenii de „minor“ și „delict“ ca elemente ale noțiunii de „delicvent juvenil“, care face obiectul principal al prezentului Ansamblu de reguli minime (a se vedea, de asemenea, articolele 3 și 4). De notat că limitele de vârstă depind în mod expres de fiecare sistem juridic și țin pe deplin seama de sistemele economice, sociale, politice și culturale ale Statelor membre. Din aceasta decurge că tinerii cuprinși în această categorie vor putea avea o gamă variată de vârste, începând cu cea de 7 ani și până la cea de 18 ani și mai mult. Această disparitate este inevitabilă ținându-se seama de diversitatea sistemelor juridice naționale, ea nediminuând cu nimic importanța prezentului Ansamblu de reguli minime.

Articolul 2.3 prevede necesitatea adoptării de legi naționale destinate în mod expres asigurării unei mai bune aplicări posibile a prezentului Ansamblu de reguli minime, atât pe plan juridic cât și pe plan practic.

3. Extinderea regulilor

3.1. Dispozițiile pertinente ale prezentului Ansamblu de reguli vor fi aplicate nu numai delincvenților juvenili, ci și minorilor împotriva cărora s-ar putea angaja urmărirea pentru un comportament pe care legea nu l-ar pedepsi dacă ar fi comis de un adult.

3.2. Se vor depune eforturi pentru ca principiile încorporate în prezentul Ansamblu de reguli să fie extinse asupra tuturor minorilor cărora li se aplică măsuri de protecție și asistență socială.

3.3. Totodată, se vor depune eforturi pentru ca principiile încorporate în prezentul Ansamblu de reguli să fie extinse asupra tinerilor delincvenți adulți.

Comentariu:

Articolul 3 extinde protecția asigurată de Ansamblul de reguli minime cu privire la administrarea justiției pentru minori la următoarele:

a) „Delictelor de stare“ prevăzute de sistemele juridice naționale, în care un număr mai mare de comportamente decât în cazul adulților sunt considerate ca reprezentând delikte în cazul tinerilor (de pildă, absenteismul școlar, indisciplina în școală și în familie, starea de beție în public etc.) (art. 3.1);

b) Măsurile de protecție și asistență socială ce privesc pe tineri (art. 3.2);

c) Tratamentul tinerilor delincvenți adulți, bineînțeles după limita de vârstă fixată în fiecare caz (art. 3.3).

Extinderea Ansamblului de reguli la aceste trei domenii pare să se justifice. Articolul 3.1 prevede garanții minime în aceste domenii, iar articolul 3.2 este considerat ca o etapă de dorit pe calea unei justiții penale mai juste, mai echitabile și mai umane pentru minorii intrați în conflict cu legea.

4. Vârsta răspunderii penale

4.1. În sistemele juridice care recunosc conceptul de prag al răspunderii penale, acesta nu trebuie să fie fixat prea jos, ținându-se seama de problemele de maturitate afectivă, psihologică și intelectuală.

Comentariu:

Pragul responsabilității penale diferă în mare măsură, în funcție de epoci și culturi. Atitudinea modernă ar fi de a se pune problema dacă un copil poate suporta consecințele morale și psihologice ale responsabilității penale, adică dacă un copil poate fi ținut responsabil de conduita sa esențialmente

antisocială, ținându-se seama de capacitatea de discernământ și înțelegere. Dacă vârsta răspunderii penale este fixată prea jos sau nu există de loc limită de vârstă, noțiunea nu mai are sens. În general, există un raport strâns între noțiunea de responsabilitate pentru un comportament cauzator de delict sau crimă și celelalte drepturi și îndatoriri sociale (de exemplu, situația matrimonială, majoratul civil etc.).

Se impune deci, convenirea unui prag rezonabil de jos, care să fie aplicabil în toate țările.

5. Obiectivele justiției pentru minori

5.1. Sistemul justiției pentru minori urmărește bunăstarea minorului și este astfel alcătuit încât reacția față de delincvenții juvenili să fie întotdeauna proporțional cu circumstanțele proprii delincvenților și delictelor.

Comentariu:

Articolul 5 privește două dintre obiectivele cele mai importante ale justiției pentru minori. Primul este urmărirea bunăstării minorului. Este obiectivul principal al sistemelor juridice în care cauzele delincvenților juvenili sunt examinate de tribunale pentru copii sau de autoritățile administrative, însă trebuie insistat asupra bunăstării minorului și în sistemele juridice în care aceasta ține de jurisdicția de drept comun, pentru a se evita impunerea de sancțiuni exclusiv punitive (a se vedea și articolul 14).

Al doilea obiectiv este „principiul proporționalității“. Acest principiu bine cunoscut servește să modereze sancțiunile punitive, raportându-le în general la gravitatea delictului. Pentru delincvenții juvenili, trebuie să se țină seama de această gravitate, dar și de circumstanțele personale. Acestea din urmă (situația socială, situația familială, daunele cauzatoare de delict sau alți factori care influențează circumstanțele personale) trebuie să intre în calcul pentru a proporționa decizia (de exemplu, ținând seama de efortul delincventului de a despăgubi victima sau de dorința sa de a reveni la o viață sănătoasă și utilă).

În același fel, deciziile care vizează protecția delincventului juvenil pot merge mai departe decât este necesar, aducând astfel atingerea drepturilor sale fundamentale, cum s-a putut observa din anumite sisteme de justiție pentru minori. În aceste cazuri, este necesar să se vegheze ca reacția să fie proporționată la circumstanțele proprii delincventului, ca și la cele ale victimei.

În esență, articolul 5 nu cere nici mai mult nici mai puțin decât o reacție justă, în toate cazurile delincvenței și criminalității juvenile. Cele două aspecte cuprinse în articol pot permite să se realizeze noi progrese în două privințe: este tot atât de dorit să se aplice măsuri de un tip nou și original pe

cât este de dorit să se vegheze la evitarea lărgirii excesive a rețelei de control social în ceea ce privește minorii.

6. Importanța puterii direcționale

6.1. Ținând seama de nevoile speciale și variate ale minorilor și de diversitatea măsurilor posibile, trebuie prevăzută existența unei suficiente puteri discreționale în toate fazele procedurale și la toate nivelurile administrării justiției pentru minori, mai ales în fazele instrucției, urmăririi, judecării și aplicării măsurilor luate.

6.2. Cu toate acestea, vor fi depuse eforturi pentru ca să se asigure, în toate fazele și la toate nivelurile, exercitarea cu simț de răspundere a puterii discreționale.

6.3. Persoanele care exercită puterea discrețională vor trebui să fie deosebit de calificate sau pregătite pentru a uza de aceasta în mod judicios și în conformitate cu funcțiile și mandatele lor respective.

Comentariu:

Articolele 6.1, 6.2 și 6.3 se referă la diferitele elemente importante ale administrării unei justiții pentru minori care să fie eficiente, justă și umană, printre care: necesitatea de a permite exercitarea puterii discreționale, la toate nivelurile importante ale procedurii, pentru ca persoanele care iau deciziile să poată adopta măsurile socotite cele mai potrivite fiecărui caz în parte; precum și necesitatea de a prevedea controale și contraponderi pentru a limita eventuale abuzuri din partea puterii discreționale și pentru a salvagarda drepturile delincvenților juvenili. Responsabilitatea și profesionalismul sunt calitățile care par să fie cele mai proprii obiectivului moderării unei libertăți de evaluare care s-ar dovedi prea mare. Tot astfel, calificarea profesională și pregătirea de specialitate reprezintă în cazul de față, mijloacele de a asigura exercitarea judicioasă a puterii discreționale în chestiunile ce privesc pe delincvenții juvenili. (A se vedea, de asemenea, articolele 1.6 și 2.2). Formularea directivelor specifice referitoare la exercitarea puterii discreționale și crearea unui sistem de revizie, de apel etc., pentru a permite primirea deciziilor și de a se asigura luarea acestora cu simț de răspundere, sunt tot atâtea sublinieri care se fac în acest context. Dispozițiile respective nu precizează aceste mecanisme, căci ele nu se pretează cu ușurință includerii lor într-un ansamblu de reguli internaționale minime, care nu pot în nici un caz să țină seama de toate diferențele existente între sistemele de administrare a justiției.

7. Drepturile minorilor

7.1. Garanțiile fundamentale procedurale, cum sunt prezumția de nevinovăție, dreptul de a fi informați cu privire la învinuiri, dreptul de a păstra tăcere, dreptul la apărare, dreptul la prezența unei rude sau a unui tutore, dreptul de a interoga și de a confrunța martorii și dreptul la judecată la două niveluri de instanțe de judecată, sunt asigurate în toate fazele procedurii.

Comentariu:

Articolul 7.1 tratează câteva puncte importante care reprezintă elementele esențiale ale unei judecăți echitabile și care sunt recunoscute, la nivel internațional, în instrumentele existente cu privire la drepturile omului. (A se vedea, de asemenea, articolul 14). De exemplu, prezumția de nevinovăție figurează și la articolul II din Declarația universală a drepturilor omului ca și la paragraful 2 al articolului 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

Articolul 14 și următoarele din prezentul Ansamblu de reguli minime precizează elementele importante ale procedurii în urmărirea împotriva minorilor, mai ales articolul 7 care afirmă într-o manieră generală garanțiile cele mai esențiale ale procedurii.

8. Protecția vieții private

8.1. Dreptul minorului la protecția vieții sale private trebuie să fie respectat în toate fazele, pentru a se evita să i se producă daune printr-o publicitate inutilă și prin calificarea penală.

8.2. În principiu, nici o informație nu trebuie să fie dată publicității, dacă aceasta poate conduce la identificarea unui delincvent juvenil.

Comentariu:

Articolul 8 subliniază importanța protejării dreptului minorilor la viața privată. Tinerii sunt deosebit de sensibili față de calificarea penală. Cercetările criminologice în acest domeniu au arătat efectele dăunătoare (de toate felurile) care decurg din faptul că tinerii sunt calificați, odată pentru totdeauna „delincvenți“ sau „criminali“.

Articolul 8 arată că tinerii trebuie protejați contra efectelor nocive ale publicării în presă de informații referitoare la cauza lor (de exemplu, numele tinerilor delincvenți, aflați în stare de prevenție sau condamnați). Interesul individului trebuie să fie protejat și respectat, cel puțin în principiu (Conținutul general al articolului 8 este precizat în articolul 21).

9. Clauza de salvagardare

9.1. Nici o dispoziție din prezentul Ansamblu de reguli nu poate să fie interpretată ca excluzând aplicarea Ansamblului de reguli minime pentru tratamentul deținuților, adoptat de Organizația Națiunilor Unite și a altor instrumente și reguli referitoare la drepturile omului, recunoscute de comunitatea internațională și care privesc tratamentul și protecția tinerilor.

Comentariu:

Articolul 9 urmărește să se evite orice fel de confuzie în interpretarea și aplicarea prezentului Ansamblu de reguli, în conformitate cu alte norme și instrumente internaționale cu privire la drepturile omului, existente sau în curs de elaborare, ca de exemplu Declarația universală a drepturilor omului, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale și Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, ca și Declarația drepturilor copilului și proiectul de convenție cu privire la drepturile copilului. Se înțelege din aceasta că aplicarea prezentului Ansamblu de reguli nu aduce prejudicii nici unui alt instrument internațional conținând dispoziții de aplicare mai largă. (A se vedea, de asemenea, articolul 27).

PARTEA A II-A

INSTRUCȚIA ȘI URMĂRIREA

10. Primul contact

10.1. Din momentul în care un minor a fost prins, părinții sau tutorele său vor fi informați imediat ori, în cazul în care acest lucru nu este posibil, în termenul cel mai scurt.

10.2. Judecătorul sau orice alt funcționar ori organ competent va examina fără întârziere posibilitatea eliberării.

10.3. Contactele dintre serviciile de coercițiune și tânărul delincvent vor fi stabilite de așa manieră încât să se respecte statutul juridic al minorului, să i se favorizeze bunăstarea și să se evite cauzarea de daune, ținându-se seama de împrejurările cauzei.

Comentariu:

Articolul 10.1 este, în principiu, deja conținut în articolul 92 al Ansamblului de reguli minime pentru tratamentul deținuților.

Problema eliberării (art. 10.2) trebuie să fie examinată fără întârziere de către judecător sau de către alt funcționar competent. Prin acest ultim termen se înțelege orice persoană sau instituție, în sensul cel mai larg al noțiunii, inclusiv consiliile comunitare sau autoritățile polițienești ce au latitudinea de a elibera persoanele reținute. (A se vedea și paragraful 3 al articolului 9 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice).

Articolul 10.3 tratează aspectele fundamentale relative la procedurile și comportamentul polițiștilor sau al altor agenți ai serviciilor coercitive în

cazurile de delincvență juvenilă. Expresia „să se evite cauzarea de daune“ este fără îndoială vagă și acoperă principalele aspecte de interacțiune posibile (schimburi de cuvinte, violență fizică, riscurile datorate mediului). Pentru minori, a avea de-a face cu justiția poate, în sine, fi un lucru „nociv“; prin urmare, expresia „să se evite cauzarea de daune“ trebuie interpretată ca însemnând mai întâi de toate, că trebuie să se facă cât mai puțin rău posibil minorilor și să se evite să li se cauzeze orice daune suplimentare sau necuvenite. Acest fapt este deosebit de important în cazul primului contact cu serviciile coercitive, căci acest contact poate influența profund atitudinea minorului față de stat și de societate. De altfel, succesul oricărei alte intervenții depinde în mare măsură de primele contacte. Bunăvoința și fermitatea sunt esențiale în atari situații.

11. Recurgerea la mijloace extrajudiciare

11.1 În măsura posibilului, se va căuta tratarea cazurilor de delincvență juvenilă, evitându-se recurgerea la procedura judiciară în fața autorității competente menționată la articolul 14 de mai jos.

11.2 Poliția, parchetul și alte servicii însărcinate cu problemele delincvenței juvenile au puterea de a soluționa cazurile la propria lor apreciere, fără a aplica procedura penală oficială, în conformitate cu criteriile stabilite în acest scop în sistemele juridice respective și cu principiile conținute în prezentul Ansamblu de reguli.

11.3 Recurgerea la mijloacele extrajudiciare implicând trimiterea cazului la serviciile comunitare sau la alte servicii competente reclamă consimțământul celui interesat, sau al părinților ori a tutorelui, decizia de trimitere a cazului, luată la cerere, putând fi supusă reexaminării de către o autoritate competentă.

11.4 Pentru a se facilita soluționarea la apreciere a cazurilor de delincvență juvenilă, vor fi depuse eforturi pentru organizarea de programe comunitare, mai ales de supraveghere și orientare temporară, ca și pentru asigurarea restituirii bunurilor și indemnizațiilor către victime.

Comentariu:

Recurgerea la mijloacele extrajudiciare, care permite să se evite procedura penală și antrenează adesea trimiterea cazului la serviciile comunitare, este în mod obișnuit aplicată oficial sau oficios în numeroase sisteme juridice. Această practică permite să se evite consecințele negative ale unei proceduri normale în administrarea justiției pentru minori (de exemplu, stigmatul unei condamnări și a unei judecăți). În numeroase cazuri, cea mai bună decizie ar fi abținerea. Astfel, recurgerea la mijloace extrajudiciare de la bun început și fără trimitere la alte servicii (sociale) ar putea fi cea mai bună măsură. Este cazul mai ales când delictul nu este grav

și când familia, școala sau alte instituții apte să exercite un control social oficios au reacționat deja în mod corespunzător și într-o manieră constructivă sau sunt gata să procedeze în acest sens.

Așa cum este indicat la articolul 11.2, recurgerea la mijloacele extrajudiciare poate avea loc în oricare din fazele luării hotărârilor — de către poliție, parchet sau alte instituții de felul curților, tribunalelor, comisiilor sau consiliilor. Aceasta se poate face de una, mai multe sau de toate instanțele menționate, potrivit regulamentelor în vigoare în diferitele sisteme juridice și în spiritul prezentului Ansamblului de reguli. Recurgerea la mijloacele extrajudiciare este o modalitate importantă și ca atare nu trebuie să fie limitată numai în cazurile infracțiunilor săvârșite de minori.

Articolul 11.3 subliniază că delinquentul juvenil (sau o rudă ori tutorele său) trebuie să își dea consimțământul la formula recomandată (trimiterea la serviciile comunitare în lipsa acestui consimțământ ar fi contrară Convenției cu privire la abolirea muncii forțate). Cu toate acestea, consimțământul nu trebuie să constituie o condiție irevocabilă, întrucât uneori el poate fi dat de minor în disperare de cauză. Articolul subliniază necesitatea de a se minimaliza posibilitățile de constrângere și intimidare, la toate nivelurile, în procesul recurgerii la mijloacele extrajudiciare. Minorii nu trebuie să simtă că asupra lor se exercită presiuni (de exemplu, pentru a evita să compară în fața tribunalului) sau că sunt constrânși să-și dea consimțământul. Astfel, este recomandabil să se facă o evaluare obiectivă a caracterului judicios al dispozițiilor relative la delincvenții juvenili, de către o „autoritate competentă, dacă se solicită acest lucru“. (Autoritatea competentă poate fi diferită de cea menționată în articolul 14).

Articolul 11.4 recomandă elaborarea de soluții alternative viabile pentru a înlocui procedura normală a justiției pentru minori, prin intermediul unor programe de tip comunitar, mai ales cele care prevăd restituirea bunurilor către victime sau care permit să se evite ca minorii să intre în conflict cu legea pe viitor, grație unei supravegheri și orientări temporare. Împrejurările specifice fiecărei cauze sunt acelea care justifică recurgerea la mijloacele extrajudiciare, chiar atunci când au fost comise delictе mai grave (este la prima infracțiune, actul a fost săvârșit sub presiunea bandei etc.)

12. Specializarea în sânul serviciilor polițienești

12.1 Pentru a se achita de funcțiile lor în cele mai bune condiții, ofițerii de poliție care se ocupă frecvent sau exclusiv de minori ori care se consacră în mod esențial prevenirii delincvenței juvenile trebuie să primească o instrucțiune și o pregătire speciale. În acest scop, în marile orașe este necesar să fie create servicii speciale ale poliției.

Comentariu:

Articolul 12 atrage atenția asupra necesității de a se asigura o pregătire de specialitate pentru toți acei responsabili cu aplicarea legilor, care participă la administrarea justiției pentru minori. Întrucât poliția este prima verigă intermediară cu aparatul de justiție pentru minori, agenții săi trebuie să acționeze în mod judicios și nuanțat.

Chiar dacă raportul dintre urbanizare și criminalitate este foarte complex, cel mai adesea creșterea delincvenței juvenile este asociată cu dezvoltarea marilor orașe, mai ales dacă aceasta este rapidă și anarhică. Ar fi deci indispensabil să existe servicii specializate ale poliției nu numai pentru a aplica principiile enunțate în prezentul instrument (de exemplu, articolul 1.6) ci și, într-un sens mai general, pentru a ameliora eficacitatea măsurilor de prevenire și reprimare a delincvenței juvenile și a măsurilor ce se referă la tratamentul tinerilor delincvenți.

13. Detenția preventivă

13.1 Detenția preventivă nu poate fi decât o măsură de ultimă instanță, iar durata sa trebuie să fie cât de scurtă cu putință.

13.2 În măsura posibilului, detenția preventivă trebuie să fie înlocuită de alte măsuri, cum sunt supravegherea îndeaproape, asistența acordată cu cea mai mare atenție sau plasamentul într-o familie, într-o instituție sau într-un cămin educativ.

13.3 Minorii aflați în detenție preventivă trebuie să beneficieze de toate drepturile și garanțiile prevăzute în Ansamblul regulilor minime pentru tratamentul deținuților, adoptat de Organizația Națiunilor Unite.

13.4 Minorii aflați în detenție preventivă trebuie să fie separați de adulți și deținuți în instituții distincte sau într-o parte distinctă a unei instituții care adăpostește și adulți.

13.5 În timpul detenției preventive, minorii trebuie să primească îngrijiri, protecție și întreaga asistență personală — pe plan social, educativ, profesional, psihologic, medical și fizic — care le pot fi necesare, ținându-se seama de vârstă, sexul și personalitatea lor.

Comentariu:

Pericolul de „contaminare criminală“ pentru tinerii aflați în detenție nu trebuie să fie subestimat. Pare deci, important să se insiste asupra necesității de a se prevedea soluții alternative. În această privință, articolul 13.1 încurajează stabilirea unor măsuri noi și novatoare, apte să evite detenția preventivă, în interesul și pentru bunăstarea minorilor.

Minorii aflați în detenție preventivă se bucură de toate drepturile și garanțiile prevăzute în Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților, ca și în Pactul internațional cu privire la drepturile civile și

politice, îndeosebi articolul 9, alineatul b al paragrafului 2 și subparagraful 3 al articolului 10.

Articolul 13.4 nu interzice Statelor să întreprindă, împotriva influenței nefaste a delincvenților adulți, alte măsuri de protecție care să fie cel puțin la fel de eficace ca cele menționate în dispozițiile sale.

Au fost enumerate diferite forme de asistență ce pot deveni necesare pentru a atrage atenția asupra gamei de nevoi specifice ale tinerilor deținuți (de exemplu, dacă este vorba de un băiat sau o fată, de drogați, alcoolici, tineri bolnavi mintal, tineri suferinzi de anumite traumatisme, produse mai ales după arestarea lor etc.).

Diferențele caracteristici fizice și psihice ale tinerilor deținuți pot justifica luarea de măsuri prin care aceștia să fie separați de alții, atunci când se află în detenție preventivă, pentru a se putea evita relele tratamente din partea celor din urmă și pentru a beneficia de o asistență mai potrivită cazurilor lor.

Al 6-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților a specificat, în Rezoluția 4 cu privire la Ansamblul regulilor minime privitoare la administrarea justiției pentru minori, că acest instrument trebuie, între altele, să reflecte principiul de bază potrivit căruia detenția efectuată înaintea judecării nu trebuie să fie utilizată decât în ultimă instanță și că nici un minor sau tânăr delincvent nu trebuie să fie ținut într-o instituție în care este susceptibil să sufere influența negativă a delincvenților adulți, trebuind de altfel, să se țină seama întotdeauna de nevoile specifice stadiului său de dezvoltare.

PARTEA A III-A

JUDECAREA ȘI SOLUȚIONAREA CAUZELOR

14. Autoritatea competentă să judece

14.1 În cazul în care un tânăr delincvent nu a făcut obiectul unei proceduri extrajudiciare (prevăzută la articolul 11), această cauză va fi examinată de autoritatea competentă (curte, tribunal, comisie, consiliu etc.), în conformitate cu principiile privind desfășurarea unui proces just și echitabil.

14.2 Procedura de urmat trebuie să vizeze protejarea maximă a intereselor tânărului delincvent și să se desfășoare într-un climat de înțelegere, permițând astfel acestuia să participe și să se exprime liber.

Comentariu:

Este dificil să se dea organismului sau persoanei competente o definiție care să descrie într-o manieră universal acceptabilă autoritatea jurisdicțională. Expresia „autoritatea competentă” este înțeleasă ca înglobând președinții curților sau tribunalelor (compuse dintr-un singur judecător sau din mai mulți membri), adică magistrați de profesie sau neprofesioniști, ca și comisiile administrative (de exemplu, în cazul sistemelor

scoțian sau scandinav) sau alte organisme comunitare mai puțin oficiale, specializate în soluționarea conflictelor cu caracter jurisdicțional.

Procedura urmată pentru judecarea tinerilor delincvenți trebuie să se conformeze, în orice situație, normelor minime ce sunt asigurate în mod aproape universal oricărui acuzat, prin respectarea formelor legale. În aceste forme, un proces „just și echitabil“ cuprinde astfel de garanții fundamentale ca prezumția de nevinovăție, compararea și depoziția martorilor, mijloacele ordinare de apărare, dreptul de a păstra tăcerea, dreptul de replică la ultima audiere, dreptul de a face apel etc. (A se vedea, de asemenea, articolul 7.1).

15. Asistența avocatului, părinților și tutorilor

15.1 De-a lungul întregii proceduri, minorul are dreptul de a fi reprezentat de un avocat sau de a cere să fie desemnat un avocat din oficiu, în cazul existenței în țara respectivă a unor dispoziții care să prevadă această asistență.

15.2 Părinții sau tutorele pot participa la procedură și pot fi rugați să participe, în interesul minorului, de către autoritatea competentă. Ea poate totuși să le refuze această participare dacă are motive să presupună că excluderea lor este necesară în interesul minorului.

Comentariu:

Terminologia articolului 15.1 este paralelă cu cea a articolului 93 din Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților. Serviciile avocatului sau avocatului din oficiu sunt necesare pentru a se asigura minorului asistența juridică, însă dreptul de participare a părinților sau a tutorei, astfel cum este enunțat la articolul 15.2, trebuie să fie considerat ca o asistență generală, de orgin psihologic și afectiv, acordată minorului, funcție ce persistă de-a lungul întregii proceduri.

Căutarea unei soluții adecvate de către autoritatea competentă poate fi facilitată, mai ales prin cooperarea reprezentanților legali ai minorului (sau a unei alte persoane în care minorul poate avea efectiv încredere). Acest lucru ar putea avea însă efecte cu totul contrarii, dacă prezența părinților sau a tutorei joacă un rol negativ în cadrul audierilor, de exemplu, dacă manifestă o atitudine ostilă față de minor, fapt din care decurge existența dispozițiilor cu privire la eventuala lor excludere.

16. Rapoartele de anchetă socială

16.1 În toate cazurile, cu excepția infracțiunilor minore, înainte ca autoritatea competentă să ia o hotărâre definitivă prealabilă condamnării, antecedentele minorului, condițiile în care el trăiește și condițiile în care a fost

comis delictul vor face obiectul unei anchete aprofundate, de natură să faciliteze judecarea cauzei de către autoritatea competentă.

Comentariu:

Rapoartele de anchetă socială (rapoarte sociale sau rapoarte prelabile sentinței) reprezintă un sprijin indispensabil în majoritatea cazurilor urmăririlor penale contra tinerilor delincvenți. Autoritatea competentă trebuie să fie informată asupra elementelor importante referitoare la minor, cum sunt antecedentele sociale sau familiale, situația școlară, experiența în materie de educație etc. În acest sens, anumite sisteme juridicționale fac apel la servicii sociale speciale sau la persoane apropiate activităților tribunalului sau comisei. Același rol poate fi îndeplinit și de alte persoane, mai ales de agenții serviciilor probatorii. Articolul reclamă, prin urmare, ca anumite servicii sociale corespunzătoare să se însărcineze cu întocmirea rapoartelor de anchetă socială necesare.

17. Principiile directe ce guvernează judecata și luarea hotărârii

17.1. Hotărârea autorității competente trebuie să se inspire din următoarele principii:

a) hotărârea trebuie să fie întotdeauna proporțională nu numai cu împrejurările și gravitatea delictului, ci și cu circumstanțele și nevoile delincentului ca și cu cele ale societății;

b) nu vor fi aduse restricții libertății personale a minorului — și acestea limitate la un minim necesar — decât după examinarea minuțioasă a cauzei;

c) privațiunea de libertate va fi impusă minorului numai dacă acesta este considerat vinovat de un delict săvârșit prin promovarea de daune împotriva altei persoane sau pentru recidivă, dacă nu există altă soluție convenabilă;

d) bunăstarea minorului trebuie să constituie criteriul hotărâtor în examinarea cauzei lui.

17.2. Pedepsa capitală nu poate fi aplicată pentru delictele comise de minori.

17.3. Minorii nu vor fi supuși pedepselor corporale.

17.4. Autoritatea competentă are latitudinea de a întrerupe procedura în orice moment.

Comentariu:

Principala dificultate pe care o prezintă formularea principiilor directe care guvernează judecarea minorilor ține de faptul că mai există anumite contradicții nesoluționate între unele opțiuni fundamentale, mai ales între următoarele:

a) reintegrare socială sau sancțiune meritată;

b) asistență sau reprimare și pedeapsă;

c) reacție față de caracteristicile cazului specific sau reacție inspirată din necesitatea de a proteja societatea în ansamblul său;

d) disuasiune generală sau apărare individuală.

Conflictul dintre aceste opțiuni este mai grav în cazul minorilor decât în cel al adulților. În fața mării diversități de cauze și reacții, ce caracterizează cazurile privitoare la minori, se constată că toate problemele sunt legate între ele.

Ansamblul de reguli minime cu privire la administrarea justiției pentru minori nu urmărește să prescrie procedura de urmat, ci să definească o procedură care să fie cât mai conformă cu principiile universal acceptate. Iată de ce, principiile anunțate la articolul 17.1, îndeosebi la alineatele a și c, trebuie să fie considerate ca directive practice destinate să ofere un punct de plecare comun; dacă autoritățile interesate vor ține seama de ele (a se vedea și articolul 5), aceste principii ar putea contribui în mod foarte util la asigurarea protecției drepturilor fundamentale ale tinerilor, mai ales în ce privește dezvoltarea lor personală și educația.

Alineatul b al articolului 17.1 afirmă că soluțiile strict punitive nu sunt convenabile. Deși atunci când este vorba de adulți și poate, de asemenea, în cazul delictelor grave comise de tineri, noțiunile de pedeapsă meritată și de sancțiune conformă gravității delictului pot fi relativ justificate, în cauzele relative la minori interesul și viitorul acestora trebuie să prevaleze întotdeauna considerentelor de acest gen.

Pe linia Rezoluției 8 a celui de-al 8-lea Congres al Națiunilor Unite, alineatul b al articolului 17.1 încurajează recurgerea, în măsura posibilului, la soluții, altele decât plasarea într-o instituție, ținându-se seama de grija de a răspunde la nevoile specifice ale tinerilor. Astfel, trebuie să se facă apel deplin la toată gama de sancțiuni alternative și să se stabilească noi tipuri de sancțiuni, avându-se în vedere tot timpul noțiunea de securitate publică. Ori de câte ori este posibil, trebuie să fie aplicat regimul probatoriu, ca formă de amânare, regimul pedepselor condiționate, al hotărârilor la nivelul comisiilor sau orice alte dispoziții asemănătoare.

Alineatul c al articolului 17.1 corespunde unuia din principiile directoare care figurează în Rezoluția 4 a celui de-al 6-lea Congres, care urmărește să evite încarcerarea tinerilor delincvenți, afară doar dacă nu mai există un alt mijloc corespunzător pentru asigurarea securității publice.

Dispoziția prin care se interzice pedeapsa capitală, și care face obiectul articolului 17.2, corespunde paragrafului 5 al articolului 6 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

Dispozițiile prin care se interzic pedepsele corporale corespund articolului 7 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice și Declarației asupra protecției tuturor persoanelor împotriva torturii și a altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante, ca și

Convenției împotriva torturii și a altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante și proiectului de convenție asupra drepturilor copilului.

Latitudinea de a întrerupe în orice moment cursul procedurii (art. 17.4) constituie o caracteristică specifică tratamentului tinerilor delincvenți, prin opoziție cu adulții. La cunoștința autorității competente poate oricând să ajungă existența unor împrejurări care să ofere cea mai bună soluție prin oprirea totală a urmăririi.

18. Dispoziții decurgând din hotărârea judecătorească

18.1 Autoritatea competentă poate asigura executarea hotărârii judecătorești în forme foarte diverse, pe baza unei mari supleți, pentru a se evita, pe cât este cu putință, internarea într-o instituție. Asemenea măsuri, dintre care unele pot fi îmbinate, figurează mai jos:

- a) ordonarea unui ajutor, a unei orientări sau a unei supravegheri;
- b) probațiunea;
- c) ordonarea intervenției serviciilor comunitare;
- d) amenzi, indemnizații și restituții;
- e) ordonarea unui regim intermediar sau a altuia asemănător;
- f) ordonarea participării la reuniuni de grupe de orientare sau la alte activități analoage;
- g) ordonarea plasării într-o familie, într-un centru comunitar sau în alt mediu educativ;
- h) alte hotărâri pertinente.

18.2 Nici un minor nu va fi sustras supravegherii părinților săi, fie ea în parte sau în întregime, afară doar dacă împrejurările nu fac necesară separarea minorului de părinți.

Comentariu:

La Articolul 18.1 sunt enumerate deciziile și sancțiunile importante care, până în prezent, au fost adoptate cu succes de diferite sisteme judiciare. Acestea oferă opțiuni interesante care merită să fie urmate și ameliorate, datorită penuriei de personal competent, posibilă în anumite regiuni, articolul nu enumeră nevoile în mod specific; în aceste regiuni, s-ar putea încerca sau imagina măsuri care să facă necesar un mai mic număr de personal.

Exemplele citate la articolul 18.1 au, mai ales, un element comun, și anume faptul că instituțiile comunitare joacă un rol important în punerea în aplicare a măsurilor prevăzute. Reabilitarea fondată pe acțiunea comunitară constituie o metodă clasică, ce îmbracă de acum numeroase aspecte. Comunitățile trebuie să fie încurajate să ofere servicii de acest gen.

Articolul 18.2 subliniază importanța familiei care, potrivit paragrafului 1 al articolului 10 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale este „elementul natural și fundamental al societății”. În sânul unei familii, părinții nu au numai dreptul, ci și îndatorirea de a întreține și de a supraveghea pe copiii lor. Articolul 18.2 prevede, prin urmare că separarea copiilor de părinții lor reprezintă o măsură gravă, ce nu poate fi ordonată decât în ultimă instanță, atunci când faptele (vătămări provocate copilului, de exemplu) o justifică pe deplin.

19. Recurgerea minimă la internare într-o instituție

19.1 Plasarea unui minor într-o instituție reprezintă, în toate cazurile, o măsură luată în ultimă instanță, iar durata acestei plasări trebuie să fie cât de scurtă cu putință.

Comentariu:

Criminologia progresistă recomandă tratamentul într-un mediu deschis, mai curând decât plasamentul într-o instituție. Practic, nu s-a constatat nici o diferență între cele două metode, în ce privește succesul obținut. Numeroasele influențe negative ce se exercită asupra individului și care par să fie inevitabile în mediul instituțional nu pot, fără îndoială, fi echilibrate de eforturile în domeniul tratamentului. Acest lucru este valabil, mai ales în cazul tinerilor delincvenți, a căror vulnerabilitate este mai mare. De altfel, consecințele negative pe care le antrenează nu numai pierderea libertății, ci și recuperarea de mediul social familial sunt cu siguranță mai grave la minori, datorită lipsei lor de maturitate.

Articolul 19 urmărește să restrângă plasarea într-o instituție în două privințe: frecvența („măsură luată în ultimă instanță”) și durata („pe cât de scurtă cu putință”). Articolul respectiv reia unul din principiile fundamentale ale Rezoluției 4 a celui de-al 6-lea Congres al Națiunilor Unite, potrivit căruia nici un tânăr delincvent nu trebuie să fie încarcerat într-o instituție penitenciară, decât în cazul în care nu există un alt mijloc corespunzător. Articolul cere prin urmare ca, în cazul în care un tânăr delincvent trebuie să fie internat într-o instituție, privațiunea de libertate să fie limitată cât mai mult cu putință, să fie făcute pregătiri speciale în instituție pentru detenția sa și să se țină seama de diferențele feluri de delincvenți, de delikte și de instituții. În acest sens va trebui să se acorde prioritate instituțiilor „deschise” față de instituțiile „închise”. În afară de aceasta, toate instituțiile vor trebui să fie de tip corecțional sau educativ, mai curând decât de tip penitenciar.

20. Evitarea amânărilor inutile

20.1 Fiecare cauză trebuie tratată în mod rapid, încă de la început, fără întârzieri evitabile.

Comentariu:

Rapiditatea procedurilor în cauzele care privesc pe tinerii delincvenți este de primă importanță. În caz contrar, va fi compromisă găsirea unei soluții satisfăcătoare în desfășurarea procedurii și a judecății. Cu cât va trece mai mult timp, cu atât minorului îi va fi mai greu, chiar imposibil, să lege intelectual sau psihologic procedura și judecata de delictul comis.

21. Arhivele

21.1. Arhivele referitoare la tinerii delincvenți trebuie considerate strict confidențiale, ele neputând fi comunicate terților. Accesul la aceste arhive este limitat persoanelor direct interesate în judecarea cauzei sau altor persoane autorizate în mod corespunzător.

21.2. Nu se vor lua în seamă antecedentele unui tânăr delincvent, în urmărirea ulterioară contra adulților implicând același delincvent.

Comentariu:

Acest articol urmărește să stabilească un echilibru între interese contradictorii referitoare la arhive sau dosare, adică, pe de o parte, cele ale poliției, parchetului și ale altor autorități preocupate să amelioreze controlul infracțiunilor și, pe de altă parte, interesele delincventului (a se vedea, de asemenea, articolul 8). Prin expresia „alte persoane autorizate în mod corespunzător“ se înțelege, de exemplu, persoanele însărcinate cu cercetările.

22. Competențele profesionale și pregătirea

22.1 Pregătirea profesională, pregătirea în cursul angajării, reciclarea și alte tipuri de învățământ corespunzătoare servesc să confere și să mențină competența profesională necesară tuturor persoanelor însărcinate cu rezolvarea cauzelor referitoare la minori.

22.2 Personalul justiției pentru minori trebuie să reflecte diversitatea tipurilor de tineri care intră în contact cu sistemul justiției pentru minori. Se vor depune eforturi pentru a se asigura o reprezentare echitabilă a femeilor și a minorităților în organele justiției pentru minori.

Comentariu:

Autoritățile care sunt competente să ia o hotărâre pot avea pregătiri foarte diferite (magistrați, în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și în regiunile care se inspiră din sistemul lui „common law“;

judcători de formație juridică, în țările de drept roman și în regiunile care se inspiră din aceasta; în alte părți, juriști, aleși sau desemnați, membrii comisiilor comunitare etc.). Pentru toate aceste autorități sunt necesare un minim de cunoștințe de drept, sociologie, psihologie, criminologie și de știința comportamentului, condiție considerată egal de importantă ca specializarea sau independența autorității competente.

Pentru lucrătorii sociali și agenții serviciilor probatorii, s-ar putea să nu fie posibil să se insiste asupra specializării profesionale, ca o condiție prealabilă asumării de funcții în legătură cu delincvența juvenilă. În locul acesteia, ceea ce pare să constituie un minim de calificare indispensabilă este pregătirea profesională la locul de muncă.

Calificarea profesională reprezintă un element esențial pentru a se asigura o administrare imparțială și eficientă a justiției pentru minori. În consecință, trebuie ameliorată recrutarea, perspectivele de avansare și pregătirea profesională a personalului și să i se asigure mijloacele necesare îndeplinirii corespunzătoare a funcțiilor sale.

Pentru a se asigura imparțialitatea administrării justiției pentru minori, trebuie evitată orice discriminare de ordin politic, social, al sexului, rasial, religios, cultural sau de altă natură, în selecționarea, numirea și avansarea profesională a personalului însărcinat cu administrarea justiției pentru minori. Acest lucru a fost recomandat de cel de-al 6-lea Congres, care a rugat Statele membre să asigure un tratament just și echitabil femeilor în cadrul personalului justiției penale și a recomandat luarea de măsuri speciale pentru recrutarea, formarea și facilitarea avansării profesionale a personalului feminin în administrarea justiției pentru minori.

PARTEA A IV-A

TRATAMENTUL ÎN MEDIU DESCHIS

23. Mijloacele de executare a hotărârii judecătorești

23.1 Pentru a se asigura executarea hotărârilor luate de autoritatea competentă, menționată la articolul 14.1 de mai sus, autoritatea însăși sau o altă autoritate, după cum este cazul, va lua măsurile care se impun.

23.2 În această calitate, autoritatea poate, dacă va judeca necesar, modifica hotărârile luate, cu condiția ca modificarea să fie conformă cu principiile care figurează în prezentul Ansamblu de reguli.

Comentariu:

Fiind vorba de delincvenți minori, executarea hotărârilor judecătorești poate avea, mai mult decât în cazul adulților, repercusiuni îndelungate asupra vieții celui interesat. Este deci important ca modul de executare a hotărârii să fie supravegheat cu atenție de autoritatea competentă sau de

organul independent (comisia competentă să acorde libertatea condițională sau supravegheată, serviciul probatoriu, instituția însărcinată cu protecția tinerilor etc.), care sunt instituții dotate cu calificări egale celor pe care le are autoritatea ce a pronunțat inițial hotărârea judecătorească. În acest sens, în anumite țări a fost desemnat un judecător însărcinat special cu executarea pedepselor.

Compoziția, puterile și funcțiile autorităților respective trebuie să fie suple; descrierea dată acesteia la articolul 23 este generală în mod intenționat, pentru a i se asigura o cât mai largă acceptare.

24. Asistența acordată minorilor

24.1 În toate fazele procedurale, se vor depune eforturi pentru a se asigura minorilor asistența necesară în materie de locuință, educație și pregătirea profesională, de loc de muncă sau altă formă de ajutor util și practic, în vederea facilitării reintegrării sale.

Comentariu:

Promovarea bunăstării minorului este un element extrem de important. Articolul 24 subliniază necesitatea de a se prevedea din timp crearea de instalații, servicii și a tuturor celorlalte forme de asistență necesare servirii optime a interesului minorului în timpul întregii perioade de reintegrare.

25. Mobilizarea voluntarilor și a altor servicii comunitare

25.1 Voluntarii, organizațiile benevole, instituțiile locale și alte servicii comunitare vor fi solicitate să contribuie la reintegrarea minorului în cadrul colectivității și, pe cât posibil, în interiorul celulei familiale.

Comentariu:

Acest articol arată că toate activitățile privitoare la delincvenții juvenili trebuie orientate spre reintegrarea lor. Cooperarea cu colectivitatea este indispensabilă pentru aplicarea eficace a directivelor autorității competente. Voluntarii și serviciile benevole mai ales s-au dovedit a fi resurse foarte interesante care până în prezent nu au fost folosite la întreaga lor capacitate. În anumite cazuri, cooperarea cu foștii delincvenți (îndeosebi foștii toxicomani) poate fi extrem de utilă.

Articolul 25 dezvoltă principiile expuse în articolele 1.1–1.6 și urmează linia prevederilor pertinente din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

PARTEA a V-a
TRATAMENTUL ÎN INSTITUȚII

26. Obiectivele tratamentului în instituții

26.1 Formarea și tratamentul minorilor internați într-o instituție vor avea drept scop să le asigure asistență, protecție, educație și competențe profesionale, pentru a-i ajuta să joace un rol constructiv și productiv în societate.

26.2 Tinerii internați într-o instituție vor primi sprijin, protecție și întreaga asistență — pe plan social, educativ, profesional, psihologic, medical și fizic — care le pot fi necesare, ținând seama de vârsta, sexul și personalitatea lor și de interesul dezvoltării lor armonioase.

26.3 Minorii internați într-o instituție trebuie să fie separați de adulți și deținuți într-un local distinct sau într-o parte distinctă a unei instituții care adăpostește și adulți.

26.4 Tinerile delincvente internate într-o instituție trebuie să beneficieze de atenție specială în ceea ce privește propriile lor nevoi și probleme. În nici un caz, ajutorul, protecția, asistența, tratamentul și pregătirea de care ele beneficiază nu trebuie să fie inferioare celor de care se bucură tinerii delincvenți. Acestor delincvențe trebuie să li se asigure un tratament echitabil.

26.5 Părinții sau tutorele minorului internat într-o instituție vor avea dreptul de a-l vizita, în interesul și pentru bunăstarea acestuia.

26.6 Se va favoriza cooperarea dintre ministere și servicii, în scopul asigurării unei pregătiri școlare sau, dacă va fi cazul, profesionale corespunzătoare minorilor internați într-o instituție, pentru a nu fi dezavantajați sub aspectul studiilor la părăsirea instituției.

Comentariu:

Obiectivele tratamentului într-o instituție, enunțate în articolele 26.1 și 26.2 trebuie să fie acceptabile pentru toate sistemele și toate culturile. Cu toate acestea, obiectivele avute în vedere nu au fost atinse peste tot și rămân multe de făcut în acest domeniu.

Îndeosebi, asistența medicală și psihologică este extrem de importantă pentru tinerii drogați, violenți sau bolnavi mintal internați într-o instituție.

Grija de a evita influențele negative ale delincvenților adulți și de a garanta bunăstarea minorilor internați într-o instituție, enunțată în articolul 26.3, este conformă cu unul din principiile de bază ale ansamblului de reguli fixate de cel de-al 6-lea Congres în Rezoluția 4. Acest articol nu interzice Statelor să ia și alte măsuri împotriva influențelor negative ale delincvenților adulți, măsuri care să fie cel puțin la fel de eficiente ca cele menționate în articolul respectiv. (A se vedea, de asemenea, articolul 13.4).

Articolul 16.4 se referă la faptul că delincvențele nu beneficiază, în general, de aceeași atenție ca cea acordată delincvenților, așa cum s-a făcut observația la cel de-al 6-lea Congres. În mod deosebit, Rezoluția 9 a celui de-al 6-lea Congres cere să se asigure delincvenților un tratament echitabil în toate fazele procedurale ale justiției penale și să se acorde o atenție specială problemelor și nevoilor lor specifice în tipul încarcerării. În plus, acest articol trebuie văzut în lumina Declarației de la Caracas, prin care Congresul al 6-lea a cerut, mai ales, să fie respectată egalitatea de tratament în administrarea justiției penale, ca și în contextul Declarației asupra eliminării discriminărilor față de femei și al Convenției asupra eliminării discriminării tuturor formelor de discriminare față de femei.

Dreptul de vizită (art. 26.5) decurge din dispozițiile articolelor 7.1, 10.1, 15.2 și 18.2. Cooperarea dintre ministere și servicii (art. 26.6) comportă o importanță specială pentru ameliorarea de ordin general a calității tratamentului și pregătirii în instituțiile de corecție.

27. Aplicarea Ansamblului de reguli minime pentru tratamentul deținuților, adoptat de Organizația Națiunilor Unite

27.1 Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților și recomandările aferente sunt aplicabile în măsura în care ele privesc tratamentul tinerilor delincvenți internați într-o instituție, inclusiv al celor aflați în detenție preventivă.

27.2 În măsura posibilului, se vor depune eforturi pentru punerea în aplicare a principiilor pertinente enunțate în Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților, în scopul satisfacerii nevoilor diferitelor categorii de minori, potrivit vârstei, sexului și personalității acestora.

Comentariu:

Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților a fost unul dintre primele instrumente de acest gen adoptate de Organizația Națiunilor Unite. Este îndeobște recunoscut că textele respective au avut un efect pe scară mondială. Chiar dacă astăzi mai există încă țări în care punerea lor în aplicare se află numai la stadiul de aspirație, fără a fi devenit realitate, acest Ansamblu de reguli minime continuă să exercite o influență importantă asupra administrării umane a instituțiilor penitenciare.

Unele dintre principalele puncte relative la tinerii delincvenți internați într-o instituție sunt acoperite de Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților (localuri de detenție, arhitectura, rufe de pat, îmbrăcăminte, plângeri și cereri ale deținuților, contactul cu lumea exterioară, alimentația, serviciile medicale, serviciul religios, separarea după criteriul vârstei, personalul, munca etc.) ca și de dispozițiile referitoare la pedepse, disciplină și mijloacele de constrângere în cazul delincvenților

periculoși. Nu ar fi oportună modificarea Ansamblului de reguli minime pentru tratamentul deținuților pentru a fi adaptat la condițiile specifice instituțiilor în care sunt internați delincvenții juvenili, în cadrul prezentului Ansamblu de reguli minime cu privire la administrarea justiției pentru minori.

Articolul 27 se referă la condițiile ce trebuie să fie îndeplinite în cazul minorilor internați într-o instituție (art. 27.1) ca și asupra diferitelor nevoi specifice acestora, în funcție de vârstă, sex și personalitate. În acest fel, obiectivele și conținutul acestui articol se află în raport direct cu dispozițiile pertinente ale Ansamblului de reguli minime pentru tratamentul deținuților.

28. Aplicarea frecventă și promptă a regimului eliberării condiționate

28.1 Autoritatea corespunzătoare va recurge la eliberarea condiționată pe cât de des și de curând cu putință.

28.2 Minorii plasați sub regimul eliberării condiționate vor fi asistați și urmăriți de o autoritate corespunzătoare și se vor bucura de sprijinul total al comunității.

Comentariu:

Calitatea de a ordona eliberarea condiționată poate fi conferită autorității competente, potrivit prevederilor articolului 14.1, sau oricărei alte autorități. Din această cauză este bine să se folosească termenul de autoritate „corespunzătoare“ și nu de autoritate „competentă“. Dacă se dovedește că au bune perspective de reintegrare, chiar delincvenții care par periculoși în momentul internării lor într-o instituție pot fi eliberați în mod condiționat, atunci când se prezintă posibilitatea. Ca și probațiunea, eliberarea condiționată poate fi acordată sub rezerva îndeplinirii satisfăcătoare a condițiilor specificate de autoritățile interesate, în timpul unei perioade de încercare prevăzută prin hotărâre: de exemplu „buna comportare“ a delincventului, participarea sa la programele comunitare, locuința sa în centre de primire intermediare etc.

Atunci când delincvenții internați într-o instituție sunt eliberați în mod condiționat, ei vor trebui să fie ajutați și supravegheați de un agent al organului probatoriu sau de un alt funcționar (mai ales în cazurile în care regimul probațiunii nu a fost încă adoptat), în timp ce comunitatea este chemată să îi susțină.

29. Regimuri de semidetenție

29.1 Se vor depune eforturi pentru a se crea regimuri de semidetenție, mai ales în instituțiile de felul centrelor de primire intermediară, căminele social-

educative, externatele de pregătire profesională și alte instituții corespunzătoare apte să favorizeze reintegrarea socială a minorilor.

Comentariu:

Importanța încadrării la ieșirea dintr-o instituție este evidentă. Prezentul articol scoate în evidență necesitatea de a se crea, prin diverse modalități, regimuri de semidetenție.

Acest articol subliniază, de asemenea, necesitatea organizării unei game largi de mijloace și servicii destinate satisfacerii nevoilor diferitelor categorii de tineri delincvenți care reintră în sânul comunității, precum și necesitatea de a li se pune la dispoziție o orientare și instituții de sprijin care să contribuie la reușita reintegrării lor sociale.

PARTEA A VI-A

CERCETAREA, PLANIFICAREA, ELABORAREA POLITICILOR ȘI EVALUAREA

30. Cercetarea, baza planificării, elaborării politicilor și a evaluării

30.1 Se vor depune eforturi pentru organizarea și promovarea cercetării necesare unei elaborări eficiente a planurilor și politicilor.

30.2 Se vor depune eforturi pentru primirea și evaluarea periodică a tendințelor, problemelor, cauzelor delincvenței și criminalității juvenile ca și diverselor nevoi specifice minorilor încarcerați.

30.3 Se vor depune eforturi pentru integrarea unui dispozitiv permanent de cercetare și evaluare în sistemul administrării justiției pentru minori, precum și pentru culegerea și analizarea datelor și informațiilor pertinente de care este nevoie pentru evaluarea corespunzătoare, ameliorarea viitoare și reformarea administrației.

30.4 În administrarea justiției pentru minori, prestarea serviciilor trebuie să fie sistematic planificată și tradusă în viață, ca parte integrantă a efortului de dezvoltare națională.

Comentariu:

Utilizarea cercetării, care trebuie să stea la baza unei politici bine informate a justiției pentru minori reprezintă mijlocul de a pune în aplicare progresele realizate în domeniul cunoașterii, favorizând, în același timp, îmbunătățirea constantă a sistemului justiției pentru minori. Simbioza dintre cercetare și politici prezintă o importanță cu totul specială în materia justiției pentru minori. Date fiind modificările rapide și deseori radicale ce intervin în modul de viață al tinerilor, în formele și dimensiunile criminalității juvenile, reacțiile societății și justiției față de criminalitate și delincvența juvenilă sunt deseori și inadapate.

Articolul 30 stabilește, prin urmare, norme care să permită integrarea cercetării în procesul de elaborare și aplicare a politicilor în administrarea justiției pentru minori. El atrage atenția, în mod deosebit, asupra necesității de a revizui și evalua programele și măsurile existente și de a planifica justiția pentru minori, în contextul mai larg al obiectivelor dezvoltării globale.

Evaluarea neîncetată a nevoilor tinerilor, ca și a tendințelor și problemelor legate de delincvență, reprezintă o condiție indispensabilă pentru îmbunătățirea formulării politicilor corespunzătoare și pentru imaginarea unor metode de intervenție satisfăcătoare, cu caracter oficial și neoficial. În acest context, organele responsabile trebuie să faciliteze cercetarea întreprinsă de persoane și organisme independente. Ar fi poate interesant să se ceară părerea tinerilor înșiși și să se țină seama de această părere, fără a se limita numai la cei care intră în contact cu acest sistem.

În studiul planificării, trebuie să se prevadă crearea unui sistem eficace și echitabil de prestări de servicii necesare. În acest scop, trebuie să se procedeze la o evaluare periodică a nevoilor și problemelor tinerilor, care sunt numeroase și specifice și să se definească cu precizie prioritățile. În această privință, trebuie totodată să se coordoneze utilizarea resurselor existente corespunzătoare și, mai ales, să se prevadă soluții alternative și să se asigure sprijinul comunității, pentru a-l angrena la mecanismul de aplicare și control al programelor adoptate.

**DECLARAȚIA ASUPRA PRINCIPIILOR SOCIALE ȘI JURIDICE
APLICABILE PROTECȚIEI ȘI BUNĂSTĂRII COPIILOR,
CU REFERIRE SPECIALĂ LA ÎNCURAJAREA PRACTICILOR
ÎN MATERIA ADOPTIUNII ȘI PLASAMENTULUI FAMILIAL,
PE PLAN NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL***

Adunarea Generală,

Amintind rezoluțiile sale 36/167 din 16 decembrie 1981, 37/115 din 16 decembrie 1982, 38/142 din 19 decembrie 1983 și 39/89 din 13 decembrie 1984, ca și hotărârea sa 40/422 din 11 decembrie 1985,

Luând act de proiectul de declarație cu privire la principiile sociale și juridice aplicabile protecției și bunăstării copiilor, îndeosebi din punct de vedere al practicilor în materia adopțiunii și plasamentului familial, pe plan național și internațional, pe care Consiliul Economic și Social l-a prezentat în rezoluția sa 1979/28 din 9 mai 1979,

* Adoptată de Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite la 3 decembrie 1989 prin Rezoluția nr. 41/85.

Luând notă cu satisfacție de munca realizată în această chestiune de Comisiile a 3-a și a 6-a, ca și de contribuția adusă de Statele membre ce reprezintă diferite sisteme juridice, în cadrul consultărilor ce au avut loc la Sediul în perioada 16—27 septembrie 1985 și la începutul celei de-a 41-a sesiuni, eforturilor colective depuse pentru a finaliza lucrările cu privire la proiectul de declarație,

Adoptă Declarația cu privire la principiile sociale și juridice aplicabile protecției și bunăstării copiilor, îndeosebi din punct de vedere al practicilor în materia adopțiunii și plasamentului familial, pe plan național și internațional, al cărei text este anexat la prezenta Rezoluție.

Anexa

DECLARAȚIA CU PRIVIRE LA PRINCIPIILE SOCIALE
ȘI JURIDICE APLICABILE PROTECȚIEI ȘI BUNĂSTĂRII COPIILOR,
ÎNDEOSEBI DIN PUNCT DE VEDERE AL
PRACTICILOR ÎN MATERIA ADOPTIUNII ȘI PLASAMENTULUI
FAMILIAL, PE PLAN NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL

Adunarea Generală,

Amintind Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Convenția internațională cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială și Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare cu privire la femei.

Amintind totodată Declarația drepturilor copilului, proclamată în Rezoluția 1386 (XIV) din 20 noiembrie 1959,

Reafirmând principiul 6 din acea Declarație, care stipulează că, pe cât este cu putință, copilul trebuie să crească sub supravegherea și responsabilitatea părinților săi și, în orice caz, într-o atmosferă de afecțiune și securitate morală și materială,

Preocupată de faptul că un mare număr de copii sunt abandonați sau devin orfani, ca urmare a actelor de violență, tulburărilor interne, conflictelor armate, catastrofelor naturale, crizelor economice sau problemelor sociale,

Având în vedere că pentru toate procedurile de plasament familial și de adopțiune interesul bineînțeles al copilului trebuie să constituie considerentul primordial,

Considerând că în principalele sisteme juridice ale lumii există diferite alte instituții de mare valoare, ca de pildă, Kafala din dreptul islamic, care asigură salvagardarea copiilor ce nu pot fi luați în sarcina părinților lor naturali,

Considerând, de asemenea, că numai când o instituție particulară este recunoscută și reglementată de dreptul intern al unui Stat, dispozițiile

prezentei Declarații privitoare la o asemenea instituție vor fi pertinente și că aceste dispoziții nu vor afecta în nici un fel celelalte instituții care există în materia respectivă în alte sisteme juridice,

Conștientă de necesitatea proclamării unor principii universale de care să se țină seama în procedurile de plasament familial și de adopțiune a copilului pe plan național și internațional,

Având în vedere, totuși, că principiile enunțate mai jos nu impun Statelor să creeze instituții juridice de felul plasamentului familial și al adopțiunii,

Proclamă principiile următoare:

A. BUNĂSTAREA FAMILIEI ȘI COPILULUI

ARTICOLUL 1

Statul trebuie să acorde prioritate bunăstării familiei și copilului.

ARTICOLUL 2

Bunăstarea copilului depinde de bunăstarea familiei.

ARTICOLUL 3

Interesul prioritar al copilului este de a fi crescut de părinții săi naturali.

ARTICOLUL 4

Dacă copilul nu poate fi crescut de părinții săi naturali sau aceștia nu îl cresc cum se cuvine, trebuie să se aibă în vedere încredințarea lui unor membri de familie ai părinților, unei alte familii înlocuitoare — de părinți vitregi sau adoptivi — sau, în caz de necesitate, unei instituții corespunzătoare.

ARTICOLUL 5

Pentru toate problemele legate de plasamentul copilului pe lângă persoane, altele decât părinții săi naturali, interesul bineînțeles al copilului, îndeosebi nevoia sa de afecțiune și dreptul său la securitate și îngrijire continuă, trebuie să constituie considerentul primordial.

ARTICOLUL 6

Persoanele însărcinate cu procedurile de plasament familial sau de adopțiune trebuie să aibă o pregătire corespunzătoare profesională sau de altă natură.

ARTICOLUL 7

Guvernele trebuie să stabilească dacă serviciile lor naționale de protecție a copilului sunt corespunzătoare și să aibă în vedere luarea de măsuri adecvate.

ARTICOLUL 8

În orice moment, copilul trebuie să aibă un nume, o naționalitate și un reprezentant legal. Indiferent dacă se află sub plasament familial, adopțiune sau sub orice alt regim, copilul nu trebuie să fie lipsit de numele, naționalitatea sau reprezentantul său legal, afară doar dacă prin această lipsire nu dobândește un nou nume, o nouă naționalitate sau un nou reprezentant legal.

ARTICOLUL 9

Nevoia copilului plasat într-o familie de părinți vitregi sau adoptat de a-și cunoaște antecedentele sale familiale trebuie să fie recunoscută de persoanele care îl au în grijă, afară doar dacă aceasta nu vine împotriva intereselor sale bineînțelese.

B. PLASAMENTUL FAMILIAL

ARTICOLUL 10

Plasamentul familial al copiilor trebuie să fie reglementat prin lege.

ARTICOLUL 11

Plasamentul familial, deși temporar prin natura sa, poate continua până la vârsta adultă, însă nu poate exclude revenirea copilului, înainte de a fi devenit adult, la părinții săi naturali sau adoptivi.

ARTICOLUL 12

Pentru toate problemele legate de plasamentul familial, viitorii părinți vitregi și, după caz, copilul și părinții săi naturali, trebuie să fie consultați în mod corespunzător. O autoritate sau un organism competent trebuie să aibă reponsabilitatea controlului vizând garantarea bunăstării copilului.

C. ADOPTIUNEA

ARTICOLUL 13

Scopul primordial al adopțiunii este de a oferi o familie premanentă copilului pe care părinții săi naturali nu îl pot avea în sarcină.

ARTICOLUL 14

În examinarea plasamentelor posibile într-o familie adoptivă, persoanele responsabile cu plasarea trebuie să aleagă mediul cel mai corespunzător pentru copil.

ARTICOLUL 15

Părinții naturali, viitorilor părinți adoptivi și, dacă este cazul, copilului trebuie să li se dea un termen suficient și sfaturi adecvate pentru a le permite să ajungă cât mai curând cu putință la o decizie privitoare la viitorul copilului.

ARTICOLUL 16

Relațiile dintre copilul ce urmează să fie adoptat și viitorii săi părinți adoptivi trebuie să fie urmărite înainte de adopțiune de către organismele sau serviciile însărcinate cu protecția copilului. Legislația trebuie să garanteze că un copil este recunoscut de drept ca făcând parte din familia adoptivă și că se bucură de drepturile pe care acest fapt le presupune.

ARTICOLUL 17

Dacă, în țara sa de origine, copilul nu poate fi plasat într-o familie de părinți vitregi sau adoptivi sau nu poate fi crescut în mod convenabil, poate fi luată în considerare adopțiunea în străinătate, ca un mijloc corespunzător de a i se oferi o familie.

ARTICOLUL 18

În ce privește adopțiunea în străinătate, guvernele trebuie să formuleze politici, să promulge legislații și să ia măsuri efective de supraveghere, pentru a asigura protecția copiilor avuți în vedere. În măsura posibilului, adopțiunea în străinătate nu trebuie să aibă loc decât dacă statele interesate au adoptat asemenea dispoziții.

ARTICOLUL 19

Este necesar să fie formulate politici și să fie promulgate legi pentru a interzice, la nevoie, răpirea copiilor sau orice alt act ce urmărește plasarea lor ilicită.

ARTICOLUL 20

În caz de adopțiune în străinătate, în regulă generală plasamentele trebuie să fie efectuate prin intermediul autorităților sau organismelor competente, urmând a fi aplicate garanții și norme echivalente cu cele uzitate pentru adopțiunea în însăși țara respectivă.

ARTICOLUL 21

În caz de adopțiune în străinătate, prin intermediul persoanelor care acționează în calitate de reprezentante ale viitorilor părinți adoptivi, trebuie luate precauții speciale pentru a proteja interesele juridice și sociale ale copilului.

ARTICOLUL 22

Nici o adopțiune nu va fi avută în vedere înainte de a se fi stabilit că un copil poate fi legal adoptat și că vor fi obținute documentele pertinente necesare pentru îndeplinirea procedurilor de adopțiune, ca de pildă, consimțământul autorităților competente. De asemenea, va trebui să se stabilească faptul că un copil poate emigra și imigra, pentru a se alătura viitorilor săi părinți adoptivi, și poate obține naționalitatea lor.

ARTICOLUL 23

În caz de adopțiune în străinătate, în regulă generală, valabilitatea juridică a adopțiunii trebuie să fie asigurată în cele două țări interesate.

ARTICOLUL 24

Atunci când naționalitatea copilului este diferită de cea a viitorilor părinți adoptivi, atât legislația statului de origine al copilului cât și legislația statului de origine al viitorilor părinți adoptivi vor trebui să fie luate în considerare. În această privință, se va ține seama de apartenența culturală și religioasă, ca și de interesele copilului.

* Adoptată la Roma în 4 noiembrie 1950. A intrat în vigoare la 3 septembrie 1953. România a ratificat Convenția prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 135 din 31 mai 1994.

II. DOCUMENTE REGIONALE: CONSILIUL EUROPEI

CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE*

— extrase —

ARTICOLUL 5

1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

d) dacă este vorba de detenția legală a unui minor, hotărâtă pentru educația sa sub supraveghere sau despre detenția sa legală, în scopul aducerii sale în fața autorităților competente.

ARTICOLUL 6

1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingerea intereselor justiției.

ACORDUL EUROPEAN ASUPRA CIRCULAȚIEI TINERILOR SUB ACOPERIREA PAȘAPOARTELOR COLECTIVE ÎNTRE ȚĂRILE MEMBRE ALE CONSILIULUI EUROPEI*

Guvernele semnatare ale Statelor membre ale Consiliului Europei,
Dorind să sporească facilitățile de deplasare ale tinerilor între țările lor,
Au hotărât următoarele:

* Adoptat la Paris la 16 decembrie 1961.

ARTICOLUL 1

Fiecare parte contractantă acceptă sosirea pe teritoriul său a grupurilor de tineri veniți de pe teritoriul unei alte Părți contractante, sub acoperirea unui document de călătorie colectiv, document ce satisface condițiile enumerate în prezentul Acord.

ARTICOLUL 2

Orice persoană ce figurează într-un pașaport colectiv pentru tineri va fi resortisant al țării care eliberează un asemenea document de călătorie.

ARTICOLUL 2

Tinerii până la vârsta de 21 de ani pot fi incluși pe un document colectiv eliberat conform prezentului Acord.

ARTICOLUL 4

Șeful de grup, în vârstă de cel puțin 21 de ani, călătorind cu un pașaport individual valabil și desemnat în conformitate cu reglementările în vigoare pe teritoriul țării contractante care a eliberat documentul de călătorie colectiv:

- va păstra documentul de călătorie colectiv;
- va acompania grupul;
- va răspunde de îndeplinirea formalităților de trecere a frontierei;
- va urmări ca membrii grupului să rămână împreună.

ARTICOLUL 5

Numărul persoanelor care pot fi incluse pe un document de călătorie colectiv pentru tineri poate fi de minim cinci și maxim cincisprezece, exclusiv conducătorul de grup.

ARTICOLUL 6

Toate persoanele ce figurează pe un pașaport colectiv trebuie să rămână împreună.

ARTICOLUL 7

În cazul în care nu se respectă prevederile art. 6 și un membru al grupului ce călătorește sub acoperirea unui document de călătorie colectiv pentru tineri se separă de grup sau din orice motiv nu se întoarce cu restul grupului în țara care a eliberat documentul, șeful grupului va anunța imediat, autoritățile

locale și dacă este posibil și reprezentanța diplomatică sau consulară a țării care a eliberat documentul.

El va informa, oricum, și autoritățile de frontieră la plecarea din țara respectivă.

Persoana care nu părăsește țara cu propriul grup va putea obține la cerere un document de călătorie individual de la reprezentanții țării sale.

ARTICOLUL 8

Durata de sejur a unui grup ce călătorește sub acoperirea unui document de călătorie colectiv pentru tineri nu poate depăși trei luni.

ARTICOLUL 9

Documentul de călătorie colectiv pentru tineri, conform modelului anexat, va cuprinde următoarele:

- data, locul și autoritatea care a eliberat documentul;
- descrierea grupului;
- țara (țările) de destinație;
- perioada de valabilitate;
- numele, prenumele și numărul pașaportului conducătorului de grup;
- numele (în ordine alfabetică), prenumele, data și locul nașterii și locul de reședință al fiecărui membru al grupului.

ARTICOLUL 10

Autoritățile însărcinate în mod obișnuit cu eliberarea pașapoartelor vor elibera documentul de călătorie colectiv conform prevederilor art. 9 și vor certifica faptul că toate persoanele menționate sunt resortisanți ai țării care eliberează documentul, așa cum este prevăzut în art. 2 al prezentului Acord.

Orice amendamente sau adăugiri la documentul de călătorie colectiv vor fi făcute de autoritatea care l-a eliberat.

ARTICOLUL 11

Fiecare document de călătorie va fi eliberat într-un singur exemplar, original.

Fiecare parte contractantă poate, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului European, în momentul semnării prezentului Acord sau în momentul depunerii instrumentului de ratificare, aprobare sau aderare să indice numărul de exemplare suplimentare pe care le-ar putea solicita.

ARTICOLUL 12

Membrii unui grup ce călătoresc sub acoperirea unui document de călătorie colectiv sunt exonerati de la prezentarea cărții de identitate națională.

Totuși ei trebuie să fie în măsură să-și justifice identitatea într-un fel, la solicitare.

Fiecare parte contractantă poate, în momentul semnării prezentului Acord sau la depunerea instrumentului de ratificare, aprobare sau adeziune, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să indice în ce manieră membrii unui grup trebuie să-și justifice identitatea.

ARTICOLUL 13

Fiecare parte contractantă poate, în momentul semnării prezentului Acord sau la depunerea instrumentului de ratificare, aprobare sau adeziune, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să extindă, la expirarea perioadei de sejur pe teritoriul său și în condiții de reciprocitate, dispozițiile prezentului Acord asupra tinerilor refugiați și apatrizi rezidenți pe teritoriu unui alt Stat contractant și a căror întoarcere pe acel teritoriu este garantată. Această declarație poate fi retrasă în orice moment printr-o notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 14

Prezentul Acord va fi deschis semnării membrilor Consiliului Europei care pot deveni părți la el prin:

- semnătură fără rezervă de ratificare sau aprobare, sau
- semnătură cu rezervă de ratificare sau aprobare, urmată de ratificare sau aprobare.

Instrumentele de ratificare sau aprobare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 15

Prezentul Acord va intra în vigoare la o lună după data la care trei membri ai Consiliului, conform dispozițiilor art. 14, l-au semnat fără rezerve de ratificare sau aprobare sau l-au ratificat sau aprobat.

Pentru toți membrii Consiliului care îl vor semna ulterior fără rezerve de ratificare sau aprobare, sau îl vor ratifica sau aproba, Acordul va intra în vigoare la o lună după data semnării sau depunerii instrumentului de ratificare sau aprobare.

ARTICOLUL 16

După intrarea în vigoare a prezentului Acord, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei poate invita toate statele ne-membre ale Consiliului să adere la prezentul Acord. Adeziunea va intra în vigoare la o lună după data depunerii instrumentului de adeziune la Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 17

Secretarul general al Consiliului Europei notifică membrilor Consiliului și statelor aderente despre:

- data de intrare în vigoare a prezentului Acord și numele membrilor semnatori fără rezerve de ratificare sau aprobare care l-au ratificat sau aprobat;
- depunerea tuturor instrumentelor de adeziune conform art. 16;
- toate declarațiile și notificările primite conform dispozițiilor art. 11, 12, 13;
- toate notificările primite conform art. 18 și data la care intră în vigoare.

ARTICOLUL 18

Prezentul Acord rămâne în vigoare pe un termen nedefinit. Toate părțile contractante pot înceta aplicarea în ceea ce le privește a prezentului acord, prin prezentarea unui preaviz de șase luni Secretarului general al Consiliului Europei.

Drept pentru care subsemnații, fiind autorizați de guvernele respective, au semnat acest Protocol.

Încheiat la Paris pe data de 16 decembrie 1961, în limbile franceză și engleză, ambele texte având aceeași autoritate, într-un singur exemplar care va rămâne în arhiva Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va trimite copii autentificate tuturor Statelor membre ale Consiliului Europei și tuturor statelor invitate să adere la prezentul Acord.

CONVENȚIA EUROPEANĂ

* Adoptată la Strasbourg în 24 aprilie 1967. A intrat în vigoare la 26 aprilie 1968. România a aderat la Convenție prin Legea nr. 15 din 25 martie 1993, publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 67 din 31 martie 1993.

ÎN MATERIA ADOPTIEI DE COPII*

PREAMBUL

Statele membre ale Consiliului European, semnatare ale prezentei Convenții,

Considerând că scopul Consiliului European este de a realiza o uniune mai strânsă între membrii săi, în vederea, printre altele, a favorizării programului lor social,

Considerând că, deși instituția adopției copiilor se regăsește în legislația tuturor Statelor membre ale Consiliului European, există în aceste țări vederi divergente asupra principiilor care ar trebui să guverneze adopția, precum și îndeosebi în privința procedurii de adopție și a efectelor juridice ale adopției,

Considerând că acceptarea de principii comune și a unor practici comune în ceea ce privește adopția copiilor ar contribui la amplasarea dificultăților cauzate de aceste divergențe și ar permite în același timp promovarea binelui copiilor care sunt adoptați,

Au convenit după cum urmează:

PARTEA I

Obligații și câmp de aplicare

ARTICOLUL 1

Fiecare parte contractantă se angajează să asigure conformitatea legislației sale cu dispozițiile părții a II-a a prezentei Convenții și să notifice Secretarului general al Consiliului European măsurile luate în acest scop.

ARTICOLUL 2

Fiecare parte contractantă se angajează să ia în considerare dispozițiile enunțate în partea a III-a a prezentei Convenții și, dacă le acordă efect sau, după ce le-a acordat efect, încetează să mai acorde efect oricăreia dintre dispoziții, ea va trebui să notifice aceasta Secretarului general al Consiliului European.

ARTICOLUL 3

Prezenta convenție privește numai instituția juridică a adopției unui copil care, în momentul în care adoptatorul solicită adopția, nu a împlinit vârsta de 18 ani, nu este sau nu a fost căsătorit și nu este socotit major.

PARTEA A II-A

Dispoziții principale

ARTICOLUL 4

Adopția nu este valabilă decât dacă este pronunțată de o autoritate judiciară sau administrativă, denumită în continuare autoritate competentă.

ARTICOLUL 5

1. Sub rezerva paragrafelor 2—4 ale prezentului articol, adopția nu este pronunțată decât dacă cel puțin consimțămintele următoare au fost acordate și nu au fost retrase:

a) consimțământul mamei și, în cazul în care copilul este legitim, cel a tatălui său, dacă nu există nici tată, nici mamă care să poată consimți, consimțământul oricărei persoane, sau al oricărui organism care ar fi abilitat să exercite drepturile părintești în această privință.

2. Nu este permis autorității competente:

a) de a renunța să ia consimțământul uneia dintre persoanele vizate la paragraful 1 de mai sus; sau

b) de a trece peste refuzul consimțământului uneia dintre persoanele sau organismele vizate la menționatul paragraf 1, decât pentru motive excepționale determinate prin legislație.

3. Dacă tatăl sau mama este lipsită de drepturile sale părintești față de copil sau, în orice caz, de dreptul de a consimți la adopție, legislația poate să prevadă că nu se va cere consimțământul său.

4. Consimțământul unei mame la adopția copilului său nu va fi acceptat decât dacă este dat după naștere, la expirarea termenului prevăzut în legislație și care nu trebuie să fie mai mic de 6 săptămâni sau, dacă nu se specifică un termen, în momentul în care, potrivit avizului autorității competente, mama va fi putut să se restabilească îndeajuns ca urmare a nașterii.

5. În prezentul articol, se înțelege prin tată și mamă persoanele care în mod legal sunt părinții copilului.

ARTICOLUL 6

1. Legislația nu poate permite adopția unui copil decât de către două persoane unite prin căsătorie, fie că adoptă simultan, fie succesiv, sau de către un singur adoptator.

2. Legislația nu poate permite o nouă adopție a unui copil decât într-unul sau mai multe din următoarele cazuri:

a) când este vorba de un copil adoptiv al soțului adoptatorului;

- b) când precedentul adoptator a decedat;
- c) când precedentă adopție este anulată;
- d) când precedentă adopție a încetat.

ARTICOLUL 7

1. Un copil nu poate fi adoptat decât dacă adoptatorul a atins vârsta minimă prescrisă în acest scop, această vârstă neputând fi mai mică de 21 de ani, nici mai mare de 35 de ani.

2. Totuși, legislația poate să prevadă posibilitatea de derogare de la condiția vârstei minime:

- a) dacă adoptatorul este tatăl sau mama copilului; sau
- b) ținând seama de circumstanțe excepționale.

ARTICOLUL 8

1. Autoritatea competentă nu va pronunța o adopție decât dacă și-a format convingerea că adopția va fi în interesul copilului.

2. În fiecare caz autoritatea competentă va da o deosebită importanță, în așa fel încât această adopție să-i ofere copilului un cămin stabil și armonios.

3. Ca regulă generală, autoritatea competentă nu va considera îndeplinite condițiile mai sus citate dacă diferența de vârstă între adoptator și copil este sub cea care separă în mod obișnuit părinții de copiii lor.

ARTICOLUL 9

1. Autoritatea competentă nu va pronunța o adopție decât după o anchetă corespunzătoare privind adoptatorul, copilul și familia sa.

2. Ancheta va trebui, corespunzător fiecărui caz, să cuprindă, printre altele, următoarele elemente:

- a) personalitatea, starea sănătății și situația economică a adoptatorului, viața sa familială, condițiile de locuit, aptitudinea sa de educare a copilului;
- b) motivele pentru care adoptatorul dorește să adopte copilul;
- c) motivele pentru care, în cazul în care numai unul dintre cei doi soți solicită să adopte un copil, celălalt soț nu se asociază la cerere;
- d) potrivirea reciprocă între copil și adoptator, durata perioadei în care el a fost încredințat în grija sa;
- e) personalitatea și starea sănătății copilului: dacă nu există interdicție legală, antecedentele copilului;
- f) sentimentul copilului cu privire la adopția propusă;
- g) religia adoptatorului și religia copilului dacă este cazul.

3. Această anchetă va trebui să fie încredințată unei persoane sau unui organism recunoscut prin lege sau agregat în acest scop de către autoritatea

judiciară sau administrativă. Ea va trebui, în măsura posibilului, să fie efectuată de lucrători sociali calificați în acest domeniu prin pregătirea sau experiența lor.

4. Dispozițiile prezentului articol nu afectează cu nimic puterea și obligația autorității competente de a obține toate informațiile sau dovezile care fac sau nu obiectul anchetei și pe care le consideră ca putând fi utile.

ARTICOLUL 10

1. Adopția conferă adoptatorului, cu privire la copilul adoptat, drepturile și îndatoririle de orice natură care sunt cele ale unui tată sau ale unei mame cu privire la copilul său legitim.

Adopția conferă adoptatului față de adoptator, drepturile și îndatoririle de orice natură ale unui copil legitim față de tatăl sau de mama sa.

2. De îndată ce se nasc drepturile și îndatoririle vizate la paragraful 1 al prezentului articol, drepturile și îndatoririle de aceeași natură dintre adoptat și tatăl sau mama sa sau orice altă persoană sau organisme încetează să existe. Totuși, legislația poate prevedea că soțul adoptatorului să-și păstreze drepturile și îndatoririle față de adoptat, dacă acesta este copilul său legitim, nelegitim sau adoptiv.

Cu toate acestea, legislația poate menține pentru părinți obligația alimentară față de copil, obligația de întreținere, de a-i asigura o situație, de a-l înzestra, în cazul în care adoptatorul nu aduce la îndeplinire una dintre aceste obligații.

3. Ca regulă generală, adoptatul va putea fi în măsură să dobândească numele de familie al adoptatorului sau să-l adauge la propriul său nume de familie.

4. Dacă un părinte firesc are drept de folosință asupra bunurilor copilului său, dreptul de folosință al adoptatorului asupra bunurilor adoptatului poate, în pofida paragrafului 1 al prezentului articol, să fie limitat prin legislație.

5. În materie succesorală, în măsura în care legislația dă copilului legitim un drept la succesiunea tatălului sau mamei sale, copilul adoptat este tratat în această privință la fel ca și copilul legitim al adoptatorului.

ARTICOLUL 11

1. Dacă copilul adoptat nu are, în cazul adopției de către o singură persoană, cetățenia adoptatorului său, în cazul adopției de către soți, cetățenia lor comună, partea contractantă ai cărei cetățeni sunt adoptatorul sau adoptatorii va înlesni dobândirea de către copil a cetățeniei acestora.

2. Pierderea cetățeniei, care ar putea rezulta din adopție, este subordonată posesiei sau dobândirii unei alte cetățenii.

ARTICOLUL 12

1. Numărul de copii care pot fi adoptați de un singur adoptator nu va fi limitat prin legislație.

2. Nu se va putea interzice prin legislație unei persoane să adopte un copil pentru motivul că ea are sau ar putea avea un copil legitim.

3. Dacă adopția îmbunătățește situația juridică a copilului, nu se va putea interzice prin legislație, unei persoane, să adopte copilul său nelegitim.

ARTICOLUL 13

1. Atâta vreme cât adoptatul nu este major, adopția nu poate fi revocată decât prin decizia unei autorități judiciare sau administrative pentru motive grave și numai dacă revocarea pentru asemenea motive este admisă prin legislație.

2. Paragraful precedent nu privește cazurile în care:

a) adopția este nulă;

b) adopția încetează ca urmare a legitimării adoptatului de către adoptator.

ARTICOLUL 14

Când anchetele efectuate pentru aplicarea art. 8 și 9 din prezenta Convenție se vor raporta la o persoană care are sau a avut reședința pe teritoriul unei alte Părți contractante, această Parte contractantă va face tot posibilul ca informațiile necesare care îi sunt cerute să fie transmise fără întârziere. Autoritățile pot comunica direct între ele în acest scop.

ARTICOLUL 15

Se vor lua măsuri pentru interzicerea oricărui câștig nejustificat provenind din încredințarea unui copil în vederea adopției sale.

ARTICOLUL 16

Fiecare dintre Părțile contractante păstrează facultatea de a adopta dispoziții mai favorabile pentru copilul adoptat.

PARTEA A III-A

Dispoziții suplimentare

ARTICOLUL 17

Adopția nu poate fi pronunțată decât dacă copilul a fost încredințat în grija adoptatorilor o perioadă îndeajuns de lungă pentru ca autoritatea competentă

să poată în mod rațional să aprecieze relațiile care s-ar stabili între ei, dacă adopția ar fi pronunțată.

ARTICOLUL 18

Autoritățile publice vor veghea la promovarea și buna funcționare a instituțiilor publice sau private cărora pot să se adreseze cei care doresc să adopte sau să fie adoptat un copil, în vederea obținerii de sprijin și de sfaturi.

ARTICOLUL 19

Aspectele sociale și juridice ale adopției vor figura în programele de pregătire a lucrătorilor sociali.

ARTICOLUL 20

1. Se vor lua măsuri ca o adopție să poată interveni, dacă este cazul, fără ca identitatea adoptatorului să fie dezvăluită familiei copilului.

2. Se vor lua măsuri pentru a se reglementa sau a se permite ca procedura adopției să se desfășoare în ședință secretă.

3. Adoptatorul și adoptatul vor putea obține documente extrase din registrele publice, al căror conținut atestă faptul, data și locul adoptatului, dar nu dezvăluie în mod expres adopția și nici identitatea părinților firești.

4. Registrele publice vor fi ținute sau, cel puțin, conținutul lor va fi reprodus în așa fel încât persoanele care nu au un interes legitim să nu poată afla faptul că o persoană a fost adoptată sau, dcă acest fapt este cunoscut, identitatea părinților firești.

PARTEA A IV-A

Clauze finale

ARTICOLUL 21

1. Prezenta Convenție este deschisă semnării Statelor membre ale Consiliului Europei. Ea va fi ratificată sau acceptată. Instrumentele de ratificare sau de acceptare vor fi depuse pe lângă Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Convenția va intra în vigoare după 3 luni de la data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare sau de acceptare.

3. Ea va intra în vigoare, față de orice stat semnatar care o va ratifica sau accepta ulterior, după 3 luni de la data depunerii instrumentului său de ratificare sau de acceptare.

ARTICOLUL 22

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea invita orice stat nemembru al consiliului să adere la prezenta Convenție.

2. Aderarea se va efectua prin depunerea, pe lângă Secretarul general al Consiliului Europei, a unui instrument de aderare, care va produce efect după 3 luni de la data depunerii sale.

ARTICOLUL 23

1. Orice Parte contractantă poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aderare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cărora urmează să li se aplice prezenta Convenție.

2. Orice Parte contractantă poate, în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aderare, sau în orice alt moment următor, să extindă aplicarea prezentei Convenții, prin declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, la orice alt teritoriu desemnat în declarație, ale cărui relații internaționale le asigură sau pentru care este abilitată să stipuleze.

3. Orice declarație făcută în temeiul paragrafului precedent va putea fi retrasă în ceea ce privește orice teritoriu desemnat prin această declarație, în condițiile prevăzute la art. 27 din prezenta Convenție.

ARTICOLUL 24

1. Orice Parte contractantă, a cărei legislație prevede mai mult decât o formă de adopție, va avea facultatea să aplice numai uneia dintre aceste forme dispozițiile paragrafelor 1, 2, 3 și 4 ale art. 10 din prezenta Convenție și paragrafelor 2 și 3 ale art. 12.

2. Partea contractantă care folosește această facultate o va notifica Secretarului general al Consiliului Europei în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aderare, sau când va face o declarație potrivit paragrafului 2 al art. 23 din prezenta Convenție, și va indica modalitățile de exercitare a acestei facultăți.

3. Această Parte contractantă poate pune capăt exercitării acestei facultăți; ea va aviza despre această pe Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 25

1. Orice Parte contractantă poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aderare, sau când va face o declarație potrivit paragrafului 2 al art. 23 din prezenta Convenție, să formuleze cel mult două rezerve cu privire la dispozițiile părții a II-a a acesteia.

Rezerve cu caracter general nu sunt permise; fiecare rezervă nu poate fi formulată decât cu privire la o singură dispoziție.

Fiecare rezervă va avea efect timp de 5 ani cu începere de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții față de partea avută în vedere. Ea va putea fi reînnoită pentru perioade succesive de câte 5 ani, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei înaintea expirării fiecărei perioade.

2. Fiecare Parte contractantă poate retrage, total sau în parte, o rezervă făcută de ea în temeiul paragrafului precedent, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei și care va produce efect la data primirii sale.

ARTICOLUL 26

Fiecare Parte contractantă va comunica Secretarului general al Consiliului Europei numele și adresa autorităților cărora li se pot transmite cererile prevăzute de art. 14.

ARTICOLUL 27

1. Prezenta Convenție va rămâne în vigoare fără limită de durată.

2. Orice Parte contractantă va putea, în ceea ce o privește să denunțe prezenta Convenție adresând o notificare Secretarului general al Consiliului Europei.

3. Denunțarea va produce efect după 6 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general.

ARTICOLUL 28

1. Secretarul general al Consiliului Europei va notifica Statelor membre ale Consiliului Europei și oricărui stat care a aderat la prezenta Convenție:

- a) orice semnare;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aderare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentei convenții potrivit art. 21;
- d) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor art. 1;
- e) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor art. 2;
- f) orice declarație primită în aplicarea dispozițiilor paragrafelor 2 și 3 ale art. 23;
- g) orice informație primită în aplicarea dispozițiilor paragrafelor 2 și 3 ale art. 24;
- h) orice rezervă formulată în aplicarea dispozițiilor paragrafului 1 din art. 25;
- i) reînnoirea oricărei rezerve, efectuată în aplicarea dispozițiilor paragrafului 1 din art. 25;

* Adoptată la Haga la 28 mai 1970. Nu a intrat în vigoare.

j) retragerea oricărei rezerve, efectuată în aplicarea dispozițiilor paragrafului 2 al art. 25;

k) orice notificare formulată în aplicarea dispozițiilor art. 26;

l) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor art. 27 și data la care denunțarea va produce efect.

Drept pentru care subsemnatele, autorizate în acest scop, au semnat prezenta Convenție.

Întocmită la Strasbourg, astăzi 24 aprilie 1967, în limbile franceză și engleză, ambele texte având aceeași valabilitate, într-un singur exemplar, care se va depune în arhivele Consiliului Europei.

Secretarul general al Consiliului Europei va comunica copie certificată conform fiecăruia dintre Statele semnatare și care aderă.

CONVENȚIA EUROPEANĂ ASUPRA REPĂTRIERII MINORILOR*

PREAMBUL

Statele membre al Consiliului Europei, semnatare ale prezentei Convenții, Considerând că strânsa lor unitate se manifestă în particular prin circulația persoanelor,

Considerând că acest lucru nu are în general consecințe benefice, atrăgând totuși anumite probleme, în particular atunci când un minor se află pe teritoriul unui stat împotriva voinței celor responsabili de apărarea intereselor sale sau atunci când prezența sa pe teritoriul unui stat este incompatibilă fie cu propriile sale interese, fie cu cele ale statului respectiv,

Convinse de necesitatea cooperării mutuale pentru împiedicarea transferului acestor minori prin simpla voință a autorităților,

Au convenit următoarele:

TITLUL I — INFORMAȚII GENERALE

ARTICOLUL 1

În sensul acestei Convenții:

a) termenul „minor“ va desemna toate persoanele care nu au atins majoratul conform legii aplicabile numai regulilor de drept internațional privat ale statelor implicate și care sub incidența aceleiași legi nu au dreptul să-și fixeze singure reședința;

b) termenul „autoritate parentală“ va desemna dreptul de a fixa rezidența minorului cu care sunt investite persoane fizice sau morale prin efectul legii sau prin hotărâre judecătorească sau administrativă;

c) termenul „repatriere“ a unui minor va desemna transferul acestuia, în aplicarea acestei Convenții, dintr-un Stat contractant în altul, indiferent dacă acest din urmă stat este sau nu statul de rezidență a minorului.

ARTICOLUL 2

1. Această Convenție se va aplica minorilor de pe teritoriul unui stat contractant a căror repatriere este solicitată de către un alt Stat contractant pentru unul din următoarele motive:

a) prezența minorului pe teritoriul solicitat contravine voinței persoanei sau persoanelor care dețin autoritatea parentală în privința lui;

b) prezența minorului pe teritoriul Statului solicitat este incompatibilă cu măsurile de protecție sau reeducare adoptate în privința lui de către autoritățile competente din Statul solicitant;

c) prezența minorului pe teritoriul Statului solicitant este necesară din motive de procedură referitoare la luarea de măsuri de protecție și reeducare în privința lui.

2. Această Convenție se va aplica în egală măsură repatrierii minorilor a căror prezență pe teritoriul unui Stat contractant contravine propriilor interese ale statului respectiv sau intereselor minorilor, respectiv și pentru că legislația permite alungarea lui de pe teritoriul statului respectiv.

ARTICOLUL 3

Fiecare Stat contractant va desemna o autoritate centrală însărcinată să formuleze, să adreseze sau să primească cereri de repatriere. Aceste numiri vor fi notificate Secretarului general al Consiliului Europei.

TITLUL II — REPATRIEREA MINORULUI LA CEREREA UNUI ALT STAT DECÂT STATUL DE REȘEDINȚĂ

ARTICOLUL 4

1. Toate cererile referitoare la repatrierea unui minor pentru unul dintre motivele prevăzute în articolul 2, paragraful 1, vor fi adresate autorității centrale a statului în care repatrierea este solicitată.

2. Dacă autoritățile competente ale statului consideră cererea bine fundamentată și rezonabilă autoritățile centrale vor prezenta o cerere de repatriere autorităților statului de reședință a minorului.

ARTICOLUL 5

1. Nu va fi luată nici o hotărâre de repatriere până când minorul, dacă îi permite capacitatea de discernământ, nu va fi audiat în persoană de către autoritatea competentă a Statului solicitant.

2. Autoritatea mai sus menționată va fi împuternicită să obțină avizul persoanelor interesate de decizie, în particular a celor ce dețin autoritatea parentală sau a celor care pe teritoriul statului solicitat dețin *de facto* custodia minorului. Aceste consultări nu vor avea loc atât timp cât prin întârzierea pe care o cauzează, prejudiciază interesele minorului.

ARTICOLUL 6

Statul solicitat va garanta toate cererile de repatriere conforme cu prevederile prezentei Convenții și bazate pe articolul 2, paragraful 1, doar dacă nu-și exercită dreptul de a refuza o cerere aplicând articolele 7 și 8 din prezenta Convenție.

ARTICOLUL 7

O cerere poate fi refuzată dacă:

a) minorul, în concordanță cu legea aplicabilă numai regulilor de drept internațional privat ale Statului solicitat, are dreptul să-și fixeze singur reședința sau dacă o astfel de posibilitate decurge din legislația națională a Statului solicitant;

b) dacă cererea se bazează pe articolul 2, paragraful 1.a și vizează încredințarea minorului autorității unei sau unor persoane care nu dețin autoritatea parentală în concordanță cu legea aplicabilă numai regulilor de drept internațional privat ale Statului solicitant sau nu deține autoritatea parentală conform legii naționale a Statului solicitat;

c) dacă statul solicitat consideră că Statul solicitant nu are competența de a adopta măsurile prevăzute în articolul 2, paragraful 1.b și c;

d) dacă Statul solicitat consideră că repatrierea minorului ar fi contrară cu ordinea sa publică;

e) dacă minorul are naționalitatea Statului solicitat;

f) dacă minorul în chestiune este resortisant al unui stat noncontractant și a cărui repatriere nu ar fi compatibilă cu angajamentele existente între acest stat și Statul solicitat.

ARTICOLUL 8

Statul solicitat poate, în plus, ținând cont de toate aspectele cazului, să refuze cererea dacă:

a) persoana sau persoanele ce dețin autoritatea parentală sau căroră minorul le este încredințat se află pe teritoriul statului solicitat și se opun repatrierii;

b) repatrierea este considerată de către Statul solicitat contrară intereselor minorului, în particular atunci când familia sau efectivele sociale ale acestuia se află în acest stat sau atunci când repatrierea este incompatibilă cu măsuri de protecție sau reeducare luate în statul menționat.

ARTICOLUL 9

Hotărârea Statului solicitat poate fi amânată dacă:

a) autoritatea parentală asupra căreia se bazează cererea este contestată din motive serioase;

b) consideră necesar să urmărească penal minorul pentru o infracțiune sau să-i ceară să se supună unei sancțiuni penale privative de libertate.

ARTICOLUL 10

Dacă cererea este recunoscută de către autoritățile competente din Statul solicitant și cele din Statul solicitat, acestea vor fixa de comun acord și cât de repede posibil procedura de repatriere.

ARTICOLUL 11

Statul solicitat poate adopta măsuri provizorii necesare în vederea repatrierii, în particular plasând minorul într-o instituție de protecție a minorilor. El poate pune capăt în orice moment acestor măsuri care oricum expiră după o perioadă de 30 de zile dacă cererea nu a fost recunoscută. Aceste măsuri provizorii sunt reglementate prin legislația internă a statului solicitat.

ARTICOLUL 12

În cazuri urgente, autoritățile centrale din statul solicitant pot cere ca măsurile provizorii menționate în articolul 11 să fie adoptate înainte ca Statul solicitat să primească cererea de repatriere. Asemenea măsuri încetează dacă cererea de repatriere nu a fost primită în termen de zece zile.

ARTICOLUL 13

1. Asupra unei persoane repatriate, conform dispozițiilor prezentului titlu, nu vor putea fi inițiate persecuții penale sau continuate în Statul solicitant pentru fapte comise înainte de repatriere, în afară de cazul în care Statul solicitat consimte expres. Aceste consimțământ va putea totodată fi cerut

pentru executarea unei condamnări bazate pe o sancțiune penală privativă de libertate sau a unei sentințe mai severe pronunțate în Statul solicitant înainte de repatriere.

2. Consimțământul prevăzut în paragraful 1 va fi guvernat de reguli aplicabile în statul solicitat în materie de extrădare sau de toate celelalte reguli instituite în acest stat în vederea aplicării prezentului articol.

3. Consimțământul nu va putea fi refuzat în cazul în care Statul solicitat este obligat să acorde extrădarea când aceasta este cerută.

TITLUL III — REPATRIEREA LA CEREREA STATULUI DE REȘEDINȚĂ

ARTICOLUL 14

1. În cazurile prevăzute în art. 2, paragraful 2, statul de reședință a minorului poate cere unui alt Stat contractant să accepte repatrierea acestui minor conform dispozițiilor următoare:

a) atunci când persoana sau persoanele ce dețin autoritatea parentală se află în alt Stat contractant, cererea va fi adresată acestui din urmă stat;

b) atunci când persoana sau persoanele ce dețin autoritatea parentală se află într-o țară ce nu este parte a acestei Convenții, cererea va fi adresată Statului contractant în care minorul își are reședința obișnuită;

c) atunci când nu se cunoaște în ce stat persoana sau persoanele ce dețin autoritatea tutelară pot fi găsite sau atunci când nimeni nu deține această autoritate cererea va fi adresată statului contractant în care minorul își are rezidența obișnuită sau dacă repatrierea în acel stat nu este acceptată sau se dovedește imposibilă cererea va fi adresată Statului contractant de naționalitate a minorului.

2. Dispozițiile paragrafului 1 nu vor afecta puterile pe care Statele contractante le au conform propriei legislații referitoare la străini.

ARTICOLUL 15

1. Dacă Statul solicitat acceptă să primească, autoritățile competente din Statul solicitant și din statul solicitat vor fixa de comun acord și în cel mai scurt timp modalitățile de repatriere.

2. Cererea de repatriere poate fi însoțită de o cerere prin care se specifică toate măsurile impuse de conduita sau situația minorului în Statul solicitant. Cererea trebuie de asemenea să specifice toate condițiile suplimentare necesitate de repatriere.

TITLUL IV – DISPOZIȚII COMUNE

ARTICOLUL 16

1. Toate cererile de repatriere vor fi formulate în scris și vor indica:
 - a) autoritatea centrală care o eliberează;
 - b) identitatea și naționalitatea minorului a cărui repatriere este cerută și dacă este posibil și domiciliul său din statul solicitat;
 - c) motivul invocat în sprijinul cererii;
 - d) la cerere, autoritatea sau persoana care prezintă cererea de repatriere și natura raporturilor sale juridice cu minorul.
2. În cazurile expuse în articolul 2, paragraful 1, cererea va fi însoțită de original sau de o copie autenticată, fie de documentul dovedind autoritatea tutelară cu excepția autorității ce decurge direct din prevederile legale, sau de o decizie de întreprindere de măsuri de protecție sau de reeducare în privința minorului, ori de documente dovedind necesitatea ca minorul să compare în proceduri în curs în statul solicitant și scopul acestor proceduri.
3. Dacă Statul solicitat consideră că informațiile furnizate de statul solicitant sunt insuficiente pentru a-i permite să ia o hotărâre în legătură cu cererea va putea solicita informațiile suplimentare necesare. Poate fixa un termen limită pentru obținerea acestor informații.

ARTICOLUL 17

1. Sub rezerva dispozițiilor din paragraful 2 al prezentului articol, traducerea cererilor sau a documentelor anexe nu va fi cerută.
2. Orice Stat contractant poate în momentul semnării sau depunerii instrumentului de ratificare, acceptare sau aderare, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să-și rezerve dreptul de a stipula că cererile și documentele anexe să fie însoțite de traducerea în propria limbă sau într-una din limbile oficiale ale Consiliului Europei sau într-o limbă pe care o va indica. Celelalte State contractante pot aplica regula reciprocității.
3. Prezentul articol nu va prejudicia dispozițiile relative la traducerea de cereri și documente anexe conținute în acorduri sau aranjamente în vigoare sau care pot interveni între două sau mai multe state contractante.

ARTICOLUL 18

Dovezile și documentele transmise în legătură cu prezenta Convenție vor fi scutite de toate formalitățile legale.

ARTICOLUL 19

1. Tranzitul unui minor în procesul de repatriere, conform prezentei Convenții, pe teritoriul altui Stat contractant va fi autorizat prin simpla notificare, despre care va trebui să existe înregistrarea scrisă emisă de statul din care se face repatrierea.

2. Tranzitul poate fi refuzat când:

a) minorul face obiectul unei urmăririi penale în statul de tranzit sau este solicitat să se supună unei sancțiuni penale privative de libertate sau unei pedepse mai grave;

b) minorul este resortisant al statului de tranzit.

3. Dacă tranzitul nu este refuzat atunci minorul nu poate fi nici arestat, nici deținut în statul de tranzit pentru fapte comise înainte de intrarea sa în acel stat.

4. Statul de tranzit va urmări să se asigure că minorul nu se sustrage repatrierii.

ARTICOLUL 20

Toate refuzurile de repatriere sau de tranzit vor fi motivate.

ARTICOLUL 21

Comunicările între autoritățile centrale relative la aplicarea prezentei Convenții pot fi transmise prin intermediul Organizației Internaționale a Poliției Criminale (Interpol).

ARTICOLUL 22

1. Orice cheltuieli angajate în vederea aplicării prezentei Convenții vor fi suportate de către:

a) Statul solicitat, dacă asemenea cheltuieli sunt angajate pe propriul teritoriu;

b) Statul solicitant, în celelalte cazuri.

2. Acest articol nu va constitui un obstacol în recuperarea cheltuielilor determinate de minori sau persoanele responsabile pentru ei.

ARTICOLUL 23

1. Această Convenție va fi deschisă semnării Statelor membre ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei. El va fi ratificat sau acceptat. Instrumentele de ratificare sau acceptare vor fi depuse împreună la Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Această Convenție va intra în vigoare trei luni după data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare sau acceptare.

3. Convenția va intra în vigoare la semnarea tuturor statelor care îl vor ratifica sau accepta la trei luni după data depunerii instrumentului de ratificare sau acceptare.

ARTICOLUL 24

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei va putea invita toate statele nemembre ale Consiliului Europei să adere la prezenta Convenție.

2. Aderarea va fi efectuată prin depunerea la Secretarul general al Consiliului Europei a unui instrument de aderare ce va intra în vigoare la trei luni după data depunerii.

ARTICOLUL 25

Orice Stat contractant poate, la momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului de ratificare, acceptare sau aderare, să definească în ceea ce îl privește termenul „resortisant“ în sensul prezentei Convenții.

ARTICOLUL 26

1. Orice Stat contractant poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii propriului instrument de ratificare, acceptare sau aderare, să specifice teritoriul sau teritoriile pe care se va aplica Convenția.

2. Orice stat contractant poate, în momentul depunerii propriului instrument de ratificare, acceptare sau aderare sau la o dată ulterioară, prin declarația adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să extindă aplicabilitatea prezentei Convenții și asupra unui alt teritoriu sau altor teritorii specificate în declarație și asupra cărora relațiile internaționale sunt responsabile sau asupra cărora este abilitat să stipuleze.

3. Orice declarație făcută în virtutea paragrafului precedent va putea fi retrasă în ceea ce privește teritoriul menționat în această declarație, în condițiile prevăzute de art. 29 al prezentei Convenții.

ARTICOLUL 27

1. Sub rezerva dispozițiilor paragrafelor 3 și 4 ale prezentului articol, prezenta Convenție va abroga, în ceea ce privește teritoriile asupra cărora se aplică, dispozițiile tratatelor, convențiilor, sau acordurilor bilaterale dintre Statele contractante care reglementează repatrierea minorilor din motivele prevăzute în art. 2, în măsura în care Statele contractante au întotdeauna posibilitatea de a folosi posibilitățile de repatriere prevăzute în prezenta Convenție.

2. Această Convenție nu se va opune repatrierii sau extrădării bazate pe acorduri și convenții internaționale sau pe legea internă a statului în cauză.

3. Statele contractante pot încheia între ele acorduri bilaterale și multilaterale referitoare la probleme reglementate prin prezenta Convenție; totuși asemenea acorduri nu vor putea fi încheiate în scopul de a suplimenta dispozițiile prezentei Convenții sau pentru a facilita aplicarea principiilor conținute în aceasta. Asemenea acorduri sau aranjamente bilaterale sau multilaterale pot susține în particular relații directe între autoritățile naționale competente.

4. În plus, dacă două sau mai multe State contractante au stabilit sau vor stabili relații pe baza unei legislații uniforme sau a unui regim special, ele își vor putea reglementa raporturile mutuale în acest domeniu în exclusivitate în concordanță cu acest sistem, neținând seama de prevederile prezentei Convenții. Statele contractante care în concordanță cu acest paragraf, nu vor aplica în relațiile dintre ele prevederile prezentei Convenții vor adresa o notificare Secretarului general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 28

Consiliul Europei va urmări aplicarea prezentei Convenții și va facilita atunci când este nevoie o reglementare amiabilă a tuturor dificultăților la care poate da naștere executarea acestei Convenții.

ARTICOLUL 29

1. Această Convenție va rămâne în vigoare o perioadă nedeterminată de timp.

2. Toate Statele contractante pot, în ceea ce le privește, să denunțe prezenta Convenție adresând o notificare Secretarului general al Consiliului Europei.

3. Denunțările vor deveni efective după șase luni de la data primirii notificării de către Secretarul general.

ARTICOLUL 30

Secretarul general al Consiliului Europei va informa Statele membre reprezentate în Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei și toate statele care aderă la prezenta Convenție despre:

a) toate semnăturile;

* Adoptată la Strasbourg în 15 octombrie 1975. A intrat în vigoare la 11 august 1978.

România a aderat la Convenție prin Legea nr. 101 din 16 septembrie 1992, publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 243 din 30 septembrie 1992.

b) depunerea tuturor instrumentelor de ratificare, de acceptare sau aderare;
c) toate notificările efectuate conform art. 3 al prezentei Convenții;
d) toate datele intrării în vigoare a acestei Convenții conform art. 23 din aceasta;

e) toate declarațiile efectuate în virtutea art. 25;

f) toate notificările efectuate în virtutea art. 26;

g) toate notificările efectuate în virtutea art. 27, paragraful 4;

h) toate notificările primite în virtutea art. 29 și data la care devin efective.

Drept pentru care subsemnații, fiind autorizați de guvernele respective, am semnat prezenta Convenție.

Încheiat la Haga pe data de 28 mai 1970, în limbile franceză și engleză, ambele texte având aceeași autoritate, într-un singur exemplar care va rămâne în arhiva Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va trimite copii autentificate fiecărui stat semnatar sau care aderă.

CONVENȚIA EUROPEANĂ ASUPRA STATUTULUI JURIDIC
AL COPIILOR NĂSCUȚI ÎN AFARA CĂSĂTORIEI*

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentei Convenții,

Considerând că țelul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strânsă între membrii săi, în special favorizând adoptarea de reguli comune în domeniul juridic,

Constatând că, într-un mare număr de State membre, s-au efectuat sau sunt întreprinse eforturi pentru ameliorarea statutului juridic al copiilor născuți în afara căsătoriei, reducându-se în acest scop diferențele între statutul juridic al acestor copii și cel al copiilor născuți din căsătorie, aceste diferențe defavorizând pe primii pe plan juridic și social,

Considerând că în acest domeniu există încă largi disparități în drepturile Statelor membre,

Convins că condiția copiilor născuți în afara căsătoriei trebuie să fie ameliorată și că stabilirea de anumite reguli comune privind statutul lor juridic ar favoriza realizarea acestui obiectiv și ar contribui în același timp la o armonizare a legislațiilor Statelor membre în acest domeniu,

Considerând totuși, că este necesară aranjarea unor etape progresive pentru acele State care estimează că nu pot fi în măsură să adopte imediat anumite reguli ale prezentei Convenții,

Au convenit asupra celor ce urmează:

ARTICOLUL 1

Fiecare Parte contractantă se angajează să asigure conformitatea legislației sale cu dispozițiile prezentei Convenții și să notifice Secretarului general al Consiliului Europei măsurile luate în acest scop.

ARTICOLUL 2

Filiația maternă a oricărui copil născut în afara căsătoriei este stabilită prin simplu fapt al nașterii copilului.

ARTICOLUL 3

Filiația paternă a oricărui copil născut în afara căsătoriei poate fi constatată sau stabilită prin recunoașterea voluntară sau prin decizie juridică.

ARTICOLUL 4

Recunoașterea voluntară a paternității nu poate face obiectul unei opoziții sau contestații, când aceste proceduri sunt prevăzute de legislația internă, decât în cazul în care persoana care vrea să recunoască sau care a recunoscut copilul nu este din punct de vedere biologic tatăl acestuia.

ARTICOLUL 5

În acțiunile referitoare la filiația paternă, probele științifice susceptibile să stabilească sau să îndepărteze paternitatea trebuie să fie admise.

ARTICOLUL 6

1. Tatăl și mama unui copil născut în afara căsătoriei au aceeași obligație de întreținere față de acest copil ca și cea care există față de copilul născut în cadrul căsătoriei.

2. Când obligația de întreținere a unui copil născut din căsătorie incumbă anumitor membri ai familiei tatălui sau mamei, copilul născut în afara căsătoriei beneficiază în mod egal de această obligație.

ARTICOLUL 7

1. Când filiația unui copil născut în afara căsătoriei este stabilită față de doi părinți, autoritatea părintească nu poate fi atribuită automat numai tatălui.

2. Autoritatea părintească trebuie să poate fi transferată; cazurile de transfer decurg din legislația internă.

ARTICOLUL 8

Când tatăl sau mama unui copil născut în afara căsătoriei nu are autoritatea părintească asupra acestui copil sau supravegherea sa, acest părinte poate obține un drept de vizită în cazurile corespunzătoare.

ARTICOLUL 9

Drepturile copilului născut în afara căsătoriei la succesiunea tatălui și mamei sale și a membrilor familiilor lor sunt aceleași ca și în cazul în care s-ar fi născut în timpul căsătoriei.

ARTICOLUL 10

Căsătoria între tatăl și mama unui copil născut în afara căsătoriei conferă acestui copil statutul juridic al unui copil născut în timpul căsătoriei.

ARTICOLUL 11

1. Prezenta Convenție este deschisă spre semnare Statelor membre ale Consiliului Europei. Ea va fi ratificată, acceptată sau aprobată. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Convenția va intra în vigoare la trei luni după data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare, acceptare sau aprobare.

3. Pentru orice stat semnatar care o va ratifica, accepta sau aproba ulterior, ea va intra în vigoare la trei luni după data depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare sau aprobare.

ARTICOLUL 12

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea invita orice stat nemembru la Consiliului să adere la prezenta Convenție.

2. Aderarea se va efectua prin depunerea, la Secretarul general al Consiliului Europei, a unui instrument de aderare care va avea efect la trei luni după data depunerii sale.

ARTICOLUL 13

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, să desemneze teritoriul sau teritoriile la care se va aplica prezenta Convenție.

2. Orice stat poate, în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare sau în orice alt moment ulterior, să extindă aplicarea prezentei Convenții, prin declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, la orice alt teritoriu desemnat în declarație și căruia el îi asigură relațiile internaționale sau pentru care este abilitat să hotărască.

3. Orice declarație făcută în virtutea paragrafului precedent va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, în condițiile prevăzute de articolul 15 al prezentei Convenții.

ARTICOLUL 14

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare sau când el va face o declarație conform paragrafului 2 al articolului 13 din prezenta Convenție, să formuleze cel mult trei rezerve referitoare la dispozițiile articolelor 2—10 ale acesteia.

Nu sunt admise rezerve cu caracter general; fiecare rezervă nu poate avea ca obiect decât o singură dispoziție.

2. Fiecare rezervă va avea efect timp de cinci ani începând de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții pentru fiecare parte implicată. Ea va putea fi reînnoită pentru perioade succesive de cinci ani, printr-o declarație adresată înainte de expirarea fiecărei perioade Secretarului general al Consiliului Europei.

3. Orice Parte contractantă își poate retrage, în totalitate sau în parte, o rezervă formulată de ea în virtutea paragrafelor precedente, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei și care va căpăta efect de la data primirii sale.

ARTICOLUL 15

1. Orice Parte contractantă va putea, în ceea ce o privește, să denunțe prezenta Convenție adresând o notificare Secretarului general al Consiliului Europei.

2. Denunțarea va avea efect după șase luni de la data primirii notificării de către Secretarul general.

ARTICOLUL 16

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica Statelor membre ale Consiliului și oricărui stat care va fi aderat la prezenta Convenție:

- a) orice semnătură;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare;
- c) orice dată de intrarea în vigoare a prezentei Convenții conform articolului 11;
- d) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor articolului 1;
- e) orice declarație primită în aplicarea paragrafelor 2 și 3 ale articolului 13;
- f) orice rezervă formulată în aplicarea dispozițiilor paragrafului 1 al articolului 14;
- g) reînnoirea oricărei rezerve efectuate în aplicarea paragrafului 2 al articolului 14;
- h) retragerea oricărei rezerve efectuate în aplicarea dispozițiilor paragrafului 3 al articolului 14;
- i) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor articolului 15 și data la care denunțarea va căpăta efect.

Drept pentru care, subsemnații, corespunzător autorizați în acest scop, au semnat prezenta Convenție.

Încheiată la Strasbourg, la 15 octombrie 1975, în franceză și engleză, cele două texte având aceeași valoare, într-un singur exemplar care va fi depus la arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va trimite o copie certificată conform acesteia fiecărui Stat semnatar și aderent.

*Adoptată la Luxemburg în 20 mai 1980. Intrată în vigoare la 1 septembrie 1983.

CONVENȚIA EUROPEANĂ ASUPRA RECUNOAȘTERII
ȘI EXECUTĂRII DECIZIILOR PRIVIND SUPRAVEGHEREA
COPILOR ȘI RESTABILIREA SUPRAVEGHERII COPILOR*

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentei Convenții,

Recunoscând că în Statele membre ale Consiliului Europei luarea în considerare a interesului copilului este de o importanță decisivă în materie de decizii privind supravegherea sa,

Considerând că instituirea de măsuri destinate să faciliteze recunoașterea și executarea deciziilor privind paza și supravegherea unui copil va avea ca efect asigurarea unei mai bune protecții a interesului copiilor,

Estimând că e de dorit, în acest scop, să sublinieze că dreptul la vizită al părinților este corolarul moral al dreptului de supraveghere,

Constatând numărul crescând de cazuri de copii trecuți fără drept peste o frontieră internațională și dificultățile întâmpinate în rezolvarea de o manieră adecvată a problemelor ridicate de aceste cazuri,

Dornice să introducă dispoziții corespunzătoare care să permită restabilirea supravegherii copiilor când această supraveghere a fost în mod arbitrar întreruptă,

Convins de oportunitatea de a lua, în acest scop, măsuri adaptate diferitelor nevoi și diferitelor circumstanțe,

Dornice să stabilească relații de cooperare judiciară între autoritățile lor,

Au convenit asupra celor ce urmează:

ARTICOLUL 1

Pentru scopurile prezentei Convenții, se înțelege prin:

a) *copil*: o persoană, oricare ar fi naționalitatea sa, care nu a împlinit vârsta de 16 ani și care nu are dreptul de a-și fixa ea însăși reședința potrivit legii reședinței sale obișnuite sau a naționalității sale sau potrivit legii interne a Statului sesizat;

b) *autoritate*: orice autoritate judiciară sau administrativă;

c) *decizie privind supravegherea*: orice decizie a unei autorități în măsura în care aceasta se referă la îngrijirea persoanei copilului, inclusiv la dreptul de a-i fixa reședința, ca și la dreptul de vizită;

d) *deplasare fără drept*: deplasarea unui copil peste o frontieră internațională cu violarea unei decizii referitoare la supravegherea sa dată

într-un Stat contractant și executorie într-un atare stat este considerată de asemenea ca deplasarea fără drept;

(i) neîntoarcerea unui copil peste o frontieră internațională la sfârșitul perioadei de exercitare a unui drept de vizită relativ la acest copil sau la sfârșitul oricărui alt sejur temporar într-un teritoriu altul decât cel în care se exercită supravegherea;

(ii) o deplasare declarată ulterior ca ilicită în sensul articolului 12.

TITLUL I

Autorități centrale

ARTICOLUL 2

1. Fiecare Stat contractant va desemna o autoritate centrală care va exercita funcțiile în prezenta Convenție.

2. Statele federale și Statele în care sunt în vigoare mai multe sisteme de drept au facultatea de a desemna mai multe autorități centrale ale căror competențe le determină.

3. Orice desemnare efectuată în aplicarea prezentului articol trebuie să fie notificată Secretatului general al Consiliului European.

ARTICOLUL 3

1. Autoritățile centrale ale Statelor contractante trebuie să coopereze între ele și să promoveze o concertare între autoritățile competente din țările respective. Ele trebuie să acționeze cu toată promptitudinea necesară.

2. În vederea facilitării punerii în aplicare a prezentei Convenții, autoritățile centrale ale Statelor contractante:

a) asigură transmiterea cererilor de informații emanând de la autoritățile competente și care privesc probleme de drept sau de fapt referitoare la procedurile în curs;

b) își comunică reciproc, la cererea lor, informații privind dreptul lor referitor la supravegherea copiilor și evoluția lor;

c) țin să fie informate reciproc asupra dificultăților susceptibile să apară cu ocazia aplicării Convenției și se străduiesc, pe cât este posibil, să elimine obstacolele întâmpinate în aplicarea sa.

ARTICOLUL 4

1. Orice persoană care a obținut într-un Stat contractant o decizie referitoare la supravegherea unui copil și care dorește să obțină într-un alt Stat contractant recunoașterea sau executarea acestei decizii poate să se adreseze în acest scop, prin cerere, autorității centrale a oricărui Stat contractant.

2. Cererea trebuie să fie însoțită de documentele menționate la articolul 13.

3. Autoritatea centrală sesizată, dacă ea este alta decât autoritatea centrală a Statului căruia s-a adresat, transmite documentele acesteia din urmă direct și fără întârziere.

4. Autoritatea centrală sesizată poate refuza să intervină când este vădită neîndeplinirea condițiilor cerute prin prezenta Convenție.

5. Autoritatea centrală sesizată informează neîntârziat reclamantul asupra urmărilor cererii sale.

ARTICOLUL 5

1. Autoritatea centrală a Statului căruia s-a adresat ia sau face să se ia în cel mai scurt termen toate hotărârile pe care le consideră potrivite, sesizând, dacă este cazul, autoritățile competente, pentru:

- a) a regăsi locul unde se găsește copilul;
- b) a evita, îndeosebi prin măsuri provizorii necesare, ca interesele copilului sau ale reclamantului să nu fie lezate;
- c) a asigura recunoașterea sau executarea deciziei;
- d) a asigura încredințarea copilului reclamantului, când s-a acordat executarea deciziei;
- e) a informa autoritatea reclamantă despre măsurile luate și despre urmările produse.

2. Când autoritatea centrală a Statului sesizat are motive să creadă că copilul se găsește pe teritoriul unui alt Stat contractant, ea transmite documentele autorității centrale a acestui Stat, direct și fără întârziere.

3. Cu excepția cheltuielilor de repatriere, fiecare Stat contractant se angajează să nu ceară reclamantului nici o plată pentru orice măsură luată în contul acestuia în virtutea paragrafului 1 al prezentului articol de care autoritatea centrală acestui Stat, inclusiv taxele și cheltuielile de judecată și, când este cazul, cheltuielile ocazionate de angajarea unui avocat.

4. Dacă recunoașterea sau executarea este refuzată și dacă autoritatea centrală a Statului căruia s-a adresat estimează că trebuie să dea urmare cererii reclamantului de a introduce în acest Stat o acțiune pe fond, această autoritate face totul pentru a asigura reprezentarea reclamantului în această procedură în condiții nu mai puțin favorabile decât cele de care poate beneficia o persoană care este rezidentă și resortisantă a acestui Stat și, în acest scop, ea poate îndeosebi să-și sesizeze autoritățile competente.

ARTICOLUL 6

1. Sub rezerva aranjamentelor particulare încheiate între autoritățile centrale interesate și a dispozițiilor paragrafului 3 al prezentului articol:

a) comunicările adresate autorității centrale a Statului sesizat sunt redactate în limba sau într-una din limbile oficiale ale acestui Stat sau însoțite de o traducere în această limbă;

b) autoritatea centrală a Statului sesizat trebuie să accepte, totuși, comunicările redactate în limba franceză sau engleză sau însoțite de o traducere într-una din aceste limbi.

2. Comunicările emanând de la autoritatea centrală a Statului sesizat, inclusiv rezultatele anchetelor efectuate, pot fi redactate în limba sau într-una din limbile oficiale ale acestui Stat sau în franceză sau în engleză.

3. Orice Stat contractant poate să excludă aplicarea în totalitate sau în parte a dispozițiilor paragrafului 1 (b) al prezentului articol. Când un Stat contractant a făcut această rezervă, orice al Stat contractant poate să o aplice în mod asemănător față de acest Stat.

TITLUL II

Recunoașterea și executarea deciziilor și restabilirea supravegherii copiilor

ARTICOLUL 7

Deciziile relative la supraveghere date într-un Stat contractant sunt recunoscute și, când acestea sunt executorii în Statul de origine, sunt puse în executare în orice alt Stat contractant.

ARTICOLUL 8

1. În caz de deplasare fără drept, autoritatea centrală a Statului sesizat va proceda imediat la înapoierea copilului:

a) dacă în momentul acționării în instanță în Statul în care a fost dată decizia sau la data deplasării fără drept, dacă aceasta a avut loc anterior, copilul ca și părinții săi aveau numai naționalitatea acestui Stat și dacă copilul își avea reședința obișnuită pe teritoriul numitului Stat, și

b) dacă o autoritatea centrală a fost sesizată cu cererea de înapoiere într-un termen de șase luni de la deplasarea fără drept.

2. Dacă, în conformitate cu legea Statutului sesizat, nu pot fi satisfăcute prevederile paragrafului 1 al prezentului articol fără intervenția unei autorități judiciare, nici unul din motivele de refuz prevăzute în prezenta Convenție nu se va aplica în procedura judiciară.

3. Dacă un acord, confirmat de o autoritate competentă, a intervenit între persoana care are în sarcină supravegherea copilului și o altă persoană pentru a-i acorda acesteia un drept de vizită și dacă la expirarea perioadei convenite, copilul, fiind luat în străinătate, n-a fost înapoiat persoanei care îl avea în supraveghere, se procedează la restabilirea dreptului de supraveghere conform paragrafelor 1 (b) și 2 al prezentului articol. În mod identic se

procedează și în cazul unei decizii a autorității competente care acordă același drept unei persoane care nu are în sarcină supravegherea copilului.

ARTICOLUL 9

1. În cazurile de deplasare fără drept, altele decât cele prevăzute la articolul 8, și dacă o autoritate centrală a fost sesizată într-un termen de șase luni de la deplasare, recunoașterea și executarea nu pot fi refuzate decât:

a) dacă, fiind vorba de o decizie dată în absența apărătorului sau a reprezentantului său legal, actul de sesizare a instanței sau un act echivalent nu a fost făcut cunoscut sau notificat corespunzător și în timp util pentru ca acesta să se poată apăra; totuși, această lipsă de încunoaștințare sau notificare nu ar putea constitui o cauză de refuz pentru recunoaștere sau executare atunci când încunoaștințarea sau notificarea nu s-a făcut pentru că apărătorul și-a ținut ascuns locul în care se află persoana care a sesizat instanța în Statul de origine;

b) dacă, fiind vorba de o decizie dată în absența apărătorului sau a reprezentantului său legal, competența autorității care a dat-o nu este întemeiată pe:

i) reședința obișnuită a apărătorului, sau

ii) ultima reședință obișnuită comună a părinților copilului cu atât mai mult cu cât unul din ei locuiește încă în mod obișnuit acolo, sau

iii) reședința obișnuită a copilului;

c) dacă decizia este incompatibilă cu o decizie relativă la supraveghere devenită executorie în Statul sesizat înaintea deplasării copilului cu condiția ca copilul să nu-și fi avut reședința obișnuită pe teritoriul Statului reclamant în anul precedent deplasării sale.

2. Dacă n-a fost sesizată nici o autoritate centrală, dispozițiile paragrafului 1 ale prezentului articol sunt de asemenea aplicabile în cazul când recunoașterea și executarea sunt cerute într-un termen de șase luni de la deplasarea fără drept.

3. În nici un caz, decizia nu poate face obiectul unei examinări pe fond.

ARTICOLUL 10

1. În alte cazuri decât cele vizate în articolele 8 și 9, recunoașterea ca și exercitarea pot fi refuzate nu numai pentru motivele prevăzute în articolul 9, dar și pentru unul din motivele următoare:

a) dacă s-a constatat că efectele deciziei sunt în mod vădit incompatibile cu principiile fundamentale ale dreptului familiei și copiilor în Statul sesizat;

b) dacă s-a constatat că datorită unor schimburi de circumstanță, care includ scurgerea timpului, dar exclud simpla schimbare de reședință a

copilului ca urmare a unei deplasări fără drept, efectele deciziei de origine nu sunt vădit conforme cu interesul copilului;

c) dacă, în momentul introducerii acțiunii în instanță în Statul de origine:

i) copilul avea naționalitatea Statului sesizat sau reședința obișnuită în acest Stat, chiar dacă nu există nici una dintre aceste legături cu Statul de origine;

ii) copilul avea în același timp naționalitate Statului sesizat, fie într-un Stat terț, totul fiind executoriu în Statul sesizat, ca urmare a unei proceduri angajate înainte de introducerea cererii de recunoaștere sau executare, și dacă refuzul este conform interesului copilului.

2. În aceleași cazuri, procedura pentru recunoaștere ca și procedura pentru executare pot fi suspendate pentru unul din motivele următoare:

a) dacă decizia de origine face obiectul unui recurs ordinar;

b) dacă o procedură privind supravegherea copilului, angajată înainte ca procedura în Statul de origine să fi fost introdusă, este în curs de judecată în Statul sesizat;

c) dacă o altă decizie relativă la supravegherea copilului face obiectul unei proceduri de executare sau a oricărei alte proceduri referitoare la recunoașterea acestei decizii.

ARTICOLUL 11

1. Deciziile asupra dreptului de vizită și dispozițiile deciziilor referitoare la supraveghere care au drept obiect dreptul de vizită sunt recunoscute și puse în executare în aceleași condiții ca celelalte decizii referitoare la supraveghere.

2. Totuși, autoritatea competentă a Statului sesizat poate fixa modalitățile de punere în aplicare și de exercitare a dreptului de vizită ținând cont îndeosebi de angajamentele luate de părți la acest subiect.

3. Când nu s-a statuat asupra dreptului de vizită sau când recunoașterea sau executarea deciziei referitoare la supraveghere este refuzată, autoritatea centrală a Statului sesizat poate cere autorităților sale competente să hotărască asupra dreptului de vizită, la cererea persoanei invocând acest drept.

ARTICOLUL 12

Dacă la data la care copilul este dus peste o frontieră internațională nu există decizie executorie asupra supravegherii sale dată într-un Stat contractant, dispozițiile prezentei Convenții se aplică oricărei decizii ulterioare referitoare la supravegherea acestui copil și care declară deplasarea ilicită, dată într-un Stat contractant la cererea oricărei persoane interesate.

TITLUL III

Procedura

ARTICOLUL 13

1. Cererea vizând recunoașterea sau exercitarea într-un alt Stat contractant a unei decizii referitoare la supraveghere trebuie să fie însoțită:

a) de un document care să abiliteze autoritatea centrală a Statului sesizat să acționeze în numele reclamantului sau să desemneze în acest scop un alt reprezentant;

b) de o expediere a deciziei care reunește condițiile necesare autenticității sale;

c) când este vorba de o decizie dată în lipsa apărătorului sau a reprezentantului său legal, de orice document de natură să stabilească că actul de acționare în instanță sau un act echivalent a fost în mod corespunzător adus la cunoștință sau notificat apărătorului;

d) eventual, de orice document de natură să stabilească faptul că, după legea Statutului de origine, decizia este executorie;

e) dacă este posibil, de un expozeu indicând locul unde ar putea să se găsească copilul în Statul sesizat;

f) de propuneri asupra modalităților de reabilitare a supravegherii copilului.

2. Documentele menționate mai sus trebuie, dacă este cazul, să fie însoțite de o traducere potrivit regulilor stabilite la articolul 6.

ARTICOLUL 14

Orice Stat contractant aplică la recunoașterea și executarea unei decizii referitoare la supraveghere o procedură simplă și rapidă. În acest scop, el veghează ca cererea d'esequatur (ordonanță) să poată fi introdusă pe bază de simplă cerere.

ARTICOLUL 15

1. Înainte de a hotărî asupra aplicării paragrafului (b) al articolului 10, *autoritatea pendinte* de Statul sesizat:

a) trebuie să ia cunoștință de punctul de vedere al copilului, dacă aceasta nu constituie o imposibilitate practică, având în vedere îndeosebi vârsta și capacitatea de discernământ a acestuia, și

b) poate cere să fie efectuate anchete corespunzătoare.

2. Cheltuielile cu anchetele efectuate într-un Stat contractant cad în sarcina Statului în care au fost efectuate acestea.

3. Cererile de anchetă și rezultatele lor pot fi adresate autorității interesate prin intermediul autorităților centrale.

ARTICOLUL 16

Pentru scopurile prezentei Convenții, nici o legalizare sau formalitate nu poate fi cerută.

TITLUL IV **Rezerve**

ARTICOLUL 17

1. Orice Stat contractant poate face rezerva potrivit căreia în cazurile prevăzute de articolele 8 și 9 sau într-unul din aceste articole, recunoașterea și executarea deciziilor referitoare la supraveghere vor putea fi refuzate pentru acele motive prevăzute de articolul 10 care vor fi indicate în rezervă.

2. Recunoașterea și executarea deciziilor date într-un Stat contractant, având făcută rezerva prevăzută la paragraful 1 al prezentului articol, pot fi refuzate în orice alt Stat contractant pentru unul din motivele adiționale indicate în această rezervă.

ARTICOLUL 18

Orice Stat contractant poate face rezerva potrivit căreia el nu este legat de dispozițiile articolului 12. Dispozițiile prezentei Convenții nu se aplică deciziilor vizate de articolul 12 care au fost date într-un Stat contractant ce a făcut această rezervă.

TITLUL V **Alte instrumente**

ARTICOLUL 19

Prezenta Convenție nu împiedică ca un alt instrument internațional care leagă Statul de origine și Statul sesizat, sau dreptul neconvențional al Statului sesizat să fie invocate pentru a obține recunoașterea sau executarea unei decizii.

ARTICOLUL 20

1. Prezenta Convenție nu aduce atingere angajamentelor pe care un Stat contractant le poate avea față de un Stat necontractant în virtutea unui instrument internațional bazat pe materiile reglementate prin prezenta Convenție.

2. Când două sau mai multe State contractante au stabilit sau vor stabili o legislație uniformă în domeniul supravegherii copiilor sau un sistem specific de recunoaștere sau de executare a deciziilor în acest domeniu, vor avea facultatea să aplice între ele această legislație sau acest sistem în locul prezentei Convenții sau al oricărei părți a acesteia. Pentru a se prevala de această dispoziție, aceste State vor trebui să-și notifice decizia lor la Secretarul general al Consiliului Europei, orice modificare sau revocare a acestei decizii trebuie să fie, de asemenea, notificată.

TITLUL VI

Clauze finale

ARTICOLUL 21

Prezenta Convenție este deschisă spre semnare Statelor membre ale Consiliului Europei. Ea va fi supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 22

1. Prezenta Convenție va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni după data la care trei State membre ale Consiliului Europei își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin Convenție conform dispozițiilor articolului 21.

2. Pentru orice Stat membru care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin Convenție, aceasta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni după data depunerii instrumentelor de ratificare, acceptare sau aprobare.

ARTICOLUL 23

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea invita orice Stat care nu e membru al Consiliului să adere la prezenta Convenție printr-o decizie luată cu majoritatea prevăzută de articolul 20 (d) al Statului și cu unanimitate reprezentanților Statelor contractante având dreptul să facă parte din Comitet.

2. Pentru orice Stat aderent, Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni după data depunerii instrumentului de aderare la Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 24

1. Orice Stat poate, în momentul semnăturii sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, să desemneze teritoriul sau teritoriile la care se vor aplica prezenta Convenție.

2. Orice Stat poate, în orice alt moment ulterior, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentei Convenții la orice alt teritoriu desemnat în declarație. Convenția va intra în vigoare față de acest teritoriu în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni după data primirii declarației de Secretarul general. Retragerea va avea efect din prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de șase luni după data primirii notificării de către Secretarul general.

ARTICOLUL 25

1. Un Stat care cuprinde două sau mai multe unități teritoriale în care se aplică sisteme de drept diferite în materie de supraveghere a copiilor și de recunoaștere și de executare a deciziilor relative la supraveghere poate, în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, să declare că prezenta Convenție se va aplica tuturor acestor unități teritoriale sau la una sau la mai multe dintre ele.

2. El poate, în orice alt moment următor, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentei Convenții la oricare altă unitate teritorială desemnată în declarație. Convenția va intra în vigoare față de această unitate teritorială în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni după data primirii declarației de către Secretarul general.

3. Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice unitate teritorială desemnată în această declarație, prin notificare adresată Secretarului general. Retragerea va avea efect din prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de șase luni după primirea notificării de către Secretarul general.

ARTICOLUL 26

1. Față de un Stat care, în materie de supraveghere a copiilor, are două sau mai multe sisteme de drept de aplicare teritorială:

a) referința la legea reședinței obișnuite sau a naționalității unei persoane trebuie să fie înțeleasă ca referință la sistemul de drept determinat de regulile în vigoare în acest Stat sau, în lipsa acestor reguli, la sistemul cu care persoana respectivă are legăturile cele mai strânse;

b) referința la Statul de origine sau la Statul sesizat trebuie să fie înțeleasă, după caz, ca referință la unitatea teritorială în care decizia a fost dată sau la

unitatea teritorială în care recunoașterea sau executarea deciziei sau restabilirea supravegherii este cerută.

2. Paragraful 1 (a) al prezentului articol se aplică de asemenea *mutatis mutandis* Statelor care, în materie de supraveghere a copiilor, au două sau mai multe sisteme de drept de aplicare personală.

ARTICOLUL 27

1. Orice Stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, să declare că va face uz de una sau mai multe rezerve ce figurează în paragraful 3 al articolului 6, în articolul 17 și în articolul 18 al prezentei Convenții. Nici o altă rezervă nu este admisă.

2. Orice Stat contractant care a formulat o rezervă în virtutea paragrafului precedent poate să o retragă în totalitate sau în parte adresând o notificare Secretarului general al Consiliului European. Retragerea va avea efect de la data primirii notificării de către Secretarul general.

ARTICOLUL 28

La sfârșitul celui de-al treilea an următor datei intrării în vigoare a prezentei Convenții și, la inițiativa sa, în orice alt moment după această dată, Secretarul general al Consiliului European va invita reprezentanții autorităților centrale desemnate de Statele contractante să se reunească în vederea studierii și facilitării funcționării Convenției. Orice Stat membru al Consiliului European care nu este parte la Convenție va putea fi reprezentat de către un observator. Lucrările fiecăreia din aceste reuniuni vor face obiectul unui raport care va fi adresat pentru informare Comitetului Miniștrilor al Consiliului European.

ARTICOLUL 29

1. Orice Parte poate, în orice moment, să denunțe prezenta Convenție adresând o notificare Secretarului general al Consiliului European.

2. Denunțarea va avea efect din prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de șase luni după data primirii notificării de către Secretarul general.

* Adoptată la Strasbourg la 3 mai 1996. Intrată în vigoare la 1 iulie 1999. România a ratificat Convenția prin Legea nr. 74 din 3 mai 1999 publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 193 din 4 mai 1999.

ARTICOLUL 30

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica Statelor membre al Consiliului și oricărui Stat care a aderat la prezenta Convenție:

- a) orice semnătură;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții conformă articolelor sale 22, 23, 24, 25;
- d) orice alt act, notificare sau comunicare care se referă la prezenta Convenție.

Drept pentru care, subsemnații, autorizați corespunzător în acest scop, au semnat prezenta Convenție.

Făcută la Luxemburg, la 20 mai 1980, în franceză și engleză, cele două texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va comunica o copie certificată conformă fiecărui Stat membru al Consiliului Europei și oricărui Stat invitat să adere la prezenta Convenție.

CARTA SOCIALĂ EUROPEANĂ REVIZUITĂ*

— extrase —

PARTEA I

7. Copiii și tinerii au dreptul la o protecție specială împotriva pericolelor fizice și morale la care sunt expuși;

17. Copiii și tinerii au dreptul la o protecție socială, juridică și economică corespunzătoare.

PARTEA A II-A

ARTICOLUL 7

Dreptul copiilor și tinerilor la protecție

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor și tinerilor la protecție, părțile se angajează:

1. să fixeze la 15 ani vârsta minimă de angajare, derogări fiind totuși admise pentru copiii angajați în munci ușoare determinate care nu riscă să aducă atingere sănătății, moralității sau educației acestora;
2. să fixeze la 18 ani vârsta minimă de angajare pentru anumite ocupații determinate, considerate periculoase sau insalubre;

3. să interzică angajarea copiilor, care sunt încă supuși învățământului obligatoriu, într-o muncă care îi privează de beneficiul deplin al acestei instrucții;

4. să limiteze durata timpului de muncă a lucrătorilor sub 18 ani pentru ca aceasta să corespundă exigențelor dezvoltării lor și mai ales nevoilor lor de formare profesională;

5. să recunoască dreptul tinerilor lucrători și ucenici la o salarizare echitabilă sau la o alocație corespunzătoare;

6. să prevadă ca orele pe care tinerii le consacră formării profesionale pe durata timpului normal de muncă cu consimțământul patronului să fie considerate ca fiind incluse în ziua de muncă;

7. să fixeze la cel puțin 4 săptămâni durata concediilor anuale plătite lucrătorilor sub 18 ani;

8. să interzică angajarea lucrătorilor sub 18 ani în munci de noapte, cu excepția anumitor locuri de muncă determinate prin legislația sau reglementarea națională;

9. să prevadă ca lucrătorii sub 18 ani angajați în locuri de muncă determinate prin legislația sau reglementarea națională să fie supuși unui control medical periodic;

10. să asigure o protecție specială împotriva riscurilor fizice și morale la care copiii și tinerii sunt expuși și în special împotriva celor care rezultă de o manieră directă sau indirectă din munca lor.

ARTICOLUL 9

Dreptul la orientare profesională

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la orientare profesională, părțile se angajează să asigure sau să promoveze, în funcție de necesități, un serviciu care va sprijini toate persoanele, inclusiv pe cele handicapate, să rezolve problemele referitoare la alegerea unei profesii sau avansarea profesională, ținând cont de caracteristicile individului și de legătura dintre acestea și posibilitățile pieței muncii; acest sprijin trebuie să fie asigurat gratuit atât tinerilor, inclusiv copiilor de vârstă școlară, cât și adulților.

ARTICOLUL 10

Dreptul la formare profesională

* Adoptată la Lisabona la 11 aprilie 1997. România a ratificat Convenția prin Legea nr. 172 din 2 octombrie 1998, publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 382 din 7 octombrie 1998.

În vederea exercitării efective a dreptului la formare profesională, părțile se angajează:

2. să asigure sau să favorizeze un sistem de ucenicie și alte sisteme de formare a tinerilor băieți și fete, în diverse locuri de muncă;

3. să asigure sau să favorizeze, în funcție de necesități:

a) măsuri corespunzătoare și ușor accesibile în vederea formării lucrătorilor adulți;

b) măsuri speciale în vederea recalificării profesionale a lucrătorilor adulți, necesare ca urmare a evoluției tehnice sau a unei noi orientări a pieței muncii;

5. să încurajeze deplina utilizare a mijloacelor prevăzute prin măsuri corespunzătoare, cum ar fi:

d) garantarea, printr-un control corespunzător, în consultare cu organizațiile profesionale ale lucrătorilor și patronilor, eficienței sistemului de ucenicie și a oricărui alt sistem de formare pentru tinerii lucrători și, la modul general, a unei protecții adecvate a tinerilor lucrători.

ARTICOLUL 17

Dreptul copiilor și tinerilor la protecție socială, juridică și economică

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor și tinerilor de a crește într-un mediu favorabil dezvoltării personalității lor și a aptitudinilor lor fizice și mentale, părțile se angajează să ia fie direct, fie în cooperare cu organizațiile publice sau private toate măsurile necesare și corespunzătoare care:

1. a) să asigure copiilor și tinerilor, ținând cont de drepturile și de obligațiile părinților, îngrijirile, asistența, educația și pregătirea de care au nevoie, în special prin crearea sau menținerea unor instituții sau servicii adecvate și suficiente în acest scop;

b) să protejeze copiii și tinerii împotriva neglijenței, violenței sau exploatării;

c) să asigure o protecție și un ajutor special din partea statului pentru copilul sau tânărul privat temporar sau definitiv de sprijinul familiei;

2. să asigure copiilor și tinerilor învățământul primar și secundar gratuit, precum și să favorizeze ritmicitatea frecvenței școlare.

CONVENȚIA CU PRIVIRE LA RECUNOAȘTEREA ATESTATELOR OBTINUTE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR ÎN STATELE DIN REGIUNEA EUROPEI*

Părțile la prezenta Convenție,

Conștiente de faptul că dreptul la educație reprezintă un drept al omului, iar învățământul superior, contribuind la progresul și înflorirea cunoașterii, reprezintă un imens bun cultural și științific atât pentru indivizi, cât și pentru societate,

Considerând că învățământul superior trebuie să joace un rol vital în promovarea păcii, înțelegerii reciproce și toleranței, precum și în făptuirea încrederii reciproce între oameni și popoare,

Considerând că marea diversitate de sisteme educative din statele din regiunea Europei reflectă deosebirile culturale, sociale, politice, filosofice, religioase și economice, un bun de preț ce trebuie pe deplin respectat,

Dorind să ofere popoarelor acestor state posibilitatea de a beneficia pe deplin de această diversitate prin facilitarea accesului locuitorilor fiecărui stat și al studenților instituțiilor de învățământ ale fiecărei părți la resursele educative ale celorlalte părți, înlesnind în special, eforturile acestora de a-și continua instrucția sau de a-și încheia perioadele de studii în instituțiile de învățământ superior ale celorlalte părți,

Considerând că recunoașterea studiilor, certificatelor, diplomelor și a gradelor, obținute în altă țară din regiunea Europei, reprezintă un pas important în promovarea schimburilor academice dintre părți,

Acordând o mare importanță principiului autonomiei instituționale și fiind conștiente de nevoia de a menține și de a proteja acest principiu,

Convinse că recunoașterea corectă a atestărilor reprezintă un element esențial al dreptului la educație, precum și o răspundere a societății,

Având în vedere convențiile Consiliului Europei și UNESCO privitoare la recunoașterea titlurilor universitare în Europa:

— Convenția europeană privind echivalarea diplomelor care permit accesul în instituții universitare (ETS 15, 1953), precum și protocolul la aceasta (ETS 49, 1964);

— Convenția europeană privind echivalarea perioadelor de studii universitare (ETS 21, 1956);

— Convenția europeană privind recunoașterea academică a calificărilor universitare (ETS 32; 1959);

— Convenția privind recunoașterea studiilor și diplomelor în materie de învățământ superior în statele din regiunea Europei (1979);

— Convenția europeană cu privire la echivalarea generală a perioadelor de studii universitare (ETS 138, 1990),

Având în vedere, de asemenea, Convenția internațională cu privire la recunoașterea studiilor, diplomelor și gradelor din învățământul superior din statele arabe și europene vecine cu Marea Mediterană (1976), adoptată în cadrul UNESCO, care acoperă, parțial, recunoașterea academică în Europa,

Conștiente de faptul că și prezenta Convenția trebuie luată în considerare în contextul Convențiilor UNESCO și al recomandării internaționale care

privește alte regiuni ale lumii, precum și de nevoia de a îmbunătăți schimbul de informații între aceste regiuni,

*Conștient*e de schimbările importante care au avut loc în învățământul superior din regiunea Europei după adoptarea acestor Convenții, ce au determinat o mare diversitate atât în cadrul sistemelor naționale de învățământ superior, cât și între acestea, precum și de necesitatea adaptării instrumentelor și practicilor juridice astfel încât să reflecte aceste evoluții noi,

*Conștient*e de necesitatea găsirii unei soluții comune la problemele concrete de recunoașterea în statele din regiunea Europei,

*Conștient*e de necesitatea îmbunătățirii procedurilor curente de recunoaștere, care trebuie să devină mai transparente și mai bine adaptate la stadiul actual al învățământului superior din statele din regiunea Europei,

*Încr*eștătoare în efectul benefic al unei convenții elaborate și adoptate sub auspiciile Consiliului Europei și UNESCO, care să ofere un suport pentru evoluția viitoare a procedurilor privind recunoașterea din regiunea Europei,

*Conștient*e de importanța creării unor mecanisme permanente de implementare, menite să asigure punerea în aplicare a principiilor și prevederilor prezentei Convenții,

Au hotărât după cum urmează:

SECȚIUNEA I

Definiții

ARTICOLUL I

În cadrul prezentei Convenții termenii enumerați vor avea următorul înțeles:

- accesul (la învățământul superior) — dreptul candidaților care îndeplinesc condițiile de a se înscrie și de a susține examen de admitere;
- admiterea (în instituții și programe de învățământ superior) — acțiunea sau sistemul prin care se permite candidaților care îndeplinesc condițiile de a-și continua studiile în învățământul superior în anumite instituții și/sau în cadrul anumitor programe;
- evaluarea (instituțiilor sau programelor) — procesul de stabilire a calității educative a unei instituții sau a unui program de învățământ superior;
- evaluarea (atestatelor individuale) — aprecierea sau evaluarea în scris, de către un organism competent, a atestatelor obținute de o persoană în străinătate;
- autoritatea competentă pentru efectuarea recunoașterii — organism desemnat oficial să ia decizii definitive în probleme privind recunoașterea atestatelor obținute în străinătate;
- învățământul superior — toate tipurile de cicluri de studii sau seturi de cicluri de studii, formare profesională sau de pregătire pentru cercetare de

nivel postliceal, care sunt recunoscute de autoritățile competente ale unei părți ca făcând parte din sistemul său de învățământ superior;

- instituție de învățământ superior — instituție care asigură studii de nivel universitar, recunoscută de autoritatea competentă a unei părți ca aparținând sistemului său de învățământ superior;

- program de învățământ superior — un ciclu de studii, recunoscut de autoritatea competentă a unei părți ca făcând parte din sistemul său de învățământ superior, la terminarea căruia absolventului i se conferă un atestat de studii superioare;

- perioadă de studii — orice componentă a unui program de învățământ superior, care a fost evaluată și dovedită prin acte și care, deși nu reprezintă un program de studiu complet, oferă posibilitatea dobândirii unor cunoștințe și a unei calificări.

Atestate:

A. Atestatul universitar — orice grad, diplomă sau alt tip de certificat, eliberat de o autoritate competentă, care atestă încheierea cu succes a unui program de învățământ superior.

B. Atestate care permit accesul în învățământul superior — orice diplomă sau alt tip de certificat, eliberat de o autoritate competentă, care atestă încheierea cu succes a unui program de învățământ și care dă dreptul posesorului său de a fi examinat pentru admiterea în învățământul superior (conform definiției privind accesul).

C. Recunoașterea — recunoașterea oficială de către o autoritate competentă a valorii unui atestat eliberat de o instituție de învățământ străină, în scopul de a permite accesul la activități educative și/sau la ocuparea unui loc de muncă.

Cerințe:

A. Cerințe generale — condițiile care trebuie îndeplinite, în toate cazurile, pentru a avea acces la învățământul superior sau la un anumit nivel al acestuia ori pentru a dobândi un atestat de învățământ superior de un anumit nivel.

B. Cerințe speciale — condițiile care trebuie îndeplinite, pe lângă cerințele generale, pentru a fi admis la un anumit program de învățământ superior sau pentru a dobândi un anumit atestat de învățământ superior într-un domeniu de studiu specific.

SECȚIUNEA A II-A **Competența autorităților**

ARTICOLUL II.1

1. În cazul în care autoritățile centrale ale unei părți sunt împuternicite să efectueze recunoașterea, acea parte va fi obligată să respecte prevederile

prezentei Convenții și să ia măsurile necesare pentru a asigura punerea în practică a acestor prevederi pe teritoriul său.

În cazul în care este de competența unor entități ale unei părți să hotărască în problemele privind recunoașterea, partea trebuie să remită unuia dintre deponarii Convenției o scurtă relatare privind situația sau structura sa constituțională, în momentul semnării sau atunci când depune actul de ratificare, de acceptare, de aprobare ori de aderare sau oricând după aceea. Într-o astfel de situație, autoritățile împuternicite ale entităților părții, desemnate să se ocupe de asemenea cazuri, trebuie să ia măsurile necesare pentru a asigura punerea în aplicare, pe teritoriul lor, a prevederilor prezentei Convenții.

2. În cazul în care este de competența fiecărei instituții de învățământ superior sau a altor entități să hotărască în probleme de recunoaștere, fiecare parte, în conformitate cu situația sau structura sa convențională, va transmite textul prezentei Convenții acestor instituții sau entități și va face tot ceea ce este posibil pentru a încuraja primirea sa favorabilă și aplicarea prevederilor sale.

3. Prevederile paragrafelor 1 și 2 ale prezentului articol se vor aplica, *mutatis mutandis*, obligațiilor care revin părților în conformitate cu articolele următoare ale prezentei Convenții.

ARTICOLUL II.2

În momentul în care semnează sau atunci când depune actul de ratificare, de acceptare, de aprobare ori de aderare sau oricând după aceea, fiecare stat, Vaticanul sau Comunitatea Europeană va informa pe oricare dintre deponarii prezentei Convenții cu privire la autoritățile care sunt competente să ia diferite hotărâri privind cazurile de recunoaștere.

ARTICOLUL II.3

Nici una dintre prevederile prezentei Convenții nu va putea aduce atingere oricărei alte prevederi mai favorabile privind recunoașterea atestatelor eliberate într-una dintre părți, conținute în/sau izvorâte dintr-un tratat existent sau viitor la care orice semnatară a prezentei Convenții este/sau va deveni parte.

SECȚIUNEA A III-A
Principii de bază legate de evaluarea atestatelor

ARTICOLUL III.1

1. Deținătorilor de atestate eliberate de una dintre părți li se asigură accesul, pe baza unei cereri adresate instituției competente, la evaluarea acestor atestate.

2. Nu se va face nici o discriminare între candidați pe motiv de sex, rasă, culoare, invaliditate, limbă, religie, opinii politice sau de alt gen, origine națională, etnică ori socială, asociere cu o minoritate națională, proprietate, descendență sau alt statut ori din alte cauze ce nu au legătură cu valoarea atestatului care urmează a fi recunoscut. În scopul asigurării acestui drept, fiecare parte se obligă să ia măsurile necesare ca evaluarea unei cereri de recunoaștere a atestatelor să se facă doar pe baza cunoștințelor și a calificării dobândite.

ARTICOLUL III.2

Fiecare parte va lua măsurile necesare ca procedeele și criteriile folosite în evaluarea și recunoașterea atestatelor să fie transparente, unitare și corecte

ARTICOLUL III.3

1. Hotărârile privind recunoașterea vor fi luate pe baza unor informații adecvate privind atestatele pentru care este solicitată recunoașterea.

2. Răspunderea pentru furnizarea de informații adecvate revine în primul rând solicitantului, care va oferi cu bună-credință aceste informații.

3. În pofida răspunderii pe care o are solicitantul, instituțiile care au eliberat atestatele respective au obligația de a furniza, la cererea acestuia și în limite rezonabile, informații esențiale pentru a fi folosite de deținătorul atestatului sau de către instituția ori autoritățile competente ale țării în care se solicită recunoașterea.

4. Părțile vor instrui sau vor încuraja, după cum va fi necesar, toate instituțiile de învățământ din sistemul lor educativ să satisfacă orice cerere rezonabilă de informații necesare pentru evaluarea atestatelor obținute la instituțiile respective.

5. Responsabilitatea pentru demonstrarea faptului că o cerere nu îndeplinește cerințele esențiale revine instituției care face evaluarea.

ARTICOLUL III.4

Fiecare parte trebuie să se asigure, în scopul facilitării recunoașterii atestatelor, că au fost oferite informații adecvate și corecte privind propriul său sistem de învățământ.

ARTICOLUL III.5

Hotărârile privind recunoașterea vor fi luate într-un interval de timp rezonabil, specificat anterior de autoritățile împuternicite să efectueze recunoașterea și calculat din momentul în care s-au oferit toate informațiile privitoare la cazul respectiv. Dacă recunoașterea nu este posibilă, se vor specifica motivele refuzului, dându-se informații privind măsurile pe care le poate lua solicitantul pentru a obține mai târziu recunoașterea. Dacă nu se efectuează recunoașterea sau nu se ia nici un fel de hotărâre, solicitantul va putea face o revenire într-un interval rezonabil de timp.

SECȚIUNEA A IV-A

Recunoașterea atestatelor care permit accesul la învățământul superior

ARTICOLUL IV.1

Fiecare parte va recunoaște atestatele eliberate de către celelalte părți, care îndeplinesc cerințele generale pentru accesul în învățământul superior din acele părți, în sensul de a permite accesul la programele aparținând sistemului său de învățământ superior, cu condiția să nu existe diferențe substanțiale dovedite între cerințele generale de acces din partea în care atestatul a fost obținut și partea în care este solicitată recunoașterea.

ARTICOLUL IV.2

1. În mod asemănător, va fi suficient pentru o parte să permită deținătorului unui atestat eliberat de una dintre celelalte părți să obțină o evaluare a acelui atestat, la cererea deținătorului.

2. Prevederile art. IV.1 se vor aplica, *mutatis mutandis*, într-un asemenea caz.

ARTICOLUL IV.3

În cazul în care un atestat permite accesul numai la anumite tipuri de instituții sau programe de învățământ superior din partea în care a fost obținut atestatul, fiecare dintre celelalte părți va permite deținătorilor unor asemenea atestate accesul la programele similare din instituțiile aparținând sistemelor lor de învățământ superior, cu condiția să nu existe diferențe substanțiale

dovedite între cerințele de acces din partea în care a fost obținut atestatul și partea în care este solicitată recunoașterea acestuia.

ARTICOLUL IV.4

În cazul în care admiterea la anumite programe de învățământ superior depinde de îndeplinirea unor cerințe speciale, pe lângă cele de ordin general, autoritățile împuternicite ale părții interesate pot impune aceleași cerințe suplimentare deținătorilor de atestare obținute în alte părți sau pot evalua dacă solicitantii care dețin atestate obținute în alte părți îndeplinesc cerințele echivalente.

ARTICOLUL IV.5

În cazul în care în partea în care a fost obținut un certificat de absolvire a școlii, acesta va permite accesul la învățământul superior numai în combinație cu examene de atestare suplimentare, celelalte părți pot condiționa accesul de îndeplinirea acestor cerințe sau pot oferi o alternativă pentru îndeplinirea unor astfel de cerințe suplimentare în cadrul propriilor sisteme de educație. Orice stat, Vaticanul sau Comunitatea Europeană poate, fie în momentul în care semnează sau depune instrumentele de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, fie oricând după aceea, să informeze pe oricare dintre deponentii prezentei Convenții că se prevalează de prevederile prezentului articol, nominalizând părțile față de care doresc să aplice acest articol, precum și motivele pentru care fac aceasta.

ARTICOLUL IV.6

Fără a aduce vreun prejudiciu prevederilor art. IV.1—IV.5, admiterea într-o anumită instituție de învățământ superior sau la un anumit program din cadrul unei asemenea instituții poate fi restrictivă sau selectivă. În cazul în care admiterea într-o instituție și/sau un program de învățământ superior este selectivă, procedurile de admitere vor fi stabilite astfel încât să garanteze că evaluarea atestatelor străine este efectuată în conformitate cu principiile de corectitudine și nediscriminare descrise în secțiunea a III-a.

ARTICOLUL IV.7

Fără a aduce vreun prejudiciu prevederilor art. IV.1—IV.5, admiterea într-o anumită instituție de învățământ superior poate fi condiționată de dovedirea de către solicitant a faptului că stăpânește limba sau limbile folosite în procesul de instruire din acea instituție sau alte limbi anume desemnate.

ARTICOLUL IV.8

În părțile în care accesul la învățământul superior are loc pe baza unor atestate netradiționale, atestatele similare obținute în alte părți vor fi evaluate ca și atestatele netradiționale obținute în partea în care se solicită recunoașterea.

ARTICOLUL IV.9

În scopul admiterii la programele de învățământ superior, fiecare parte poate condiționa recunoașterea atestatelor eliberate de instituțiile de învățământ străine care funcționează pe teritoriul său de anumite cerințe ale legislației naționale sau de anumite înțelegeri stabilite de comun acord cu partea de origine a unor asemenea instituții.

SECȚIUNEA A V-A **Recunoașterea perioadelor de studii**

ARTICOLUL V.1

Fiecare parte va recunoaște perioadele de studii încheiate în cadrul unui program de învățământ superior dintr-o altă parte. Această recunoaștere va cuprinde acele perioade de studii efectuate în vederea încheierii unui program de învățământ superior în partea în care este solicitată recunoașterea, cu condiția să nu existe diferențe considerabile dovedite între perioadele de studii încheiate în altă parte și partea de program de învățământ superior pe care ar înlocui-o în partea în care este solicitată recunoașterea.

ARTICOLUL V.2

În același mod, va fi suficient ca o parte să permită unei persoane, care a încheiat o perioadă de studii în cadrul unui program de învățământ superior într-o altă parte, să obțină evaluarea acelei perioade de studii (la cererea persoanei interesate). În acest caz, prevederile art. V.1 se vor aplica *mutatis mutandis*.

ARTICOLUL V.3

Fiecare parte va facilita recunoașterea perioadelor de studii, în special atunci când:

a) a existat o înțelegere anterioară între instituția de învățământ superior sau autoritatea competentă răspunzătoare pentru perioada de studii relevantă, pe de o parte, și instituția de învățământ superior sau autoritatea competentă, responsabilă de recunoașterea cerută, pe de altă parte, și

b) instituția de învățământ superior în care a fost încheiată perioada de studii a eliberat un certificat sau o copie de pe documentele universitare, care să ateste că studentul a îndeplinit cu succes cerințele stabilite pentru perioada de studii respectivă.

SECȚIUNEA A VI-A **Recunoașterea atestatelor de învățământ superior**

ARTICOLUL VI.1

În măsura în care o hotărâre privind recunoașterea se ia pe baza cunoștințelor și a deprinderilor certificate prin atestatul de învățământ superior, fiecare parte va recunoaște atestatele de învățământ superior acordate de altă parte, cu condiția să nu existe diferențe considerabile dovedite între atestatul a cărui recunoaștere se solicită și atestatul corespunzător din partea în care se solicită recunoașterea.

ARTICOLUL VI.2

În mod asemănător, va fi suficient ca o parte să permită deținătorului unui atestat de învățământ superior, eliberat într-una dintre părți, obținerea evaluării aceluși atestat, la cererea deținătorului. În acest caz, prevederile art. VI.1 se aplică *mutatis mutandis*.

ARTICOLUL VI.3

Recunoașterea într-o parte a unui atestat de învățământ superior eliberat într-o altă parte va determina:

- a) accesul la cursuri postuniversitare, inclusiv la examenele pertinente și/sau la pregătirea pentru doctorat, în aceleași condiții care se aplică și deținătorilor de atestare ai părții în care se solicită recunoașterea;
- b) folosirea unui titlu universitar, în conformitate cu legile și cu reglementările care există pe teritoriul părții sau pe un teritoriu aflat sub jurisdicția acelei părți în care se solicită recunoașterea. În plus, recunoașterea poate facilita accesul la piața forței de muncă, în conformitate cu legile și cu reglementările existente pe teritoriul părții sau pe un teritoriu aflat sub jurisdicția acelei părți în care se solicită recunoașterea.

ARTICOLUL VI.4

Evaluarea de către o parte a unui atestat de învățământ superior eliberat într-o altă parte se poate efectua sub următoarele forme:

- a) recomandare în vederea ocupării unui loc de muncă;

b) recomandare către o instituție de învățământ, în scopul admiterii la programele acesteia;

c) recomandare către o altă autoritate competentă în materie de recunoaștere.

ARTICOLUL VI.5

Orice parte poate condiționa recunoașterea atestatelor de învățământ superior eliberate de instituțiile de învățământ străine care funcționează pe teritoriul său de anumite cerințe ale legislației naționale sau de anumite înțelegeri încheiate cu partea de origine a unor astfel de instituții.

SECȚIUNEA A VII-A

Recunoașterea atestatelor deținute de refugiați, persoane strămutate și de persoane aflate în situația de refugiat

ARTICOLUL VI

Fiecare parte va lua toate măsurile posibile și corecte în cadrul sistemului său de învățământ, în conformitate cu prevederile sale constituționale, juridice și de reglementare, pentru a elabora procedurile necesare unei evaluări corecte și rapide a îndeplinirii de către refugiați, persoane strămutate și de către persoane aflate în situația de refugiat, a cerințelor esențiale pentru a avea acces la învățământul superior, la programe de învățământ postuniversitar sau la locuri de muncă, chiar dacă atestatele obținute într-o anumită parte nu pot fi probate cu dovezi.

SECȚIUNEA A VIII-A

Informații privind evaluarea instituțiilor și a programelor de învățământ superior

ARTICOLUL VIII.1

Fiecare parte este obligată să furnizeze informații corespunzătoare despre orice tip de instituție aparținând sistemului său de învățământ superior și despre orice program oferit de aceste instituții, care să permită autorităților împuternicite din celelalte părți să stabilească dacă poate fi recunoscută calitatea atestatelor eliberate de acele instituții în partea în care este solicitată recunoașterea. Asemenea informații pot cuprinde:

a) în cazul părților care au un sistem de evaluare oficială a instituțiilor și a programelor de învățământ superior: informații privind metodele și rezultatele unei asemenea evaluări, precum și informații referitoare la standardele de calitate ale fiecărui tip de învățământ superior sau ale programelor care conduc la obținerea unui atestat de învățământul superior;

b) în cazul părților care nu au un sistem de evaluare oficială a instituțiilor și programelor de învățământ superior: informații privind recunoașterea diferitelor atestate obținute în cadrul oricărei instituții de învățământ superior sau în cadrul oricărui program de învățământ superior, care face parte din sistemele de învățământ superior ale respectivelor părți.

ARTICOLUL VIII.2

Fiecare parte trebuie să ia măsurile necesare pentru elaborarea, aducerea la zi și furnizarea următoarelor informații:

a) o descriere a diferitelor tipuri de instituții de învățământ superior care fac parte din sistemul său de învățământ superior, cu toate caracteristicile fiecărui tip de instituție;

b) o listă cuprinzând instituțiile recunoscute (de stat și particulare), care fac parte din sistemul său de învățământ superior, indicând posibilitățile acestora de a acorda diferite tipuri de atestate, precum și condițiile care trebuie îndeplinite pentru a avea acces la fiecare tip de instituție și de program;

c) o descriere a programelor de învățământ superior;

d) o listă a instituțiilor de învățământ, aflate în afara teritoriului părții, pe care aceasta le consideră ca aparținând sistemului său de învățământ.

SECȚIUNEA A IX-A

Informații despre probleme privind recunoașterea

ARTICOLUL IX.1

Pentru a facilita recunoașterea atestatelor privitoare la învățământul superior, părțile se angajează să-și creeze sisteme transparente de prezentare completă a atestatelor obținute.

ARTICOLUL IX.2

1. Conștiente de necesitatea unor informații relevante, exacte și actuale, fiecare dintre părți își va crea sau va menține un centru național de informații și va anunța pe unul dintre depozitarii Convenției despre crearea acestuia sau despre orice schimbare survenită în legătură cu centrul respectiv.

2. În fiecare dintre părți, centrul național de informații trebuie:

a) să faciliteze accesul la informații oficiale și exacte privind sistemul de învățământ superior și atestatele eliberate în țara în care se află acesta;

b) să faciliteze accesul la informații privitoare la sistemul de învățământ superior și la atestatele care se pot obține în alte părți;

c) să dea recomandări sau informații privitoare la probleme legate de recunoașterea și evaluarea atestatelor, în concordanță cu legile și cu reglementările naționale.

3. Fiecare centru național de informații trebuie să aibă la dispoziția sa mijloacele necesare pentru îndeplinirea sarcinilor sale.

ARTICOLUL IX.3

Părțile vor sprijini, prin centrele lor de informații sau prin alte mijloace, folosirea de către instituțiile de învățământ superior ale părților a documentului intitulat „UNESCO/Council of Europe Diploma Supplement“ sau a oricărui alt document de acest gen.

SECȚIUNEA A X-A **Mecanisme de punere în aplicare**

ARTICOLUL X.1

Următoarele organisme au menirea de a supraveghea, de a promova și de a facilita punerea în aplicare a prezentei Convenții:

a) Comitetul Convenției cu privire la recunoașterea atestatelor obținute în învățământul superior în statele din regiunea Europei;

b) Rețeaua europeană de centre naționale de informații privind mobilitatea și recunoașterea universitară (ENIC), creată în baza hotărârii Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei, la 9 iunie 1994, și a Comitetului regional UNESCO pentru Europa, la 18 iunie 1994.

ARTICOLUL X.2

1. Se constituie, din momentul semnării prezentei Convenții, Comitetul Convenției cu privire la recunoașterea atestatelor obținute în învățământul superior în statele din regiunea Europei, denumit, în continuare, comitetul. Acesta va avea în componența sa câte un reprezentant din fiecare parte.

2. În aplicarea prezentului articol, termenul parte nu se aplică Comunității Europene.

3. La întrunirile comitetului pot participa, ca observatori, statele menționate la art. XI.1.1 și Vaticanul, dacă nu sunt părți la prezenta Convenție, precum și Comunitatea Europeană și președintele Rețelei ENIC. De asemenea, pot fi invitați ca observatori la întrunirile comitetului și reprezentanți ai organizațiilor guvernamentale și neguvernamentale, care activează în domeniul recunoașterii atestatelor în statele din regiunea Europei.

4. Președintele Comitetului regional UNESCO pentru aplicarea Convenției privind recunoașterea studiilor și diplomelor în materie de

învățământ superior în statele din regiunea Europei va fi, de asemenea, invitat, ca observator, la întrunirile comitetului.

5. Comitetul va promova și va supraveghea punerea în aplicare a prevederilor prezentei Convenții. În acest scop, el poate adopta, cu votul majorității părților, recomandări, declarații, protocoale și modele pe bune practici pentru îndrumarea autorităților împuternicite ale părților în activitatea de aplicare a Convenției, precum și în analizarea cererilor de recunoaștere a atestatelor din învățământul superior. Cu toate că părțile nu sunt obligate prin acestes texte, ele se vor strădui să le aplice, să le facă cunoscute autorităților competente și să le promoveze. Comitetul va ține seama de opinia reprezentanților Rețelei ENIC, înainte de a lua diferite hotărâri.

6. Comitetul va prezenta rapoarte organismelor relevante din cadrul Consiliului Europei și din cadrul UNESCO.

7. Comitetul va menține legătura cu comitetele regionale UNESCO pentru aplicarea convențiilor privind recunoașterea studiilor, diplomelor și a titlurilor universitare, adoptate de UNESCO.

8. Majoritatea părților va constitui cvorumul.

9. Comitetul va adopta propriile sale reguli de procedură. El se va întruni în sesiuni ordinare cel puțin o dată la 3 ani. Comitetul se va întruni pentru prima dată la cel mult un an de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții.

10. Secretariatul comitetului va fi încredințat atât Secretarului general al Consiliului Europei, cât și directorului general al UNESCO.

ARTICOLUL X.3

1. Fiecare parte va desemna drept membru al Rețelei europene de centre naționale de informații privind mobilitatea și recunoașterea universitară (ENIC), centrul său național de informații creat sau menținut conform art. IX.2. În cazul în care există sau se creează mai multe centre naționale de informații pe teritoriul unei părți, conform art. IX.2, toate acestea vor deveni membre ale Rețelei ENIC, dar vor dispune doar de un singur vot.

2. Rețeaua ENIC (în componența sa limitată la centrele naționale de informații ale părților la prezenta Convenție) va sprijini punerea în practică a prevederilor prezentei Convenții de către autoritățile naționale împuternicite. Rețeaua ENIC se va întruni cel puțin o dată pe an în sesiunea plenară. Ea își va alege președintele și biroul executiv, în conformitate cu propriile sale atribuții.

3. Secretariatul Rețelei ENIC va fi încredințat atât Secretarului general al Consiliului Europei, cât și Directorului general al UNESCO.

4. Părțile vor coopera, prin intermediul Rețelei ENIC, cu centrele naționale de informații ale celorlalte părți, permițându-le acestora, în special,

să culegă toate informațiile care le sunt necesare pentru activitățile care au drept scop recunoașterea și mobilitatea universitară.

SECȚIUNEA A XI-A **Clauze finale**

ARTICOLUL XI.1

1. Prezenta Convenție este deschisă spre a fi semnată de către:

- a) Statele membre ale Consiliului Europei;
- b) Statele membre ale regiunii Europene UNESCO;
- c) orice alt Stat semnatar sau contractant ori parte la Convenția culturală europeană a Consiliului Europei și/sau la Convenția UNESCO privind recunoașterea studiilor și diplomelor în materie de învățământ superior în statele din regiunea Europei (1979), care au fost invitate la conferința la nivel diplomatic ce a avut drept obiect adoptarea prezentei Convenții.

2. Aceste state, precum și Vaticanul își pot exprima consimțământul prin:

- a) semnătură fără rezervă, în ceea ce privește ratificarea, consimțământul sau aprobarea;
- b) semnătură, sub rezerva ratificării, acceptării sau aprobării, urmată de ratificare, de acceptare sau de aprobare; sau
- c) aderare.

3. Semnarea va avea loc de față cu unul dintre deponitari. Instrumentele de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare vor fi depuse la unul dintre deponitari.

ARTICOLUL XI.2

Prezenta Convenție va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării termenului de o lună de la exprimarea consimțământului a cinci state de a fi legate prin Convenție, dintre care cel puțin trei state să fie membre ale Consiliului Europei și/sau ale regiunii europene UNESCO. Pentru fiecare dintre celelalte state, Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării termenului de o lună de la data la care și-au dat consimțământul de a fi legate prin Convenție.

ARTICOLUL XI.3

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții, orice alt stat, în afara celor definite la art. XI.1, poate cere aderarea la prezenta Convenție. Orice solicitare în acest sens va fi adresată unuia dintre deponitari, care o va transmite statelor contractante cu cel puțin 3 luni înainte de întrunirea Comitetului Convenției cu privire la recunoașterea atestatelor obținute în

învățământul superior în statele din regiunea Europei. Depozitarul va informa despre aceasta Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei și Biroul executiv al UNESCO.

2. Decizia de a invita un stat care și-a exprimat dorința să adere la Convenție va fi luată cu o majoritate de două treimi din numărul părților.

3. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții, Comunitatea Europeană va putea adera ca urmare a unei solicitări făcute de Statele membre, ce va fi adresată unuia dintre depozitari. În acest caz, prevederile art. XI.3.2 nu se aplică.

4. Pentru oricare dintre statele care solicită să adere sau pentru Comunitatea Europeană, Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării termenului de o lună de la depunerea instrumentului de aderare la unul dintre depozitari.

ARTICOLUL XI.4

1. Părțile la prezenta Convenție, care sunt și părți la una sau la mai multe dintre următoarele Convenții:

— Convenția europeană privind echivalarea diplomelor care permit accesul în instituții universitare (ETS 15, 1953), precum și Protocolul la aceasta (ETS 49, 1964);

— Convenția europeană privind echivalarea perioadelor de studii universitare (ETS 21, 1956);

— Convenția europeană privind recunoașterea academică a calificărilor universitare (ETS 32, 1959);

— Convenția internațională cu privire la recunoașterea studiilor, diplomelor și gradelor din învățământul superior din statele arabe și europene vecine cu Marea Mediterană (1976);

— Convenția privind recunoașterea studiilor și diplomelor în materie de învățământ superior în statele din regiunea Europei (1979);

— Convenția europeană cu privire la echivalarea generală a perioadelor de studii universitare (ETS 138, 1990),

a) vor aplica prevederile prezentei Convenții în relațiile lor reciproce;

b) vor continua să pună în aplicare sus-numitele Convenții la care sunt părți în relațiile lor cu alte state-părți la aceste Convenții, dar care nu sunt părți la prezenta Convenție.

2. Părțile la prezenta Convenție se angajează să nu devină părți la nici una dintre convențiile menționate la paragraful 1, la care nu sunt deja părți, cu excepția Convenției internaționale cu privire la recunoașterea studiilor, diplomelor și gradelor din învățământul superior din statele arabe și europene vecine cu Marea Mediterană (1976).

ARTICOLUL XI.5

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare ori de aderare, să specifice teritoriul sau teritoriile pe care se va aplica prezenta Convenție.

2. Orice stat poate, la o dată ulterioară, printr-o declarație adresată unuia dintre deponitari, să extindă aplicarea prezentei Convenții pe orice alt teritoriu specificat în declarație. Pentru un astfel de teritoriu, Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării termenului de o lună de la data primirii de către deponitar a unei asemenea declarații.

3. Orice declarație făcută în baza celor două paragrafe anterioare, cu privire la un teritoriu, poate fi retrasă printr-o notificare adresată unuia dintre deponitari. Retragera va produce efecte în prima zi a lunii care urmează expirării termenului de la data primirii notificării de către deponitari.

ARTICOLUL XI.6

1. Orice parte poate, în orice moment, să denunțe prezenta Convenție, adresând o notificare unuia dintre deponitari.

2. Denunțarea va produce efect în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 12 luni de la data primirii notificării de către deponitar. Asemenea denunțări nu vor afecta însă hotărârile de recunoaștere, luate anterior, în conformitate cu prevederile prezentei Convenții.

4. Încetarea sau suspendarea prezentei Convenții, ca urmare a încălcării de către o parte a unei prevederi esențiale pentru îndeplinirea scopului sau a obiectului acesteia, trebuie făcută în conformitate cu reglementările internaționale.

ARTICOLUL XI.7

1. Orice stat, Vaticanul sau Comunitatea Europeană poate declara, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, că își rezervă dreptul să nu aplice, în parte sau în întregime, unul sau mai multe dintre următoarele articole ale prezentei Convenții: art. IV.8, art. V.3, art. VI.3, art. VIII.2 și art. IX.3. Nici o altă rezervă nu poate fi formulată.

2. Orice parte, care a formulat o rezervă în conformitate cu paragraful precedent, o poate retrage, adresând o notificare unuia dintre deponitari. Retragera va produce efecte de la data la care deponitarul a primit notificarea.

3. O parte care a formulat o rezervă în legătură cu o prevedere a prezentei Convenții nu poate pretinde unei alte părți să aplice acea prevedere; în cazul

în care restricția este parțială sau condiționată, ea poate solicita totuși aplicarea acelei prevederi în măsura în care a acceptat-o ea însăși.

ARTICOLUL XI.8

1. Proiectele de amendamente la prezenta Convenție pot fi adoptate de către Comitetul Convenției cu privire la recunoașterea atestărilor obținute în învățământul superior în statele din regiunea Europei, cu o majoritate de două treimi din numărul voturilor exprimate de părți. Orice proiect de amendament, adoptat în acest mod, va fi introdus într-un protocol al prezentei Convenții. Protocolul va specifica modalitățile în care el va intra în vigoare, dar, în orice caz, va necesita consimțământul părților care urmează să adere la el.

2. Nu se admite nici un amendament la secțiunea a III-a a prezentei Convenții, în conformitate cu prevederile paragrafului 1.

3. Orice propunere de amendamente va fi comunicată unuia dintre deponitari, care o va transmite părților cu cel puțin 3 luni înainte de întrunirea comitetului. Depozitarul va informa, de asemenea, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, precum și Biroul executiv al UNESCO.

ARTICOLUL XI.9

1. Secretarul general al Consiliului Europei, precum și Directorul general al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură vor fi deponitarii prezentei Convenții.

2. Depozitarul oricărui document, notificare sau comunicare va notifica părților la această Convenție, precum și altor state ale Consiliului Europei și/sau ale regiunii europene UNESCO despre:

- a) orice semnare;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare;
- c) orice intrare în vigoare a prezentei Convenții, în conformitate cu prevederile art. XI.2 și XI.3,4;
- d) orice rezervă formulată în baza prevederilor art. XI.7, precum și orice retragere a rezervelor formulate în virtutea prevederilor art. XI.7;
- e) orice denunțare a prezentei Convenții în baza art. XI.6;
- f) orice declarație formulată în conformitate cu prevederile art. II.1 sau ale art. II.2;
- g) orice declarație formulată în conformitate cu prevederile art. IV.5;

* Adoptată la Paris în 15 decembrie 1956. Intrată în vigoare la 18 septembrie 1957. România a ratificat convenția prin Legea nr. 20 din 13 ianuarie 1998, publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 19 din 21 ianuarie 1998.

h) orice solicitare de aderare formulată în conformitate cu prevederile art. XI.3;

i) orice propunere făcută în conformitate cu prevederile art. XI.8;

j) orice alt document, notificare sau comunicare referitoare la prezenta Convenție.

3. Depozitarul care primește o comunicare sau care trimite o notificare în legătură cu prevederile prezentei Convenții va informa imediat, despre acest fapt, celălalt depozitar.

În considerarea celor de mai sus, subsemnații, având depline puteri în acest scop, au semnat prezenta Convenție.

Încheiată la Lisabona la 11 aprilie 1997, în două exemplare în limbile engleză, franceză, rusă și spaniolă, cele patru texte, fiind egal autentice, dintre care unul va fi depus în arhivele Consiliului Europei, iar celălalt în arhivele Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură. O copie certificată va fi transmisă fiecăruia dintre statele la care se face referire la art. XI.1, precum și Vaticanului, Comunității Europene și Secretariatului Organizației Națiunilor Unite.

CONVENȚIA EUROPEANĂ
CU PRIVIRE LA ECHIVALAREA PERIOADELOR
DE STUDII UNIVERSITARE*

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei,

Luând act de Convenția europeană cu privire la echivalarea diplomelor ce permit accesul în instituții universitare, semnată la Paris la 11 decembrie 1953, și de Convenția culturală europeană, semnată la Paris la 19 decembrie 1954,

Considerând că se va aduce o contribuție importantă la înțelegerea europeană, dacă un număr mai mare de studenți, printre care studenții de la limbi moderne, ar putea efectua o parte din studii în străinătate și dacă examenele de absolvire și cursurile frecventate de ei ar putea fi recunoscute de universitatea de la care provin,

Considerând, de asemenea, că recunoașterea perioadelor de studii în străinătate ar contribui la soluționarea problemelor create de diminuarea numărului de specialiști cu înaltă calificare,

Au convenit asupra celor ce urmează:

ARTICOLUL 1

1. În accepția prezentei convenții s-a stabilit o distincție între părțile contractante, în funcție de autoritatea competentă în probleme de echivalare de pe teritoriul lor, care este:

- a) statul;
- b) universitatea;
- c) statul sau universitatea, după caz.

Fiecare parte contractantă va informa pe Secretarul general al Consiliului Europei care este autoritatea competentă din țara sa, pentru probleme de echivalare.

2. Termenul universității desemnează:

- a) universitățile;
- b) instituțiile considerate de către partea contractantă pe teritoriul căreia acestea sunt situate, ca fiind de aceeași categorie cu universitățile.

ARTICOLUL 2

1. Părțile contractante la care se referă categoria a) de la paragraful 1 al art. 1 recunosc orice perioadă de studii, efectuată de un student la limbi moderne, într-o universitate dintr-o țară membră a Consiliului Europei, ca fiind echivalentă cu o perioadă similară desfășurată în universitatea din care acesta provine, cu condiția ca autoritățile universității menționate mai sus să elibereze studentului un certificat atestând faptul că el a absolvit respectiva perioadă de studii cu rezultate satisfăcătoare.

2. Durata perioadei de studii la care se referă paragraful precedent va fi determinată de către autoritățile competente ale părții contractante interesate.

ARTICOLUL 3

Părțile contractante din categoria a) de la paragraful 1 al art. 1 vor examina modalitățile potrivit cărora va putea fi recunoscută o perioadă de studii, efectuată într-o universitate dintr-o altă țară membră a Consiliului Europei, de către studenți de la alte discipline decât limbile moderne, îndeosebi studenți de la științele teoretice și aplicate.

ARTICOLUL 4

Părțile contractante aflate sub incidența categoriei a) alin. 1, paragraful 1 vor încerca să stabilească, prin intermediul acordurilor unilaterale sau bilaterale, condițiile în care un examen promovat cu succes sau un curs frecventat de un student în timpul perioadei de studii, într-o universitate dintr-o altă țară membră a Consiliului Europei, poate fi echivalat cu un examen similar promovat cu succes sau cu un curs urmat de un student în universitatea din care provine.

ARTICOLUL 5

Părțile contractante care fac parte din categoria b) de la paragraful 1 al art. 1 vor transmite textul prezentei convenții autorităților din universitățile situate pe teritoriile lor și le vor încuraja în analizarea cu bunăvoință și în aplicarea principiilor enunțate în art. 2, 3 și 4.

ARTICOLUL 6

Părțile contractante care fac parte din categoria c) de la paragraful 1 al art. 1 vor aplica prevederile art. 2—4, referitoare la acele universități, pentru care statul reprezintă autoritatea competentă în problemele abordate de această convenție, și cele ale art. 5, referitoare la acele universități care reprezintă ele însele autoritățile competente în aceste probleme.

ARTICOLUL 7

Fiecare parte contractantă va prezenta Secretarului general al Consiliului European, în decurs de un an de la intrarea în vigoare a prezentei convenții, un raport scris privind măsurile luate pentru punerea în aplicare a dispozițiilor art. 2—6.

ARTICOLUL 8

Secretarul general al Consiliului European va comunica celorlalte părți contractante informațiile primite de la fiecare dintre ele, conform art. 7, și va informa, de asemenea, Comitetul de Miniștri asupra progreselor înregistrate în aplicarea acestei convenții.

ARTICOLUL 9

1. Prezenta convenție va fi prezentată spre semnare membrilor Consiliului European. Ea va fi ratificată. Instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului European.

2. Convenția va intra în vigoare după depunerea a trei instrumente de ratificare.

3. Pentru orice semnatar care o va ratifica ulterior, convenția va intra în vigoare la data depunerii instrumentului de ratificare.

4. Secretarul general al Consiliului European va comunica tuturor membrilor Consiliului European intrarea în vigoare a convenției, denumirea

* Adoptată la Roma la 6 noiembrie 1990. Intrată în vigoare la 1 ianuarie 1991. România a ratificat convenția prin Legea nr. 21 din 13 ianuarie 1998, publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 19 din 21 ianuarie 1998.

părților contractante care au ratificat-o, precum și depunerea oricărui instrument de ratificare apărut ulterior.

5. Fiecare parte contractantă va putea preciza teritoriile cărora li se vor aplica prevederile prezentei convenții, adresând Secretarului general al Consiliului Europei o declarație ce va fi comunicată apoi de acesta tuturor celorlalte părți contractante.

ARTICOLUL 10

Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei poate invita orice stat care nu este membru al Consiliului Europei să adere la această convenție. Orice stat care a primit această invitație poate să adere la prezenta convenție, depunându-și documentul său de adeziune la Secretarul general al Consiliului Europei, care va comunica aceasta tuturor părților contractante. Oricare stat care a aderat va fi asimilat ca țară membră a Consiliului Europei, în ceea ce privește aderarea la prezenta convenție. Pentru respectivul stat, prezenta convenție va intra în vigoare din momentul depunerii documentului său de adeziune.

În cunoștință de cauză, subsemnații, deplin autorizați în acest sens, au semnat prezenta convenție.

Redactată la Paris, la 15 decembrie 1956, în limbile engleză și franceză, ambele texte având valoare egală, într-un singur document, care va fi depus în arhivele Consiliului Europei.

Secretarul general al Consiliului Europei va transmite copii legalizate de pe Convenție fiecăruia dintre guvernele semnate și aderente.

CONVENȚIA EUROPEANĂ CU PRIVIRE LA ECHIVALAREA GENERALĂ A PERIOADELOR DE STUDII UNIVERSITARE*

Guvernele semnate, membre ale Consiliului Europei, și celelalte state care au aderat la Convenția culturală europeană,

Considerând că scopul Consiliului Europei este să realizeze o unitate mai strânsă între membrii săi,

Ținând seama de Convenția europeană cu privire la echivalarea perioadelor de studii universitare, semnată la Paris la 15 decembrie 1956, care se referă la studiul limbilor moderne,

Convins de faptul că se va aduce o contribuție importantă la cauza înțelegerii dintre țările europene, dacă un număr mai mare de studenți de la toate disciplinele ar putea efectua o parte din studii în străinătate și dacă

examenelor absolvite și cursurile urmate de aceștia ar putea fi recunoscute de universitatea de la care provin,

Decise să instaureze, în acest scop, principiul echivalării generale a perioadelor de studii universitare,

au convenit asupra celor ce urmează:

ARTICOLUL 1

În accepțiunea prezentei convenții, termenul instituții de învățământ superior desemnează:

- a) universitățile;
- b) alte instituții de învățământ superior, recunoscute de către autoritățile competente ale părții contractante în al cărei stat sunt situate aceste instituții.

ARTICOLUL 2

1. Părțile, în măsura în care, pe teritoriul lor, statul constituie autoritatea competentă în materie, recunosc întreaga perioadă de studii, efectuată de un student într-o instituție de învățământ superior a unei alte părți, ca fiind echivalentă cu o perioadă similară, efectuată în instituția din care acesta provine, cu condiția ca:

— un acord prealabil să fi fost încheiat între instituția de învățământ superior de origine sau autoritatea competentă a părții unde este situată această instituție pe de o parte, și instituția de învățământ superior sau autoritatea competentă a părții pe teritoriul căreia s-a efectuat perioada de studii, pe de altă parte;

— autoritățile instituției de învățământ superior unde s-a efectuat perioada de studii să fi eliberat studentului un certificat care să ateste că el a participat în mod satisfăcător la sus-numita perioadă de studii.

2. Durata perioadei de studii la care se referă paragraful precedent este stabilită de autoritățile competente ale părții pe teritoriul căreia se află instituția de învățământ superior de origine.

ARTICOLUL 3

Părțile, în măsura în care, pe teritoriul lor, instituțiile de învățământ superior constituie autoritatea competentă în materie, vor transmite textul prezentei convenții autorităților instituțiilor implicate, aflate pe teritoriul lor, și le vor încuraja să examineze cu bunăvoință și să aplice principiile enunțate la art. 2.

ARTICOLUL 4

Dispozițiile prezentei convenții nu afectează pe cele ale Convenției europene privind echivalarea perioadelor de studii universitare, deschisă spre semnare la Paris la 15 decembrie 1956.

ARTICOLUL 5

1. Prezenta convenție este deschisă spre semnare statelor membre ale Consiliului Europei și altor state părți ale Convenției culturale europene, care pot exprima consimțământul lor de a se angaja prin:

- a) semnarea fără rezerva ratificării, acceptării sau aprobării; sau
- b) semnarea sub rezerva ratificării, acceptării sau aprobării, urmată de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

2. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 6

1. Prezenta convenție va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează după expirarea termenului de o lună de la data la care două state membre ale Consiliului Europei și-au exprimat consimțământul de a se angaja prin convenție, conform dispozițiilor art. 5.

2. Pentru orice stat semnatar, care-și va exprima ulterior consimțământul de a se angaja prin convenție, aceasta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de o lună de la data semnării sau depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

ARTICOLUL 7

1. După intrarea în vigoare a prezentei convenții, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei va putea invita orice stat nemembru al Consiliului Europei, precum și Comunitatea Economică Europeană să adere la prezenta convenție, printr-o decizie luată cu o majoritate prevăzută la art. 20 lit. d) al Statutului Consiliului Europei și cu unanimitatea reprezentanților statelor contractante care au dreptul de a fi reprezentate în Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei.

2. Pentru orice stat care aderă sau pentru Comunitatea Economică Europeană, în cazul aderării, convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii

* Adoptată la Paris la 11 decembrie 1953. Intrată în vigoare la 20 aprilie 1954. România a ratificat convenția prin Legea nr. 22 din 13 ianuarie 1998, publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 19 din 21 ianuarie 1998.

care urmează expirării perioadei de o lună după data depunerii instrumentului de aderare la Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 8

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să precizeze teritoriul sau teritoriile pentru care va fi aplicată prezenta convenție.

2. Orice stat poate, în orice alt moment ulterior, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentei convenții oricărui alt teritoriu precizat în declarație.

Convenția va intra în vigoare, în ceea ce privește acest teritoriu, în prima zi a lunii care urmează expirării termenului de o lună de la data primirii declarației de către Secretarul general al Consiliului Europei.

3. Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu precizat în această declarație, printr-o notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei.

Retragerea va deveni efectivă în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de o lună de la data primirii notificării de către Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 9

1. Orice parte poate, în orice moment, să denunțe prezenta convenție, adresând o notificare Secretarului general al Consiliului Europei.

2. Denunțarea va deveni efectivă în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 6 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 10

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei, altor părți ale Convenției culturale europene, tuturor statelor care au aderat la prezenta convenție și Comunității Economice Europene aderente:

- a) toate semnăturile;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare;
- c) toate datele de intrare în vigoare a prezentei convenții, conform art. 6 și 7;
- d) orice alt act, notificare sau comunicare având legătură cu prezenta convenție.

În cunoștință de cauză, subsemnații, deplin autorizați în acest sens, au semnat prezenta convenție.

Elaborat la Roma, la 6 noiembrie 1990, în limbile franceză și engleză, ambele texte având valoare egală, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite fiecărui stat membru și Consiliului Europei o copie certificată de pe aceasta.

CONVENȚIA EUROPEANĂ CU PRIVIRE LA ECHIVALAREA DIPLOMELOR CE PERMIT ACCESUL ÎN INSTITUȚII UNIVERSITARE*

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei,

Considerând că unul dintre obiectivele Consiliului Europei este acela de a continua o politică de acțiune comună în domeniul cultural și științific,

Considerând că acest obiectiv va fi mai ușor de atins dacă tineretul european va avea acces liber la resursele intelectuale ale țărilor membre,

Considerând că universitatea constituie una dintre principalele surse ale activității intelectuale ale unei țări,

Considerând că celor care și-au finalizat cu succes studiile secundare pe teritoriul unei țări membre ar trebui să li se ofere toate facilitățile posibile pentru a avea acces într-o universitate, la alegerea acestora, situată pe teritoriul unei alte țări membre,

Considerând că asemenea facilități, care sunt în aceeași măsură de dorit în interesul liberei circulații dintr-o țară în alta, reclamă recunoașterea reciprocă (echivalarea) a diplomelor ce permit accesul în instituții universitare,

Au convenit asupra celor ce urmează:

ARTICOLUL 1

1. Fiecare parte contractantă recunoaște, pentru admiterea în universitățile aflate pe teritoriul său, atunci când admiterea este supusă controlului statului, echivalarea diplomelor eliberate pe teritoriul fiecăreia dintre celelalte părți contractante, diplomele conferind titularilor lor calificarea necesară pentru a fi admiși în instituții similare cu ale țării în care aceste diplome au fost eliberate.

2. Admiterea în universități se face în limitele locurilor disponibile.

3. Fiecare parte contractantă își rezervă dreptul de a nu aplica dispoziția prevăzută la paragraful 1 pentru proprii cetățeni.

4. Dacă admiterea în universitățile situate pe teritoriul unei părți contractante nu este supusă controlului statului, partea contractantă interesată trebuie să transmită acestor universități textul prezentei convenții și să facă toate eforturile pentru obținerea adeziunii universităților respective la principiile exprimate în paragrafele precedente.

ARTICOLUL 2

Fiecare parte contractantă trebuie să adreseze Secretariatului General al Consiliului Europei, în decurs de un an de la intrarea în vigoare a prezentei convenții, un raport scris privind măsurile luate pentru aplicarea dispozițiilor protocolului precedent.

ARTICOLUL 3

Secretarul general al Consiliului Europei trebuie să comunice celorlalte părți contractante informațiile primite de la fiecare dintre acestea, în acord cu prevederile art. 2 de mai sus, și să țină la curent Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei cu progresele realizate în aplicarea prezentei convenții.

ARTICOLUL 4

În scopul aplicării prezentei convenții:

a) termenul diplomă desemnează orice diplomă, certificat sau altă calificare, sub orice formă ar fi fost ea acordată sau înregistrată, care conferă titularului sau celui interesat dreptul de a solicita admiterea sa într-o universitate;

b) termenul universități desemnează:

- (i) universitățile;
- (ii) instituții considerate, de către partea contractantă pe teritoriul căreia ele sunt situate, ca având același caracter cu o universitate.

ARTICOLUL 5

1. Prezenta convenție este deschisă semnării membrilor Consiliului Europei. Ea va fi ratificată. Instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Prezenta convenție va intra în vigoare după depunerea a trei instrumente de ratificare.

* Adoptat la Strasbourg la 3 iunie 1964. Intrată în vigoare la 4 iulie 1964. România a ratificat convenția prin Legea nr. 23 din 13 ianuarie 1998, publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 19 din 21 ianuarie 1998.

3. Pentru semnatarii care o vor ratifica ulterior, Convenția va intra în vigoare la data depunerii instrumentelor lor de ratificare.

4. Secretarul general al Consiliului Europei va comunica tuturor țărilor membre ale Consiliului Europei intrarea în vigoare a Convenției, denumirea părților contractante care au ratificat-o, precum și depunerea oricărui instrument de ratificare apărut ulterior.

ARTICOLUL 6

Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei poate invita orice stat nemembru al Consiliului Europei să adere la prezenta convenție. Orice stat care a primit această invitație va putea adera la prezenta convenție depunându-și instrumentul de adeziune Secretarului general al Consiliului Europei, care va comunica depunerea acestuia tuturor părților contractante. Pentru oricare stat care aderă, prezenta convenție va intra în vigoare începând cu depunerea instrumentului de adeziune.

În cunoștință de cauză, subsemnații, deplin autorizați în acest sens, au semnat prezenta convenție.

Elaborată la Paris, la 11 decembrie 1953, în limbile franceză și engleză, ambele texte având valoare egală, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general le va transmite în copii certificate fiecărui semnatar.

PROTOCOL ADIȚIONAL LA CONVENȚIA EUROPEANĂ CU PRIVIRE LA ECHIVALAREA DIPLOMELOR CE PERMIT ACCESUL ÎN INSTITUȚII UNIVERSITARE*

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului protocol, Considerând scopul pe care și-l propune să-l atingă Convenția europeană cu privire la echivalarea diplomelor ce permit accesul în universități, semnată la Paris la 11 decembrie 1953, numită în cele ce urmează convenția,

Considerând interesul pe care l-ar prezenta completarea acestei convenții în scopul extinderii beneficiilor și asupra titularilor de diplome ce le conferă calificarea necesară pentru a fi admiși în universități, când aceste diplome sunt eliberate de instituții pe care o altă parte contractantă le încurajează oficial în afara teritoriului sau pe care le asimilează celor eliberate de însăși țara respectivă,

au convenit asupra celor ce urmează:

ARTICOLUL 1

1. Orice parte contractantă recunoaște, pentru admiterea în universitățile situate pe teritoriul său, când această admitere este supusă controlului statului, echivalarea diplomelor eliberate de instituțiile pe care o altă parte contractantă le încurajează oficial în afara teritoriului său și pe care le asimilează celor eliberate pe teritoriul său.

2. Admiterea la orice universitate se va efectua în limita locurilor disponibile.

3. Fiecare parte contractantă își rezervă dreptul de a nu aplica propriilor săi cetățeni dispozițiile prevăzute la paragraful 1.

4. Dacă admiterea în universitățile situate pe teritoriul unei părți contractante nu este supusă controlului statului, partea contractantă interesată trebuie să transmită acestor universități textul prezentului protocol și să depună toate eforturile pentru a obține adeziunea numitelor universități la principiile enunțate în paragrafele precedente ale prezentului articol.

ARTICOLUL 2

Fiecare parte contractantă va comunica Secretariatului General al Consiliului European o listă a instituțiilor încurajate oficial de către aceasta în afara teritoriului său, care eliberează diplome conferind calificarea necesară pentru a fi admis în universitățile situate pe teritoriul său.

ARTICOLUL 3

În scopul aplicării acestui protocol:

a) termenul diplomă desemnează orice diplomă, certificat sau alt titlu, sub orice formă s-ar prezenta, eliberat sau înregistrat, care conferă titularului său calificarea necesară pentru a fi admis într-o universitate;

b) termenul universități desemnează:

(i) universitățile;

(ii) instituțiile considerate, de către partea contractantă pe teritoriul căreia ele sunt situate, ca având același caracter cu o universitate;

c) expresia teritoriul unei părți contractante desemnează teritoriul metropolitan al acestei părți.

ARTICOLUL 4

1. Statele membre ale Consiliului European, care sunt părți contractante ale convenției, pot deveni părți contractante ale prezentului protocol prin:

a) semnarea fără rezerva ratificării sau acceptării;

* Adoptată la Roma în 14 decembrie 1959. Intrată în vigoare la 27 noiembrie 1961. România a ratificat convenția prin Legea nr. 24 din 13 ianuarie 1998, publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 19 din 21 ianuarie 1998.

b) semnarea fără rezerva ratificării sau acceptării, ca urmare a ratificării sau acceptării.

2. Orice stat care aderă la convenție poate adera la prezentul protocol.

3. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de adeziune vor fi depuse la Secretariatul General al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 5

1. Prezentul protocol va intra în vigoare la o lună de la data la care două state membre ale Consiliului Europei îl vor fi semnat fără rezerva ratificării sau acceptării sau îl vor fi ratificat sau acceptat conform dispozițiilor art. 4.

2. Pentru orice stat membru al Consiliului Europei care, ulterior, va semna protocolul fără rezerva ratificării sau acceptării sau îl va ratifica sau accepta, protocolul va intra în vigoare la o lună de la data semnării sau depunerii instrumentului de ratificare sau de acceptare.

3. Pentru orice stat aderent, protocolul va intra în vigoare la o lună de la data depunerii instrumentului de adeziune. Totuși această adeziune nu va intra în vigoare înaintea intrării în vigoare a protocolului.

ARTICOLUL 6

1. Prezentul protocol va rămâne în vigoare pe o durată nedeterminată.

2. Orice parte contractantă va putea, în ceea ce o privește, să anuleze prezentul protocol, adresând o notificare Secretarului general al Consiliului Europei.

3. Anularea va începe la 6 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 7

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului și oricărui stat care a aderat la prezentul protocol:

a) orice semnătură fără rezerva ratificării sau acceptării;

b) orice semnătură sub rezerva ratificării sau acceptării;

c) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare sau de adeziune;

d) orice dată de intrare în vigoare a prezentului protocol, conform art. 5;

e) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor art. 2 și 6.

În cunoștință de cauză, subsemnații, deplin autorizați în acest sens, au semnat prezentul protocol.

Elaborat la Strasbourg, la 3 iunie 1964, în limbile franceză și engleză, ambele texte având valoare egală, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite o copie certificată fiecărui stat semnatar și aderent.

DECLARAȚIE DE INTERPRETARE

În momentul semnării Protocolului adițional la Convenția europeană cu privire la echivalarea diplomelor ce permit accesul în universități, Comitetul de Miniștri a făcut următoarea declarație interpretativă:

„Protocolul se referă și la școlile europene când diplomele eliberate de acestea corespund condițiilor puse de primul paragraf al primului articol al numitului protocol“.

CONVENȚIA EUROPEANĂ CU PRIVIRE LA RECUNOAȘTEREA ACADEMICĂ A TITLURILOR UNIVERSITARE*

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului European,

Având în vedere Convenția culturală europeană, semnată la Paris la 19 decembrie 1954,

Având în vedere Convenția europeană cu privire la echivalarea diplomelor ce permit accesul în universități, semnată la Paris la 11 decembrie 1953,

Având în vedere Convenția europeană cu privire la echivalarea perioadelor de studii universitare, semnată la Paris la 15 decembrie 1956,

Considerând că aceste convenții trebuie completate cu dispoziții prevăzând recunoașterea academică a titlurilor universitare obținute în străinătate,

au convenit asupra celor ce urmează:

ARTICOLUL 1

Pentru aplicarea prezentei convenții:

a) termenul universități desemnează:

(i) universitățile; și

(ii) instituțiile considerate ca fiind de nivel universitar de către părțile contractante pe teritoriul cărora ele sunt situate și având dreptul să confere titluri de nivel universitar;

b) termenul titlu universitar desemnează orice grad, diplomă sau certificat eliberat de o universitate situată pe teritoriul unei părți contractante și încheind o perioadă de studii universitare;

c) nu sunt considerate titluri universitare, în accepțiunea lit. b) a prezentului articol, gradele, diplomele sau certificatele eliberate în urma unui examen parțial.

ARTICOLUL 2

1. În vederea aplicării prezentei convenții se stabilește o distincție între părțile contractante, după cum, pe teritoriul lor, autoritatea competentă în problemele de echivalare a titlurilor este:

- a) statul;
- b) universitatea;
- c) statul sau universitatea, după caz.

2. Fiecare parte contractantă va aduce la cunoștință Secretarului general al Consiliului Europei, în interval de un an de la data intrării în vigoare a prezentei convenții, în legătură cu aceasta, care este autoritatea competentă în problema echivalării titlurilor universitare pe teritoriul său.

ARTICOLUL 3

1. Părțile contractante vizate la lit. a) a paragrafului 1 al art. 2 al prezentei convenții vor acorda recunoașterea academică a titlurilor universitare eliberate de o universitate situată pe teritoriul unei alte părți contractante.

2. Recunoașterea academică a unui titlu universitar străin va permite titularului:

a) să urmeze studii universitare complementare și să se prezinte la examenele universitare, încheind aceste studii pentru a fi admis la pregătirea titlului sau a gradului superior, incluzând și doctoratul, în aceleași condiții ca cele care se aplică naționalilor părții contractante, în situația în care admiterea la aceste studii și examene depinde de posesia unui titlu universitar național de aceeași natură;

b) să folosească un titlu academic, conferit de o universitate străină, precizându-i originea.

ARTICOLUL 4

În ceea ce privește lit. a) a paragrafului 2 al art. 3 al prezentei convenții, fiecare parte contractantă va putea:

a) în cazul în care regulamentul examenelor necesare pentru un titlu universitar străin nu conține anumite materii prescrise pentru titlul național corespunzător, să nu i se acorde recunoașterea decât după trecerea cu succes a unui examen suplimentar la aceste materii;

b) să impună deținătorilor unui titlu universitar străin o probă în limba sa oficială sau într-una dintre limbile sale oficiale, dacă studiile au fost făcute într-o altă limbă.

ARTICOLUL 5

Părțile contractante vizate la lit. b) a paragrafului 1 al art. 2 al prezentei convenții vor transmite textul convenției autorităților competente, pe teritoriul lor, în problema echivalării titlurilor universitare, și le vor încuraja să examineze cu bunăvoință și să aplice principiile enunțate la art. 3 și 4.

ARTICOLUL 6

Părțile contractante vizate la lit. c) a paragrafului 1 al art. 2 al prezentei convenții vor aplica dispozițiile art. 3 și 4, în cazurile în care echivalarea titlurilor universitare ține de competența statului, și dispozițiile art. 5, în cazul în care statul nu este autoritatea competentă în materie.

ARTICOLUL 7

Secretarul general al Consiliului Europei va putea, periodic, să invite părțile contractante să-i prezinte o expunere scrisă a măsurilor și deciziilor luate pentru executarea dispozițiilor prezentei convenții.

ARTICOLUL 8

Secretarul general al Consiliului Europei va comunica celorlalte părți contractante informațiile primite de la fiecare dintre ele, conform cu art. 2 și 7 ale prezentei convenții, și va ține la curent Comitetul de Miniștri cu privire la progresele realizate în aplicarea prezentei convenții.

ARTICOLUL 9

Nici o dispoziție a prezentei convenții nu va trebui să fie considerată susceptibilă:

a) de a afecta dispoziții mai favorabile cu privire la recunoașterea titlurilor universitare străine, conținute într-o convenție la care vreuna dintre părțile contractante ar fi deja semnată, sau să facă mai puțin agreată încheierea ulterioară a unei astfel de convenții de către una dintre părțile contractante; sau

b) să prejudicieze obligația vreunei persoane de a se supune legilor și regulamentelor în vigoare pe teritoriul unei părți contractante în ceea ce privește intrarea, șederea și plecarea străinilor.

**DIN JURISPRUDENȚA
CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI***

Cazul Bouamar contra Belgiei — Plasarea unui minor într-o casă de arest cu titlul de măsură provizorie de supraveghere

1. — *Minor la data săvârșirii faptelor, Naïm Bouamar a locuit din iunie 1977 până în mai 1978 în diferite cămine pentru minori, beneficiind de o acțiune socială preventivă, prevăzută de legea din 8 aprilie 1965 privind protecția tineretului. Din iunie 1978, în virtutea aceleiași legi, el a constituit în mai multe rânduri obiectul unor măsuri judiciare.*

În 1980, jurisdicțiile pentru tineri¹⁾ iau împotriva sa diferite măsuri provizorii printre care nouă plasări în închisoare, fiecare având o durată maximă de cincisprezece zile. Toate aceste măsuri se înscriu în cadrul unei proceduri de urgență, prevăzută de art. 53 din legea citată. Acestea se întemeiază atât pe imposibilitatea materială de a găsi o persoană fizică sau o instituție care să-l primească pe loc, cât și pe comportamentul periculos al acestuia.

Între aceste diverse plasări, jurisdicțiile pentru tineri îl încredințează pe Naïm Bouamar, printr-o ordonanță de modificare a măsurii preventive, mediului său familial sau unei instituții de observare și educare supravegheată a statului.

În fața Curții de apel din Liège, minorul contestă legalitatea unora din aceste decizii de plasare. Recursurile sale sunt declarate inadmisibile, ca fiind lipsite de obiect deoarece, între timp, el și-a recăpătat libertatea ca urmare a ordonanțelor emise de jurisdicțiile pentru tineri. Urmare a unor motive asemănătoare, Curtea de casație i-a respins trei dintre recursurile formulate.

2. — *În plângerea sa din 2 septembrie 1980 adresată Comisiei, Naïm Bouamar denunță plasările în casele de arest și condițiile de recurs, el invocă art. 5 § 1d), art. 5 § 4, art. 13, precum și art. 14 combinat cu art. 5 § 4 din Convenție.²⁾*

* **Vincent Berger**, „Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor omului“, ediția a doua, IRDO, București, 2001.

1) Instanțe judiciare special constituite, în baza legii, pentru a judeca infracțiunile săvârșite de către minori și tineri.

²⁾ În raportul său din 18 iulie 1986, Comisia exprimă în unanimitate opinia că s-a violat art. 5 § 1 și art. 4 din Convenție, dar nu și art. 5 § 4 și art. 14 combinate și că nu se pune nici o problemă distinctă din perspectiva art. 13.

Hotărârea din 29 februarie 1988 (Cameră) (seria A nr. 129)

3. — Statuând mai întâi asupra încălcării art. 5 § 1 se impune singură a fi luată în considerare prin aceea că trebuia să se controleze respectarea „regularității”, inclusiv „căile legale”, privind detenția de Naïm Bouamar. Or, „regularitatea” implică nu numai respectarea legislației naționale ci și conformitatea măsurii privative de libertate, în scopul prevăzut de art. 5: protejarea individului împotriva arbitrariului.

Curtea recunoaște spiritul liberal al legislației belgiene în materie de delicvență juvenilă. Concepută să evite la maximum privirea de libertate a minorilor, legea din 8 aprilie 1965 nu autorizează asemenea măsuri decât în cazuri limitate, enumerate de ea. Chiar dacă interpretarea art. 53 din această lege se pretează la controverse în Belgia, datele cauzei nu sunt suficiente pentru a constata o neregularitate decurgând din nerespectarea dreptului intern.

Cât despre absența arbitrarului, Curtea notează că petiționarul a făcut obiectul unei „navete” între arestul din Lantin și familia sa, fără ca aceasta să conducă la aplicarea efectivă a unui regim de educație supravegheată într-un mediu specializat. În acea perioadă, în Belgia nu exista o infrastructură potrivită și adaptată obiectivelor legii menționate. În consecință, o acumulare inutilă a măsurilor de plasare în arest nu urmărea nici un scop educativ. S-a încălcat deci art. 5 § 1 (unanimitate).

4. — Guvernul belgian pleda în sensul că procedura urmată în fața judecătorului pentru tineri „încorporează” în ea controlul cerut de art. 5 § 4.

Acest mafistat constituie, în mod evident, un „tribunal” din punct de vedere organic. Totuși, Curtea amintește că la art. 5 § 4 nu se mulțumește cu un asemenea organ decât dacă procedura urmată de acesta are un caracter judiciar și dă garanții suficiente individului în cauză: în cazul de față, este vorba de posibilitatea de a fi audiată persoana în cauză și ca aceasta să beneficieze de asistența efectivă a unui avocat. Dacă procedura litigioasă a fost însoțită de anumite garanții, care nu sunt neglijabile, nu s-a stabilit însă că avocații petiționarului ar fi fost prezenți cu prilejul audierilor care au precedat plasarea în arest a lui Naïm Bouamar și nici că aceștia ar fi avut acces la dosar. Singura apariție personală în fața judecătorului pentru tineri a lui Naïm Bouamar, foarte tânăr la acea dată, nu era de natură să-i ofere garanțiile necesare.

Căile de recurs existente nu erau nici ele, în opinia Curții, conforme prescripțiilor art. 5 § 4. Noile proceduri urmate în fața jurisdicțiilor pentru tineri, în scopul revizuirii deciziilor inițiale, s-au desfășurat în absența avocaților persoanei în cauză. Cât despre apeluri, toate au fost declarate inadmisibile din lipsă de obiect, iar Curtea de casație a respins recursurile introduse împotriva hotărârilor judiciare astfel adoptate, încât recursurile

exercitate nu au permis jurisdicțiilor competente să statueze, în termen scurt, asupra legalității măsurilor de privare de libertate a petiționarului.

Pe scurt, au fost încălcate prevederile art. 5 § 4 (6 voturi pentru, 1 împotriva).

5. — În speță, Curtea apreciază că nu este necesară examinarea cauzei și în temeiul art. 13 (unanimitate).

6. — Naïm Bouamar pretindea existența unei discriminări contrare art. 14 combinat cu art. 5 § 4 care ar decurge din faptul că adulții plasați în detenție preventivă beneficiază, în termen scurt, de un control al legalității acesteia. Curtea estimează că tocmai caracterul protector al procedurii aplicabile minorilor furnizează o justificare obiectivă și rezonabilă (unanimitate).

Cazul Johnston și alții contra Irlandei — Interdicție constituțională a divorțului în Irlanda și consecințe juridice care decurg de aici pentru un bărbat și o femei necăsătoriți împreună, precum și pentru copilul lor

1. — *DI. Roy H.W. Johnston, resortisant irlandez, născut în 1930, dna Janice Williams-Johnston, cetățeană britanică născută în 1938, și Nesa Williams-Johnston, fiica lor născută în 1978, locuiesc împreună în Irlanda. Primul petiționar s-a căsătorit în 1952 și are trei copii din această căsătorie; soția sa și el au convenit în 1965 să se despartă și au încheiat ulterior un acord oficial de separare. Din 1971, el întreține o relație stabilă cu a doua petiționară, în mare parte în întreținerea sa. El are grijă de a treia petiționară de când s-a născut și, printre altele, a luat măsuri testamentare în favoarea ei ca și în privința celei de-a doua petiționare și a celorlalți copii ai ei.*

2. — *Constituția irlandeză, intrată în vigoare în 1937, interzice divorțul, iar populația a respins prin referendum (la 26 iunie 1986) un amendament care l-ar fi permis; tribunalele recunosc totuși în anumite circumstanțe divorțurile obținute în străinătate de către cuplurile irlandeze. Persoanele care trăiesc împreună și în cadrul unor relații stabile, după desfacerea căsătoriei de către una dintre ele, nu se pot recăsători în Irlanda și nu sunt considerate ca o familie în sensul art. 41 al Constituției, atâta timp cât trăiește cealaltă parte a acestei căsătorii; în special, ele nu au datoria legală a asistenței mutuale și nici drepturi de succesiune reciprocă.*

Cât privește copilul nelegitim, el se bucură, față de părinții săi, de drepturi de succesiune inferioare celor ale unui copil legitim; mama lui este o simplă tutoare și nu poate fi adoptat de ambii săi părinți și nici să devină legitim prin căsătoria lor ulterioară. În 1986, guvernul a depus un proiect de lege privind statutul copiilor, care vizează eliminarea, în măsura posibilului, a oricărei discriminări față de copiii născuți în afara căsătoriei.

3. — *Dl Johnston, dna Williams-Johnston și Nesa Williams-Johnston sesizează Comisia la 16 februarie 1982. Ei se plâng de faptul că în Irlanda lipsesc unele texte care să permită divorțul și să recunoască viața familială a persoanelor care, după eșecul căsătoriei uneia dintre ele, întrețin relații de familie în afara căsătoriei: ei invocă art. 8, 9, 12 și 13 ale Convenției, precum și art. 14 (combinat cu art. 8 și 12).*¹

Hotărârea din 18 decembrie 1986 (plenul Curții) (seria A nr. 112)

4. — Curtea examinează mai întâi și apoi respinge motivațiile preliminare ale guvernului irlandez (unanimitate), confor cărora petiționarii nu au calitatea de „victime“, nu au epuizat căile de recurs interne și au prezentat anumite reclamații care ies din cadrul cazului.

5. — Ea studiază apoi situația primilor doi petiționari, începând cu incapacitatea de a divorța și de a se recăsători. Absența dispozițiilor care să permită divorțul și incapacitatea corelativă pentru dl. Johnston și dna Williams-Johnston de a se căsători nu încalcă nici art. 8 al Convenției nici art. 12 (16 voturi pentru, 1 împotrivă).

În sensul lor comun, cuvintele „dreptul de a se căsători“ care figurează la art. 12 vizează formarea de relații conjugale și nu dizolvarea lor. În plus, lucrările preparatorii ale acestui articol nu relevă nici o intenție de a îngloba o garanție oarecare a unui drept de a divorța. Dacă ar trebui interpretată Convenția în contextul de astăzi, Curtea nu ar ști să scoată din aceasta, printr-o interpretare evolutivă un drept care a fost în mod deliberat omis la început. Cât privește art. 8, Curtea se întreabă dacă o respectare efectivă a vieții familiale a petiționarilor antrenează, pentru Irlanda, obligația pozitivă de a introduce măsuri care să autorizează divorțul. Punând o concluzie negativă, ea relevă că această Convenție trebuie citită ca un tot: un drept la divorț fiind exclus de art. 12, nu ar fi logic să fie dedus din art. 8. Astfel, Curtea respinge o reclamație a primilor doi petiționari care afirmă că sunt victime ale unei discriminări care este contrară art. 14 al Convenției combinat cu art. 8 datorită

¹ În raportul său din 5 martie, Comisia formulează avizul:

— că nu este o încălcare a art. 8 și 12 în ce privește dreptul — negarantat de Convenție — de a divorța și de a se recăsători (unanimitate);

— că nu este o încălcare a art. 8 în aceea că legea irlandeză nu conferă primilor doi petiționari un statut familial recunoscut (12 voturi pentru, 1 împotrivă);

— că este o încălcare a art. 8 în sensul că regimul juridic privind statutul celui de-al treilea petiționar în dreptul irlandez nu respectă viața familială a celor trei petiționari (unanimitate);

— că nu este o încălcare a drepturilor primului petiționar în numele art. 9 (unanimitate);

— că nu este o încălcare a art. 14, combinat cu art. 8 și 12, deoarece primii doi petiționari nu sunt victime ale unor discriminări rezultând din legea irlandeză (12 voturi pentru, 1 împotrivă);

— că nu este cazul să se examineze distinct reclamația celui de-al treilea petiționar în materi de discriminări;

— că nu este o încălcare a art. 13 (unanimitate).

faptului că dreptul irlandez poate recunoaște anumite divorțuri pronunțate în străinătate (16 voturi pentru, 1 împotriva). În concepția ei, nu se pot considera ca fiind asemănătoare situația petiționarului și aceea a persoanelor care pot obține această recunoaștere.

DI Johnston pretindea, de asemenea, că se simte profund afectat de imposibilitatea de a trăi cu dna Williams-Johnston altfel decât în cadrul relațiilor extraconjugale. De aici ar rezulta o încălcare a art. 9 al Convenției, luat izolat sau combinat cu art. 14, Curtea consideră că el se plânge, în esență, de inexistența divorțului, problemă la care art. 9 nu se extinde; ea pune deci concluzia că nu pot fi aplicate articolele invocate (16 voturi pentru, 1 împotriva).

În afară de aceasta, Curtea respinge alegația primilor doi petiționari conform căreia numeroase alte aspecte ale statutului lor în dreptul irlandez încalcă art. 8 (unanimitate). Anumite puncte litigioase constituie simple consecințe ale imposibilității de a obține un divorț, situație care nu a fost judecată ca fiind incompatibilă cu Convenția; în plus, nici o obligație pozitivă nu apasă asupra Irlandei, pentru a instaura un regim special, pentru o categorie deosebită de cupluri necăsătorite, cum sunt petiționarii.

6. — În sfârșit, Curtea examinează situația celei de-a treia petiționare. În legătură cu art. 8 ea se întreabă dacă respectarea efectivă a vieții familiale conduce, pentru Irlanda, la obligația pozitivă de a îmbunătăți situația juridică a Nessei Williams-Johnston. Ea reamintește jurisprudența despre integrarea unui copil în familia sa și notează că au fost făcute eforturi în Statele membre ale Consiliului Europei pentru a îmbunătăți situația juridică a copiilor născuți în afara căsătoriei. Din punctul său de vedere, Nessa ar trebui plasată, juridic și social, într-o poziție vecină cu cea a unui copil legitim; or, în prezent, situațiile lor juridice respective sunt foarte diferite. Absența unui regim juridic potrivit, care să reflecte legăturile familiale naturale ale Nessei, constituie o lipsă de respect pentru viața familială a celei interesate și a părinților săi. Există la acest punct o încălcare a art. 8 din capul de acuzare a celor trei petiționari (unanimitate). În schimb, nu se impune o cercetare separată, dacă Nessa este victimă a unei discriminări contrare art. 14 combinat cu art. 8, pe motivul incapacităților dreptului irlandez de succesiune care o sancționează (16 voturi pentru, 1 împotriva).

7. — În temeiul art. 50, Curtea respinge pretențiile petiționarilor la prejudicii materiale și morale: fie că ele își au originea în puncte asupra cărora ea nu a evidențiat nici o încălcare a Convenției, fie că însăși constatarea încălcării este prin ea însăși o satisfacție suficient de echitabilă (unanimitate).

¹⁾ Legea din 1987 privind condiția copiilor, promulgată la 14 decembrie 1987, a intrat în vigoare la 14 iunie 1988.

În schimb, ea acceptă cererea de rambursare a cheltuielilor de judecată și taxe aferente procedurii de la Strasbourg, dar numai parțial, adică 12.000 IR £ (unanimitate)¹.

Cazul Marckx contra Belgiei — Statutul mamelor celibatate și al copiilor născuți în afara căsătoriei

1. — *Alexandra Marckx, născută la 16 octombrie 1973 la Wilrijk, lângă Anvers, este fiica Paulei Marckx, ziaristă belgiană celibatară. Pentru a-i stabili filiația, mama sa o recunoaște la 29 octombrie 1973, în virtutea art. 334 al Codului civil. Ea o adoptă ulterior, al 30 octombrie 1974, conform art. 349 din același cod; procedura se termină la 18 aprilie 1975, dar efectele sale sunt retroactive zilei actului de adopție.*

2. — *În dreptul belgian, o mamă celibatară nu poate stabili filiația maternă a copilului ei decât prin recunoaștere, în timp ce aceea a copilului „legitim“ se stabilește prin simplul fapt al nașterii. Copilul „natural“ recunoscut sau chiar adoptat de către mama sa rămâne, în principiu, un străin față de familia acesteia. În plus, în domeniul succesiunilor ab intestat (adică fără testament) și a liberalităților (donații și legate), Codul civil limitează, în diferite trepte, drepturile copilului „natural“ și ale mamei sale celibatate în raport cu acelea ale copilului „legitim“ și ale mamei sale. Numai legitimarea și legitimarea prin adopție asimilează întru totul copilul „natural“ cu un copil „legitim“; ele presupun, și una și cealaltă, căsătoria mamei.*

3. — *În fața Comisiei pe care ele au sesizat-o la 29 martie 1974, Paula și Alexandra Marckx susțin că dispozițiile în cauză le încalcă dreptul la respectarea vieții de familie (art. 8 al Convenției) și comportă o discriminare, care este interzisă prin art. 14 al Convenției, între copii „naturali“ și copiii „legitimi“, precum și între mame celibatate și mame căsătorite. Petiționarele se declară astfel victime ale unui tratament degradant, contrar art. 3 din Convenție, și pretind că art. 1 al Protocolului nr. 1 este încălcat prin faptul că mama necăsătorită nu poate în mod liber să dispună de bunurile sale în favoarea copilului. Comisia decide, în plus, să examineze din oficiu cazul prin prisma art. 12 din Convenție, care recunoaște dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie.¹*

¹ În raportul său din 10 decembrie 1977, Comisia formulează avizul, cu diferite majorități, că legislația belgiană încalcă art. 8 luat izolat și combinat cu art. 14, față de cele două petiționare, și art. 1 al Protocolului nr. 1 combinat cu art. 14 față de Paula Marckx. În schimb, nu consideră necesar să examineze cazul din punctul de vedere al art. 3 și consideră că art. 12 nu intră în discuție.

Hotărârea din 13 iunie 1979 (plenul Curții) (seria A nr. 31)

4. — Înainte de a studia pe fond reclamațiile Paulei și Alexandrei Marckx, Curtea respinge o motivație preliminară a guvernului belgian. Acesta din urmă le reproșează în fapt petițiilor că ridică probleme în esență teoretice în cazul lor și uită că, prin natura ei, Curtea nu poate exercita un control abstract al regulilor de drept. Curtea reamintește că art. 25 din Convenție abilitază particularii să susțină că o lege le încalcă drepturile prin ea însăși, în lipsa unui act individual de execuție, dacă ei riscă să-i suporte direct efectele. Tocmai aceasta este atitudinea Paulei și Alexandrei Marckx: ele fac răspunzătoare numeroase articole din Codul civil, care li se aplicau sau li se aplică automat. În alți termeni, ele atacă o situație legală, aceea a mamelor celibatate și a copiilor născuți în afara căsătoriei, care le atinge personal.

5. — Constatând că acest caz se referă, în esență, la art. 8 și 14 ale Convenției, Curtea începe prin a preciza tocmai că art. 8 are valoare atât pentru viața particulară a familiei „naturale“, cât și pentru familia „legitimă“. De altfel, dreptul la respectarea vieții de familie implică, în vederile sale, că statul poate avea de îndeplinit obligații pozitive. Tocmai de aici rezultă că acesta din urmă, stabilind regimul care se aplică anumitor legături de familie, cum este aceea a mamei celibatate și a copilului ei, trebuie să acționeze în așa fel încât să permită celor interesați să ducă o viață de familie normală și să se ferească de orice discriminare bazată pe naștere.

Curtea studiază apoi, prin prisma art. 8 și 14, cele trei probleme cu care a fost sesizată de Comisie.

6. — Primul aspect: modul de stabilire a filiației materne a Alexandrei Marckx.

În legătură cu Paula Marckx, Curtea consideră, mai ales, că necesitatea de a o recunoaște pe fiica sa Alexandra, pentru a stabili filiația acesteia, derivă dintr-un refuz de a-i consacra, pe deplin, maternitatea chiar de la naștere. Ea relevă, în același timp, anumite consecințe patrimoniale, dezavantajoase, ale recunoașterii; dacă mama celibatară își recunoaște copilul, ea îl va leza, în același timp, pentru că se va vedea limitată în capacitatea de a-i dona sau lăsa moștenire bunurile sale; dacă ea dorește să-și păstreze posibilitatea de a dispune liber de bunuri, în favoarea sa, ea va trebui să renunțe la a stabili cu copilul o legătură familială cu caracter juridic. Curtea consideră că această dilemă, în fața căreia se află mama celibatară, nu respectă viața ei de familie (10 voturi pentru, 5 împotriva). Curtea ajunge la același rezultat în ceea ce o privește pe Alexandra Marckx, aceasta fiind, din punct de vedere juridic, fără mamă de la naștere până la recunoașterea ei (12 voturi pentru, 3 împotriva). Curtea pune astfel concluzia încălcării art. 8 față de cele două petiționare.

Au fost Paula și Alexandra Marckx și ele victime ale unei discriminări contrare art. 14 combinat cu art. 8? În concepția Curții, circumstanța că anumite mame celibatate nu vor să aibă grijă de copilul lor nu ar putea

justifica regula, din dreptul belgian, care subordonează tocmai unei recunoașteri voluntare stabilirea maternității lui. De altfel, copilul „natural” nu ar avea mai puțin interes decât copilul „legitim” în constatarea acestei legături. În plus, recunoscând întru totul ca legitim, și chiar meritoriu, scopul urmărit de legislația belgiană — protecția copilului și a familiei tradiționale —, Curtea precizează, că, pentru a-l atinge, nu trebuie să se recurgă la măsuri destinate sau care duc la lezarea familiei „naturale”. În sfârșit, ca răspuns la un argument al guvernului belgian, Curtea admite că deosebirea în acest domeniu, între familia „naturală” și familia „legitimă”, trecea drept licită și normală în multe din țările europene, în perioada când a fost redactată Convenția. Reamintind, totuși, că aceasta din urmă trebuie interpretată din perspectiva condițiilor de astăzi, Curtea nu poate să nu fie frapată de evoluția dreptului intern al mării majorității a Statelor membre ale Consiliului European, către egalitatea dintre copiii „naturali” și copiii „legitimi”, în problema cercetată. Ea relevă, de asemenea, că în conformitate cu expunerea de motive la proiectul de lege depus la Senat la 15 februarie 1978, „juriștii și opinia publică sunt din ce în ce mai convinși că este cazul să se pună capăt discriminării” față de copiii „naturali”.

Curtea pune concluzia că deosebirea în cauză este lipsită de o justificare obiectivă și rezonabilă și încalcă deci art. 14 combinat cu art. 8, atât în ce o privește pe Paula Marckx (11 voturi pentru, 4 împotriva) cât și pe Alexandra (13 voturi pentru, 2 împotriva).

7. — Al doilea aspect: extinderea juridică a familiei Alexandrei Marckx.

Curtea consideră că viața de familie, în sensul art. 8, include cel puțin raporturile între rudele apropiate și că respectarea vieții de familie, astfel înțeleasă, implică, pentru stat, obligația de a acționa în așa fel încât să permită dezvoltarea normală a acestor raporturi. Or, înflorirea vieții de familie a unei mame celibatară și a copilului său, recunoscut de ea, poate fi împiedicată dacă acest copil nu intră în familia mamei și dacă stabilirea filiației nu produce efecte decât între cei doi. De altfel, Curtea nu vede nici o justificare obiectivă și rezonabilă a diferenței dintre extinderea familiei Alexandrei Marckx și aceea a unui copil „legitim”. Ea pune deci concluzia unei încălcări, față de cele două petiționare, a art. 8 luat izolat (12 voturi pentru, 3 împotriva) și combinat cu art. 14 (13 voturi pentru, 2 împotriva).

8. — Al treilea aspect: drepturile patrimoniale invocate de către petiționare.

Curtea admite că art. 1 al Protocolului nr. 1, care consacră dreptul fiecăruia la respectarea bunurilor „sale”, nu garantează dreptul de a le obține pe cale de succesiune *ab intestat* sau prin *liberalitate* (umanitate). În ceea ce o privește pe Alexandra Marckx, ea se plasează numai în temeiul art. 8 al Convenției: domeniul succesiunilor și al libertăților între rude apropiate apare ca strân legat de viața de familie, care nu include numai relațiile cu caracter social, moral sau cultural, ci înglobează și interese materiale. În vederile

Curții, art. 8 nu cere totuși ca un copil să aibă dreptul la o anumită parte din succesiunea părinților săi sau chiar a unor rude apropiate. Limitele impuse de Codul civil vocației succesoriale a Alexandrei Marckx nu neagă deci acest articol prin ele însele, adică independent de motivul din care se inspiră (unanimitate). Libertățile cer un raționament analog. În schimb, Curtea consideră că distincția instituită în materie, între copiii „naturali” și copiii „legitimi”, este lipsită de o justificare obiectivă și rațională. Din acel moment, Alexandra Marckx a fost victima unei încălcări a art. 14 combinat cu art. 8 (13 voturi pentru, 2 împotriva) atât din cauza limitării capacității de a primi bunuri de la mama sa, cât și a lipirii complete de vocația succesorală, față de rudele apropiate, pe linie maternă.

În ce o privește pe Paula Marckx, Curtea arată că art. 8, prin el însuși, nu garantează unei mame libertatea absolută de a dona sau lăsa moștenire bunurile sale copilului (unanimitate). Ea consideră, din contră, că deosebirea stabilită în acest domeniu între mamele celibatate și mamele căsătorite este lipsită de o justificare obiectivă și rațională și încalcă, în ce o privește pe Paula Marckx, art. 14 combinat cu art. 8 (13 voturi pentru, 2 împotriva).

9. — Curtea examinează, de asemenea, problema prin prisma art. 1 al Protocolului nr. 1 care, după ea, garantează, în esență, dreptul la proprietate, din care un element tradițional fundamental este dreptul de a dispune de bunurile proprii. Totuși, subliniind că interesul general poate conduce în anumite cazuri un legiuitor să reglementeze folosirea bunurilor în domeniul liberalităților, Curtea consideră că restricția atacată de Paula Marckx nu este contrară art. 1 al Protocolului nr. 1, prin ea însăși (9 voturi pentru, 6 împotriva). În schimb, cum este valabilă numai pentru mamele celibatate și nu pentru femeile măritate, iar această deosebire este lipsită de o justificare obiectivă și rațională, există o încălcare a art. 14 combinat cu art. 1 al Protocolului nr. 1, în ce o privește pe Paula Marckx (10 voturi pentru, 5 împotriva).

10. — În sfârșit, Curtea pune concluzia absenței unei încălcări a art. 3 și 12 din Convenție (unanimitate).

11. — Petiționarele cereau pentru fiecare dintre ele, în virtutea art. 50, un franc belgian ca daune interese pentru prejudiciu moral. Curtea consideră totuși că nu este cazul să se acorde Paulei și Alexandrei Marckx o altă satisfacție decât cea rezultată din constatarea a numeroase lezări ale drepturilor lor (9 voturi pentru, 6 împotriva).¹

¹) Printr-o lege din 31 martie 1987, Parlamentul a modificat „diverse dispoziții legale privind filiația”.

Cazul Vermeire contra Belgiei — Excluderea unei nepoate de la succesiunea bunicilor ei, pe motiv de caracter „naturracter „natural“ al legăturilor de rudenie

1. — *Resortisantă belgiană, dna Astrid Vermeire este fiică „naturală“, recunoscută de Jérôme Vermeire, unul din cei trei copii născuți din căsătoria lui Camiel Vermeire cu Irma Van den Berghe. Aceștia din urmă, care au crescut-o pe petiționară după moartea tatălui ei în 1939, decedază ab intestat la 22 iunie 1980, și respectiv, la 16 ianuarie 1975. Succesiunea lor este închisă după decesul lui Camiel, perioadă în care bunurile lor sunt împărțite între moștenitorii „legitimi“ supraviețuitori, adică cei doi copii ai fiului Robert. Dna Vermeire este exclusă de la aceasta, pentru că art. 756 — abrogat între timp — din Codul civil prevede: copiii „naturali“ recunoscuți nu au nici un drept asupra bunurilor părinților tatălui și mamei lor.*

În iunie 1981, cea interesată angajează, în fața Tribunalului de primă instanță din Bruxelles, o acțiune judiciară împotriva nepoților „legitimi“. Prin decizia din 3 iunie 1983, pe baza hotărârii Marckx din 13 iunie 1979 a Curții Europene, Tribunalul recunoaște dnei Vermeire drepturi la succesiunea bunicilor ei, în măsura în care, conform acestuia, nu va fi făcută nici un fel de diferență între copiii „naturali“ și copiii „legitimi“. Pe baza apelului nepoților „legitimi“, Curtea de Apel din Bruxelles modifică această sentință în mai 1985, considerând că hotărârea Marckx nu este, din punct de vedere juridic, obligatorie pentru curți și tribunale. În februarie 1987, Curtea de Casație respinge recursul petiționarei.

2. — *Dna Vermeire sesizează Comisia la 1 aprilie 1987. Reproșând jurisdicțiilor belgiene că i-au negat calitatea de moștenitoare a bunicilor săi, ea afirmă că a suferit în acest fel — în exercitarea dreptului la respectarea vieții sale private de familie — o ingerință discriminatorie incompatibilă cu art. 8 și 14 combinate ale Convenției.¹*

Hotărârea din 29 noiembrie 1991 (Cameră) (seria A nr. 214–C)

3. — După dna Vermeire, tribunalele naționale trebuiau să aplice direct art. 8 și 14 din Convenție drepturilor sale succesoriale, așa cum le-a interpretat Curtea în hotărârea Marckx din 13 iunie 1979; în orice caz, legiuitorul ar fi trebuit să aplice retroactiv, față de data respectivei hotărâri, legea din 21 martie 1987, care a modificat legislația incriminată.

Întrucât principiul securității juridice scutise statul belgian de repunerea în cauză a unor acte sau situații juridice anterioare pronunțării hotărârii Marckx,

¹⁾ În raportul său din 5 aprilie 1990, Comisia dă avizul că deciziile litigioase nu au încălcat art. 8 și 14 în ceea ce privește succesiunea bunicii (7 voturi pentru, 6 împotriva), dar le-au încălcat în ceea ce-l privește pe bunic (unanimitate).

Curtea examinează separat succesiunile bunicii și bunicului, deschise înainte și, respectiv după această dată.

Ea constată că moștenirea bunicii s-a deschis prin moartea acesteia și că moștenitorii ei „legitimi“ au fost sesizați din acest moment. Este deci vorba de o situație juridică anterioară pronunțării hotărârii Marckx; nu este cazul de a fi repusă în discuție (8 voturi pentru, 1 împotriva).

În privința succesiunii bunicului, Curtea amintește că hotărârea Marckx a socotit discriminatorie absența totală a vocației succesoriale, bazată numai pe caracterul „natural“ al legăturii de rudenie. Pentru ea, această constatare privea fapte atât de apropiate prezentei spețe, încât este egal valabilă pentru succesiunea în litigiu, deschisă după pronunțare. Ea nu distinge ce putea împiedica Curtea de Apel din Bruxelles, apoi Curtea de Casație, să se conformeze concluziilor hotărârii Marckx, la fel ca tribunalul de primă instanță; nu era nici imprecisă, nici incompletă regula care interzicea să se aplice în detrimentul dnei Vermeire, în raport cu verii săi Francine și Michel, o discriminare bazată pe caracterul „natural“ al legăturii de rudenie unind-o *de cuius* (*De cuius successione agitur*, acela sau aceea despre a cărui succesiune este vorba, n.t.). O remaniere globală, menită să modifice în profunzime și de o manieră coerentă ansamblul drepturilor filiației și succesiunilor, nu se impune deloc în prealabil și indispensabil pentru respectarea Convenției, așa cum a interpretat-o Curtea în cazul Marckx. Libertatea alegerii, recunoscută statului, în ce privește mijloacele de achitare a obligațiilor în numele art. 53 nu i-ar permite să suspende aplicarea Convenției, așteptând terminarea unei asemenea reforme, în măsură să contrângă Curtea Europeană să respingă în 1991, pentru o succesiune deschisă la 22 iunie 1980, reclamații identice celor pe care le-a acceptat la 13 iunie 1979. Excluderea petiționarei de la moștenirea bunicului ei a încălcat deci art. 14 combinat cu art. 8 (unanimitate).

4. — Judecând că problema aplicării art. 50 nu este pregătită, Curtea o rezervă (unanimitate).

Hotărârea din 4 octombrie 1993 (Cameră) — Aplicarea art. 50 (seria A nr. 270–A)

5. — În hotărârea sa pe fond, Curtea a judecat că dna Vermeire a suferit un prejudiciu material în sumă egală cu partea care i-ar fi revenit din succesiunea bunicului său, dacă ea ar fi fost nepoată „legitimă“ a acestuia; ea a adăugat că pentru calcularea despăgubirilor, va trebui să se țină cont de drepturile de succesiune datorate și de dobânzile la zi. Statuând în spirit de echitate, ea acordă petiționarei suma de 22.191.511 FB, majorată cu dobânzile legale scadente începând cu 1 octombrie 1993 (unanimitate).

La capitolul cheltuieli de judecată și taxe, ea alocă, în spirit de echitate, 2.000.000 FB (unanimitate).

Cazul Rassmussen contra Danemarcei — Contestarea filiației paterne a unui copil născut în timpul căsătoriei

1. — Născut în 1945, dl. Per Krohn Rassmussen are naționalitatea daneză și lucrează ca funcționar de birou. Se căsătorește în 1966 și în ianuarie 1971 soția naște o fetiță. Având îndoieli în ce privește paternitatea acesteia, el se abține să introducă o acțiune de dezavuare, pentru a-și salva căsnicia. Divorțul este pronunțat în iulie 1975. Conform unui compromis, semnat mai întâi cu soția sa, dl Rassmussen renunța să introducă o acțiune de dezavuare a paternității, în timp ce ea abandona orice pretenție la o pensie alimentară pentru copil. În ianuarie 1976, fosta soție a petiționarului îi scrie, afirmând că ea nu este legată prin acest compromis. Atunci dl Rassmussen cere Curții de Apel să-i permită să introducă o acțiune de dezavuare a paternității, în afara termenului (care expirase), prevăzut de art. 5 § 2 al legii din 1960 asupra statutului juridic al copilului. Totuși, Curtea de Apel refuză, la 12 aprilie 1976, pe motiv că nici o circumstanță specială nu justifică acordarea unei derogări. Obținând noi elemente, dl. Rassmussen sesizează din nou Curtea de Apel în noiembrie 1978, dar autorizarea îi este încă o dată refuzată. Această decizie este ulterior confirmată de Curtea Supremă în ianuarie 1979.

2. — În cererea sa către Comisie, din 21 mai 1979, dl Rassmussen se pretinde victimă a unei discriminări bazate pe sex în sensul că, în conformitate cu legea din 1960 (modificată la acest punct în 1982), fosta sa soție putea, în orice moment, să-i conteste paternitatea în fața tribunalelor, în timp ce el nu avea acest drept. El invocă art. 14 al Convenției, combinat cu art. 6 și 8.¹

Hotărârea din 28 noiembrie 1984 (Cameră) (seria A nr. 87)

3. — Intră faptele cauzei în domeniul de aplicare a cel puțin uneia din clauzele normative ale Convenției, altele decât art. 14? Nu, susținea guvernul danez. Da, răspunde Curtea. Art. 14 nu este valabil decât pentru a te bucura de drepturile și libertățile garantate de Convenție. Or, o acțiune de dezavuare îmbracă, prin natura sa, un „caracter civil“, căci ea aparține dreptului familiei și privește, fără nici o îndoială, viața privată a petiționarului, deci art. 6 și 8 se aplică.

Exista o diferență de tratament? Desigur, notează Curtea, pentru că legea din 1960 impune anumite termene numai soțului. Nu este cazul să se cerceteze pe ce se baza respectiva diferență, lista făcută la art. 14 nefiind limitativă.

¹⁾ În raportul său din 5 iulie 1983, Comisia pune concluzia încălcării art. 14 combinat cu art. 6 și 8 (8 voturi pentru, 5 împotriva).

Se aflau petiționarul și fosta sa soție în situații similare? Curtea nu consideră că trebuie să rezolve problema.

Exista o justificare obiectivă și rațională? Guvernul susținea că diferența de tratament se justifica tocmai în interesul copilului și învoca „marja de apreciere“ a statelor în materie. Curtea amintește că această marjă variază în funcție de circumstanțe, domenii și contexte; prezența sau absența unui numitor comun al sistemelor juridice ale statelor contractante poate fi pertinentă în această privință. Or, constata ea, pentru acest gen de probleme nu există un numitor comun. Autoritățile erau îndreptățite să gândească, în acea perioadă, că instituirea de termene numai pentru soț se justifica prin țeluri legitime, adică garantarea securității juridice și protejarea intereselor copilului care, de regulă, se unesc cu cele ale mamei. De altfel, autoritățile nu au încălcat principiul proporționalității. Astfel, pune Curtea concluzia, diferența de tratament nu era discriminatorie în sensul art. 14, și nu a existat nici o violare a acestui articol combinat cu art. 6 și 8 (unanimitate).

Cazul Kroon și alții contra Olandei — Imposibilitate legală pentru o femeie căsătorită de a contesta paternitatea soțului asupra copilului ei și care să permită astfel o recunoaștere de către tatăl biologic

1. — *Dna Catharina Kroon se mărită cu Omar M' Hallem-Driss în 1979, dar căsnicia lor se destramă la sfârșitul anului 1980. Atunci pierde contactul cu soțul ei și la ora actuală nu se știe unde se află acesta.*

Apoi, dna Kroon stabilește o legătură durabilă cu dl Ali Zerrouk, din care se naște, în octombrie 1987, fiul lor Samir M' Hallem-Driss. Ea rămâne totuși căsătorită legal până la desfacerea căsătoriei, în iulie 1988, ca urmare a unei acțiuni de divorț.

O cerere tinzând să permită dnei Kroon să declare că M' Hallem-Driss nu este tatăl lui Samir și să obțină recunoașterea realității biologice este respinsă de către ofițerul stării civile, la 21 octombrie 1988. La 13 iunie 1989, Tribunalul de arondisment din Amsterdam înlătură, de asemenea, o cerere tinzând să obțină o ordonanță care să oblige respectivul ofițer de stare civilă să înregistreze o asemenea declarație; decizia sa este confirmată de către Curtea de Apel din Amsterdam pe 5 februarie 1990, apoi de către Curtea de Casație la 16 noiembrie 1990.

2. — *În cererea lor din 15 mai 1991, către Comisie, dna Kroon, dl Zerrouk și Samir M' Hallem-Driss, toți trei olandezi, se plâng că nu pot obține recunoașterea paternității dlui Zerrouk asupra lui Samir și că un bărbat căsătorit poate dezavua paternitatea sa asupra unui copil născut în timpul*

¹⁾ La 31 august 1992, Comisia declară cererea acceptabilă în privința reclamațiilor referitoare la art. 8 și 14 ale Convenției. În raportul său din 7 aprilie 1993, ea pune concluzia violării art. 8 luat separat (12 voturi pentru, 6 împotriva), dar nu și a art. 14 combinat cu art. 8 (unanimitate).

căsătoriei, în timp ce o femeie căsătorită nu poate acționa la fel; ei invocă art. 8 al Convenției, luat singur și combinat cu art. 14. Printre altele, ei arată că neacceptându-se aceste reclamații Curtea de Casație le-a negat posibilitatea unui recurs efectiv, în sensul art. 13.¹

Hotărârea din 27 octombrie 1994 (Cameră) (seria A nr. 297–C)

3. — De la un cap la altul al procedurii, toate persoanele implicate, inclusiv ofițerul stării civile, au presupus că relația în cauză constituie o „viață de familie“ și că art. 8 era aplicabil; la fel au judecat și jurisdicțiile olandeze. Orice ar fi, noțiunea de „viață de familie“ vizată de art. 8 nu se limitează numai la relațiile bazate pe căsătorie și poate include și alte „legături de familie“ *de facto* atunci când persoanele conviețuiesc în afara căsătoriei. Cu toate că o conviețuire, ca regulă generală, poate constitui o condiție a unei asemenea relații, în mod excepțional și alți factori pot servi pentru a demonstra că o relație are suficientă constanță pentru a crea „legături de familie“ *de facto*; acesta este cazul în speță pentru că patru copii s-au născut din relația dintre dna Kroon și dl Zerrouk începând din 1987.

Un copil rezultat dintr-o asemenea relație se înscrie deplin drept în această „celulă de familie“ de la nașterea sa și prin însuși acest fapt. Indiferent care ar fi contribuția dlui Zerrouk la îngrijirea și la educația fiului său (guvernul a emis dubii în legătură cu acest aspect), există deci între unul și celălalt o legătură activă a unei vieți de familie. Pornind de la aceasta, art. 8 își găsește aplicare (8 voturi pentru, 1 împotriva).

4. — Din acest moment, autoritățile competente sunt cele care au obligația de a autoriza cât mai repede posibil formarea de legături de familie legale și complete între dl Zarrouk și fiul său Samir.

Conform guvernului, existau două soluții la problemele petiționarilor. Prima, adoptarea de către o rudă și un părinte vitreg ar face din Samir copilul „legitim“ al dlui Zerrouk și al dnei Kroon. Totuși, aceasta ar presupune căsătoria lor. Or, aceștia nu doresc să se căsătorească. Pentru Curte, o soluție care nu autorizează un tată să creeze o legătură legală cu un copil, cu care are deja viață de familie, decât dacă el se însoară cu mama acestui copil, nu poate trece drept compatibilă cu noțiunea de „respect“ al vieții de familie.

A doua soluție, o autoritate parentală unită, cu atât mai mult nu este acceptabilă. Chiar presupunând că legislația în pregătire intră în vigoare, autoritatea parentală unită va lăsa intacte legăturile legale între Samir și fostul soț al dnei Kroon și va continua să împiedice formarea de legături asemănătoare între Samir și dl. Zerrouk.

Conform Curții, „respectul“ față de „viața de familie“ cere ca realitatea biologică și socială să prevaleze asupra unei prezumții legale care lovește frontal atât faptele stabilite cât și dorințele persoanelor în cauză, fără a aduce beneficii reale cuiva. De aici, chiar având în vedere marja de apreciere de care

se bucură, Olanda a omis să garanteze petiționarilor „respectul“ față de viața de familie. Pornind de la aceasta, a avut loc o încălcare a art. 8 (7 voturi pentru, 2 împotriva).

5. — Reclamația bazată pe art. 14 combinat cu art. 8 este în esență aceeași cu cea enunțată în temeiul art. 8. Constatând o încălcare a acestuia luat sigur, Curtea emite judecata că nici o problemă distinctă nu se pune prin prisma art. 8 și 14 combinate (unanimitate).

6. — În numele art. 50, Curtea consideră ca probabil că imposibilitatea de a obține recunoașterea legală a legăturilor lor de familie a cauzat unele frustrări petiționarilor, dar acestea sunt compensate suficient prin constatarea unei violări a Convenției (unanimitate).

Ea consideră rezonabilă acordarea a 20.000 florini pentru onorariile avocaților, mai puțin sumele vărsate și care se vor vărsa de către Consiliul Europei cu titlul de asistență juridică (8 voturi pentru, 1 împotriva).

Cazul R. contra Regatului Unit — Proceduri urmate și recursuri înaintate în Anglia și Țara Galilor privind decizii referitoare la vizitele părinților la copiii lor, dați în grija unei autorități locale.

1. — *Cazurile O., W., B. și R. Îngrijorarea pe care o inspiră bunăstarea unor copii, dat fiind contextul familial, duce la luarea, în virtutea legislației engleze, a unor măsuri de încredințare a unuia sau a unor copii al (ai) petiționarului (petiționarei) autorității locale. Aceasta este, în consecință, investită cu aproape toate drepturile, puterile și datoriile unui părinte; ei îi revine, în special, să decidă dacă petiționarii trebuie să păstreze facultatea de a le face vizite, sub rezerva obligației sale legale de a lua în considerare, în primul rând, bunăstarea copiilor.*

Ordonanțele judiciare obținute de către autoritatea locală, în iulie 1976, îi încredințează copiii A., B., C., D. și E. ai petiționarului O., născuți în 1968, 1970, 1971, 1973 și 1975. Câtva timp, O. și soția sa pot face vizite copiilor, pe care autoritatea i-a plasat la părinți adoptivi. Ea decide totuși, în iulie 1979, că acești copii trebuie să rămână să locuiască la familia care i-a primit și că vizitele părinților naturali trebuie să înceteze. Abordarea instanței judecătorești în 1980, de către aceștia, în vederea obținerii restabilirii vizitelor, eșuează. Doi dintre copii sunt adoptați mai târziu, fără ca tribunalul să ceară consimțământul lui O. și al soției sale. În august 1979, autoritatea locală își asumă puterea parentală privind copilul S al petiționarului W., care este născut în 1978, și pe care părinții lui i l-au încredințat mai înainte. În ianuarie sau februarie 1980, autoritatea decide să-l încredințeze pe S. părinților adoptivi, în vederea înfierii. În aprilie 1980, hotărăște să le retragă lui W. și soției sale dreptul pe care îl avuseseră până în acel moment, vizitarea copilului. În ianuarie 1981, tribunalul pentru copii acceptă cererea

lor de suspendare a rezoluției asupra puterii parentale; totuși, o procedură ulterioară, deschisă de către autoritate, se termină în iunie 1981 cu o decizie judecătorească a High Court pe care Court of Appeal o confirmă în octombrie 1981: în interesul său, S. trebuie să rămână la părinții săi adoptivi, iar W. și soția sa nu-l pot întâlni. Respectivii părinți adoptivi îl înfiază pe S. în octombrie 1984, High Court renunțând la acordul lui W.

Începând cu luna aprilie 1978, copilul P. al petiționarei B., născut în 1977, este obiectul a diferite ordonanțe judiciare în favoarea autorității locale, printre care și o ordonanță de asistență permanentă începând cu 5 decembrie 1978. În aprilie 1978, autoritatea îl încredințează unor părinți adoptivi, pentru o scurtă perioadă, dar după o ședință ad hoc în iunie 1978, ea hotărăște că el trebuie să meargă la părinții adoptivi pentru o lungă perioadă. Între aprilie și iunie 1978, B. are contacte cu fiul ei, cu toate că îi face vizite la intervale destul de neregulate. O serie de întâlniri lunare între P. și B. precum și cu tatăl acestuia începe în august 1978, se întrerupe din noiembrie 1978 până în aprilie 1979, din cauza unei greve a lucrătorilor sociali, când se reia. Autoritatea mărește apoi frecvența vizitelor lui B. la copil, dar în mai 1980 ea hotărăște să le suprime. După aceasta, B. întreprinde în van unele proceduri judiciare pentru a obține interdicția ordonanței de asistență sau restabilirea vizitelor. Copilul este înfiat în decembrie 1983 de către părinții adoptivi, la care el se află pentru o lungă perioadă.

În aprilie 1981, autoritatea locală asigură puterea parentală privind copiii A. și J. ai petiționarei R., născuți în 1979 și, respectiv, în 1980 și pe care cea interesată i-a încredințat mai înainte. Autoritatea plasează, la început, copiii pentru o scurtă perioadă la părinți adoptivi. În august 1981, cu ocazia unei ședințe ad hoc, ea hotărăște că dacă rezoluția — atacată de R. la tribunalul pentru copii — nu devine caducă, A. și J. vor înceta să mai primească vizitele mamei lor și vor fi plasați, pentru o lungă perioadă, la părinți adoptivi în vederea adopției. Ignorând această decizie, R. își retrage obiecția față de rezoluție. Ea își poate întâlni copiii până în septembrie 1981. Totuși, în octombrie i se spune că nu-i va mai putea vedea și că se intenționează plasarea lor în vederea adopției, ceea ce se produce două luni mai târziu. I se resping procedurile judiciare pe care le-a început în decembrie 1981 pentru a cere suspendarea rezoluției asupra puterii parentale și în ianuarie 1983 pentru a solicita restabilirea vizitelor sale la A. și J. Cu toate acestea, autoritatea anulează rezoluția în octombrie 1984. În noiembrie 1984 High Court refuză să se dispenseze de consimțământul lui R. la adopția copiilor și, în decembrie 1985, ea ordonă să i se dea posibilitatea să facă vizite.

2. — Cazul H. La 24 martie 1976, A., născută în 1975 și fiică a petiționarei H., devine pupilă a justiției ca urmare a cererii autorității locale

făcute la High Court. La început, H. poate vedea copilul. Totuși, în iunie 1976, High Cour suprimă vizitele, încredințează pe A. autorității și recomandă adopția sa. Întrucât starea sănătății i s-a îmbunătățit, H. solicită la High Coirt, pe 13 noiembrie 1978, să reia vizitele: procedura care urmează nu se ocupă numai de această problemă ci și de cererea de adopție a copilului formulată de părinții adoptivi, la care fetița a fost plasată în martie 1979. La 23 octombrie 1980, High Coirt pronunță o ordonanță de adopție, fără consimțământul lui H., căreia i se refuză posibilitatea de a face vizite la A. La 14 ianuarie 1981 Court of Appeal respinge apelul lui H. și la 10 iunie 1981 comisia de recurs îi refuză autorizația pentru a sesiza Camera Lorzilor.

3. — Comisia este sesizată pe 15 decembrie 1980 (O.), 3 septembrie 1981 (H.), 18 ianuarie 1982 (W.), 26 aprilie 1982 (B.) și 28 aprilie 1982 (R.). Petiționarii se plâng de deciziile care limitează sau suprimă dreptul de vizită la copiii lor, încredințați unei autorități locale, precum și de procedura aplicată și — cu excepția lui H. — de recursurile de care dispun în materie. Ei invocă art. 6 și 8 și — în afară de H. — art. 13 din Convenție¹⁾.

Hotărârea din 8 iulie 1987 (plenul Curții) (seria A nr. 120 și 121)

4. — Curtea precizează, de la bun început, că nu este competentă să examineze sau să comenteze legitimitatea unor măsuri ca plasarea copiilor la asistența publică, adopția lor și limitarea sau suprimarea vizitelor părinților; fie că problema nu a fost ridicată în fața Comisiei, fie că aceasta a declarat-o inacceptabilă.

5. — W., B. și R. susțineau o abatere de la art. 8 care decurge tocmai din procedurile pe care autoritățile locale le-au urmat înainte de a transforma în hotărâre deciziile privind copilul sau copiii respectivi. După ce a notat că a existat un amestec în dreptul petiționarului (petiționarei) la respect pentru viața sa de familie, Curtea respinge argumentul guvernului britanic, conform căruia aceste probleme procedurale nu sunt legate de art. 8. Dacă este normal să se acorde autorității locale o anumită putere de apreciere, procesul său decizional nu va putea să nu influențeze asupra fondului deciziei, tocmai asigurând că aceasta se bazează pe considerații pertinente și să nu fie deciziată de arbitrar, nici chiar de aparență. Procesul trebuie să garanteze că dorințele și interesele părinților naturali vor fi aduse la cunoștință autorității, că aceasta va ține cont de ele și că cei interesați vor putea, oricând doresc, să facă orice recurs care li se oferă. Curtea consideră că în fiecare din cele trei

¹⁾ În rapoartele sale din 3 decembrie 1985 (O.), 18 octombrie 1985 (H.), 15 octombrie 1985 și 4 decembrie 1985 (B. și R.), Comisia exprimă, cu majorități diferite, avizul că s-a încălcat art. 6 § 1 în fiecare dintre cazuri, că art. 8 a fost încălcat în cazurile H., W., B. și R., dar nu și în cazul O., și că nu se pune nici o problemă distinctă din perspectiva art. 13.

cazuri a avut loc o violare a art. 8 (unanimitate) pentru că petiționarul (petiționara) a fost foarte puțin amestecat(ă) în procesul decizional al autorității locale, spre exemplu nu a fost consultat(ă) înainte de luarea deciziei sau nu a fost informat(ă) de îndată. Această concluzie se bazează, în special, pe examinarea procesului privind următoarele decizii: plasarea copilului S. al lui W. să locuiască la părinți adoptivi, în scopul adopției și suprimarea vizitelor lui W. și ale soției sale la copil; încredințarea copilului P. al lui B. pentru o lungă perioadă al părinților adoptivi și suprimarea vizitelor lui B.; asumarea puterii parentale a lui R. asupra copiilor săi A. și J., suprimarea vizitelor sale și plasarea lui A. și J. în scopul adopției. Curtea are, de asemenea, în vedere, în cazurile W. și R., durata anumitor proceduri judiciare conexe, iar în cazul B., întreruperea vizitelor mamei la copilul ei, pe motivul grevei lucrătorilor sociali.

O. se pretindea, de asemenea, victimă a unei încălcări a art. 8 care ar decurge, printre altele, din procedurile urmate de autoritatea locală pentru a decide suprimarea vizitelor la copiii săi. Curtea consideră că elementele de care ea dispune nu sunt suficiente pentru a stabili o greșeală la acest punct (15 voturi pentru, 2 împotriva).

În ceea ce privește cazul H., Curtea pune concluzia violării art. 8 (16 voturi pentru, 1 împotriva): o respectare efectivă a vieții de familie a lui H. impunea reglementarea problemei relațiilor sale viitoare cu copilul, în lumina tuturor considerațiilor pertinente și nu prin simpla trecere a timpului. Or, cazul nu a fost așa.

6.— O., W., B. și R. afirmau că nu au putut rezolva problema vizitelor la copilul (copiii) respectiv(i) cu ajutorul unei proceduri conforme art. 6 § 1. Curtea respinge, mai întâi, argumentul guvernului, conform căruia, în cauză nu se află nici un „drept” și această dispoziție nu se aplică. Legându-se de situația care prevalează în dreptul englez, de la intrarea în vigoare a legislației pertinente, Curtea pune concluzia că se poate spune, cel puțin într-o manieră care poate fi susținută, că petiționarii puteau cere un drept de a face vizite copiilor chiar și după adoptarea de ordonanțe de asistență sau de rezoluții asupra puterii parentale. Curtea nu acceptă, cu atât mai mult, teza subsidiară a guvernului conform căreia, chiar dacă părinții naturali au păstrat un drept rezidual de vizită, legislația dădea acestui drept garanții judiciare care îndeplineau condițiile art. 6 § 1. Dacă petiționarii puteau contesta — și W. a făcut-o cu succes — în fața unui tribunal ordonanțele de asistență sau rezoluțiile asupra puterii parentale, o asemenea procedură nu se referă numai la chestiunea vizitelor. La fel, dacă lor le-ar fi fost îngăduit să ceară un control judiciar sau să angajeze o producere de tutelă care să permită tribunalelor să examineze anumite aspecte ale unor decizii ale autorității locale asupra vizitelor, acestea nu se bucurau de o competență atât de largă pe durata valabilității unor ordonanțe sau rezoluții, pentru că nu erau abilitate să judece

fondul problemei. Curtea pune deci concluzia violării art. 6 § 1 în fiecare din cele patru cazuri (unanimitate).

Procedura angajată de H. la 13 noiembrie 1978, în legătură cu vizitele la copilul ei, s-a terminat doi ani și șapte luni mai târziu. În cadrul unui examen amănunțit, a diferitelor faze ale procedurii, Curtea are în vedere gradul de complexitate a cazului, precum și comportamentul păților și al autorităților engleze. Durata procedurii este imputabilă deciziei — socotită rezonabilă de Curte — de a nu avea competența de a judeca numai problema vizitelor, dar și cererea de adopție. Ea este atribuită și faptului că autoritatea locală nu a depus elementele sale de probă decât peste mai mult de cinci luni după data fixată de High Court. Curtea insistă, în special, asupra mizei procedurii pentru H., care era hotărâtoare pentru relațiile viitoare ale mamei cu copilul ei. După ce a subliniat că, în asemenea cazuri, revine autorităților să dea dovadă de o grijă excepțională, ea pune concluzia că a avut loc o depășire a „termenului rezonabil” și deci o violare a art. 6 § 1 (unanimitate).

7. — O., W., B. și R. susțineau o violare a art. 13 pe motiv că nu au avut posibilitatea să facă nici un recurs efectiv la o instanță națională în ce privește vizitele lor la copiii în cauză. Având în vedere decizia sa privind art. 6 § 1, Curtea consideră inutil să examineze reclamația (unanimitate).

8. — Cei cinci petiționari cereau o satisfacție echitabilă în virtutea art. 50. Această problemă nefiind pregătită, Curtea o rezervă (unanimitate).

Hotărârile din 9 iunie 1988 (plenul Curții) — Aplicarea articolului 50 (seria A nr. 136 A—E)

9. — Curtea consideră că este imposibil să afirme că fără lacunele procedurale constatate petiționarii nu ar fi pierdut copii. În același timp, se poate estima că ei au suferit o pierdere de șansă reală, datorită infracțiunilor la Convenție. Această pierdere ca și sentimentul de nenorocire și frustrare, pe care le-au trăit, necesită o reparație.

Statuând în spiritul echității, Curtea acordă 5.000 £ lui O, 8.000 £ lui R. și câte 12.000 £ lui H., W. și B. pentru pagubele suferite (unanimitate).

10. — În ce privește cheltuielile de judecată și taxe, guvernul britanic și petiționarii au ajuns, în cazurile O., H., W. și R., la reglementări prin bună înțelegere. Curtea socotește aceasta echitabil și scoate aceste cazuri de pe rol la acest punct (unanimitate).

B. cerea 20.051,32 £ ca rambursare pentru cheltuielile de judecată și taxe. Curtea îi acordă 10.500 £, plus taxa pe valoare adăugată (unanimitate)¹⁾.

¹⁾ Legea din 1989 asupra copiilor a primit aprobarea regală la 16 noiembrie 1989 și a intrat în vigoare în octombrie 1991. Ea prevede o mai mare implicare a părinților în procesul decizional al autorităților locale și acordă acestora posibilitatea de a supune unui tribunal orice problemă privind contactele cu copiii lor, încredințați spre îngrijire respectivelor autorități.

Cazul Olsson contra Suediei (nr. 1) — Luare de copii în îngrijire de către autoritatea publică și plasarea în cămine de primire

1. — *Stig și Gun Olsson, soț și soție, sunt cetățeni suedezi și locuiesc în Göteborg. Trei copii, Stefan, Helena și Thomas, s-au născut din această unire în 1971, 1976 și, respectiv, 1979.*

Consiliul social de district nr. 6 din Göteborg decide, în ianuarie 1980, să pună copiii sub supraveghere și prescrie în august 1980 luarea lor în îngrijire provizorie de către autoritate pentru a putea examina situația lor. Consiliul decide, la 16 septembrie 1980, să fie luați în îngrijire copii de către autoritate, pe baza unui raport al serviciilor sociale, care ajunge la concluzia că dezvoltarea copiilor este amenințată pentru că trăiesc într-un mediu nepotrivit, cât și din cauza incapacității părinților de a le asigura îngrijirile, stimularea și supravegherea de care au nevoie.

Stefan este instalat la Göteborg într-un cămin de școlari, condus de comisia pentru handicapați apoi, după câțva timp, într-o familie adoptivă, la o sută de kilometri de domiciliul petiționarilor; el rămâne acolo mai mult de doi ani și este mutat, într-o casă de copii, condusă de aceeași comisie, la aproape 80 de kilometri de Göteborg. În ce îi privește pe Helena și pe Thomas, ei sunt plasați în cămine de primire separate, în localități îndepărtate, la o sută de kilometri una de alta și aflându-se la aproximativ 600 kilometri la nord-est de Göteborg. Contactele soților Olsson cu copiii lor fac obiectul a diferite restricții în perioada luării în îngrijire a acestora din urmă.

2. — *Tribunalul administrativ departamental din Göteborg confirmă decizia de asistență la 30 decembrie 1980. Părinților li se respinge recursul în fața Curții de Apel Administrativ, apoi Curtea Administrativă Supremă refuză să-i autorizeze să facă recurs. În iunie 1982, consiliul le respinge cererea de suspendare a luării în îngrijire; recursurile lor ulterioare rămân fără rezultat.*

Între 1983 și 1986, alte cereri și recursuri ale soților Olsson, în aceeași problemă, sunt, de asemenea, înlăturate. Totuși, ridicarea luării în îngrijire este hotărâtă, în ce-l privește pe Stefan, de către Curtea de Apel Administrativ la 16 februarie 1987 și, în ce-i privește pe Helena și Thomas, de către Curtea Administrativă Supremă la 18 iunie 1987. Stefan și părinții sunt azi împreună. În schimb, la 23 iunie 1987 consiliul a interzis soților Olsson, până la noi ordine, de a-i retrage pe Helena și Thomas din căminul de primire respectiv; un recurs împotriva acestei decizii era pe rol în noiembrie 1987.

¹⁾ În raportul său din 2 decembrie 1986, Comisia formulează avizul: a) că deciziile de luare în îngrijire a copiilor petiționarilor, combinate cu plasarea primilor în cămine de primire separate, îndepărtate de domiciliul părinților, au încălcat art. 8 al Convenției (8 voturi pentru, 5 împotriva); b) că nu au fost violate art. 3, 6, 13 sau 14 ale Convenției, nici art. 2 din Protocolul nr. 1 (unanimitate).

3. — În cererea lor către Comisie, din 10 iunie 1983, soții Olsson denunță decizia luării în îngrijire și plasarea ulterioară a copiilor lor. Ei invocă art. 8 din Convenție, dar și art. 3, 6, 13 și 14 ale acesteia și art. 2 al Protocolului nr. 1¹).

Hotărârea din 24 martie 1988 (plenul Curții) (Seria A nr. 130)

4. — În temeiul art. 8 al Convenției, soții Olsson susțineau că le-a fost încălcat dreptul la respect pentru viața de familie, ca urmare a deciziei de luare în îngrijire a copiilor, a modalităților de executare a acesteia și a refuzurilor de a fi suspendată.

Curtea consideră că măsurile atacate se traduceau în ingerințe în acest drept, cu toate că urmăreau scopul legitim de a proteja sănătatea sau morala, drepturile și libertățile celorlalți, în speță ale copiilor. Ținând cont de materie și de garanțiile împotriva ingerințelor arbitrare, legislația suedeză, cu toate că se exprimă în termeni destul de generoși și conferă o largă putere de apreciere autorităților, este formulată cu destulă precizie pentru ca ingerințele litigioase să poată fi considerate ca „prevăzute de lege“.

5. — Erau ele necesare într-o societate democratică? Curtea amintește că ea nu se limitează la a se întreba dacă statul respectiv a acționat într-un mod înțelept, cu grijă și bună credință; deciziile criticate trebuie analizate în limita cazului în ansamblu și să se determine dacă motivele invocate în sprijin erau „pertinente și suficiente“.

6. — Examinând luarea în îngrijire a copiilor de către autoritatea publică și refuzurile de a suspenda, Curtea reține că petiționarii au putut juca, în procesul decizional, un rol destul de mare pentru a le acorda protecția cerută de interesele lor. Deciziile în cauză se bazau pe rapoarte ale serviciilor sociale care, la rândul lor, se sprijineau pe declarațiile unor persoane foarte bine informate asupra situației; în plus, ele fuseseră confirmate de către tribunalele care au putut să-și formeze propria lor opinie despre caz și a căror hotărâri fuseseră atacate în van. Din acel moment, autoritățile suedeze puteau să creadă în mod rațional, având în vedere marja lor de apreciere, în necesitatea de a lua în îngrijire copiii; ele aveau, de asemenea, suficiente motive să creadă în necesitatea de a păstra în vigoare decizia de luare în îngrijire. Aceste două puncte nu au încălcat deci art. 8 (10 voturi pentru, 5 împotriva).

7. — În ce privește măsurile stabilite pentru aplicarea deciziei de luare în îngrijire, Curtea constată, mai întâi că insuficiența calității îngrijirilor, acordate copiilor în căminele de primire, nu a fost confirmată. În schimb, separarea copiilor, plasarea Helenei și a lui Thomas departe de domiciliul petiționarilor și restricțiile impuse vizitelor acestora au împiedicat întâlnirile ușoare și regulate ale membrilor familiei și au fost în contradicție cu obiectul final, reunirea acesteia. Asupra acestor puncte, dispozițiile atacate, care decurgeau în parte din dificultăți administrative, nu se bazau pe motive

suficiente, de natură să le justifice ca proporționale cu țelul legitim urmărit; ele nu erau deci necesare într-o societate democratică. Pe scurt, modul cum s-a realizat decizia de luare în îngrijire a încălcat art. 8 (12 voturi pentru, 3 împotriva).

8. — În unanimitate, Curtea respinge afirmațiile suplimentare ale petiționarilor conform cărora:

a) ei ar fi fost victime ale unui „tratament inuman“ (art. 3 al Convenției);

b) ei nu s-au bucurat de un „proces echitabil“ în fața tribunalelor interne (art. 6 al Convenției)

c) atingerea drepturilor lor se baza pe originea lor socială și ar fi deci discriminatorie (art. 14 din Convenție, combinat cu art. 8);

d) ei ar fi fost victime ale unei violări a art. 2 din Protocolul nr. 1 din cauza imposibilității de a influența educația copiilor, precum și a plasării lui Thomas într-o familie care aparține unei alte confesiuni;

e) nu li s-a acordat dreptul la nici un recurs împotriva încălcării Protocolului nr. 1, care ar decurge din faptul că Thomas a fost lipsit de o educație religioasă (art. 13 al Convenției, combinat cu art. 2 din Protocolul nr. 1).

9. — În numele art. 50 al Convenției, petiționarii cereau 30.000.000 KSU pentru daune morale și 884.500 KSU pentru cheltuieli de judecată și taxe, legate de procedura internă și de cea de la Strasbourg.

Curtea subliniază că petiționarii nu au dreptul la nici o satisfacție echitabilă pentru însăși esența luării în îngrijire și a retragerii copiilor lor. În schimb, modalitățile de executare a deciziei respective au produs, fără nici o îndoială, soților Olsson neplăceri considerabile și mai ales o neliniște și o dezamăgire profundă. Curtea acordă pentru aceasta 200.000 KSU (unanimitate).

Unele dintre cheltuielile de judecată și taxe cerute se raportau la probleme care nu formează obiectul litigiului sau pentru care Curtea nu a constatat nici o violare: altele erau, din punctul de vedere al Curții, fie inutile, fie excesive. Ea acordă 150.000 KSU la acest titlu (unanimitate).

Cazul Hoffmann contra Austriei — Refuz, după divorț, al unor drepturi parentale ale mamei, având în vedere apartenența sa la martorii lui Iehova.

1. — *Dna Ingrid Hoffmann se căsătorește în 1980. În perioada aceea, ea și soțul ei erau catolici. Născuți în 1980 și, respectiv, 1982, cei doi copii din căsătoria lor sunt botezați catolic. Ulterior, petiționara devine martor al lui Iehova; soțul ei și copiii rămân catolici. În august 1984, ca urmare a eșecului căsătoriei sale, cea interesată părăsește domiciliul conjugal împreună cu copiii; divorțul este pronunțat în iunie 1986.*

În timpul procesului de divorț, fiecare dintre cei doi părinți cer păstrarea copiilor; tatăl se opune acordării acestora dnei Hoffmann, în principal din cauza apartenenței sale la martorii lui Iehova și a principiilor și practicilor urmate de aceștia. La 8 ianuarie 1986, Tribunalul de district din Innsbruck hotărăște în favoarea petiționarei. Un recurs introdus de către soț este respins de Tribunalul regional din Innsbruck la 14 martie 1986. Totuși, la 3 septembrie 1986, Curtea Supremă admite recursul formulat de cel interesat, pe motiv că deciziile date de jurisdicțiile inferioare sunt clar ilegale; în speță, educarea copiilor conform principiilor martorilor lui Iehova violează dispozițiile legii privind educația religioasă, pe care respectivele jurisdicții nu le-au luat în considerare; acestea au ignorat, de asemenea, interesele copiilor pentru că frecventarea de către ei a acestei grupări religioase riscă foarte mult să ducă la marginalizarea lor socială; printre altele, viața le poate fi compromisă printr-un refuz al mamei loc de a-i lăsa să beneficieze de transfuzia de sânge.

1. — *În cererea sa din 20 februarie 1987 către Comisie, dna Hoffmann se plânge că i s-a refuzat păstrarea copiilor pe motivul convingerilor sale religioase. Ea invocă dreptul la respect față de viața ei de familie (art. 8 din Convenție), libertatea sa religioasă (art. 9) și dreptul ei de a asigura copiilor conform convingerilor ei religioase (art. 2 din Protocolul nr. 1); ea se pretinde, printre altele, victimă a unei discriminări bazate pe religie (art. 14 al Convenției)¹⁾.*

Hotărârea din 23 iunie 1993 (Camera) (Seria A nr. 255-C)

1. — Curtea reține de la început că acești copii trăiau împreună cu mama lor de doi ani — de când ea a părăsit, împreună cu ei, domiciliul conjugal — în momentul în care Curtea Supremă a obligat-o să-i restituie tatălui lor. De atunci, hotărârea, astfel dată, devine o atingere la dreptul dnei Hoffmann la respect pentru viața sa de familie; cauza ține deci de art. 8. Faptul, invocat de guvern, că este vorba de o decizie care rezolvă un litigiu între persoane particulare nu schimbă cu nimic problema.

Având în vedere natura afirmațiilor formulate, Curtea consideră potrivit să se situeze în baza art. 8 combinat cu art. 14.

În anumite circumstanțe, datele invocate de Curtea Supremă în sprijinul deciziei sale — consecințele practicate ale apartenenței mamei la martorii lui Iehova, chiar și influențele pe care le pot avea asupra vieții lor sociale faptul de a fi asociat cu această minoritate religioasă și pericolele pe care cea

¹⁾ În raportul său din 16 ianuarie 1992, Comisia pune concluzia violării art. 8 combinat cu art. 14 (8 voturi pentru, 6 împotriva), în absența unei probleme distincte privind art. 9 luat singur sau combinat cu art. 14 (12 voturi pentru, 2 împotriva) și neviolarea art. 2 din Protocolul nr. 1 (unanimitate).

interesată, prin refuzarea oricărei transfuzii de sânge, le crea nu numai pentru ea, ci și pentru copiii ei (în lipsa unei ordonanțe judiciare) — pot să încline balanța în favoarea unui părinte, mai degrabă decât a celuilalt. Totuși, Curtea Supremă introduce un element nou, legea federală asupra educației religioase a copiilor, căreia îi acordă deschis o importanță hotărâtoare. De aici, există o diferență de tratament și ea se bazează pe religie, concluzie întărită prin tonul și redactarea considerentelor Curții Supreme privind consecințele practice ale religiei petiționarei.

Curtea Supremă urmărește un țel legitim: protejarea sănătății și a drepturilor copiilor.

Dacă nu s-a sprijinit numai pe legea federală amintită, ea a apreciat faptele altfel decât jurisdicțiile inferioare care, în motivațiile lor, se bazează, printre altele, pe expertize psihologice. În ciuda oricărui argument contrar posibil, nu se poate tolera o diferențiere dictată, în esență, de considerații religioase. În absența unui raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și țelul urmărit, există o violare a art. 8 combinat cu art. 14 (5 voturi pentru, 4 împotriva).

2. — Având în vedere această concluzie Curtea nu consideră necesar să statueze asupra afirmației violării art. 8 luat singur, întrucât argumentele avansate asupra acestui punct coincid cu cele de mai înainte (unanimitate).

3. — Ea consideră că nici o problemă distinctă nu se pune în temeiul art. 9, luat singur sau combinat cu art. 14 (unanimitate): circumstanțele invocate sunt aceleași ca și pentru art. 8 combinat cu art. 14.

4. — Reclamația făcută în baza art. 2 din Protocolul nr. 1 nemaifiind menținută în fața Curții, aceasta nu vede nici un motiv să o examineze din oficiu (unanimitate).

5. — Pentru cheltuielile de judecată și taxe suportate în fața organelor Convenției și asistența judiciară neacoperită ea acordă doamnei Hoffmann 75.000 silingi austrieci (8 voturi pentru, 1 împotriva).

Cazul Gaskin contra Regatului Unit — Refuz de a da acces deplin la dosarul său unei persoane luate în îngrijire în timpul copilăriei de către serviciile sociale.

1. — *Născut în 1959, dl Graham Gaskin este cetățean britanic. După decesul mamei sale, primăria din Liverpool îl ia în îngrijire, la 1 septembrie 1970, în virtutea legii din 1948 privind copiii. În ziua majoratului său (18 ani), la 2 decembrie 1977, plasarea se încheie.*

În toată această perioadă, cel interesat șade la diverși părinți adoptivi. El pretinde că a fost maltratată și încearcă să afle unde, la cine și în ce condiții a trăit, pentru a-și putea depăși problemele și a-și cunoaște trecutul.

În 1979, dorind să introducă o acțiune de daune interese pentru neglijență împotriva autorității locale, cere, în virtutea legii din 1970 privind

administrarea justiției, să i se comunice note și dosare întocmite de autoritatea locală în timpul perioadei în care a fost copil al asistenței. High Court respinge cererea la 22 februarie 1980, pe motivul naturii confidențiale și private a dosarelor întocmite, conform regulamentului din 1955 privind plasarea copiilor. Această decizie este confirmată de Coirt of Appeal la 27 iunie 1980.

Între 1980 și 1983, diverse comisii ale consiliului municipal din Liverpool adoptă rezoluții privind accesul la dosarele unor copii asistați, din care, o parte sunt atacate în justiție. În sfârșit, în noiembrie 1983 Consiliul municipal adoptă o nouă rezoluție care dă dlui Gaskin acces la dosarul său în măsura în care informatorii (persoanele care dau informații unui anchetator social, n.t.) vor consimți. Textul se conformează unei circulare din august 1983, emisă de către Ministerul Sănătății și Securității Sociale.

Dosarul în cauză cuprinde 352 documente întocmite de 46 de persoane. La 23 mai 1986, copii a 65 de piese, redactate de 19 persoane care și-au dat consimțământul să se comunice, sunt trimise solicitorilor celui interesat.

2. — În cererea sa din 17 februarie 1983 către Comisie, dl Gaskin denunță refuzul de a fi lăsat să consulte întregul lui dosar păstrat de primăria din Liverpool; el vede în aceasta o violare a art. 8 și 10 ale Convenției. El invocă, de asemenea, art. 3, și 13 ale acesteia și art. 2 din Protocolul nr. 1¹⁾

Hotărârea din 7 iulie 1989 (plenul Curții) (seria A nr. 160)

3. — Curtea începe prin a delimita obiectul litigiului. Ea se consideră sesizată numai cu problemele ridicate, în temeiul art. 8 și 10, în legătură cu procedurile și deciziile prin care dl Gaskin și-a văzut refuzat accesul la dosarul său personal, după respingerea cererii prezentate în vederea introducerii unei acțiuni pentru daune interese.

4. — Guvernul britanic susținea inaplicabilitatea art. 8. Curtea consideră că dosarul se referea la viața privată și de familie a dlui Gaskin într-o asemenea măsură celui interesat intră în domeniul art. 8. Prin această concluzie ea nu exprima nici o opinie asupra chestiunii de a ști dacă drepturile generale de acces la date personale se poate deduce din paragraful 1.

5. — După jurisprudența Curții, art. 8, deși tinde, în esență, să ferească individul de amestecuri arbitrare ale puterilor publice, poate da naștere unei creșteri a obligațiilor pozitive, inerente unei respectări efective a vieții de familie. Desigur, dl Gaskin nu denunță faptul că au fost culese și înregistrate informații în legătură cu el; mai mult chiar, el nu susține că au fost folosite împotriva sa. În schimb, el protestează împotriva interzicerii de a i se da acces

1) La 23 ianuarie 1986, Comisia reține numai reclamația privind refuzul accesului la dosar. În raportul său din 13 noiembrie 1987, ea pune concluzia violării art. 8, dar nu și a art. 10 (11 voturi pentru și o abținere).

liber la respectivele informații. Or, nu s-ar putea spune că Regatul Unit a comis un „amestec“ în viața privată sau de familie a petiționarului prin refuzul său de a-l lăsa, fără nici o restricție, să consulte dosarul său. În această privință, cel interesat se plânge, în esență, de inacțiunea statului. Trebuia deci să se determine dacă acesta din urmă tratase cererile de comunicare de o manieră incompatibil cu o obligație pozitivă rezultată din art. 8.

Conform guvernului, funcționarea corectă a serviciului de asistență pentru copii depinde de informațiile furnizate de organisme profesionale și membrii lor etc. Or, s-ar îndepărta colaborarea lor, dacă nu s-ar păstra anonimul, ceea ce ar dăuna serviciului de asistență pentru copii. Nu ar exista nici un refuz global de acces la dosare; informațiile confidențiale ar fi accesibile în măsura în care s-ar obține acordul informatorului. De altfel, acesta este cazul respectiv pentru 65 de documente. Pentru dl Gaskin, totuși, legea din 1987 privind accesul la dosarele personale precum și regulamentul său de aplicare din 1989, care nu este valabil pentru datele culese înainte de intrarea sa în vigoare, arată în ce măsură puterile publice britanice vor da de acum încolo informații de genul celor pe care el le cere.

6. — Din punctul de vedere al Curții, persoanele care se găsesc în situația petiționarului au un interes primordial, protejat prin Convenție, să primească informațiile de care au nevoie, pentru a cunoaște și înțelege copilăria lor și anii de formare. Un sistem care subordonează accesul la dosare acceptului informatorilor, cum este în Regatul Unit, poate fi, în principiu, considerat ca fiind compatibil cu art. 8. Totuși, Curtea consideră că trebuie ocrotite, atunci când un informator nu dorește sau refuză în mod abuziv să-și dea acordul, interesele oricărei persoane care caută să consulte piesele de la dosar privind viața sa privată și de familie. În asemenea cazuri, principiul proporționalității cere ca un organ independent să ia decizia finală asupra accesului. În lipsa unui asemenea sistem, în speță, art. 8 a fost încălcat (11 voturi pentru, 6 împotriva).

7. — Cât privește art. 10, el nu obligă guvernul să comunice celui interesat informațiile despre care este vorba. Prin urmare, dl Gaskin nu a suferit nici o atingere a libertății sale de a primi informații, așa cum o protejează art. 10 (unanimitate).

8. — În temeiul art. 50, Curtea respinge cererea (mai mult de 380.000 £) pentru lipsa de beneficiu trecută și viitoare (unanimitate). În schimb, ea recunoaște că petiționarul a putut resimți o anumită deznădejde și neliniște și îi acordă 5.000 £ cu acest titlu (unanimitate).

În ceea ce privește cheltuielile de judecată și taxe, ea consideră că intră în calcul numai acelea care au fost prezentate pentru procedurile europene. Găsind că suma globală cerută (117.000 £) este nerezonabilă, ea acordă 11.000 £, minus 8.295 FF primiți cu titlu de asistență judiciară (unanimitate).

Cazul X și Y contra Olandei — Imposibilitate de a face să înceapă urmărirea împotriva autorului unor violențe sexuale asupra unei minore în vârstă de mai mult de șaisprezece ani și handicapată mintal.

1. — Y, bolnavă mintal, născută la 13 decembrie 1961, locuiește într-un cămin de copii handicapați, unde urmează un tratament special. În noaptea de 14 spre 15 decembrie 1977, un anume B. abuzează de ea. La 16 decembrie 1977, X, tatăl ei, face plângere la poliție prevaluându-se de autoritatea sa paternă; fiica sa, cu toate că avea șaisprezece ani, nu avea capacitatea mintală să acționeze personal. La 29 mai 1978, Parchetul hotărăște să nu-l urmărească pe B. pentru că victima nu a făcut plângerea ea însăși, în timp util. La 12 iulie 1979, Curtea de Apel din Arnhem respinge recursul lui X împotriva acestei decizii: art. 248 ter din Codul penal, care reprimă asemenea acte, nu s-ar fi putut aplica decât dacă victima a acționat ea însăși; reclamația tatălui nu o înlocuia pe cea pe care Y ar fi trebuit să o depună dacă ar fi putut, ceea ce aici nu era cazul; există în materie o lacună a legii.

2. — X sesizează Comisia la 10 ianuarie 1980, în nume propriu și în numele lui Y. El formulează numeroase reclamații; fiica lui a suportat un tratament inuman și degradant (art. 3 din Convenție), și amândoi o atingere a dreptului lor la respect pentru viața privată (art. 8); dreptul la respect pentru viața de familie (art. 8); dreptul la respect pentru viața de familie (art. 8) implică posibilitatea pentru părinți să facă recursuri în urma unor violențe sexuale suferite de copiii lor, mai ales dacă este vorba de minori și tatăl este reprezentantul lor legal; fiica lui și el însuși nu au dispus de un recurs efectiv în fața unei instanțe naționale (art. 13); situația în litigiu îmbracă un caracter discriminatoriu contrar art. 14¹⁾.

Hotărârea din 26 martie 1985 (Cameră) (Seria A nr. 91)

3. — Într-un prim moment, Curtea examinează reclamațiile lui Y. Ea începe cu cele în baza art. 8, luat singur. Aplicabilitatea art. 8 la faptele din speță nu era contestată. Acest text, dincolo de obligația neamestecului care decurge din el, poate implica adoptarea unor măsuri pozitive vizând raporturile între indivizi. În această privință, Curtea consideră insuficientă protecția dreptului civil, pentru asemenea fapte rele, care pun în cauză valori fundamentale și aspecte esențiale ale vieții private; numai o legislație penală poate asigura prevenirea necesară. Or, ea consideră ca stabilit că nu se putea angaja acțiunea publică pe baza art. 248 ter din Codul penal; aceasta apare din hotărârea Curții

¹⁾ În raportul său din 5 iulie 1983, Comisia a pus concluzia în ce-l privește pe Y, că a existat o violare a art. 8 (unanimitate) dar nu a art. 3 (15 voturi pentru, 1 împotriva) și că nu este cazul să se examineze cererea nici prin prisma art. 14 combinat cu art. 8 sau 3 și nici în temeiul art. 13; în ceea ce îl privește pe X, că nici o problemă deosebită nu se pune din punctul de vedere al dreptului la respect pentru viața sa de familie.

de Apel din Arnhem. Cum nici o altă dispoziție nu asigură o protecție concretă și efectivă, Y a fost victima unei violări a art. 8 (unanimitate).

4. — Se întâmplă același lucru cu art. 14 combinat cu art. 8? Examinarea cazului prin prisma art. 14 nu se impune când Curtea constată o nerespectare a exigențelor articolului care recunoaște un drept, afară de cazul când o clară inegalitate de tratament, în folosirea acestuia din urmă constituie un aspect fundamental al litigiului. Nefiind un asemenea caz, Curtea crede inutil să decidă în problemă (unanimitate).

5. — Constatând o infracțiune la art. 8, Curtea nu consideră că trebuie să se plaseze în plus pe terenul art. 3, luat singur sau combinat cu art. 14 (unanimitate).

6. — În ce privește absența unei căi de recurs, Curtea a studiat-o deja prin prisma art. 8. De aceea, ea nu are nevoie să o facă și față de art. 13 (unanimitate).

7. — În sfârșit, Curtea decide să nu statueze într-un mod automat asupra reclamațiilor lui X (unanimitate), consiliul petiționarilor nerevenind asupra acestui aspect al cazului la audiere.

8. — În baza art. 50, Curtea acordă lui Y 3.000 florini pentru daune morale (unanimitate)¹⁾.

Cazul Open Door și Dublin Well Woman contra Irlandei — Ordonanță a Curții Supreme care interzice unor societăți de consiliere, în special, să furnizeze femeilor însărcinate informații asupra posibilității de a avorta în străinătate.

1. — *Open Door Counselling Ltd și Dublin Well Woman Center Ltd sunt două societăți irlandeze, fără scop lucrativ, care se ocupă, printre altele, de sfătuirea femeilor însărcinate în Irlanda; ele le semnaleză, dacă acestea o doresc, posibilitățile de a avorta în clinicile din Marea Britanie.*

S-au declanșat urmăriri împotriva celor două societăți de către Attorney General la cererea Society for the Protection of Unborn Children (Societatea pentru Protecția Copiilor încă Nenăscuți). Pe 16 martie 1988, Curtea Supremă consideră că sfaturile care nu au caracter de directivă, date de societăți, contribuie la distrugerea vieții pe cale de a se naște, în disprețul dreptului constituțional la viață al copiilor care se vor naște, garantat, în mod expres, de art. 40 & 3 alin. 3 din Constituție. Ea dă un ordin interzicând

1) O lege din 27 februarie 1985, intrată în vigoare la 1 aprilie 1985, a amendat art. 65 din Codul penal. Ea autorizează reprezentantul legal al unei persoane atinsă de un handicap mintal și victimă a unei infracțiuni să facă plângerea.

1) În raportul său din 7 martie 1991, Comisia formulează avizul: a) că ordinul Curții Supreme, din 16 martie 1988, a violat art. 10 la partea privind societățile și consilierii petiționarului (8 voturi pentru, 5 împotriva); b) că el a violat, de asemenea, la partea privind pe dnele X și Geraghty (7 voturi pentru, 6 împotriva); c) că nu se impune examinarea în continuare a reclamațiilor dnelor X și Geraghty prin prisma art. 8 (7 voturi pentru, 2 împotriva și o abținere); d) că nu a existat o violare a art. 8 și nici a art. 14, în partea care privește pe Open Door

respectivelor societăți, precum și funcționarilor sau agenților „de a ajuta femeile însărcinate, aparținând de jurisdicție (a Curții) să meargă în străinătate pentru a suporta avorturi, indicându-le o clinică, luând măsuri în vederea deplasării lor sau indicându-le numele unei sau unor clinici, dându-le adresele și mijloacele de comunicare cu ele, sau în orice alt mod“.

2. — *Open Door* sesizează Comisia la 19 august 1988; *Dublin Well Woman* face același lucru la 22 septembrie 1988, la fel ca două dintre consilierile sale experimentate (dna *Bonnie Maher*, americană, și *Ann Downes*, irlandeză) și două irlandeze (dnele *X* și *Maere Geraghty*). Ele susțin că ordinul incriminat se încadrează într-o atingere nejustificată a dreptului lor de a primi și transmite informații și încalcă art. 10 din Convenție. *Open Door* și dna *X* și *Geraghty* pretind, în afară de aceasta, că restricțiile constituie un amestec, incompatibil cu art. 8, în dreptul lor la respect față de viața lor privată; *Open Door* vede în aceasta, în plus, o discriminare contrară art. 14 combinat cu art. 8 și 10¹⁾.

Hotărârea din 27 octombrie 1992 (plenul Curții) (seria A nr. 246-A)

3. — În fața Curții, *Dublin Well Women* și doi consilieri susțineau, pentru prima oară, o încălcare la art. 8. Curtea reamintește că întinderea competenței sale este determinată prin decizia Comisiei care a reținut cererea. Reclamația în baza art. 8 fiind nouă și distinctă, ea nu are competență pentru a o examina.

4. — Guvernul ridică trei excepții preliminare.

În primul rând, el pleda că numai societățile petiționare puteau să se pretindă „victime“ ale unei violări a drepturilor garantate prin Convenție. Curtea consideră, din contră, că la fel este cazul și cu dnele *Maher* și *Downes* (unanimitate), întrucât ordinul Curții Supreme le atinge direct, și cu dnele *X* și *Geraghty* (15 voturi pentru, 8 împotrivă), căci ele figurează printre femeile care pot procrea, riscând să cadă sub restricție prin ordinul respectiv.

În al doilea rând, guvernul susținea că trebuiau respinse cererile, în virtutea art. 26, pentru nerespectarea termenului de 6 luni. Curtea înlătură excepția pentru întârziere (unanimitate).

În sfârșit, Guvernul pretindea că nu au fost epuizate căile de recurs interne de către *Open Door* pentru reclamațiile în baza art. 8 și 14; de către *Open Door* și *Dublin Well Woman*, în măsura în care ele căutau să-și completeze plângerea cu elemente de probă și argumente, privind avortul și repercusiunile hotărârii Curții Supreme asupra sănătății femeilor, despre care ele nu au sesizat jurisdicțiile irlandeze; de către cele patru persoane fizice petiționare, întrucât ele nu ar fi încercat deloc să epuizeze căile de recurs interne, oferite de dreptul irlandez. Curtea respinge acest argument (unanimitate); având în vedere raționamentele Curții Supreme, doleanțele lui *Open Door* nu ar fi avut nici o șansă de reușită; *Open Door* și *Dublin Well Woman* nu formulează o reclamație nouă, ci se limitează la a dezvolta teza lor în sprijinul plângerilor

deja examinate de către tribunalele irlandeze; o acțiune a patru persoane fizice petiționare nu ar fi avut nici o perspectivă de succes.

5. — În temeiul art. 10, Curtea notează că ordinul aduce atingere libertății societăților petiționare de a transmite informații și că există, de asemenea, un amestec în dreptul consilierilor petiționare să comunice informații și în cel al dnelor X și Geraghty de a primi, în cazul în care ele ar fi gravide. Era restricția „prevăzută prin lege”? Având în vedere nivelul ridicat de protecție asigurat copilului ce urmează să se nască, prin dreptul irlandez în general, precum și felul în care jurisdicțiile concep rolul lor de garant al drepturilor constituționale, societățile petiționare puteau să prevadă, într-o măsură rezonabilă, înconjurându-se e consilieri eliminați, că ele se expuneau la urmări. Avizele juridice efectiv date lui Dublin Well Woman, în baza art. 40 & 3 alin. 3 din Constituție o confirmă: după ele, aceste activități de sfătuire puteau fi interzise. Restricția era deci „prevăzută de lege”.

Urmărea ea țeluri legitime? Protecția garantată prin dreptul irlandez dreptului la viață al copiilor care urmează să se nască se bazează pe profunde valori morale privind natura vieții; ele s-au manifestat în atitudinea majorității poporului irlandez, care, la referendumul din 1983, a votat contra avortului. Restricția urmărea deci țelul legitim de a proteja morala, din care apărarea în Irlanda a dreptului la viață al copilului care urmează să se nască, constituie un aspect. Curtea socotește inutil, dat fiind această concluzie, de a cerceta dacă pronumele „altora”, așa cum îl folosește art. 10 § 2, include și copilul care urmează să se nască.

Restricția era „necesară într-o societate democratică”? Curtea pune în evidență că ea nu este chemată să determine dacă în Convenție se garantează un drept la avort sau dacă dreptul la viață, recunoscut de art. 2, este la fel de valabil și pentru fetus. Petiționarele nu pretind că în Convenție se consacră dreptul la avort ca atare; ele se limitează la a se plânde de ordin în măsura în care le restrânge libertatea de a comunica sau de a primi informații asupra întreruperii de sarcină în străinătate.

Statul nu posedă, în domeniul protecției moralei, o putere discreționară absolută și fără control. Desigur, autoritățile naționale dispun, în acest domeniu, de o largă marjă de apreciere, în special într-o sferă cum este aceea care atinge probleme de credință asupra naturii vieții umane. Nu este însă vorba de o putere fără limită și Curtea trebuie să verifice dacă o restricție cadrează cu Convenția. Cât privește aplicarea criteriului de „proporționalitate”, dacă autoritățile naționale au în principiu facultatea de a alege măsurile pe care le socotesc necesare pentru a respecta preeminența dreptului sau pentru a da efect unor drepturi constituționale, ele trebuie să le folosească într-un mod care să le împace cu obligația lor în numele Convenției și sub rezerva organelor acesteia.

Cât privește necesitatea unor restricții, Curtea reamintește că libertatea de expresie este valabilă și pentru „informațiile” sau „ideile” care lovesc, șochează sau neliniștesc statele sau o anumită parte a populației. În afară de aceasta, când în limitările urmăresc unele informații privind activități pe care, în ciuda implicațiilor lor morale, autoritățile le-au tolerat și continuă să le tolereze, organele Convenției trebuie să controleze îndeaproape compatibilitatea lor cu principiile unei societăți democratice.

Ceea ce frapază Curtea, în primul rând, este caracterul absolut al deciziei Curții Supreme: ea interzice în mod „definitiv” de a se comunica unor femei gravide informații asupra posibilității de avort provocat în străinătate, fără a ține cont de vârsta și starea de sănătate a celor interesate și nici de motivele pentru care ele solicită sfaturi asupra întreruperii de sarcină. Deja în această privință, amestecul se dovedește a fi prea mare și disproporționat. Alți factori vin să conforme acest lucru. În primul rând, societățile respective dădeau femeilor însărcinate sfaturi în cadrul cărora consilierile nu preconizau și nici nu încurajau avortul, ci se limitau a explica soluțiile posibile. Femeile în cauză urmau să hotărască ce curs vor da informațiilor primite. În al doilea rând, în Irlanda se pot obține informații asupra posibilităților de avort în străinătate de la alte surse, spre exemplu din reviste, din anuare telefonice sau de la persoane care au contacte în Maria Britanie. Pornind de la aceasta, informațiile pe care ordinul căuta să le interzică figurau deja în alte părți, și încă în modalități necontrolate de un personal calificat și care protejau mai puțin bine sănătatea femeilor. În sfârșit, elementele culese și nediscutate de guvern dau de gândit că ordinul a creat un risc pentru sănătatea acestor femei: din acel moment, ele încercau să obțină o întrerupere a sarcinii într-un stadiu mai avansat, în lipsa unor sfaturi potrivite și nu mai recurg la îngrijirile medicale postoperatorii obișnuite. Pe de altă parte, ordinul a putut duce la consecințe și mai nefaste pentru femeile care nu sunt suficient de bogate sau nu au nivelul de educație necesar pentru a ajunge la alte mijloace de informație.

Invocând art. 17 și 60 ale Convenției, guvernul pleda că art. 10 nu trebuia să fie interpretat într-o manieră care să limiteze sau să distrugă dreptul la viață al copiilor care se vor naște, cărora dreptul irlandez le acordă o protecție specială, și nici să i se aducă o atingere. Fără a pune în cauză acest regim de protecție în temeiul Convenției, Curtea amintește că ordonanța în litigiu nu interzice femeilor irlandeze să-și întrerupă sarcina în străinătate și că informațiile de care aceasta caută să le lipsească se pot obține din alte surse. Deci, nu este vorba de interpretarea art. 10, ci de modul de aplicare al dreptului intern în vigoare, care face posibil să se mențină, la nivelul său actual, numărul de avorturi pe care le suportă irlandezele în afara țării.

Rezumând, interdicția impusă petiționarilor este disproporționată față de obiectivele urmărite. Astfel, a existat o violare a art. 10 (15 voturi pentru, 8 împotriva).

6. — Având în vedere această constatare, Curtea consideră că nu este cazul să examineze nici o doleanță formulată de Dublin Well Woman, Open Door, dna X și dna Geraghty în temeiul art. 8 și 14 (unanimitate).

7. — În numele art. 50, Curtea acordă lui Dublin Well Woman 25.000 & IR pentru lipsa de beneficiu din cauza ordinului (17 voturi pentru, 6 împotriva).

Cazul *Berrehab* contra Olandei — Expulzare a unui străin divorțat când copilul lui minor este stabilit în țară

1. — *Resortisant marocan, dl Abdellah Berrehab se căsătorește în 1977 cu dna Sonja Koster, de naționalitate olandeză. Fiica lor Rebecca, de asemenea olandeză, se naște în 1979. Întrucât părinții au divorțat cu puțin timp înainte de autoritățile din Olanda refuză atunci să prelungescă autorizația de sejur acordată tatălui, în virtutea legii din 13 ianuarie 1965 privind străinii, și-l expulzează în 1984, în urma unei proceduri în fața Consiliului de Stat.*

În 1985, dl Berrehab contractează o nouă căsătorie cu dna Kosterr și ca urmare a acestui fapt i se autorizează șederea în Olanda pentru a „locui cu soția sa olandeză” acolo și de „a lucra în acest timp” acolo.

2. — *În fața Comisiei, pe care o sesizează la 14 noiembrie 1983, dl Berrehab și fosta sa soție, acționând în nume propriu și în calitate de tutore al Rebeccai, susțin că expulzarea primului constituie pentru fiecare dintre ei, dar mai ales pentru fetiță, un tratament inuman contrar art. 3 din Convenție și aduce o atingere nejustificată dreptului de a i se respecta viața privată și de familie, garantat de art. 8¹.*

• Hotărârea din 21 iunie 1988 (Cameră) (seria A nr. 138)

3. — Contrar guvernului olandez, Curtea nu vede, în viața în comun, o condiție fără de care nu s-ar putea vorbi de viața de familie între părinți și copiii minori. Noțiunea de familie pe care se bazează art. 8 are drept consecință că un copil, născut dintr-o căsătorie, legală și nefictivă în același timp, se înscrie deplin drept în această relație. Din momentul și din simplul fapt al nașterii sale, există între el și părinții săi, chiar dacă în acel moment părinții nu coabitează, o legătură constitutivă a unei „vieți de familie”. Desigur, evenimentele ulterioare pot duce la ruptură, dar în speță nu a fost nimic în acest sens, dl Berrehab punând mare preț pe întâlnirile cu fiica sa. În consecință, se aplică art. 8.

4. — Refuzul de a acorda dlui Berrehab o nouă autorizație de ședere după divorț și expulzarea care a rezultat de aici au împiedicat practic petiționarilor să

¹ La 8 martie 1984, Comisia înlătură reclamațiile dnei Koster. În raportul său din 17 octombrie 1986, ea dă avizul că a existat o violare a art. 8 (11 voturi pentru, 2 împotriva), dar nu și a art. 3 (unanimitate).

păstreze între ei contacte regulate, totuși esențiale, având în vedere vârsta fragedă a copilului, și constituiau deci ingerințe în exercitarea unui drept garantat prin paragraful 1 al art. 8.

5. — Măsurile îndeplineau condițiile paragrafului 2? Ele se bazau pe legea din 1965 și erau deci „prevăzute de lege“.

De asemenea, ele cadrau cu politica olandeză de imigrare, care urmărea controlul intrării străinilor în țară și se poate considera deci că au fost luate în scopuri legitime; era vorba de apărarea „bunăstării economice a țării“ prin regularizarea pieței muncii.

Rămânea necesitatea lor. Curtea admite că această Convenție nu interzice, în principiu, statelor contractante să regleze intrarea și durata șederii străinilor. Ea subliniază că ea nu judecă în sine politica Olandei în materie de imigrare și de ședere a străinilor, ci vrea să confrunte țelul legitim urmărit cu gravitatea atingerii dreptului petiționarilor la respectarea vieții lor de familie. Or, ea consideră că nu s-a asigurat un echilibru corect între interesele puse în joc și că a existat deci o dispoziție între mijloacele folosite și țelul legitim urmărit. Măsurile în litigiu au încălcat în acest fel art. 8 (6 voturi pentru, 1 împotriva).

În schimb, nu a existat o violare a art. 3 (unanimitate), întrucât faptele cauzei nu arată că tatăl sau fiica au trecut prin suferințe de o intensitate corespunzătoare noțiunii de tratament „inuman“ sau „degradant“.

6. — În numele art. 50, petiționarii cereau reparații bănești pentru un dublu prejudiciu material (lipsa de beneficii și cheltuieli de călătorie), precum și o indemnizație pentru suferința morală, ca urmare a separării lor. Statuând în mod echitabil, Curtea acordă 20.000 de florini olandezi pentru cheltuielile de călătorie și prejudiciu moral (unanimitate).

Cazul Nortier contra Olandei — Exercițarea succesivă, de către același judecător pentru minori și în ceea ce privește același acuzat, a funcțiilor de instrucție și de judecător al detenției, apoi de judecător al instanței de fond

1. — *Bănuț de o tentativă de viol, dl Hans Erik Nortier, cetățean olandez născut în 1972, este arestat la 30 septembrie 1987 și mărturisește crima la poliție.*

La 2 octombrie 1987, procurorul roagă judecătorul pentru minori din Middelburg, dl Meulenbroek, să-l plaseze în detenție provizorie, având în vedere riscul de recidivă. Judecătorul dă câștig de cauză cererii și consimte, de asemenea, la deschiderea unei instrucții pregătitoare.

¹ În raportul din 9 iulie 1992, Comisia a tras concluzia neîncălării art. 6 § 1 (12 voturi pentru, 3 împotriva).

Cum apărarea se teme că mărturisirea a fost făcută sub constrângere, dl Meulenbroek este invitat să audieze un martor determinat; urmând practica obișnuită în Olanda, el încredințează această sarcină altui judecător. În timpul detenției provizorii, el prescrie un examen psihiatric dlui Nortier.

Acesta este obligat să compare în fața dlui Meulenbroek pentru a fi judecat la 5 ianuarie 1988, el recuză magistratul menționat pentru lipsă de imparțialitate pe motiv că a luat în timpul instrucției decizii privind detenția sa. Judecătorul respinge obiecția la 6 ianuarie 1988. Decizia sa este confirmată în apel de către tribunalul de arondisment din Middelburg. La audierea din 25 ianuarie 1988, petiționarul recunoaște infracțiunea și Meulenbroek ordonă plasarea sa într-o instituție pentru tinerii delincvenți.

2. — *În cererea sa din 28 aprilie 1988 la Comisie, dl Nortier invocă art. 6 § 1 din Convenție: el nu ar fi beneficiat de un proces în fața unui tribunal imparțial, deoarece judecătorul pentru minori, care a statuat asupra cauzei sale, acționase înainte în calitate de magistrat de instrucție și, în plus, a dat mai multe decizii referitoare la prelungirea detenției sale provizorii.¹*

Hotărârea din 24 august 1993 (Camera) (seria A nr. 267)

3. — *Curtea amintește că temerile subiective ale suspectului, oricât de înțelese ar putea fi ele, nu constituie elementul determinant: ea încearcă să stabilească înainte de toate dacă acestea pot fi considerate drept justificate obiectiv. În această privință, faptul că judecătorul a luat decizii și înainte de proces, îndeosebi asupra detenției provizorii, nu ar putea să justifice prin el însuși temerile privind imparțialitatea sa: ceea ce contează este efectul și natura măsurilor în cauză.*

În afară de decizia asupra detenției provizorii a dlui Nortier, judecătorul Meulenbroek a luat înainte de proces o singură decizie: el a admis cererea parchetului vizând un examen psihiatric al petiționarului, căruia acesta nu i s-a opus. El nu a uzat, altfel, de puterile sale de judecător de instrucție.

În ceea ce privește ordonanțele referitoare la detenția provizorie, ele nu ar fi putut legitima temerile în privința imparțialității sale decât în circumstanțe speciale. Chestiunile de tranșat de către judecător în scopul amintitelor decizii nu coincideau cu cele pe care el a trebuit să le trateze pronunțându-se asupra fondului. Pentru a constata existența „indiciilor serioase“ împotriva lui Nortier, îi era suficient să verifice că acuzația prezentată de ministerul public se baza pe date valabile. De altfel, cel în cauză o admisesese și, în acea perioadă, alte elemente doveditoare se coroborau deja cu aceasta.

Cât despre capetele de cerere bazate pe faptul că judecătorul judeca singur și într-o cauză privind un minor de 15 ani, Curtea arată că interesele acuzatului au fost apărate de un avocat care l-a asistat de-a lungul întregii proceduri și că dl Nortier ar fi putut introduce apel, caz în care un complet de trei judecători de la curtea de apel ar fi reexaminat cauza în întregime.

În consecință, nu se poate considera temerea petiționarului ca justificată în mod obiectiv. Nu a existat încălcarea art. 6 § 1 (unanimitate).

4. — O asemenea concluzie dispensează Curtea de abordarea chestiunii de a ști dacă art. 6 trebuie să se aplice la o procedură penală îndreptată împotriva unui minor în aceeași manieră ca în cazul unui adult.

Cazul V. contra Regatului Unit — Proces desfășurat public în fața unei jurisdicții pentru adulți, al unor copii de unsprezece ani și condamnarea la o detenție având urata de „atâta cât îi va plăcea Majestății Sale“

1. — *Resortisanți britanici, T și V s-au născut amândoi în august 1982. În noiembrie 1993, ei sunt judecați pentru răpirea și uciderea unui băiat de doi ani. În momentul petrecerii faptei, ei sunt în vârstă de zece ani, având unsprezece ani în momentul procesului lor, care se desfășoară public în fața unei Crown Court (Curte a Coroanei) și care are un răsunet considerabil în mass-media și în rândul publicului. După ce au fost recunoscuți a fi vinovați, ei sunt condamnați la o pedeapsă de detenție având o durată nedeterminată — „de atâta cât îi va plăcea Majestății Sale“ (during her Majesty’s pleasure). În conformitate cu practica și cu dreptul englez, copiii și adolescenții aflați sub incidența unei astfel de pedepse trebuie să traverseze mai întâi o perioadă numită punitivă (tariff), fixată de ministrul de interne, pentru a răspunde imperativelor represivității și disuadării. O dată trecută această perioadă, deținuții trebuie puși în libertate, cu excepția cazului în care comisia de eliberare condiționată (Parole Board) consideră că ei reprezintă un pericol pentru societate. Ministrul de interne fixează pentru fiecare dintre petiționari o perioadă punitivă de cinsprezece ani. Camera Lorzilor anulează decizia ministerială la 12 iunie 1997 în cadrul unei proceduri de control jurisdicțional. Nici o altă perioadă punitivă nu a mai fost hotărâtă după această dată.*

2. — *În petiția lor din 20 mai 1994 adresată Comisiei, petiționarii pretind că, ținând seama de vârsta fragedă, procesul lor desfășurat public în fața unei Crown Court pentru adulți și caracterul punitiv al pedepsei se traduc printr-o violare a dreptului lor, garantat prin articolul 3 al Convenției, de a nu fi supuși unei pedepse și unui tratament inuman sau degradant. Ei se mai plâng, de asemenea, de a fi fost privați de un proces echitabil, cu nesocotirea articolului 6. În plus, ei pretind că pedeapsa cu detenție, cu o*

¹ În raportul său din 4 decembrie 1998, Comisia formulează avizul potrivit căruia nu a avut loc o violare a articolului 3 în ceea ce privește procesul petiționarilor (17 voturi contra 2); că a avut loc o violare a articolului 6 în ceea ce privește procesul (14 voturi contra 5); că nu se pune nici o problemă distinctă din perspectiva articolului 14 (15 voturi contra 4); că nu a avut loc o violare a articolului 3 în ceea ce privește pedeapsa aplicată petiționarilor (17 voturi contra 2); că nu s-a produs o violare a articolului 5 §1 (17 voturi contra 2); că s-a produs o violare a articolului 6 în privința fixării perioadei punitive (18 voturi contra 1) și că s-a produs o violare a articolului 5 § 4 (18 voturi contra 1).

durată de atâta cât îi va plăcea Maiestății Sale care le-a fost aplicată aduce atingere dreptului lor la libertate, protejat prin articolul 5, precum și că fixarea perioadei punitive de către un ministru al guvernului și nu de către un judecător reprezintă o violare a drepturilor lor consacrate prin articolul 6. În fine, invocând articolul 5 §4, ei se plâng de a nu fi avut posibilitatea, până la data respectivă, de a supune examinării de către un organ judiciar, cum ar fi Comisia de eliberare condiționată¹, a legalității menținerii lor în detenție.

Hotărârea din 16 decembrie 1999 (Marea Cameră)

3. — În primul rând, Curtea statuează cu privire la problemele ridicate de proces din perspectiva Convenției.

Guvernul se preva de excepția privind neadmisibilitatea, din cauza lipsei epuizării căilor de recurs interne, a învinuirilor petiționarilor, potrivit cărora procesul lor desfășurat public, ținând seama de vârsta lor fragedă și de tulburările lor emoționale, a constituit un tratament inuman și degradant contrar articolului 3 și a adus după sine violarea articolului 6 §1 din cauza dificultăților lor de a înțelege procedura și de a participa realmente la aceasta. El susținea că cei interesați nu se plânseseră în această privință în cursul procedurii interne.

Cu toate acestea, guvernul nu cita nici un exemplu de cauză în care un acuzat suferind de un handicap insuficient pentru a-i permite să fie considerat incapabil de a se apăra, în concepția dreptului englez, ar fi obținut suspendarea unei proceduri penale pe motivul că nu era în măsură să participe realmente la aceasta, nici vreun caz în care un copil acuzat de omor sau de o altă infracțiune gravă ar fi putut determina suspendarea procedurii pe motiv că un proces public în fața *Crown Court* i-ar cauza un prejudiciu sau niște suferințe. Prin urmare, Curtea respinge excepția preliminară a guvernului.

4. — În privința fondului, ea cercetează mai întâi dacă faptul de a-i fi socotit pe petiționari responsabili din punct de vedere penal pentru actele pe care le comiseseră la vârsta de 10 ani putea, în sine, să constituie un tratament inuman sau degradant. Ea consideră că până la ora actuală nu există nici o normă comună precisă în cadrul statelor membre ale Consiliului Europei în privința vârstei minime a responsabilității penale. Pe când majoritatea statelor au adoptat un prag de vârstă mai ridicat decât cel în vigoare în Anglia și în Țara Galilor, altele, cum ar fi Ciprul, Irlanda, Liechtenstein și Elveția, aplică o limită mai scăzută. În plus, examinarea textelor și instrumentelor internaționale pertinente, de exemplu Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului nu relevă nici o tendință manifestă. Chiar dacă Anglia și Țara Galilor figurează printre cele câteva ordini juridice europene în care vârsta responsabilității penale se află la un nivel scăzut, nu se poate considera că pragul adoptat, de zece ani, este atât de scăzut încât să fie disproporționat

în raport cu cel reținut de alte state europene. Imputarea responsabilității penale cu privire la petiționari nu cuprinde deci, în sine, o violare a articolului 3.

Petiționarii se plâneau și în baza articolului 3 de faptul că procesul lor, care a durat trei săptămâni, s-a desfășurat în mod public în fața unei *Crown Court* pentru adulți, cu formalismul decurgând din aceasta. Curtea recunoaște că procedura nu era inspirată din nici o intenție a puterilor publice de a-i umili pe cei interesați sau de a le provoca niște suferințe. De altfel, ținând seama de vârsta fragedă a acuzaților, au fost aduse unele modificări procedurii în fața *Crown Court*, pentru a atenua rigourile unui proces cu adulți. În plus, chiar dacă anumite rapoarte psihiatrice arată că era de așteptat ca o astfel de procedură să aibă un efect dăunător asupra unor copii de 11 ani, orice anchetă cu privire la uciderea băiatului de doi ani, fie desfășurată în fața *Crown Court*, cu formalismul rezultat din aceasta, fie că s-ar fi desfășurat cu ușile închise într-un mod mai puțin formal, în fața unui tribunal pentru minori, le-ar fi provocat oricum celor interesați niște sentimente de vinovăție, de mâhnire, de îngrijorare și de frică. În cazul în care caracterul public al procedurii a putut accentua într-o oarecare măsură aceste sentimente ale petiționarilor, Curtea nu este convinsă că elementele caracteristice ale procedurii le-ar fi provocat niște suferințe considerabile, mergând dincolo de cele pe care autoritățile cu care au avut de a face după infracțiune le-au provocat în orice caz celor doi, indiferent de ce ar fi putut ele întreprinde. În concluzie, Curtea consideră că procesul petiționarilor nu a determinat o violare a articolului 3 (12 voturi contra 5).

5. — Articolul 6, citit ca un întreg, recunoaște acuzatului dreptul de a participa realmente la procesul său. Până în momentul de față, Curtea nu fusese încă pusă în situația de a examina problema aplicabilității acestei garanții în condițiile unei proceduri penale având ca protagoniști niște copii și, în mod special, nici în situația de a ști dacă trebuie să se renunțe, atunci când este vorba de copii, la modalitățile folosite în general pentru protejarea drepturilor adulților traduși în fața justiției, cum ar fi publicitatea dezbaterilor, în scopul de a înlesni înțelegerea și participarea celor interesați. Curtea consideră că este esențial ca un copil acuzat de o infracțiune să fie tratat de o manieră care să țină pe deplin seama de vârsta lui, de maturitatea lui și de capacitatea lui pe plan intelectual și emoțional și să fie luate niște măsuri de natură să-i înlesnească acestuia înțelegerea procedurii și participarea la procedură. Fiind vorba de niște copii de vârstă mică, acuzați de o infracțiune gravă, care are un răsunet considerabil în mass-media și în rândul publicului, procesul ar trebui, deci, să se desfășoare cu ușile închise pentru a se reduce pe cât posibil intimidarea și inhibarea celor interesați sau, dacă este cazul, să se prevadă o selecție a asistenței și o dare de seamă judicioasă.

Procesul petiționarilor s-a desfășurat pe parcursul a trei săptămâni, în mod public, în fața *Crown Court*. El a suscitat un puternic interes al mass-media și al publicului atât în sala de audiere cât și în afară, fapt care l-a făcut pe judecător să menționeze, în rezumatul său, problemele generate de publicitatea care a însoțit apariția martorilor și să ceară juraților să țină seama de această publicitate în aprecierea depozițiilor acestor persoane. Au fost luate măsuri speciale, ținând seama de vârsta fragedă a petiționarilor; de pildă, ei au beneficiat de explicații cu privire la procedură și au vizitat în prealabil sala de audiere, iar audierile au fost scurtate pentru a nu-i obosi excesiv pe acuzați. Cu toate acestea, formalismul și ritualul propriu unei *Crown Court* trebuie că au părut pe alocuri de neînțeles și intimidante unor copii de unsprezece ani, iar diferite elemente arată că anumite amenajări ale sălii de audiență, mai precis supraînălțarea băncii care trebuia să le permită acuzaților să vadă ceea ce se întâmplă, au avut ca efect o creștere a stării lor de inconfort psihic în timpul procesului, deoarece s-au simțit expuși privirilor scrutatoare ale presei și ale asistenței. Rapoartele psihiatrice indică faptul că, în momentul procesului, cei doi copii sufereau de tulburări psihice post-traumatice rezultând din ceea ce îi făcuseră băiatului de doi ani și că le fusese imposibil să vorbească despre crimă cu avocații lor. Procesul îi înspăimântase și îi terorizase și fuseseră incapabili să se concentreze.

În consecință, Curtea consideră că, în spiritul respectării articolului 6 §1, nu era suficient ca petiționarii să fie reprezentați prin niște avocați competenți și experimentați. Cu toate că reprezentanții lor fuseseră plasați destul de aproape de ei pentru a putea comunica pe șoptite, este puțin probabil ca cei interesați să se fi simțit destul de în largul lor, într-o sală în care ambianța era tensionată și în care erau expuși privirilor asistenței, care îi scrutau, pentru a fi conferit cu consilierii lor în timpul procesului, și este cu atât mai puțin probabil ca ei să fi fost capabili să coopereze cu acești consilieri în afara sălii de judecată și să le furnizeze niște detalii în apărarea lor, ținând seama de imaturitatea lor și de faptul că erau tulburați. În consecință, petiționarii au fost privați de un proces echitabil, producându-se o violare a articolului 6 §1 (13 voturi contra 1).

6. — Curtea consideră inutil să mai examineze învinuirea bazată pe articolul 6 §1 combinat cu articolul 14, care de fapt nu a mai fost menținută de V., deoarece nici o problemă distinctă nu se pune în baza articolului 14 (unanimitate).

7. — În al doilea rând, Curtea se ocupă de problemele ridicate de pedeapsă, considerate din perspectiva Convenției.

8. — Convenția impune statelor obligația de a lua măsuri menite să apere publicul împotriva crimelor violente. Elementul de represiune inerent principiului perioadei punitive nu constituie în sine o violare a articolului 3,

iar Convenția nu interzice statelor de a aplica unui copil sau unui adolescent care s-a făcut vinovat de o infracțiune gravă o pedeapsă de o durată nedeterminată, care să permită menținerea în detenție a delincventului sau reintegrarea sa în închisoare, ulterior eliberării sale, atunci când acest lucru este cerut de protecția societății. Atâta timp cât o nouă decizie nu va fi fost luată, va fi imposibil să se tragă niște concluzii cu privire la durata perioadei punitive pe care petiționarii o au de ispășit, ei efectuând până în acel moment 6 ani de detenție, după condamnarea lor din noiembrie 1993. Ținând seama de ansamblul datelor cauzei, inclusiv de vârstă celor interesați și de condițiile lor de detenție, nu se poate afirma că o perioadă de detenție punitivă de această durată ar constitui un tratament inuman sau degradant (10 voturi contra 7).

9. — Pedeapsa de detenție pe o durată cât îi va plăcea Majestății Sale este fără îndoială legală din punct de vedere al dreptului englez și nu are un caracter arbitrar. Rezultă din aceasta că nu s-a produs o violare a articolului 5 §1 (unanimitate).

10. — Articolul 6 § 1 garantează în mod special un proces echitabil în fața unui tribunal independent și imparțial atunci când „se ia o decizie (...) cu privire la temeinicia unei acuzații în materie penală (...)“, inclusiv cu privire la o pedeapsă. Perioada punitivă (*tariff*) a unui delincvent juvenil, deținut pe o durată de timp de atât cât îi va plăcea Majestății Sale reprezintă perioada maximală de efectuat în scopul de a răspunde imperativelor de represiune și de disuadare. O dată această perioadă trecută, cel interesat trebuie pus în libertate, cu excepția cazurilor în care există motive de a crede că el este periculos. Curtea consideră, așa cum și Camera Lorzilor a recunoscut în cadrul procedurii de control jurisdicțional întreprinse de către petiționari, că fixarea perioadei punitive este echivalentă cu pronunțarea unei pedepse. Ministrul de Interne, care a decis cu privire la perioada punitivă a celor interesați, nefiind, în mod evident, independent față de executiv, s-a produs o violare a articolului 6§1 în ceea ce privește stabilirea pedepsei petiționarilor (unanimitate).

11. — Perioada punitivă a petiționarilor fiind fixată de către ministrul de interne, controlul ce se cerea făcut prin articolul 5§4 nu se afla încorporat în pedeapsa pronunțată de judecătorul de primă instanță. O dată perioada punitivă efectuată, copiii deținuți pe o durată de timp de atât cât îi va plăcea Majestății Sale, trebuie să poată, în virtutea articolului 5§4, să facă să fie examinată periodic problema pericolozității lor pentru societate și deci legalitatea menținerii lor în detenție de către un organ judiciar cum este Comisia de eliberare condiționată. Cu toate acestea, petiționarii nu au avut niciodată această posibilitate, de vreme ce decizia Ministerului de interne a fost anulată de către Camera Lorzilor, iar nici o altă perioadă punitivă nu a